

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE SÖZLÜKSEL SÖZ DEMETLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Betül GÜVENDİ

Danışman
Doç. Dr. Nuh DOĞAN

SAMSUN
2023

TEZ KABUL VE ONAYI

Betül GÜVENDİ tarafından, Doç. Dr. Nuh DOĞAN danışmanlığında hazırlanan “TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE SÖZLÜKSEL SÖZ DEMETLERİ” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 10.8.2023 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Doç. Dr. Nuh DOĞAN Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Öğr. Salih DEMİRBİLEK Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Ergün ACAR Sinop Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Ahmet TABAK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet ☐ (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır ☒

05 /07/ 2023
Betül GÜVENDİ

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE SÖZLÜKSEL SÖZ DEMETLERİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 05.07.2023 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 30

Tek kaynak oranı : % 2 çıkmıştır.

05 /07 / 2023
Doç. Dr. Nuh DOĞAN

ÖZET

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE SÖZLÜKSEL SÖZ DEMETLERİ

Betül GÜVENDİ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans, Temmuz/2023

Danışman: Doç. Dr. Nuh DOĞAN

Bu yüksek lisans tezi, söz varlığında belirgin bir niceliksel özelliğe sahip olan ve sıklıkla söylemde karşımıza çıkan kalıp dil birimlerinden biri olan sözlüksel söz demetlerinin dilin söz varlığı içindeki konumu ve önemini, işlevsel bakımdan analiz etmeye yönelik bir çalışmayı ve bu çalışmanın sonuçlarını içermektedir.

Bir dilin söz varlığı, yalnızca tek sözcüklü birimlerden değil, birden fazla sözcüğün birleşmesiyle oluşan ve kalıp dil birimi olarak adlandırılan çoklu sözcüklü yapıları da içerir. Kalıp dil birimleri, dilin söz varlığında önemli bir yere sahiptir. Bu tez, kalıp dil birimlerinin içerisinde yer alan "sözlüksel söz demetleri"ni detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın birinci bölümü, sırasıyla tezin konusu, önemi, sınırlılıkları ve yöntemi, konu üzerine yapılmış önceki çalışmalar ve araştırma sorularını içerecektir.

İkinci bölümde, öncelikle kalıplaşma ve kalıp dil birimleri olguları ele alınacak. Ardından, söz demetlerinin diğer kalıp dil birimlerinden nasıl ayrıldığına dair özellikler tanımlanacak ve çalışmanın ana odak noktasını oluşturan "sözlüksel söz demetleri" açıklanacak. Bu bölümde sırasıyla sözlüksel söz demetlerinin dil bilimsel yapısı ve işlevleri ayrıntılı bir şekilde belirlenecek, aynı zamanda genel bir sözlük içindeki yeri ve önemi vurgulanacaktır.

Üçüncü bölümde, Türkçe Ulusal Derlemi'nin sağladığı veriler kullanılarak Türkiye Türkçesinde bulunan sözlüksel söz demetleri bir sözlük formatında sunulacak. Aynı zamanda Türkçe Sözlük'te bulunmayan sözlüksel söz demetleri tespit edilerek bu eksiklikleri gidermeye yönelik katkılar sağlanacaktır.

Sonuç bölümünde, sözlüksel söz demetlerinin genel bir özeti sunulacak ve bu sözlüksel yapılar hem Türkiye Türkçesi hem de Türkçe Sözlük açısından kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Söz varlığı, Kalıp dil birimleri, Söz demetleri, Sözlüksel söz demetleri, Türkiye Türkçesi

ABSTRACT

LEXICAL BUNDLE IN TURKEY TURKISH

Betül GÜVENDİ

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Türk Dili ve Edebiyatı

Master, July/2023

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Nuh DOĞAN

This master's thesis includes a study aimed at functionally analyzing the position and importance of lexical bundles, which have a distinctive quantitative feature in vocabulary and are frequently encountered in discourse, in the vocabulary of the language, and the results of this study.

Vocabulary of a language includes not only single-word units, but also multi-word structures, which are formed by the combination of more than one word and are called a pattern language unit. Pattern language units have an important place in the vocabulary of the language. This thesis aims to examine in detail the "lexical word bundles" within the stereotypical language units.

The first part of the study will cover the subject, importance, limitations and method of the thesis, previous studies on the subject and research questions, respectively.

In the second part, stereotypes and stereotyped language units will be discussed first. Then, the features of how word bundles differ from other formulaic language units will be defined, and "lexical word bundles", which constitute the main focus of the study, will be explained. In this section, the grammatical structure and functions of lexical phrases will be determined in detail, and their place and importance in a general dictionary will be emphasized.

In the third part, lexical phrases in Turkey Turkish will be presented in a dictionary format using the data provided by the Turkish National Corpus. At the same time, lexical phrases not found in the Turkish Dictionary will be identified, and contributions will be made to eliminate these deficiencies.

In the conclusion, a general summary of lexical phrases will be presented and these lexical structures will be evaluated comprehensively in terms of both Turkey Turkish and Turkish Dictionary.

Keywords: Vocabulary, Pattern language units, Lexical bundles, Lexical expressions, Turkey Turkish.

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Türkiye Türkçesinin söz varlığı, dilin doğasına uygun olarak hem tek sözcüklü birimleri hem de birden fazla sözcüğün birleşmesiyle oluşan kalıp dil birimlerini içermektedir. Kalıp dil birimleri, dil varlığının önemli bir parçasını oluşturur. Bu alandaki çalışmalarda genellikle deyimler, atasözleri, ikilemeler ve kalıp sözler üzerine odaklanılmıştır. Ancak kalıp dil birimleri, bahsedilen sınırlı yapılarla sınırlı değildir. Teknolojik ilerlemelerle birlikte, bilgisayar destekli dil bilimi çalışmaları, dil ve söz varlığı analizlerini daha kolay hâle getirmiştir. Özellikle derlem dil biliminin gelişimi, dil varlığı incelemelerinin hız kazanmasını sağlamış ve çoklu sözcüklü dil birimlerini tanımlama ve sınıflandırma süreçlerini kolaylaştırmıştır.

Derlem aracılığıyla tespit edilen kalıp dil birimlerinden biri, "söz demetleri" olarak adlandırılmaktadır. Söz demetleri, derlem verilerine dayalı olarak sıklık ve birlikte kullanım kriterlerine göre belirlenen kalıp dil birimlerini ifade eder. Bu çalışmada, söz demetleri iki temel sınıfa ayrılmıştır: İşlevsel söz demetleri ve sözlüksel söz demetleri.

Bu tez çalışmasının odak noktasını "sözlüksel söz demetleri" olarak adlandırdığımız yapılar oluşturur. Sözlüksel söz demetleri, derlem aracılığıyla tespit edilebilen, genellikle sıklık ve donukluk temelinde kalıplaşmış ve sözlükselleşmiş söz demetlerini ifade eder.

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde sözlüksel söz demetleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise bu yapıların Türkçe Sözlük'te yer alması gerektiği savunulmuş ve derlem aracılığıyla tespit edilen sözlüksel söz demetleri bir liste hâlinde sunulmuştur. Bu şekilde Türkiye Türkçesinin söz varlığına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

İlk dersten itibaren sahip olduğu duruşu, düşünceleri, bilgi ve tecrübeleriyle bana rol model olan ve akademik hayatım boyunca örnek aldığım ve kendisiyle çalışmaktan gurur duyduğum danışman hocam Doç. Dr. Nuh Doğan'a ve her zaman bana cesaret verip destek olan Doç. Dr. Salih Demirbilek'e yüksek lisans eğitimim boyunca sağladıkları destek için sonsuz teşekkür ederim.

Betül GÜVENDİ

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR	v
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Konusu.....	1
1.2. Tezin Önemi	2
1.3. Tezin Sınırlılıkları ve Yöntemi.....	2
1.4. Söz Demetleri Üzerine Yapılmış Çalışmalar ve Terminoloji	7
1.5. Araştırma Soruları	9
2. KALIPLAŞMA VE KALIP DİL BİRİMLERİ.....	10
2.1. Söz Demetleri	13
2.2. Sözlüksel Söz Demetleri ve İşlevsel Söz Demetleri.....	18
2.3. Türkiye Türkçesinde Kalıp Dil Birimleri ve Söz Demetleri	20
2.3.1. Söz Demetleri ve Eş Dizim.....	21
2.4. Sözlüksel Söz Demetlerinin Söz Dizimi Kalıpları ve Dil Bilgisel Yapısı.....	22
2.5. Sözlüksel Söz Demetlerinin Söz Dizimsel İşlevleri	25
2.6. Sözlüksel Söz Demetleri ve Sözlük.....	27
3. TÜRKÇEDE SÖZLÜKSEL SÖZ DEMETLERİ	30
3.1. Sözlük Açıklaması.....	30
3.2. Sözlüksel Söz Demetleri.....	30
3.3. Sözlüksel Söz Demetlerinin Sıklık Dizini	191
3.4. Sözlüksel Söz Demetlerinin Alfabetik Dizini.....	208
4. SONUÇ	227
KAYNAKÇA.....	228
ÖZ GEÇMİŞ	231

SİMGELER VE KISALTMALAR

b.	: Bağlaç
d.	: Deyim
e.	: Edat
i.	: İsim
s.	: Sıfat
s.i.	: Söylem işaretleyici
z.	: Zarf
zm.	: Zamir

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Türkçe Ulusal Derlemi'ne Ait Sözcük Sıklığı Listesi	13
Şekil 1.2. “Yani” Sözcüğünün Genel Sıklık Verisi	14
Şekil 1.3. “Yani” Sözcüğünün Sağ ve Sol 3 Sözcük Aralığındaki Genel Eş Dizimlilik Verisi	14
Şekil 1.4. “Yani” Sözcüğünün "Ne" Sözcüğü İle Kullanım Sıklığının Bağlam İçi Anahtar Sözcük Görünümü.....	15
Şekil 1.5. “Yani” Sözcüğünün "Ne" Sözcüğü İle Kullanım Sıklığının Tümce Görünümü....	15
Şekil 2.1. Kalıplaşma Süreci.....	20
Şekil 2.2. Türkçe Ulusal Derleminde "Ve" Sözcüğünün Sorgusu.....	25
Şekil 3.1. Sözlük Açıklaması.....	39

1. GİRİŞ

1.1. Tezin Konusu

Bir dilin söz varlığı içerisinde hem tek tek sözcükler hem de birden fazla sözcüğün birleşmesi sonucu oluşan çeşitli kalıp dil birimleri bulunmaktadır. Kalıp dil birimlerinin bir bölümünü de söz *demetleri* (lexical bundles) temsil eder. Söz demetleri belirli yapı ve işlevleriyle diğer kalıp dil birimlerinden ayrılır. Türkiye Türkçesinde söz demetleri söz varlığının önemli unsurlarından birini oluşturur. Söz varlığı içinde sayıca fazla örneği bulunmaktadır. Türkçe söz varlığının zenginleştirilmesi için belirlenmesi ve Türkçe söz varlığına katılması önem arz eder.

Türkiye Türkçesinde söz demetleri üzerine çeşitli çalışmalar yapılmakla birlikte yeterli sayıda değildir. Çalışkan (2014), Aksan (2015a, 2015b), Aksan vd. (2016) ve Yıldız (2016) tarafından yürütülen çalışmalar Türkiye Türkçesindeki söz demetleri hakkında yapılan ilk çalışmalardır. Bu çalışmalar söz demetlerine dikkat çekmesi açısından önemlidir. Ancak sınırlı bir veri sunmaktadır. Bu çalışmalarda sınırlı sayıda söz demeti belirlenmiş, daha çok söz demetlerinin yapısı üzerinde durulmuştur. Çalışkan (2014)'da 120, Aksan & Aksan (2015a, 2015b)'da 110, Aksan vd. (2016)'da 117 ve Yıldız (2016)'da 50 söz demeti ancak belirlenmiştir. Bu çalışmalarda genellikle 3 sözcüklü söz demetleri incelenmiş ve 2 sözcüklü söz demetleri göz ardı edilmiş ve söz demeti kapsamına dâhil edilmemiştir. Bu çalışmalarda söz demetleri Biber, Altenberg ve Barbieri'nin etkisiyle İngilizce söz demetlerinin belirlenmesinde kullanılan ölçütlerden hareketle genellikle tamamlanmamış, sürekli, sözlükselleşmemiş ve salt sıklığa bağlı yapılar olarak ele alınmışlardır. Bu tutum söz demetlerinin bir sözlüksel birim olarak değerlendirilmemesine ve söz varlığının unsuru olarak görülmemesine sebep olmuştur. Ancak söz demetleri 2 sözcükten oluşabileceği gibi sıklığa bağlı sözlükselleşmiş bir nitelik de taşıyabilmektedir. Sözlükselleşmiş söz demetlerinin salt sıklığa bağlı, tamamlanmamış, sürekli ve sözlükselleşmemiş söz demetlerine oranla sayıca daha fazla olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, Türkçe Ulusal Derlemi Sözcük Sıklığı Listesinde en sık kullanılan 200 sözcükle teşkil edilen tamamlanmış, süreksiz ve sözlükselleşmiş söz demetleri belirlenmiştir. Derlem çıkışlı yöntemle en sık 200 kelimeden her biriyle teşkil edilen sözlükselleşmiş söz demeti sayısının 582 olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitler Türkçe söz varlığında sözlükselleşmiş söz demetlerinin çok daha fazla olabileceğini

göstermektedir. Türkiye Türkçesi söz varlığındaki söz demetlerinin gerçek sayısı ve oranı ancak sıklığı yüksek diğer sözcüklerin de dikkate alındığı devam niteliğindeki çalışmalarda belirlenebilir. Bu çalışmada sözlükselleşmiş söz demetlerine dikkat çekilmiş, Türkiye Türkçesi söz varlığına bir nebze katkıda bulunulmuştur.

1.2. Tezin Önemi

Türkiye Türkçesinde söz demetleri üzerine yapılan bilimsel araştırmaların oldukça yeni ve az sayıda olduğu gözlemlenmiştir. Mevcut çalışmalar söz demetlerini genellikle sözlükselleşmemiş ve tamamlanmamış belirli yapı ve çoğunlukla da söz dizimsel işlevleriyle ele almıştır. Ve sınırlı sayıda söz demeti belirlenmiştir.

Söz demetlerinin içerisinde sözlükselleşmemiş olanlar olmakla birlikte daha çok sözlükselleşmiş ve 2 sözcükten oluşan söz demetlerinin ağırlıkta olduğu düşünülmektedir. Bu yapılar genellikle Türkiye Türkçesi söz varlığı içerisinde göz ardı edilmiştir. Bu araştırma, Türkiye Türkçesi içinde en sık kullanılan ilk 200 kelime temel alınarak en az iki sözcüğün birleşmesiyle oluşan ve sözlükselleştiği düşünülen söz demetlerini ele almıştır. Yapılan çalışma sonucunda toplamda 582 adet söz demeti tespit edilmiştir. Bunların 330 tanesi Türkçe sözlükte yer almadığı görülmüştür. Bu da Türkçe söz varlığı içerisinde söz demetlerinin sayısal olarak ne kadar fazla olabileceğini destekler niteliktedir. Tespit edilen verilerden yola çıkarak Türkiye Türkçesi açısından eksik kalan söz demetleri konusuna katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Bu çalışma belirlenen söz demetleriyle Türkçe söz varlığını geliştirilmesine yönelik küçük bir adım olarak değerlendirilebilir.

1.3. Tezin Sınırlılıkları ve Yöntemi

Son yıllarda teknolojik gelişmeler birçok bilim dalında bilgisayar destekli çalışmayı zorunlu hâle getirmiştir. Bu durumun temel nedeni, bilgisayarların bilgiyi hızlı ve etkili bir şekilde elde edebilme ve işleyebilme yeteneğidir. Bilgisayar teknolojisinin hızlı ilerlemesi dil alanında da büyük etkiler yaratmıştır. Bu gelişmeler sayesinde çok geniş bir dil malzemesi üzerinde çalışmanın kolaylığı artmış ve "Derlem Dilbilimi" (*corpus linguistics*) adında yeni bir alan da ortaya çıkmıştır. Bu alan özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren önem kazanmıştır. Derlem dilbilimi, doğal dilin milyonlarca sözcüklük verilerini dijital platformlara aktararak bu malzemelerle sıklık, uygunluk gibi dil analizleri gerçekleştiren bir alan olarak adlandırılabilir. Biber (1998)'de belirtildiği gibi derlem temelli bir araştırma niteliksel

ve niceliksel olmak üzere iki tür bilgiye dayanmaktadır. Derlemler, dil içi ve dil dışı ölçütlerine referans olan araçlardır. (Atasoy, 2021: 2)

Derlem içerisinde eğitimden spora, akademik metinlerden gündelik konuşmalara kadar geniş bir yelpazede metinleri barındırır. Normal koşullarda bir araştırmacının bu kadar geniş ve çeşitli veri havuzunu incelemesi neredeyse imkansızdır. Derlem dilbilimi, bu geniş veri havuzunu araştırmacıların kullanımına sunarak büyük bir kolaylık sağlar. Elde edilen verilerin güvenilir ve geçerli sonuçlar üretebilmesi kullanılan derlemin büyüklüğüne bağlıdır. Derlem ne kadar geniş ve kapsamlı ise elde edilen sonuçlar da o kadar güvenilir ve geçerli olur. Bu durum, derlemin kendi doğasından kaynaklanır. Derlem, dili temsil gücü sağlanmış, ölçütleri iyi belirlenmiş güvenilirliği olan yöntemi alan yazında son derece net çizilmiş bir biçimde bir araya getirilmiş metinler bütünüdür. (Atasoy, 2021: 4)

Söz varlığı araştırmalarına baktığımızda derlem tabanlı çalışmaların büyük önem taşıdığı açıkça görülmektedir. Son yıllarda derlem dilbiliminde yaşanan gelişmeler kalıp dil birimleri gibi söz varlığı çalışmalarında daha sağlıklı, güvenilir ve pratik veriler elde etmeyi mümkün kılmıştır. Bu tez çalışmasının konusu, kalıp dil birimlerinin bir alt basamağı olan söz demetlerinin sözlükselleşmiş türlerini temsil eden sözlüksel söz demetleridir. Sözlüksel söz demetlerinin en temel özelliği sıklığa ve birlikte kullanıma dayalı olmalarıdır. Bu nedenle bu yapılar yalnızca derlem tabanlı çalışmalarla sıklık ve birliktelik ölçütü esas alınarak tespit edilebilir.

Bu tez çalışmasında, Türkçe Ulusal Derlemi (TUD) kullanılarak yapılan araştırma incelenmiştir. TUD Sürüm 3.0, 1990-2013 yıllarını kapsayan 50 milyon sözcüklük geniş bir derlemidir. Bu derlem, farklı alanlardan ve türlerden örnekleri içererek genel amaçlı bir referans kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Bu tez çalışmasında öncelikle Türkçe Ulusal Derlemi Sözcük Sıklığı Listeleri'nde bulunan "Sayısal Sıralı Sözcük Listesi (Rank Frequency List)" kullanılarak en sık kullanılan ilk 200 kelime seçilmiştir.

2. Sayısal sıralı sözcük listesi / Rank frequency list

Sıra/Rank	Sözcük/Word	Gözlenen Sıklık/Observed Frequency
1	bir	1.209.785
2	ve	1.004.455
3	bu	625.335
4	da	361.061
5	de	352.249
6	için	253.572
7	çok	196.477
8	olarak	189.919
9	gibi	185.707
10	daha	183.675
11	ile	176.164
12	o	169.578
13	ne	151.348
14	her	136.938
15	sonra	132.413
16	olan	130.241
17	ama	128.015
35	ancak	62.438
36	kendi	61.679
37	önce	58.730
38	hiç	58.360
39	olduğunu	57.692
40	iyi	57.582
41	aynı	56.586
42	bütün	55.924
43	şey	55.797
44	bile	54.411
45	başka	53.776
46	önemli	51.720
47	veya	51.538
48	dedi	51.332
49	son	51.207
50	arasında	50.168
51	hem	49.763
52	böyle	49.527
53	gün	49.520

Şekil 1.1. Türkçe Ulusal Derlemi'ne Ait Sözcük Sıklığı Listesi

Türkçe Ulusal Derlemi'nin sözcük sıklığı listesinden en sık kullanılan ilk 200 kelime, standart bir sorgu arayüzü kullanılarak işlenmiştir. Bu sorgulamada, her kelimenin sağında ve solunda 3 sözcüklük bir mesafe bulunacak şekilde arama yapılmıştır. Sağda ve solda 3 sözcüklük mesafe ayarlamasının temel amacı, birlikte kullanılan kelimelerin aralığını ortada bir noktada tutarak olasılık sayısını fazla artırmadan ve tam olarak biçimlenmemiş birlikteliklerle sözlüksel söz demetlerinin tespitini zorlaştırmamaktır. Bu yaklaşım sayesinde elde edilmek istenen birliktelikler, hem daha makul bir sayıda olmakta hem de tam olarak biçimlenmiş şekilde bulunmaktadır. Bu durum, sözlüksel söz demetlerinin güvenilir tespitlerinin yapılmasını hedeflemektedir.

Şekil 1.2. “Yani” Sözcüğünün Genel Sıklık Verisi

Sorgulama yapıldıktan sonra "genel eş dizimlilik" seçeneği tercih edildiğinde, sorgulanan sözcüğün sağ ve sol tarafında üç sözcüklük mesafedeki veriler elde edilir. Bu veriler, sorgulanan sözcüğün hangi sözcüklerle nasıl birlikte kullanıldığına ve bu birlikte kullanımların sayısal olarak sıklığına ilişkin bilgileri içeren bir ekranı gösterir. Açılan ekranda, sorgulanan sözcüğün birlikte kullanıldığı kelimeler, en sık kullanılanlardan en seyrek kullanıma göre sıralanabilir. Bu çalışmada, gereken verilerin en sık kullanılanlarla oluşturulduğu için tercih, en sık kullanılan kelimedenden en seyrek kullanılanına doğru sıralamayı yapmaktır.

#	Sözcük	genel_yazili_sozlu_metinlerdeki_toplam_sayi	Beklenen Eşdizimlilik Sıklığı	Gözlenen Eşdizimlilik Değeri	Birlikte oldukları doküman sayısı	Log-likelihood Değeri	M1 Değeri	M13 Değeri	T-Score Değeri	Dice Coefficient Değeri	Log Dice Coefficient Değeri
353653	bir	1332821	1327.8977	7836	2075	15738.6568	2.561	28.4328	86.1931	0.0113	7.5362
1061709	bu	707750	705.1357	3688	1496	6432.665	2.3869	26.0841	59.8808	0.0097	7.3163
573090	e	193061	192.3479	1899	839	5357.0475	3.3035	25.0855	43.4115	0.0156	7.9972
332499	joy	65871	65.6277	1186	555	4727.6955	4.1878	24.6358	34.5383	0.0206	8.3957
1057021	ne	171955	171.3198	1679	845	4707.9587	3.2928	24.7196	40.8366	0.0151	7.9503
450969	ki	17191	17.1275	762	198	4338.0756	5.4754	24.6227	27.595	0.0225	8.5272
548583	ben	102566	102.1871	1288	590	4197.9937	3.6558	24.3177	35.8161	0.0168	8.1072
1266663	yani	50490	50.3035	986	279	4031.4037	4.2929	24.1837	31.3694	0.0195	8.3217
1337715	var	92760	92.4174	1186	590	3903.1253	3.6818	24.1056	34.3753	0.0166	8.0837
1129640	de	398862	397.3887	2168	1071	3886.7093	2.4477	24.612	46.1953	0.0096	7.3047
772868	da	407420	405.915	2166	1086	3804.0104	2.4158	24.5774	46.1662	0.0095	7.2761
369931	nazı	55549	55.3438	962	538	3711.8804	4.1195	23.9393	30.9821	0.0181	8.2156
1046468	deği	81678	81.3763	1899	620	3253.1104	3.6322	23.5896	31.7136	0.0153	7.9667
599816	ni	56732	56.5224	876	537	3188.1086	3.954	23.5036	29.5642	0.0163	8.0645
535676	gık	227939	227.097	1483	702	3099.9776	2.7091	23.7816	38.3624	0.0107	7.4493
1212563	yık	56678	56.4686	818	494	2828.9614	3.8424	23.166	28.4287	0.0151	7.9522
1305994	evet	23374	23.2877	576	272	2609.672	4.6284	22.9683	23.9889	0.0156	7.9973
547728	sonu	7000	6.9741	382	88	2331.6788	5.7754	22.9303	19.5421	0.0133	7.7664

Şekil 1.3. “Yani” Sözcüğünün Sağ ve Sol 3 Sözcük Aralığındaki Genel Eşdizimlilik Verisi

İncelenen sözcüğün sağ ve solunda 3 sözcük aralığındaki en sık birlikte kullanımlardan biri seçildiğinde, Şekil 4'te görüldüğü gibi bir ekran açılır. Bu ekranda, incelenen sözcükle işaretlenen en sık kullanımın bağlam içindeki anahtar sözcük görünümü sunulur.

Eşdizimlilik Bilgileri					X	
Bağlam İçi Anahtar Sözcük Görünümü					Tümce Görünümü	
Copy	CSV	Search:				
Tür	Künye	Sat	[3:3]	Sağ		
	S-AGABFZ-0133-116	"anything goes" goes	yani	ne olsa gider.		
	S-BEABNO-0393-308	şimdi ne olacak	yani.	Ya daha dur		
	S-BEABNO-0128-48	şeyler. Kötüde bir	yani	ne servisi var		
	W-ANBDA18-2133-176	şeyler ifade edeceklerdir.	Yani,	her ne kadar		
	W-CA18B3A-0109-39	şey oluyormuş. Ne	yani,	siz bana esrar		
	W-CA18B3A-0305-185	paçırılmış. Ne oluyordu	yani.	Babafingo "Bu genç		
	W-CA18B3A-0475-83	paçırıldı. Ne yapıyordık	yani,	hergeyi hemen kansına		
	W-SA18B3A-0916-046	paçkinlik bu. Burada	(yani	orada) ne işi		
	W-PDB3A1A-5346-136	Üçü birbirinin tamamlayıcısı,	yani	ne gazete, ne		
	W-PDB3A1A-6210-84	öğrettim. Helal olsun	yani.	Ne biçim kadınısın		
TUD; © 2008-2012					Previous	2 3 4 5 ... 50 Next
					Kapat	

Şekil 1.4. “Yani” Sözcüğünün “Ne” Sözcüğü ile Kullanım Sıklığının Bağlam İçi Anahtar Sözcük Görünümü

Ancak asıl ihtiyaç duyulan, incelenen sözcüğün oluşturduğu birlikte kullanımların tam cümle görünümüdür. Bu, sözlüksel söz demetlerini daha doğru bir şekilde tespit edebilmek için gereklidir. Bu amaçla, Şekil 5'te gösterildiği gibi tümce görünümü seçilmiştir ve sözlüksel söz demetlerinin tümce içinde analizi gerçekleştirilmiştir.

Eşdizimlilik Bilgileri

↔ Bağlam İçi Anahtar Sözcük Görünümü

☰ Tümce Görünümü

Copy CSV

Search:

Tür	Künye	TÜMCE GÖRÜNÜMÜ
	S-AGABFZ-0133-116	Bu "anything goes" yani ne olsa gider.
	S-BEABNO-0393-308	Ya o değil de bi daha gol attım şimdi ne olacak yani .
	S-BEABNO-0128-48	Kötüde bir yani ne servisi var doğru düğün ne başka bir şey.
	W-ANBDA18-2133-176	Yani , her ne kadar Ahmet ve Aristo aynı netiği; "insan" olmayı paylaşıyorlarsa da farklı "kimlik" ("bireysel öa")lere sahiptirler.
	W-CA18B3A-0109-39	-Ne yani , siz bana esrar kaçakçısı mı demek istiyorsunuz?
	W-CA18B3A-0305-185	Ne oluyordu yani .
	W-CA18B3A-0475-83	"Ne yapıyordık yani , hergeyi hemen kansına yetiştirseydik de yuvaları mı yıkılıyordu? Zaten pamuk ipliğine bağlı duruyor..."
	W-SA18B3A-0916-046	Burada (yani orada) ne işi olduğunu soruyorsunuz kendinize.
	W-PDB3A1A-5346-136	Aslında üçü birbirinin tamamlayıcısı, yani ne gazete, ne radyo ne de televizyon tek başına ya da yegâne haber kaynağı olamaz bizim için.
	W-PDB3A1A-6210-84	Helal olsun yani .

Previous 1 2 3 4 5 ... 50 Next

TUD; © 2008-2012

Kapat

Şekil 1.5. “Yani” Sözcüğünün “Ne” Sözcüğü ile Kullanım Sıklığının Tümce Görünümü

1.4. Söz Demetleri Üzerine Yapılmış Çalışmalar ve Terminoloji

Türkiye Türkçesi söz varlığında söz demetleri konusundaki çalışmaların az sayıda olduğu söylenebilir. Çalışkan'ın (2014) araştırması, Türkiye Türkçesinde söz demetleri üzerine yapılan ilk çalışma olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın, söz demetleriyle ilgili yapılan ilk inceleme olması açısından önemlidir. Çalışkan (2014: 41), bu çalışmasında söz demetlerini *sözcüksel setler* olarak adlandırmış ve tanımlamıştır: "Sözcüksel setler, derlemden belirli bir sıklıkta kullanılan ve belli sayıda metinde bulunan, metin içinde pragmatik işlevler taşıyan çok sözcüklü ardışık diziler şeklinde tanımlanabilir." Çalışkan (2014) çalışmasında 2 milyon sözcükten oluşan ODTÜ Türkçe Derleminin veri tabanından yararlanmıştır. Söz demetlerinin tespitini gerçekleştirmek için milyon başına en az 20 kez kullanılma ve en fazla beş farklı metinde yer alma kriterlerini esas almış ve bu kriterlere uygun olarak 120 söz demeti belirlemiştir.

Türk dili üzerine yapılan araştırmalarda, söz demetleri hakkındaki incelemeler Çalışkan'ın çalışmasının ardından da devam etmiştir. Özellikle Aksan & Aksan (2015a, 2015b), Aksan vd. (2016) ve Yıldız'ın (2016) çalışmaları bu alanda önemli bir rol oynamaktadır.

Aksan & Aksan (2015a) ve Aksan vd. (2016) çalışmalarında, söz demetleri için *n-gram* terimi kullanılmıştır. Aksan & Aksan (2015a) çalışmasında, Türkçe Ulusal Derlemi kullanılarak toplam 240 söz demeti analiz edilmiştir. Bu demetlerin 130'u ikili, 110'u üçlü söz demetlerindendir. Ancak çalışmada tespit edilen ikili söz demetlerinin aslında üçlü söz demetlerinin bir parçası olduğu belirtilmiştir.

Aksan & Aksan (2015b) çalışmasında da Türkçe Ulusal Derlemi kullanılmıştır. Söz demetlerinin tespitinde, 1 milyon sözcükte en az 14 kez kullanılma ve en az 5 farklı metinde yer alma ölçütü temel alınmıştır. Çalışmada 110 adet üçlü söz demeti tespit edilmiştir.

Aksan vd. (2016) da Türkçe Ulusal Derlemi'nin 10 milyon sözcükten oluşan bir alt derlemi olan Türkçe Ulusal Derlem- Baby adlı derlemi kullanmıştır. Bu çalışmada da söz demetlerinin üçlü yapıları incelenmiştir. İnceleme sonucunda 117 üçlü söz demeti tespit edilmiştir.

Yıldız (2016), beşerî ve temel bilimler alanlarına ait 12 alt disiplinden metinleri içeren 1 milyon kelime verisi kullanarak özel bir derlem üzerinde çalışmıştır. Bu

çalışmada akademik metinlerin yazım biçimlerinde en yaygın kullanılan 50 tane üçlü söz demeti incelenmiştir.

Yürütülen bu çalışmalarda Türkiye Türkçesi'ndeki söz demetlerinin tanımı ve tespiti daha çok Biber vd. (1999)'un İngilizce için belirlediği ölçütlere dayalı, derlem odaklı bir yaklaşımla yapılmıştır. Ancak özellikle söz demetlerinin yapıları ve dil bilgisel işlevleriyle ilgili İngilizce temelli bu açıklamaların eklemeli bir dil olan ve zengin bir biçim birimi araçlarıyla işlenen Türkçe gibi diller için yetersiz ve sınırlayıcı olabileceği ifade edilebilir. Ayrıca yapılan çalışmalarda söz demetlerinin çoğunlukla tamamlanmamış, daha çok diğer dil bilgisi unsurlarının bir parçası olarak en az 3 kelime ile oluşturulan ve sözlükselleşmemiş oldukları kabul edilmiştir. Ancak Türkiye Türkçesi açısından durumun bu genellemelerden farklı olabileceği söylenebilir. Bu tez çalışmasında Türkiye Türkçesi'ndeki söz demetleri incelenmiş ve içlerinde sözlükselleşmemiş olanlar da dâhil olmak üzere çoğunlukla sözlükselleşmiş oldukları ve en az 2 kelimenin birleşimiyle oluştuğu görülmüştür.

Yabancı literatürlere bakıldığında da söz demetlerinin yoğun bir çalışma alanı olduğu ve bu konu hakkında çalışırken çeşitli terimlerin kullanıldığı görülmektedir. Bunların başında gelen söz *demetleri* (lexical bundle) terimi ilk kez Biber, Johansson, Leech, Conrad ve Finegan tarafından kullanılmıştır (Biber vd., 1999). Biber vd. (1999) bu yapıları “özellikle iki ve ikiden fazla sözcükten oluşan ve çok sık bir arada kullanılan ifadeler” olarak tanımlamıştır. Biber vd.lerinden sonra sözlüksel söz demetleri farklı terminolojiler altında incelenmeye devam edilmiştir: *sözcük dizileri* (chains) (Stubbs, 2002); *kümeler* (clusters) (Hyland, 2008b; Scott & Tribble, 2006); *kalıp diziler* (formulaic sequences) (Schmitt, 2004; Wray, 2000a, 2000b, 2008); *çok kelimeli kalıp diziler* (multi-word formulaic sequences) (Biber, 2009); *prefabrikler* (prefabs) (Erman & Warren, 2000) ve söz *demetleri* (lexical bundles) (Ädel & Erman, 2012; Allen, 2010; Biber et al., 1999; Biber & Barbieri, 2007; Biber, Conrad, & Cortes, 2004; Coxhead & Byrd, 2007; Grabowski, 2015; Hyland, 2008a; Paquot, 2013; Salazar, 2014).

Özellikle İngilizce için istatistiklere dayalı bilimsel ilk çalışmalar ise Altenberg tarafından ortaya konmuştur (Altenberg, 1998: 99- 122). Altenberg, London- Lund Derlemi'ne dayalı yaptığı bu çalışmasında söz demetleri için *yinelenen sözcük kombinasyonları* (recurrent word combinations) terimini kullanmıştır. Söz demetlerinin tespiti için Altenberg temelde üç kriter belirlemiştir: anlamsal olarak

saydamlık, pragmatik işlevlere sahiplik ve dil bilgisel açıdan tamamlanmamış yapılar olmak. Altenberg'ün çalışması daha sonra Biber vd. tarafından geliştirilmiştir. Biber vd., 5 milyon sözcükten oluşan bir derlemde sıklık ve dağılıma dayalı bir analiz yapmıştır. Bu analiz sonucunda Altenberg'ün anlamsal açıklık kriterinin doğru olduğunu elde edilen yapıların dil bilgisel olarak tamamlanmamış ve çeşitli pragmatik işlevlere sahip olduğunu belirlemişlerdir. Bu şekilde derlem temelli çalışmaların söz demetleri üzerindeki önemi de ortaya konmuştur. Zira söz demetlerini diğer kalıp dil birimlerinden ayıran en önemli nokta derlemde sıklığa bağlı analizlerle ortaya çıkarılmasıdır.

1.5. Araştırma Soruları

Bu tez kapsamında cevap aranacak temel araştırma soruları şunlardır:

1. Bir kalıp dil birimi olarak söz demeti nedir?
2. Söz demetlerini diğer kalıp dil birimlerinden ayıran hususlar nelerdir?
3. Türkiye Türkçesi'ndeki söz demetleri sadece en az 3 sözcüklük birleşmeleriyle mi oluşur, yoksa farklılık da var mıdır?
4. Sözlüksel söz demetleri ile işlevsel söz demetleri nedir?
5. Türkiye Türkçesinde bulunan sözlüksel söz demetlerinin özellikleri nelerdir?
6. Sözlüksel söz demetleri sözlükte yer almalı mıdır?

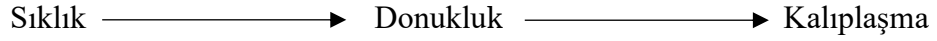
Bu çalışma, Türkiye Türkçesinde sözlüksel söz demetlerinin belirlenmesine katkı sağlamayı ve Türkçe söz varlığının geliştirilmesini amaçlamaktadır.

2. KALIPLAŞMA VE KALIP DİL BİRİMLERİ

Kalıplaşma, kalıp dil birimlerinin en temel niteliğidir. Perkins (1999), kalıplaşmayı " *Kalıplaşma* (formulacity) *üretkenliğin* (productivity) tersi olup dilde bir birimin diğerleriyle ilişkisinin nispeten donuk olduğu dil birimleri dizilerinde ortaya çıkar. Ve aynı kategoriden olan bir dil birimin diğeriyle nispeten sınırlı bir şekilde değiştirilebildiği yerlerde kendini gösterir" şeklinde tanımlar. Wray & Perkins (2000) kalıplaşmayı hafızaya bir bütün olarak depolanan ve hafızadan bir bütün olarak getirilen bir olgu olarak görür. Dolayısıyla kalıplaşmanın bütüncüllükle doğrudan bir ilişkisi vardır. Dildeki kalıplaşma olgusunun ürünü çeşitli kalıp dil birimleridir. Kalıp dil birimleri literatürde farklı terimlerle anılmaktadır. Wray & Perkins (2000), *kalıp dil birimlerini* (formulaic sequences) "kalıp dil birimi dilin gramer aracılığıyla analiz etmek veya türetmek yerine kullanım sırasında belleğe bir bütün olarak kodlanan ve bellekten bir bütün olarak getirilen bir başka deyişle önceden üretilmiş ya da öyle görünen sözcüklerin ya da anlamlı diğer birimlerin sürekli ya da süreksiz dizisidir. " şeklinde tanımlar. Süreç içerisinde kalıp dil birimlerine bakış değişmiştir. Nihai olarak bir kalıp dil birimi Wray (2002) sadece anlamlı dil birimleriyle değil her tür dil birimleriyle oluşan donuk dil birimleri dizisi olarak görülmüş ve şöyle tanımlanmıştır: "Kalıp dil birimi, dilin grameri aracılığıyla analiz etmek ve türetmek yerine kullanım sırasında belleğe bütün olarak kodlanan ve bellekten de bütün olarak getirilen; başka bir deyişle önceden üretilmiş veya öyle görünen sözcüklerin veya diğer unsurların sürekli veya süreksiz dizisi."

Kalıplaşma (formulacity), zihinsel bir süreçtir. Dil içerisinde önceden üretilmiş şekilde hazır bulunma ve ihtiyaç hâlinde tekrar üretmeden kullanılma sürecidir. Bu anlamda üretkenliğin tersi bir olgudur. Üretkenlik ve kalıplaşma karşılıklı olarak birbirini dışlayan değil, bir sürecin tamamlayıcı iki uç noktasını oluşturur. Uç noktalardan kalıplaşma deyimler, atasözleri, kalıp sözler gibi diğer kalıp dil birimleriyle temsil edilirken üretkenlik yeni türetilen yeni ifadelerle temsil edilir. (Perkins, 1999: 51-67)

Kalıplaşmanın gerçekleşme süreci öncelikle bir ifadenin sıklıkla tekrarlanmasıyla başlar. Bu kullanıma bağlı olarak sık kullanılan ifadenin sabitlik kazanması yani donuklaşması gerekir. Bu donukluk sonucunda ifadenin zihinsel sözlüğe bir bütün olarak yerleştiği ve kalıplaşma olgusunun gerçekleştiği söylenebilir.

Şekil 2.1. Kalıplaşma Süreci

Wray (2002) tarafından yapılan nihai tanım ve yaklaşım yazın alanında genel olarak kabul görmüştür. Kalıplaşma olgusu dilde sıklıkla görüldüğünden dilbilimsel araştırmalarda çok çeşitli terimlerle anılan türlerinin olduğu ileri sürülmüştür. Wray ve Perkins (2000) yazın alanında 42 farklı terimin kullanıldığını tespit etmişlerdir. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

- karışımlar (*amalgams*)
- kendi kendine olanlar (*automatic*)
- büyük yığınlar (*chunks*)
- basmakalıp söz (*clichês*)
- düzenli yapılar (*co-ordinate constructions*)
- eş dizimler (*collocations*)
- birleşikler (*composites*)
- gelenekselleşmiş formlar (*conventionalized forms*)
- deyimleri de içeren sabit ifadeler (*FEIs*)
- sabit yapılar (*fixed expressions*)
- kalıp dil (*formulaic language*)
- kalıplaşmış dil (*formulaic speech*)
- kalıplar (*formulas/ formulae*)
- fosilleşmiş formlar (*fossilized form*)
- donuk söz öbekleri (*frozen phrases*)
- ilk sözler (*gambits*)
- bütüncül şekiller (*gestalt*)
- bütünsel birimler (*holistic*)
- bütün öbek (*holophrases*)

deyimleşmiş birimler (*idiomatic*)
deyimler (*idioms*)
düzensiz birimler (*irregular*)
sözlüksel öbekler (*lexical phrases*)
sözlükselleşmiş cümle kökleri (*lexicalised sentence stems*)
çok sözcüklü birimler (*multiword units*)
tümlenemez birimler (*non-compositional*)
hesaplanamaz (*non-computational*)
türetimsiz birimler (*non-pruductive*)
taşlaşmalar (*petrifications*)
önceden birleştirilmiş söylem (*preassembled speech*)
önüretimli rutinler ve kalıplar (*pefabricated routines and patterns*)
kullanıma hazır ifadeler (*ready-made expressions*)
hazır ifadeler (*ready-made utterances*)
sözcüksel öbekler (*lexical phrases*)
kalıplaşmış diziler (*formulaic sequences*)
çok sözcüklü ifadeler (*multi-word expressions*)
alışagelmış sözler (*routin*) vs. (Wray and Perkins, 2000: 1-128)

Wray ve Perkins (2000), farklı terimlerin kullanılmasının kalıp dil birimlerinin yapı, işlev, anlam, söz dizimi, sözlüksel özellikler, yaratıcı ya da üretimsel dille ilişkisi gibi pek çok farklı yönünün bulunmasından kaynaklandığını belirtir. Aynı zamanda bazı terimler aynı kalıp dil birimlerinin farklı adlandırmaları iken diğerleri de belirli sözcük birleşmelerinin önde gelen niteliklerini ve farklı türlerini vurgulamak için kullanıldığı söylenebilir.

Kalıp dil birimleri, farklı alt kategorilere ayrılmış olsa da hepsinin temelde belirli ortak işlevlere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda Doğan (2016), işlevsel olarak önemli bir olgu olan kalıp dil birimlerinin temel işlevlerini şu şekilde sıralamıştır:

- a) Kalıplaşmış dil birimleri hem ana dili ediniminde hem de ikinci dil ediniminde bireyin yaratıcı dil kullanımının gelişmesine önemli derecede katkı sağlar.
 - b) Kalıplaşmış dil birimleri kullanımı bireyin konuşma ve yazı dilinin akıcı ve kıvrak olmasını sağlar.
 - c) Konuşur ya da bireyin sahip olduğu kalıplaşmış dil birimlerinin oranı ne kadar yüksekse onun gerçekleştireceği dil bilimsel işlem yükü de o kadar azalır.
 - d) Alıcı açısından konuşurun kalıplaşmış dil birimlerini kullanması onun her bir sözcüğe odaklanmasını gerektirmeyeceğinden bir metni anlamasını ve kavramasını kolaylaştırır.
 - e) Alıcının metni kolay anlaması ve kavraması onun üretmek istediği metne odaklanmasını sağlar ve alıcının metin üretimine dönük dil bilimsel süreçlerini kolaylaştırır.
 - f) Kalıplaşmış dil birimleri bilgisi dili akıcı yaptığı gibi konuşurun etkili, ikna edici dil kullanmasını da sağlar; bu, onun toplum içinde itibar sahibi, sözü dinlenir bir birey olmasına vesile olur.
 - g) Kalıplaşmış dil birimleri konuşurun toplumsal kimliğini yansıtır.
- (Doğan, 2016: 13)

Kalıp dil birimlerinin söz konusu niteliklerini göstermesi açısından bir diğer türü ise söz demetleridir. Bununla birlikte söz demetlerinin diğer kalıp dil birimlerinden ayrılan kimi yapısal, söz dizimsel, sözlüksel ve işlevsel özelliklerinin olduğu söylenebilir.

2.1. Söz Demetleri

Kalıp dil birimleri içerisinde birçok farklı alt sınıfı barındırır. Bunlardan birisi de söz demetleridir. Söz demetlerinin (lexical bundles) kalıp dil birimlerinin dikkat çekici unsurlarından biri olduğu ileri sürülebilir.

Söz demetleri (lexical bundles) terimi ilk olarak Biber vd. (1999) tarafından ortaya atılmış ve bu terim *genişletilmiş eş dizimlilik* (extended collocation) olarak kabul edilmiştir. Biber vd. (1999), söz demetlerini "istatistiksel olarak bir arada görünme eğilimi gösteren sözcük demetleri" ve "deyimsellikleri ve yapısal statüleri ne olursa olsun tekrarlanan ifadeler" olarak tanımlarlar. Bir söz demeti 3 veya 4 sözcüğün

tekrarlayan bir dizisi olarak ele alınır. Sözcüklerin bir arada tekrarlanma eğilimi söz demetleri dışında birçok kalıp dil biriminin de genel özelliğidir. Dolayısıyla tekrarlanma eğilimi söz demetlerini diğer kalıp dil birimlerinden ayıran yegâne ölçüt değildir. Bundan ötürü Biber vd. (1999) söz demetleri için tekrarlanma eğilimini belirli istatistiksel sınırlarla sınırlandırmıştır. Bir sözcük kombinasyonunun bir söz demeti olarak kabul edilmesi için bu sözcük dizisinin milyon sözcük başına en az 10 kez tekrar etmesi gerektiği ve bu tekrarların en az 5 farklı konuşmada dağılmış olması gerektiği kriterlerini belirlerler.

Altenberg (1998: 101) söz demetleri için *tekrarlanan kelime kombinasyonları* (recurrent word combinations) terimini kullanmıştır. Altenberg (1998) tekrarlanan kelime kombinasyonları terimiyle aynı biçimde birden fazla kez kullanılan herhangi bir süreksiz sözcük dizisini kasteder. Bu sözcük dizilerinin 3 ve 5 sözcük arasında bir diziden meydana geldiğini savunmaktadır.

Culpeper ve Kytö (2010: 140), söz demetlerini sıklığa dayalı olarak tanımlanıp elde edilen ve açıkça keyfi olmayan yapısal ve işlevsel özelliklere sahip dil birimleri olarak tanımlarlar. Kopaczyk (2013) ise söz demetlerini "Metinde değiştirilmeden kullanılan; ya hafızadan anlık olarak söylem oluşturulurken etkin hâle getirilen ya da yazılı malzeme durumunda daha önce aynı türden metin örneklerinden kopyalanmaya hazır durumda bulunan" şeklinde tanımlamıştır.

Pan vd. (2016:60-71) çalışmalarında söz demetlerini belirlemek için iki temel kriter önermişlerdir. Bu kriterler, bir derlemde söz demetlerini tanımlamak için kullanılan standartlardır. İlk kriter, tipik olarak sık tekrarlanan demetleri tanımlamak amacıyla belirlenen minimum frekans eşiğidir. İkinci kriter ise demetlerin yalnızca birkaç metinde değil, tüm derlemin genelinde tipik olmasını sağlamak için bir dizinin tüm derlemde mevcut olmasını gerektiren bir minimum belge sayısıdır. Bu yaklaşım, söz demetlerinin sıklık ve dağılım özelliklerine dayanarak tanımlanmasını amaçlamaktadır.

Türkiye Türkçesinde yapılan çalışmalarda da söz demetlerinin farklı tanımları yapılmıştır. Çalışkan (2014: 39), *sözcüksel setler* adını verdiği söz demetlerinin tanımını "Sözcüksel setler, derlemden ancak sıklık ölçütü esas alınarak çıkarılabilen, belirli sayıda metinde yayılan bir özellik taşıyan, genellikle tamamlanmamış dil bilgisel yapılar biçiminde görünen ve metin bağlamında belirli pragmatik işlevleri

yüklenen çok sözcüklü birimlerdir." şeklinde vermiştir. Çalışkan (2014) söz demetlerinin 3 sözcükten oluşan şekillerine odaklanır.

Aksan & Aksan (2015a, 2015b) ve Aksan vd. (2016) çalışmalarında, söz demetleri için genel olarak *n-gram* terimini kullanır ve genellikle 3'lü söz demetleri üzerine odaklanır. Bu çalışmalarda, söz demetlerinin analizi için milyon kelime başına en az 14 kez kullanılma ve en az 5 farklı metne yayılma kriterleri belirlenmiştir.

Sıklık olgusu söz demetlerini diğer ifadelerden ayıran belirgin bir özelliktir. Söz demetleri için sıklık olgusunun önemini Cortes (2013) "Sıklık, söz demetlerini tanımlayan en temel özelliktir" şeklinde vurgulamaktadır. "Altenberg söz demetlerinin özelliklerini belirlerken sıklık dışında başka hususlara da dikkat çekmiştir. Bu hususlar üç ana başlıkta toplanır: Bunlardan ilki anlamca saydam (transparant) olma, ikincisi belli pragmatik işlevleri üstlenme, diğeri ise tamamlanmamış dil bilgisel yapılar biçiminde ortaya çıkmama durumudur." (Çalışkan, 2014: 42-43) Biber vd., Altenberg'in belirlediği bu unsurları destekleyen sonuçlar elde etmiştir: Söz demetleri anlam yönünden saydam ve deyimleşmeden uzaktırlar. Söz demetlerini oluşturan yapıların büyük bir kısmı tamamlanmamış dil bilgisel yapılar olarak karşımıza çıkar. Aynı zamanda işlevsel olarak çeşitli pragmatik işlevlere sahiptirler.

Yazın alanındaki uygulamalardan hareketle söz demetlerinin temel özelliklerinin şunlardır:

- a) Sıklığa göre oluşma.
- b) Belli sayıda metne yayılma.
- c) Anlamca saydam ve deyimleşmemiş olma.
- d) Pragmatik işlevleri üstlenme.
- e) Tamamlanmamış ve sürekli yapılar olabileceği gibi de tamamlanmış ve süreksiz yapılar da olma. (Biber vd., 1999; Altenberg, 1998; Culpeper & Kytö, 2010; Kopaczyk, 2013; Pan vd., 2016; Cortes, 2013)

Yazın alanında genellikle en az 3 sözcükten oluşan söz demetleri üzerinde araştırmalar yapılmıştır. 3'lü söz demetleri incelenirken tamamlanmamış, sürekli ve sözlükselleşmemiş olanlar öncelikli olarak ele alınmıştır. Ayrıca tamamen sıklık odaklı yaklaşım benimsenmiş ve bu sıklığın metin içindeki dağılıma eşit olduğu durumlar özellikle göz önünde bulundurulmuştur. Bu tutum Çalışkan (2014), Aksan & Aksan (2015a,2015b), Aksan (2016) ve Yıldız (2016)'da da geçerli olmuştur. Söz

demetlerinin çıkarılmasında için salt sıklığın ve farklı metinlere dağılımının yeterli olduğunu düşünmek yanıltıcı olabilir. Çünkü bütün metinlere dağılım gösterse bile sıklığın tek başına söz demetlerini ortaya çıkarmak için yeterli bir ölçüt olmadığı görülür. Zira Sinclair (1991: 115; 2015: XII) eş dizimlilik araştırmalarında bir kalıp dil birimi türü olan eş dizimleri *önemli eş dizimler* (significant collocations) ve *rastlantısal eş dizimler* (casual or regular collocations) olarak ikiye ayırır. Rastlantısal eş dizimler, metinde bir defa gözlenen ya da sıklıkla görünmesine karşın birlikteliği kısıtlılık, keyfilik ya da nedensizlik taşımayan kullanımları karşılar. Derlem analizleri sonucunda birçok rastlantısal birliktelik yüksek sıklıkla ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla her sıklığın farklı metinlere dağılım gösterse bile bir kalıp dil birimi olma anlamında zihne bir bütün olarak kodlanan ve zihinden bir bütün olarak getirilen donuk, önceden üretilmiş kalıp dil birimleri olma ihtimali yoktur. Özellikle işlevsel sözcükler kimi içerik sözcükleriyle ya da diğer işlevsel sözcüklerle derlemde sıklıkla birlikte görüldüğünden sıklık analizlerinde yüksek birliktelik gösterebilmektedir. Örneğin, Türkçe Ulusal Derleminde “ve”nin 2 sözcüklü sıklık verileri incelendiğinde “ve bu”, “ve her”, “ve çok” gibi birliktelik kullanımının en sık görüldüğü tespit edilmiştir. Yine “ve çok” ifadesinin “ve çok da” şeklinde 10 milyonda 10 kezden fazla sıklığı görülmektedir. Ancak bu ifadelerin rastlantısal sıklıklarla derlemde ortaya çıktığı söylenebilir. Bu tür sürekli, tamamlanmamış, belirli dil bilgisel yapılardan yoksun sözlükselleşmemiş sözcük dizileri yazın alanında çoğunlukla birer söz demeti kabul edilmiştir.

#	Sözcük	Metin içerisinde arandı	Beklenen Eşdizimlilik Sıklığı	Gözlenen Eşdizimlilik Değeri	Birlikte oldukları doküman sayısı	Log-likelihood Değeri	MI Değeri	MI3 Değeri	T-Score Değeri	Dice Coefficient Değeri	Log Dice Coefficient Değeri
1061709	bu	707750	15906.5762	20664	3711	6329.002	0.7464	30.1537	161.0711	0.0289	8.8871
353653	her	1332821	29954.9541	10653	2834	17417.1208	-1.5051	25.2256	100.0261	0.0085	7.1282
372852	data	208332	4682.2308	6616	2466	728.7746	0.4988	25.8823	81.0044	0.0098	7.3301
883651	değer	50899	1143.9475	6288	2100	11428.6856	2.4401	27.6399	78.7117	0.0104	7.4175
175499	her	151592	3407.0077	5261	2148	918.9982	0.6356	25.3753	72.5354	0.0082	7.0703
1248526	ekonomik	23766	534.1373	5175	1463	15237.723	3.2763	27.951	71.9037	0.0089	7.1882
1076064	sosyal	23996	539.3065	5186	1443	14803.8194	3.2436	27.8807	71.4364	0.0088	7.1691
672794	en	139945	3145.2431	4171	1956	312.9602	0.4079	24.4617	64.4204	0.0065	6.7404
535676	gibi	227939	5122.8952	4122	1894	215.0921	-0.3136	23.7046	63.914	0.006	6.6266
1084435	yeni	77617	1744.4306	4045	1792	2278.2196	1.2134	25.1772	63.5029	0.0066	6.7675
428373	ama	46586	1047.0134	3674	1521	3616.2198	1.7303	25.2551	58.8865	0.0059	6.5852
548583	ben	102566	2305.1556	3555	1160	415.275	0.5328	23.9398	57.6326	0.0054	6.4598
858937	benim	39694	892.1168	3534	1662	4069.2303	1.9019	25.308	57.6956	0.0057	6.5343
716358	eğitim	25437	571.6928	5226	1098	6156.2371	2.4964	25.8075	56.7694	0.0055	6.5043

Şekil 2.2. Türkçe Ulusal Derleminde “Ve” Sözcüğünün Sorgusu

Yine 3 sözcükten oluşan “için gerekli bir” birliktelik kullanımı 10 milyonda 10 kez kullanılma sıklık ölçütünü sağlayan bir ifadedir. Bu ifade iki işlev (için ve bir) ve bir içerik sözcüğü (gerekli) den oluşan ve sıklıkla derlemde gözlenen bir ifade olmasına karşın bir kalıp dil birimi türü dolayısıyla da bir söz demeti olarak görmek güçtür. Buna koşut olarak Türkçe söz demetleri ile ilgili Aksan vd. (2016) “gibi önemli bir”, “kadar büyük bir”, “ve belirli bir”, “yıl sonra da” gibi ifadeleri de söz demeti olarak değerlendirmişlerdir. Bu yapılar tamamlanmamış, sürekli dolayısıyla bir dil bilgisel yapıdan yoksun ve sözlükselleşmemiş ifadelerdir. Bu ifadelerin derlemde sıklıkla görünmesine karşın sıklık dışında herhangi belirli pragmatik işlevleri olduğunu ileri sürmek güçtür. Dolayısıyla bu ifadelerin tek pragmatik özelliğinin derlemde üç sözcüklük bir mesafede birlikte kullanım sıklığının yüksek seyretmesi ve metin dağılımının olması söylenebilir. Özellikle 3 sözcükten oluşan bu ifadelerin iki sözcüklü içerik sözcüğüyle ile bir işlev sözcüğünden rastlantı sonucu oluştuğu anlaşılmaktadır. Örneğin *için ne kadar* ifadesinin bir kalıp dil birimi ve içerik sözcüğü olan “ne kadar” ile bir işlev sözcüğü olan “için”in sıklıkla ancak rastlantısal kullanımından oluştuğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte söylemin akıcı ve doğal olmasını sağlayan belirli pragmatik özellikleriyle önceden üretilmiş gibi görünen, mental sözlüğe bir bütün olarak kaydedilen ve mental sözlükten bir bütün olarak çağırılıp kullanılan sürekli, tamamlanmamış söz demetlerinin varlığı kesinlikle inkâr edilemez. Derlemde belirli mesafede sıklıkla birlikte kullanılan çok sözcüklü birimlerin her ne kadar sürekli ve tamamlanmamış olsa da kurumsallaşmış/genelleşmiş ve belirli ölçüde pragmatik özelliklerinin olması gerekir. Örneğin “başta olmak üzere” ile “ve bir daha” ifadelerinin sürekli ve tamamlanmamış olmasına karşın sıklığa koşut olarak metin oluşturmayı ve söylemi kolaylaştıran, söylemin akıcı ve doğal olmasını sağlayan pragmatik bazı özellikleri vardır. Bu nitelikteki söz demetlerinin tamamlanmamış, sürekli ve belirli bir dil bilgisel yapısı olmasa bile bir söylemde belirli pragmatik özelliklerinin olduğu ve dilde genelleştiği rahatlıkla söylenebilir. Ancak aynı şeyi bir söz demeti olarak tanımlanabilen *de yeni bir* ve *de böyle bir* gibi ifadeler için söylemek pek mümkün değildir. Buna karşın belirli dil bilgisel yapısı olan tamamlanmış ve süresiz, pragmatik özellik ve işlevleri olan söz demetlerinin nispeten söz varlığında çok daha yaygın olduğu söylenebilir. Yazın alanında yaygın şekilde kabul edilen söz demetlerinin en az üç sözcükten oluşan ve sözlükselleşmemiş olma koşullarının söz demetlerinin bir niteliği olarak kabul etmenin gerçekçi olmadığı söylenebilir. Söz demetleri için İngilizce temelinde belirlenen

tanımlayıcı özelliklerin eklemeli bir dil olan ve zengin biçimsel araçlar kullanılan Türkçe gibi diller için belirleyici ve sınırlayıcı olmadığı, Türkçenin yapısal özellikleri dolayısıyla söz demetlerinin çoğunlukla 2 sözcükten de sıklıkla olabileceği görülür. Söz demetleri sürekli, tamamlanmamış dolayısıyla belirli dil bilgisel yapıdan yoksun sözlükselleşmemiş çok sözcüklü birimlerden oluşabileceği gibi süreksiz, tamamlanmış dolayısıyla dil bilgisel açıdan biçimlenmiş sözlükselleşmiş çok sözcüklü birimlerden de oluşabilir. Örneğin üç sözcüklü “her ne kadar” söz demeti dil bilgisel açıdan biçimlenmiş belirli pragmatik işlevleriyle sözlükselleşmiş süreksiz, tamamlanmış tipik bir söz demeti iken “başta olmak üzere” dil bilgisel açıdan biçimlenmemiş, pragmatik bir özelliği olan ancak sözlükselleşmemiş sürekli ve tamamlanmamış bir söz demetidir. Bu çalışmada ister belirli bir dil bilgisel yapısı olsun ister olmasın, ister tamamlanmış olsun ister tamamlanmamış olsun, belirli pragmatik işlev ve özellikleriyle sözlükselleşmiş iki ve üç sözcükten oluşmuş söz demetleri dikkate alınmıştır. Derlemde belirli mesafede sıklıkla birlikte kullanılan çok sözcüklü birim ya da söz demetleri rastlantısal birlikteliklerin dışında ikiye ayrılmıştır. Söz demetlerinin Türkçe söz varlığının zenginleştirilmesi amacıyla yönelik olarak sözlükselleşmiş ve işlevsel söz demetleri olarak ikiye ayrılmasının daha kullanışlı olduğu düşünülmüştür.

2.2. Sözlüksel Söz Demetleri ve İşlevsel Söz Demetleri

Söz demetleriyle ilgili yapılan çalışmalarda bu yapılar kendi içerisinde genellikle herhangi bir ayırım yapılmadan ele alınmıştır. Ancak daha önce de ifade edildiği gibi söz demetleri *sözlüksel söz demetleri* ve *işlevsel söz demetleri* olarak iki gruba ayrılabilir. İşlevsel söz demetleri sürekli, tamamlanmamış ve dil bilgisel olarak biçimlenmemiş dolayısıyla sözlükselleşmemiş ancak söylemde belirli pragmatik önemi ve özellikleri olan derlemde belirli mesafede sıklıkla birlikte kullanılan kalıp dil birimlerini ifade eder. Bunlar söylemin akıcı ve doğal olmasını sağlayan, sıklıkla kullanılan çok sözcüklü dil birimleridir. Pragmatik öneminin de bundan ileri geldiği söylenebilir. Sözlüksel söz demetleri ise dil bilgisel açıdan ister biçimlenmiş olsun ister biçimlenmemiş olsun, ister sürekli olsun ister süreksiz olsun, ister tamamlanmamış olsun ister tamamlanmış olsun belirli pragmatik anlam ve işlevleriyle sıklık kullanımına bağlı olarak sözlükselleşmiş dolayısıyla bir sözlük birimi olmuş çok sözcüklü kalıp dil birimlerini ifade eder. Buna karşın yazın alanında söz demetlerinin çoğunlukla dil bilgisel açıdan biçimlenme zorunluluğu olmayan sürekli,

tamamlanmamış, sözlükselleşmemiş ve en az 3 ve daha fazla sözcükten teşkil olduğu ileri sürülmüş ve bu nitelikteki söz demetleri konu edilmiştir. Ancak söz demetlerinin önemli bir kısmının süresiz, tamamlanmış ve dil bilgisel açıdan biçimlenmiş sözlükselleşmiş kalıp dil birimlerinden oluştuğu görülür. Söz demetlerinin cümlede belirli işlevler yüklenen ve işlev sözcükleri olarak bulunan kısmını işlevsel söz demetleri oluştururken sözlükselleşmiş ve daha çok bir içerik sözcüğü ve bir sözlük birimi olan kısmını sözlüksel söz demetleri oluşturur. Yazın alanında daha önceki çalışmalarda sürekli ve tamamlanmamış yapılar incelendiği için söz demetlerinin sözlükselleşmediği savunulmuştur. Fakat süresiz, tamamlanmış ve dil bilgisel açıdan biçimlenmiş söz demetlerinin çoğunlukla sözlükselleştiği görülür. Söz demetlerinin sözlükselleşmesiyle kastedilen belli bir anlam veya içerikle ilişkilendirilerek tek bir dil birimi gibi algılanma eğiliminin ortaya çıktığı bir süreci ifade eder. Bu tür söz demetlerinin her ne kadar şeffaf, tümlenebilir ve analiz edilebilir olsa da hafızaya bir bütün olarak kodlanmış ve hafızadan da gerekli olduğunda bir bütün olarak çağrılıp kullanılabilen dolayısıyla nispeten sözlükselleşmiş dil birimleri olduğu söylenebilir.

Söz demeti araştırmalarında çoğunlukla 3 sözcükten oluşan süresiz, tamamlanmamış ve sözlükselleşmemiş söz demetleri belirlenirken beraberinde rastlantısal eş dizim ya da birliktelikler de birer söz demeti olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla sözlüksel söz demetiyle rastlantısal eş dizimlerin birbirine karıştığı ve karıştırıldığı görülür. Söz demetlerinin belirlenmesinde sıklık ölçütüne sıkı sıkıya bağlılık rastlantısal birlikteliklerle tamamlanmamış ve sürekli söz demetlerinin birbiriyle karıştırılmasına neden olmuştur. Çoğunlukla rastlantısal birliktelikler birer söz demeti olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle söz demetlerinin rastlantısal eş dizim ya da birlikteliklerden ayırt edilmesi için sıklık dışında başka ölçütlerin kullanılması gerekir. Bunun için söz demetlerinin belirli pragmatik anlam ve işlevleriyle sözlükselleşmiş olması bir ölçüt olarak kullanılabilir. Özellikle Türkçede 3 sözcüklü birimlerden ziyade daha çok 2 sözcükten oluşan belirli pragmatik işlevleriyle sözlükselleşen söz demetlerinin sayısının hayli fazla olduğu söylenebilir. Bunların çoğunlukla belirli pragmatik anlam ve işlevleriyle birer sözlük birimi olduğu söylenebilir.

Sözlüksel söz demetlerinin belirli pragmatik anlam ve işlevlerle sözlükselleştiği için cümle ve sözcede belirli dil bilgisel kategorilerin sözlüksel işaretleyicileri olarak işlev gördüğü söylenebilir. Bu nedenle bir eş dizim gibi doğrudan bir içerik sözcüğü

değil daha çok birer işlev sözcüğü olarak söz diziminde görev alırlar. Sözlüksel söz demetlerinin zaman, görünüş, kılınış, kiplik gibi farklı dil bilgisel kategorilerin sözlüksel işaretleyicisi olarak kullanıldığı ileri sürülebilir. Örneğin “Ertesi gün patron bir karış surat oturuyor” cümlesinde fiil “-yor” ile çekimlense de zaman “ertesi gün” sözlüksel söz demetiyle işaretlenmektedir. Doğal olarak dildeki “-yor” biçim biriminin şimdiki zamanı işaretleme özelliği de kaydırılmış olur. Söz demetleri zamanı işaretleyebildiği gibi kiplik işaretleyicisi olarak da kullanılabilir. Bunu bir bilgi kipliği olarak kullanılan “belki de” ifadesinde görmek mümkündür. “Belki de gelecek.” cümlesinde “gelecek” ifadesi daha kesin bir ifadedir. “Belki de” sözlüksel söz demeti ile bilgi belirsiz ya da ihtimale dönüşerek bir olasılık kipliği işaretler. Sözlüksel söz demetlerinin kılınış işaretleyicisi olarak kullanımını “Hemen de kızılıyorsun.” cümlesinde görmek mümkündür. Cümlede “kızılıyorsun” ifadesi süreklilik arz ederken “hemen de” ifadesinin eylemin birden gerçekleşme durumunu ifade ettiği ve bir kılınış işlevi ile kullanıldığı görülmektedir. Yine aynı şekilde “İkide bir bana soru soruyor.” cümlesinde de “ikide bir” sözlüksel söz demetinin eylemin gerçekleşme biçimini belirttiği için bir görünüş işaretleyicisi olduğu görülür.

Sözlüksel söz demetleri kiplik, zaman, kılınış, görünüş gibi dil bilgisel kategorilerin sözlüksel işaretleyicisi olmasına ek olarak söylem sürdürücü özelliği de taşırlar. Bu söylem sürdürücü özelliği sözlüksel söz demetlerinin pragmatik işlevlerinden biridir. Örneğin, "Buna karşın olay sanıldığı gibi gerçekleşmemiştir." cümlesinde yer alan "buna karşın" ifadesi, sözlüksel bir söz demeti olarak söylem sürdürücü işlevi üstlenir. Bu ifade söylem içerisinde önceden belirtilen ifadeye karşı bir itiraz işlevi taşır. Aynı şekilde, "Diğer bir deyişle kitap yazmaya vakti yoktu." cümlesindeki "diğer bir deyişle" ifadesi de pragmatik bir işlevle kullanılmıştır. Bu ifade, söylemi sürdürme işlevinin yanı sıra önceki ifadeyi bir başka şekilde açıklama işlevi de taşır. Ancak bu çalışmada söz demetlerinin işlevleri üzerinde çok fazla durulmamıştır. Bu devam niteliğinde bir çalışma olabilir.

2.3. Türkiye Türkçesinde Kalıp Dil Birimleri ve Söz Demetleri

Aksan (1996) Türkçenin söz varlığının temel sözvarlığı, terim, deyim, atasözü, ilişki sözleri (kalıp sözler), ikilemeler ve doldurma sözlerden oluştuğunu belirtir. Karaağaç (2012:685) Türkçenin söz varlığında yer alan deyim, atasözü ve birleşik sözleri *kalıp söz* olarak tanımlar. Gökdayı (2011) ise söz varlığında *kalıplaşmış dil*

birimleri olduğunu ve bunların deyimler, atasözleri, ikilemeler, birleşik ve kalıp sözlerden oluştuğunu belirtir. Türkçe araştırmalarında deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler ve birleşik sözcükler hakkında çok çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Deyimler ve atasözleri hakkında özellikle sözlük türü olarak çalışılmasının yanı sıra birçok yönden de incelenmiştir. (Çotuksöken, 1994; Aksoy, 1995, 2004; Parlatır, 2007; Yurtbaşı, 2012 vs.) İkilemelerle ilgili çalışmalara bakıldığında da sayısız inceleme yapıldığı görülür (Hatipoğlu, 1981; Hüsrevoğlu, 2000; Talu, 2003; Bayraktar, 2004 vs.). Kalıp sözlerle ilgili de çeşitli kitap, makale ve tez gibi çalışmalar yapılmıştır (Gökdayı, 2011; Erol, 2007; Bulut, 2012 vs.). Daha çok dil bilgisi kitaplarında yer alan birleşik sözcükler hakkında da yine çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Ergin, 2000; Korkmaz, 2014; Öztürk, 2008 vs.). Bu çalışmalarda kalıp dil birimleri tanımlanmış ve sınıflandırılmış olmalarına rağmen bunların tam olarak açıklandığı ve birbirlerinden net bir şekilde ayrıldığı söylenemez. Kalıp dil birimleri birbirinden ayırt edilmesinde güçlük yaşanan bir olgudur. Söz demetleri, kalıp dil birimleri içerisinde daha çok eş dizimlerle karışmaktadır.

2.3.1. Söz Demetleri ve Eş Dizim

Sözlüksel söz demetleri, kalıp dil birimleri içerisinde genellikle eş dizimlerle karıştırılır. Zira Biber vd. (1999) söz demetlerinin *genişletilmiş eş dizimlilik* (extended collocation) olarak da kabul edilebileceğini söylemektedir. Bu da sözlüksel söz demetlerinin bir eş dizimlilik türü olup olmadığını akla getirir. Aslında sözlüksel söz demetleri eş dizimliliğin bir türü olarak düşünülebilir. Çünkü bütün kalıp dil birimleri özünde bir eş dizimdir. Ancak eş dizim araştırmacının amaç ve çalışma yöntemine göre çok farklı anlaşılabilen bir kavramdır ve kalıp dil birimlerinin özel bir sınıfı için kullanılabilmektedir. Bunun için kalıp dil birimlerinin ve eş dizimliliğin kendi içerisinde ayırt edilmesi gerekir. Söz demetleri her ne kadar aynı dizimde görüldüğü için bir eş dizim olsa da özel bir terim olarak genel eş dizim terim ve anlayışından farklıdır. Doğan (2016:18) kalıp dil birimlerinin özel bir sınıfı olarak ele aldığı eş dizimlerin tipik özelliklerini şu şekilde sıralar:

- a) İki ve daha fazla sözlüksel birimden oluşur.
- b) Bileşenleri arasında dil bilgisel bir *niteleyici* (modifier) ve *nitelenen* (modified) ilişkisi vardır ve dil bilgisel açıdan da iyi biçimlenmiştir.

- c) Metaforik olarak kullanılmazlar.
- d) Dilde sıklıkla ve tekrar tekrar kullanılırlar.
- e) Geleneksel, önceden üretilmiş, kullanıma hazır yapı blokları olarak kullanılırlar.
- f) Üzerinde toplumsal uzlaşmanın sağlandığı yerleşik kavramları karşılamak için konuşurların bir bütün olarak sahip olduğu birleşmelerdir.
- g) Eş dizimler, bileşenlerinin genellikle birbirini seçtiği, niteliyicinin anlamının niteleneni de içerdiği ya da tersinin olduğu birleşmelerdir.
- h) Çoğunlukla daha büyük dilsel yapıların bir parçası olarak kullanılırlar, bir cümlede tamamını kendisi oluşturmaz.
- i) Saussure'ün *dil* ve *söz* ayrımı (*langue/parole*) açısından eş dizimler tipik, özel ve karakteristik özellikleri olması dolayısıyla dile (*parole*) ait toplumsal nitelikli sözcük birleşmeleridir.

Bu özellikler, sözlüksel söz demetlerinin de ortak özellikleri olduğundan sözlüksel söz demetlerinin bir eş dizimin bir türü olduğunu düşündürebilir. Ancak sözlüksel söz demetlerinin eş dizimlerden önemli bir niteliği ile ayrılır. Sözlüksel söz demetleri belirli pragmatik anlam ve işlevleriyle sözlükselleştikten cümle ve sözcede daha çok zaman, kiplik, kılınış, görünüş, söylem işaretleyicileri gibi dil bilgisel kategorileri işaretlemek için kullanılan işlev sözcükleri olarak kabul edilebilir. Eş dizimler ise ister 2 sözcükten ister 3 sözcükten olsun daha çok belirli sözlüksel anlamları olan içerik sözcükleridir. Ayrıca eş dizimler kesinlikle biçimleniş, tamamlanmış yapılar iken sözlüksel söz demetlerinin içerisinde biçimlenmemiş, sürekli ve tamamlanmamış olanlar da olabilmektedir. Bu farklılıkların sözlüksel söz demetlerini eş dizimlerden ayırt ettiği söylenebilir.

2.4. Sözlüksel Söz Demetlerinin Söz Dizimi Kalıpları ve Dil Bilgisel Yapısı

Söz demetlerinin yapısal tipleri hakkında Aksan & Aksan (2015b) 3'lü söz demetlerinin meydana geldiği bazı kalıpları belirlemiştir. Belirlenen kalıplar şu şekildedir:

1. İsim tamlaması ve isim tamlaması parçaları
2. Edat ifadeleri
3. Derece ifadeleri
4. Bağlaç kalıpları
5. “Ne” kalıpları
6. Modalite kalıpları
7. Eş/varoluşsal yapılar
8. Teklifler

Bu çalışmada ise derlem tabanlı inceleme sonucunda tespit edilen sözlüksel söz demetleri göz önüne alındığında bunların genellikle şu şekilde kalıplarda gerçekleştiği söylenebilir:

- a) Edat + Zarf (*işte şimdi, işte böyle* vs.)
- b) İsim (=Tümleç) + Edat (*su gibi, bir başka, bir an önce* vs.)
- c) İsim (=Tümleç) + Zarf (*bir daha, bir süre daha, bir süre sonra* vs.)
- d) İsim + İsim (*su buharı, bir süre, zaman zaman, zaman dilimi, yeni yeni, iyi kötü* vs.)
- e) Sıfat+ İsim (*önemli derecede, sıcak su, tatlı su, genç adam, her zaman* vs.)
- f) Zamir + Edat (*buna göre, ona göre* vs.)
- g) Zamir + İsim (*kendi adına, kendi hesabına, kimi zaman, çoğu zaman* vs.)
- h) Zarf + Sıfat (*daha büyük, en önemli, en büyük* vs.)
- i) Zarf+ Zarf (*daha sonra, daha çok, az sonra, daha fazla* vs.)

Belirli kalıplarla kurulan sözlüksel söz demetlerinin söz dizimsel özellikleri ise şöyledir:

1. İsim Tamlaması

- a) Yıl sonu yaklaştı, gene panik başladı.

Cümlede bir sözlüksel söz demeti olan "yıl sonu" ifadesinin kullanımı görülmektedir. Bu ifade bir belirtisiz isim tamlamasıdır. İfadede "yıl" sözcüğü herhangi bir ek almazken "son" sözcüğü tamlanan eki almıştır. Ancak bu ifade sözlükselleştiği için tamlanan eki işlevini yitirmiştir.

- b) Hava ne aydınlık, ne karanlık; hem akşam gibi ışıklar var, hem de sanki gün ışığı var.

Verilen cümlede bir sözlüksel söz demeti olan “gün ışığı” ifadesinin kullanımı görülmektedir. “Gün ışığı” ifadesi bir belirtisiz isim tamlamasıdır.

2. Sıfat Tamlaması

a) Diğer taraftan, göktaşları yerötesi maddenin bize ulaşan örnekleridirler.

(a) cümlesindeki "diğer taraftan" ifadesi bir sıfat tamlamasıdır. Bu ifadede "taraf" sözcüğü ayrılma hâli ekini (dan/den) almıştır. Sıfat tamlaması aslında bir ad öbeği olduğu için bir isim çekim eki ile çekimlenmiştir. Ancak “diğer taraftan” ifadesi sözlükselleştiği için eklenen çekim eki işlevini yitirmiştir. "Diğer taraftan" ifadesi, cümlenin akışını yönlendirerek bir karşıtlık veya farklı bir açıdan bakış ifade eder.

b) Toprağın su tutma kapasitesi kök gelişimine önemli derecede etkilidir.

(b) cümlesinde bulunan "önemli derecede" ifadesi de bir sıfat tamlamasıdır. "Derece" sözcüğü "de/da" ayrılma hâl eki almıştır. Meydana gelen sözlüksel söz demeti sözlükselleştiği için çekim eki işlevini yitirmiştir.

3. Zarf Öbeği

a) Daha sonra arkadaşım bir Türk ile evlendi.

(a) cümlesinde bir söz demeti olan “daha sonra” ifadesi kullanılmaktadır. Bu ifade bir zarf öbeği olarak kullanılmaktadır.

b) Sakın sakın bir daha aileden habersiz bir yere gitme.

Verilen cümlede “bir daha” sözlüksel söz demetinin kullanımı görülmektedir. “Bir daha” ifadesi bir zarf olarak kullanılmaktadır.

4. Edat Öbeği

a) Buna göre yaratıcılık; yeni şeyleri, fikirleri ya da varlıkları üretmektir.

Verilen cümlede “buna göre” ifadesi bir edat öbeği olarak kullanılmaktadır.

b) Ekonomik şartlar neyi gerektiriyorsa onlar da ona göre önlem alır.

Örnek cümlede “ona göre” ifadesinin kullanımı görülmektedir. Bu ifade bir edat öbeği olarak kullanılmaktadır.

5. İkileme Öbeği

a) Sinan'dan bir iki yaş büyük gibi duruyor.

Verilen cümlede "bir iki" ifadesi örnek olarak kullanılmıştır. Bu ifade aslen isim olarak kullanılan "bir" ve "iki" sözcükleri bir ikileme (tekrar) grubu oluşturmuştur.

Örnekteki cümlede "bir iki" ifadesi nesnenin veya kavramın miktarını vurgulamak veya belirtmek amacıyla kullanılmıştır.

b) Zaman zaman da benimle konuşma ihtiyacı duyuyor.

“Zaman zaman” ifadesi aslında bir isim olan “zaman” sözcüğünün tekrarlanmasıyla oluşmuş bir ikileme grubudur.

6. Dil Bilgisel Açıdan Biçimlenmemiş Olanlar

a) İşte şimdi bizim filmin adını söyleyecek.

Cümlede Edat+ Zarf kalıbında oluşan “işte şimdi” sözlüksel söz demetinin kullanımını görülmektedir. “İşte şimdi” ifadesi herhangi bir yapıya bağlı olmadan kullanılmaktadır.

b) Metafizik talebi işte böyle kendini açık bir şekilde haber vermiş olur.

Verilen cümlede yine herhangi bir yapıya bağlı olmadan kullanılan bir demet olan “işte böyle” ifadesi kullanılmaktadır. Bu tür ifadeler herhangi bir yapıya bağlı olmadan kurulmalarına rağmen birer sözlüksel söz demeti oluştururlar.

Yukarıda örnek cümleler üzerinden yapılan inceleme sonucunda sözlüksel söz demetlerinin oluşması için birleşen sözcüklerin mevcut dil bilgisel yapılarının oluşturdukları birliktelik sonucunda bir değişime uğradığı açıkça görülmektedir. Bu değişim kimi zaman birleşen sözcüklerin hepsinin farklı bir yapıya girmesiyle olurken kimi zaman birleşen sözcüklerin birinin yapısının genele yayılmasıyla gerçekleşmektedir. Değişimin şekli nasıl olursa olsun sözlüksel söz demetleri için meydana geldiği sözcüklerin birleşme sürecine girmeden önceki mevcut dil bilgisel yapılarını değiştirdiklerini söylemek mümkündür.

Verilen örnek cümleler ve yapılan analizler ışığında sözlüksel söz demetlerinin dil bilgisel yapılarının genellikle ad öbeği, sıfat öbeği, zarf öbeği gibi bileşenlerden oluştuğu görülmektedir. Bu öbekler genellikle sıkça kullanıldıkça sabit hâle gelir ve belirli bir anlamı veya iletişim amacını ifade eden donuklaşmış ifadeleri oluştururlar. Bu bağlamda sözlüksel söz demetlerinin nadiren de olsa edat öbeği, ikileme öbeği gibi farklı bileşenlerden de oluşabileceği gözlemlenebilir.

2.5. Sözlüksel Söz Demetlerinin Söz Dizimsel İşlevleri

Dilde yer alan her birimin söz dizimsel işlevleri bulunmaktadır. Sözlüksel söz demetleri cümle içinde çeşitli söz dizimsel işlevleri üstlenen yapılar olarak tanımlanır.

1. Zarf

a) Başkanın danışmanları-sekreterleri konumunda olan bakanların, ABD'nin iç ve dış politikadaki önem ve etkinlikleri daha çok Başkan ile kurdukları ilişkinin niteliği ile orantılıdır.

(a) cümlesinde "daha çok" ifadesi gibi bir sözlüksel söz demeti kullanımı görülmektedir. Burada "daha çok" ifadesinin söz dizimsel işlev açısından bir miktar zarfı olarak kullanıldığı görülmektedir.

b) Bir şey hâlâ çok üzüyormuş onu, geçen gün söyledi.

(b) cümlesinde bir sözlüksel söz demeti olan "geçen gün" ifadesi kullanılmıştır. Söz dizim açısından incelendiğinde bu yapının bir zaman zarfı olarak kullanıldığı görülmektedir.

c) Şimdi de, sirklerde çalışan kaplanları, aslanları, gergedanları, filleri düşünelim, insanlarla bunlar arasındaki iş birliği ve anlaşma nasıl doğabilmiştir?

(c) cümlesinde "şimdi de" ifadesinin kullanımı görülmektedir. Söz dizim açısından değerlendirildiğinde "şimdi de" ifadesinin bir zaman zarfı olarak kullanıldığı görülmektedir.

d) Ama, büyük bir olasılıkla, şanına, şerefine zarar gelmemesi için askerler tarafından yerden kaldırılmış, tozu silindikten sonra da özenle katlanmış ve üstündeki Kızılderili kanının yıkanması için kaleye geri getirilmiştir.

(d) cümlesinde "büyük bir olasılıkla" sözlüksel söz demetinin kullanımı görülmektedir. Söz dizim açısından incelendiğinde "büyük bir olasılıkla" ifadesinin durum zarfı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

e) Ben biraz daha iyi bir dünyayı önünüze koymak isterim.

(e) cümlesinde "biraz daha" ifadesinin kullanımı görülmektedir. Söz dizim açısından değerlendirildiğinde "biraz daha" ifadesi miktar zarfı olarak kullanılmaktadır.

2. Sıfat

a) Daha sonraki günler yine peşini bırakmadım.

(a) cümlesinde yer alan “daha sonraki” sözlüksel söz demetinin bir işaret sıfatı olduğu görülmektedir.

b) "Ne tür kitap istiyorsun?" diye soruyorum.

(b) cümlesinde bir sözlüksel söz demeti olan "ne tür" ifadesinin kullanımı görülmektedir. Bu ifade söz diziminde belgisiz sıfat olarak yer almaktadır.

c) Sözgelimi çocuğun muhakkak hep aynı saatte yatma alışkanlığı olmalıdır.

(c) cümlesinde bir sözlüksel söz demeti olan “hep aynı” ifadesinin kullanımı görülmektedir. Bu ifade söz diziminde niteleme sıfatı olarak yer almaktadır.

3. Söylem Sürdürücü

a) Yok yani adam artık bıkıyor, usanıyor yani bu kadar uzun sürüyor.

(a) cümlesinde "yok yani" ifadesi gibi bir sözlüksel söz demeti yer almaktadır. Cümlelerin söz dizimsel yapısı incelendiğinde "yok yani" ifadesini tam olarak tanımlayan bir söz dizimsel yapı olmadığı görülmektedir. Türkiye Türkçesindeki tanımlamalar göz önüne alındığında bu tür ifadeler cümle dışı unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu tür sözlüksel söz demetleri genellikle belirli bir söz dizimsel kategoriye sığdırılamayan ve cümlelerin dışında ele alınan unsurlar olarak kabul edilir. Ancak bu tür bir etiketleme yanıltıcı olabilir. Bu nedenle sözlüksel söz demetlerinin doğru bir şekilde anlaşılması ve açıklanması önemlidir. Bu bağlamda kullanılan ifade bir söylem işaretleyicisidir.

b) Her neyse, sen her zaman her daim güzel kalacaksın anneanne, o yüzden yüzünü bizden uzaklaştırma.

(b) cümlesinde de yine bir söylem sürdürücü olan “her neyse” ifadesinin kullanımı görülmektedir.

İncelenen örnek cümlelerden de anlaşıldığı üzere sözlüksel söz demetleri söz dizimsel açıdan genellikle zarf olarak kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra sıfat veya söylem sürdürücü gibi farklı kullanımlara da rastlanmaktadır. Belirlenen kalıplarla oluşturulan bu yapıların söz dizimsel açıdan en yoğun kullanımının zarf olarak gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

2.6. Sözlüksel Söz Demetleri ve Sözlük

Sözlükler bir dilin varlığını bir bütün hâlinde bünyesinde toplayan kitaplardır. Daha bilimsel bir tanım yapılacak olursa Vardar'a göre sözlük “Bir dildeki sözlüksel birimlerin tümünü ya da bir bölümünü, genellikle abecesel düzene, kimi durumlarda da konulara ya da kavramsal alanlara göre tanımları, tanıkları, söylenişleri, kökenleri, kullanımları, dilbilgisi ulamları, eşanlamlıları, vb. ya da bir başka dildeki karşılıklarıyla sunan yapıt” tır. (Vardar, 1998: 191)

Sözlükler geniş kapsamlı yapıları sayesinde bir dilin tüm sözcük ve ifade çeşitliliğini içeren kaynaklar olarak insanlar için en temel başvuru kaynaklarıdır. Bu temel rol sözlüklerin dilin sözcük dağarcığının tamamını içermesi gerektiğini vurgular. Ancak Türkçe sözlükler dikkatlice incelendiğinde özellikle kalıp dil birimlerinin gerektiği gibi sözlükte yer alamadığı bu tez kapsamında bir kez daha belirgin hâle gelmiştir. Bu yapılar Türkçe sözlüklerde yeterli düzeyde ayrıntılı, kapsamlı ve en önemlisi doğru bir biçimde sunulmamaktadır. Bu durumun temel nedeni sözlükleri hazırlayan kişilerin veya kurumların kalıplaşma ve kalıp dil birimleri konusunda yetersiz bilgiye sahip olmaları ve bu nedenle bu yapıları bilimsel bir bakış açısıyla incelememeleridir.

Mevcut Türkçe sözlüklerde yeterince yer almayan yapılar arasında sözlüksel söz demetleri de bulunmaktadır. Sözlüksel söz demetlerinin Türkçe sözlüklerde genellikle eksik veya yetersiz bir şekilde temsil edildiği ve bulunan örneklerin sözcük türü, tanım ve örnek açısından eksiklikler ve hatalar içerebildiği tespit edilmiştir. Bu durumun temel nedeni, sözlüksel söz demetlerinin Türkiye Türkçesi bağlamında kesin tanım ve sınırlarının ne olduğunun tam olarak belirlenememiş olmasıdır. Ancak söz varlığının bir parçası olan sözlüksel söz demetlerinin Türkçe sözlüklerde yer edinmesi gerekmektedir.

Sözlüksel söz demetlerinin sözlükte yer alması gerekliliğinin bir diğer sebebi de dil öğretimi açısından önemli olmasıdır. Sözlükler hedef kitlenin ihtiyacına göre hazırlanması gereken eserlerdir. Bu hedef kitleyi hem ana dili eğitimi alanlar hem de yabancı dil eğitimi alanlar oluşturmaktadır. Türkçeyi ana dili olarak öğrenen bireyler, Türkçenin sözcük ve yapılarını doğru bir şekilde öğrenmelidir. Bu yapıların türleri, işlevleri, dil bilgisi kuralları, anlamları ve diğer yapılarla olan ilişkileri de doğru bir şekilde anlaşılmalıdır. Bunun sağlanabilmesi için sözlüklerin içeriği doğru ve kapsamlı olmalıdır. Aksi durumda belirli yapılar ya tam olarak tanımlanamazlar ya da hangi kategoriye ait oldukları belirsiz bir şekilde kalırlar. Bunu sözlüksel söz demetleri

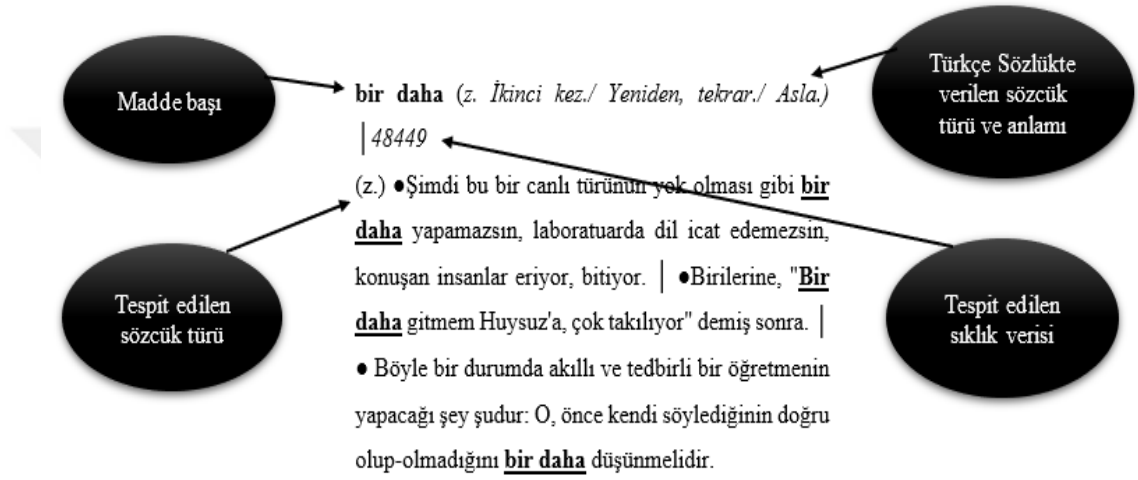
açısından ele almak gerekirse sözlüksel söz demetlerinin büyük bir bölümü ya edat ve bağlaç gibi belirli kategorilere dâhil edilmiştir ya da cümle dışı unsurlar olarak kabul edilmiştir.

Yabancı dil eğitiminde de en önemli kaynakların başında sözlükler gelmektedir. Yabancı dil öğrenenler bir sözcüğün anlamını, yapısını, işlevini ve genel olarak o sözcüğün ne ifade ettiğini öğrenmek amacıyla ilk olarak sözlüklere başvururlar. Sözlükler aynı zamanda ders kitabı niteliği taşıdığından yabancı dil eğitiminin temel gereksinimlerini karşılamada büyük rol oynamaktadır. Bu bağlamda yine sözlüksel söz demetleri üzerinden bu durumu açıklamak mümkündür. Sözlüksel söz demetleri, sözlüklerde bir sözlük birimi olarak yer almazsa bu durum yabancı dil eğitimi alan bireyler için büyük bir zorluk oluşturabilir. Sözlüksel söz demetleri sözlüklerde yer almadığında bu yapıların oluşturulduğu sözcüklerin bağımsız anlamlarına veya işlevlerine odaklanma eğilimi gösterilir. Bu da yabancı dilin doğru bir şekilde öğrenilmesini güçleştirir. Dolayısıyla sözlüksel söz demetlerine de sözlüklerde bir sözlük birimi olarak yer verilmesi gereklidir. Nitekim yabancı dil öğrenenlerin başvurdukları sözlükler sözcüğün anlam dışında kalan özelliklerini de vermektedir, böylece sözlük kullanıcısı sözcüğün dilsel tüm özelliklerini görebilir, öğrenebilir ve dilde üretim yaparken kullanabilir. (Özcan, 2019: 17)

Bu çalışmada elde edilen verilere dayanarak da sözlüksel söz demetlerinin sözlükle olan ilişkisi açıklanabilir. En sık kullanılan ilk 200 kelimenin analizi sonucunda toplamda 582 adet sözlüksel söz demeti tespit edilmiştir. Bu demetlerin 524 tanesi 2 sözcükten, 55 tanesi 3 sözcükten ve 3 tanesi 4 sözcükten oluşmaktadır. Ancak bu sözlüksel söz demetlerinin sadece 252 tanesi Türkçe sözlüklerde bulunmaktadır. Geriye kalan 330 tanesi ise sözlüklerde yer almamaktadır. Bu durumda sözlüksel söz demetlerinin sözlüklerde gerektiği gibi yer almadığı görülmektedir. Ayrıca sözlüklerde bulunan demetlerin büyük bir kısmının tanım, sözcük türü ve örnek açısından eksiklikler taşıdığı da belirlenmiştir. Bu sayısal veriler sözlüksel söz demetlerinin sözlüklerde yeterince temsil edilmediğini desteklemektedir.

3. TÜRKÇEDE SÖZLÜKSEL SÖZ DEMETLERİ

3.1. Sözlük Açıklaması

Şekil 3.1. Sözlük Açıklaması

3.2. Sözlüksel Söz Demetleri

bir

bir başka (-) | 35873

(s.) • Önerinin içeriğini tartışmak istemiyorum; önerinin içeriğini tartışmak bir başka konudur. | • İlk dokunuştan önce hiç de telaşlanmaz, onu telaşlandıracak biri değilsinizdir; nasıl çözüleceği üstünde yazan küçük bir bulmacasıdır, gelecek, sizi çözecek, sonra sıkılıp bir başka oyun arayacaktır. | • Onlardan yüz yıl kadar sonra **bir başka** Fransız soylusu, Kont Henri Boulainvilliers ise, Eassai sur la noblesse (Soyluluk Üzerine Deneme) adlı yapıtında bu yolda geliştirilen tepkileri ve düşünceleri sistemleştirip bir "aristokratik ırkçılık" öğretisi öne sürüyordu.

bir de (? *Ve olana katarak, fazladan. / Umulanın veya beklenilenin dışında bir durumu anlatan cümlelerin başına gelir.*) | 65604

(e.) • **Bir de** önleyemeyeceğimiz tehlikeler vardır: Deprem, fırtına gibi afetler vb. |
• Kendisine ve ailesine hiç vakit ayıramayan, iş stresi ve çalışma koşullarının ağırlığından sosyal hayat kavramını unutan, çocuğunun yüzünü göremeyen polislerimiz, **bir de** ekonomik imkânsızlıklar eklenince, maalesef, birtakım psikolojik ve fizyolojik sağlık sorunlarıyla karşılaşmakta ve bu sorunlar bazen intiharlarla neticelenmektedir. | • Saksımızdaki gürültü yetmiyormuş gibi, gürültümüzü **bir de** insanların içine taşımış olacağız.

bir daha (z. *İkinci kez./ Yeniden, tekrar./ Asla.*) | 48449

(z.) • Şimdi bu bir canlı türünün yok olması gibi **bir daha** yapamazsın, laboratuarda dil icat edemezsin, konuşan insanlar eriyor, bitiyor. | • Birilerine, "**Bir daha** gitmem Huysuz'a, çok takılıyor" demiş sonra. | • Böyle bir durumda akıllı ve tedbirli bir öğretmen yapacağı şey şudur: O, önce kendi söylediğinin doğru olup-olmadığını **bir daha** düşünmelidir.

bir kez daha (-) | 4044

(z.) • Ortanca oğlu o günlerde kırk kilometre ötede bir köyde öğretmendi; haberi duyduğunda, babasının o yıllardır sezdiği soysuzluğunun, tembelliğinin nüvesinin **bir kez** daha tohum verdiğini düşünmüş, ama inanmak istememişti. | • Bunu, gerçekten, kendinize bir kez daha sormalısınız diye tekrar **bir kez** daha hatırlatmak istiyorum. | • İşte, şimdi **bir kez daha** birkaç kuşak bir aradayız, ne mutlu bize.

bir kere daha (-) | 733

(z.) • **Bir kere daha** yaptılar ona gidemedim bir kere daha yapılırsa ona da gideceğim bir kere de annem ile gümüş tasarımı ile ilgili şeye gittik. | • Çok değerli arkadaşlarım, bir kere daha tekrarlıyorum, bunu, Sayın Bakana da **bir kere daha** söylüyorum: Bu meseleyi millî bir dava olarak sonuna kadar götürmek zorundayız. |
• O kadar çok öldük ki, ne kadar çok öldüysek, her ölenle **bir kere daha** yaşamayı ve yaşamın anlamını sorgular olduk.

böyle bir (-) | 26532

(s.) • Batılılar, "Panislâmizm" kelimesinin kendisini, Müslümanların yazdıklarında aradıkları için ve çok açık bir şekilde Doğuluların **böyle bir** düşünceyi geliştirecek

yeteneğe sahip olmadıklarını düşündükleri için bu hataya düşüyorlar. | • **Böyle bir** durumda izlenecek en uygun yol tarafları birbirine yaklaştıracak bir UZLAŞMA yapabilmektir. | • Ben sorunu çözemezsem, başka metotlarda uzman olan arkadaşlarım işe el koymak zorundalar ve **böyle bir** aptallık yapmanızı tavsiye etmiyorum.

bir süre (z. *Kısa bir müddet, bir müddet./ Belirsiz bir müddet, bir müddet.*) | 15721 (z.) • **Bir süre**, sandalyenin bôğrüne batan ayağının acısını hissedinceye kadar, rüya görmediğinden emin olamadan, soluk almakta güçlük çekerek öylece durmuştu. | • Yığıldığı yerde, **bir süre** kendisine yöneltilen soruları yanıtlıyamadı delikanlı. | • "Yapma hadi, ne yani, bu kadar işin içindeyken rbana ait hiçbir düşünce yok' mu diyorsun?" Gazeteci, derin bir nefes alıp önünde yemeklerini yiyen askerleri **bir süre** izledikten sonra konuştu: "Az önce şu çocuklara baktım..."

bir süre daha (-) | 517

(z.) • Şeroks, annesinin yanında **bir süre daha** oyalandı. | • Aslında bu eğilimler güçlenmekle birlikte yabancı yatırımcılara karşı şüpheli tavırlar tamamen de yok olmamıştır ve **bir süre daha** devam edebileceği söylenebilir. | • **Bir süre daha** yol aldılar.

bir süre sonra (-) | 4509

(z.) • Bunları düşündüm bunları çıkarttım oyunculuk konusunda evet birçok eksiğim var düşünemiyordum, analiz yapamıyordum, alt metin çalışamıyordum ama insan **bir süre sonra** ister istemez pişiyor çünkü araştırdıkların, okudukların, gördüklerin, paylaştıkların, tartıştıkların doğrultusunda insan bir süre sonra pişiyor ve bir şeylerin farkına varıyor. | • **Bir süre sonra** kendini tanıyamaz hale geliyorsun." Tayfun, sanki eline bir çomak almış Ufuk'un karın boşluğunun içinde çevirip duruyordu. | • **Bir süre sonra** bu durum eşleri rahatsız etmeye başlayacaktır.

kısa bir süre önce (-) | 294

(z.) • Nihayet **kısa bir süre önce** yayımlanan "McNally'nin Tanığı"nda, Lawrence Sander'ın kapağı dolduran isminin altında, kitabın esas yazarı Vincent Lardo'nun adına küçük bir yer verdiler. | • Adayların partizanca seçilmediği, değişik görüşlü adaylara da yer verildiği, **kısa bir süre sonra** başlayacak olan olaylarla anlaşılabilecekti. | • Aynı şekilde, seçimlerin iptalinden **kısa bir süre sonra** başlayan iç savaşta, bazı İslâmcı grupların -özellikle Silahlı İslâmi Gruplar olarak bilinen nebülözün- şu ya da bu askeri

hizip tarafından desteklendiği, "pastanın yeniden paylaşılması" anlamına gelen seçim dönemlerinde farklı askeri patronlar tarafından desteklenen listeler arasındaki rekabetin bombalama eylemleriyle devam ettiği yaygın olarak belirtilmektedir.

kısa bir süre için (-) | 176

(e.) • Bir önceki bölümde anlattığımız, manyetik kutup değişikliğine bağlı olarak, manyetik korunmanın kalkması ya da zayıflaması ile **kısa bir süre için** (100.000 sene) mutasyon miktarı artmış ve popülasyon adeta çeşitliliklerle (belki bu arada anormalliklerle) yüklenmiştir. | • Uykusuz bir gecenin ardından içtiğim ballı sıcak süt, gerginliğimi **kısa bir süre için** almıştı, ama ardından tekrar kaygılı ve ucsuz bucaksız bir bekleyiş içinde buldum kendimi. | • Sütsü maviliğin üstünden kocaman kurşuni bir bulut geçmekte, görüyor musunuz? Gölgeleyen karton kent, camdaki belli belirsiz kıvıltıları **kısa bir süre için** keskinleştirmektedir.

bir gün (-) | 18681

(z.) • Bir adamı sevmişti ve onu şimdi demir parmaklıklar ayırıyordu o da ekranlardan şarkılar okuyordu "Elbet **bir gün** buluşacağız...." | • **Bir gün** yine annem yerine kemerle konuşurken, birdenbire içeri dalan Binnar Hanım, çekip elimden aldı kemeri, "Bilmiyorum bu ipte ne var, onu hiç elinden düşürmüyorsun" dedi. | • **Bir gün** çiftlikleri öğrencilere gezdiriyolarmış, bunu da o yöredeymiş çiftliği öğretmen öğrencilerle o çiftliğe gitmiş.

bir yandan (z. Bir taraftan, hem ... hem.) | 9810

(z.) • Yuvanın etrafında şaşkın şaşkın dolaşırlarken **bir yandan** gözlerindeki kumları dirsekleri ile silmeye çalışıyorlar. | • Osman Gazi, şehrin kuşatmasını planlı bir şekilde başlattıktan sonra, **bir yandan** Bursa çevresinde henüz fethedilmemiş bölgelerin Osmanlı yönetimine katılması politikasını uygulamış ve hatta, onun bir amacı, bir yandan Marmara'ya, bir yandan da Karadeniz'e ulaşmak olmuştu. | • **Bir yandan** Katolik Kilisesi, diğer yandan seküler prensler ve krallar, her zaman "Zavallı" olan insanları ve İnsanlığı Kurtarmak hevesine

bir tek (? Olumlu cümlelerde, yalnız bir./ Olumsuz cümlelerde, hiçbir.) | 13805

(s.) • Her ihtimale karşı otelden çıkarken yağmurluğumu kolay ulaşabileceğim bir yere koymuştum ama çok şükür moral bozucu **bir tek** yağmur damlası bile yüzüme düşmedi. | • Bu özel dikkat ve itinadan etkilenen Mitterrand son gün Ceylan kardeşlere takılmak için, "Her şey iyiydi de **bir tek** hamam yoktu" deyince, ne olur ne

olmaz diye günlerdir ısıtılan hamama buyur edip kendisini bir güzel yıkamışlar. | • Kımıldayamıyo ya böyle oturmuş ya çocuk kımıldayamıyo yani hocanın korkusundan herkes öyle ne bi kopya mı çekmemiş ne bişeymiş **bir tek** ben çektim onda zaten.

her bir (s. Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher (I)) | 21896

(s.) • Ortalama şirket büyüklükleri **her bir** piyasa için, piyasa büyüklüğünün işlem gören şirket sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir. | • Önce gruptaki **her bir** eğitim yöneticisine kendi deneyimlerinin ışığında yaşadıkları onları çok rahatsız etmiş bir olay bulması istenir. | • Bütün yönetim etkinlikleri, **her bir** insan kullanımlarının yerine göre önerdiğimiz zonlama sistemine göre yürütülecektir.

bir an (z. Çok kısa bir süre.) | 8592

(z.) • **Bir an** Katya'yı mı arasam diye düşündüm; son günlerde bana mesafeli durduğunu anımsayınca, vazgeçip Nihat'ın telefonunu tuşladım. | • Aile efradı örgü şişlerinin dansını seyrederken **bir an** sessizlik oldu. | • Çaycı içeri girer, bir bardak suyu ve çayları masaya konuşmadan çat çat bırakıp Derman'a **bir an** göz attıktan sonra boş boş sağa sola bakınarak dışarı çıkar.

bir an önce (z. Hemen, olabildiği kadar ivedi, bir an evvel, bir gün evvel, bir gün önce, bir ayak önce, bir ayak evvel.) | 2444

(z.) • Üretimi artırıcı politikaları **bir an önce** gündeme koymazsak yeni bir ekonomik krizle karşılaşmamız kaçınılmazdır. | • Annem, kadına yanıt vermeyişini öksürerek gidermeye çalışırken, **bir an önce** uyanıp yardımımıza koşmasını istercesine babama bakıyordu. | • Ama emm kadınınızın bu kadar özelliği varken varken maalesef kadınlarımız o kadar geri o kadar geri durmayı tercih ediyorlar ki çok kolay yollardan para kazanmayı, **bir an önce** bir yerlere gelmeyi, medyatik olmayı, sadece isim yapmayı istiyorlar.

bir türlü (z. Tekrarlı kullanıldığında işin yapılmasının da yapılmamasının da aynı derecede kötü olduğunu belirten bir söz. / Hiçbir şekilde, hiçbir yolla.) | 6984

(z.) • süngü, dipçik ve postal darbeleriyle, geldiği günden beri ülkemiz iklimine zaten **bir türlü** alışamayan ve havanın neminden mi nedir, sürekli olarak bronşları dolan ve bu yüzden nefes darlığı çeken "azize Türk demokrasisi"ni, estetik ameliyata tabi tutmaktadırlar. | • Birçok ülkede özellikle gelişmekte olan ülkelerde son 30 yıllık deneyim dış borç yükünün oluşumunda asıl önemli olan faktörün **bir türlü** kontrol altına alınmayan bütçe açıkları ve bu açıkların yol açtığı kamu borç stoku olduğunu

göstermektedir. | • Ya sen, 18 yaşında evlenmedin mi be kadın!" diye çınladı içinde, vicdanının **bir türlü** yalancılığa alıştıramadığı sesi.

bir sürü (s. *Pek çok.*) | 3382

(s.) • **Bir sürü** performanstan bahsedemiyoruz ama biz hala Çernobil'in olumsuz etkilerinden konuşurken Batı'da mevcut santrallerin performansına bakılıyor. | • Ha o zaman şunu okuyalım burda **bir sürü** bilinmedik şey var. | • Kapı, **bir sürü** kapıdan, kapılardan biridir.

bir anda (z. *Çabucak.*) | 5814

(z.) • İki-üç gün sonra Almanya'da, Zaman gazetesinin Stutgard'daki "Ailem Şöleni"nde hiç beklemediğim **bir anda** kulise Almanya temsilcisi gelip dedi ki: | • Hiç beklemediği **bir anda**, önüne hayalet gibi çıkan delikanlının varlığıyla irkildi... | • Öylesine başını çevirmişti, **bir anda** üzerine doğrultulmuş bir tabancayla burun buruna gelivermişti.

bir ara (z. *Kısa bir süre./ Geçmiş bir zamanda.*) | 3823

(z.) • Yeni bir şey yok mu? **Bir ara** dışarı çıktın galiba... | • Buradayken **bir ara** bana -o siyah saçlı, ufak tefek kız rakibimdi- düşünde her gece Vágy'nin sevgilisini öldürdüğünü söylemişti. | • **Bir ara** eğilip, yol kıyısındaki otları avuçluyor.

bir bakıma (z. *Başka bir görüşle, başka bir düşünüşle.*) | 1874

(z.) • **Bir bakıma** kan kaybına yol açıyor organizmada. | (z.) • Batıdan doğrudan etkilenen bu üç siyaset anlayışı **bir bakıma** üç kültür-kimlik seçeneği olarak aydınlar arasında tartışılmaktadır. | (z.) • **Bir bakıma** Dünya'yı yenileştirecek kahramanca erdemlerin, özverinin, özgüvenin ve insanın ölümsüz tutkusunun ardından yürüdü Gramsci!

bir diğeri (z. *Başka bir görüşle, başka bir düşünüşle.*) | 818

(z.) • Sosyologlar böyle değerlendirmiş, sümerologlar fahişelik sembolü olarak görür, yada bir başkası özgürlük kısıtlaması der, **bir diğeri** eşitsizlik, bir diğeri modernlikle bağdaştırmaz vs vs.. | • **Bir diğeri** gizlilik, mahremiyet hakkı. | • Evet, Laika'nın koyduğu, Sultanın titizlikle uygulanmasını istediği ve takipçisi olduğu bu yaşamsal kurallar, zamana ve zemine göre değişmekte; bazı zaman ve zeminde biri, bir başka zaman ve zeminde **bir diğeri** ön plana çıkmaktadır.

bir şekilde (-) | 17901

(z.) • “Sistematik veya metodik **bir şekilde** düzenlenen ve elektronik veya başka bir vasıta ile münferiden ulaşılabilen bağımsız eserlerin, verilerin veya diğer materyallerin bir derlemesidir” şeklindedir. | • Zaten onların her misafire böyle şefkatli ve merhametli **bir şekilde** bakması davranışlarını sevgi yörüngesinde toplamaları fitratlarından kaynaklanıyordu.. | • Onlar nasıl karar verirlerse, o kararlarına saygı duyacağız; çünkü, bu, başından kabul edilmiştir; ama, önemli olan, bu referandumun gayet açık, şeffaf ve düzgün **bir şekilde** olmasıdır.

bir güzel (z. *Adamakıllı*.) | 9293

(z.) • Yok eğer olamayacaksa o zaman şu anda nöroekonomi alanına (duygular, karar verme mekanizmaları, vs.) sular seller gibi milyon \$ akıtanlar yarın öbürgün insanları daha **bir güzel** "yönlendirecek" (!) süper sofistike şeyler geliştirdiklerinde derin düşünceler yolda yaya mı kalır? | • Sizi **bir güzel** dövüyor, sonra diploması yoluyla, yani Birleşmiş Uluslar'ın Güvenlik Konseyi kararları ile sorunu size yani dayak yemişe bir güzel çözdürtüyor. | • Yükseltiye **bir güzel** uzanıp güneşlenmeye koyuldu.

icin

onun için (-) | 5441

(s.i.) • **Onun için** normalinde bu havuzlarda bekletilmesi gerekiyor. | • Ben de onların üzüntülerini paylaşıyorum; **onun için**, bu sözlerimi geri alıyorum. | • **Onun için**, bu çalışmayı çok geniş kapsamlı olarak yürütüyoruz.

bunun için (-) | 2141

(s.i.) • **Bunun için**, ilk olarak yağmurlama yöntemiyle sulama yapan 125 adet çiftçide anket yapılmıştır. | • **Bunun için** iş ölçümü hakkında üst yönetime bilgi verilmesi ve onay alınması gerekir. | • **Bunun için**, "Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi"nde olduğu gibi, Karadeniz Bölgesi'nin de "Turizm Gelişim Projesi"nin hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir.

cok

daha çok (-) | 5929

(z.) • **Daha çok** oto-sembolik davranışlar sergileyen Ezginur'un odaktan uzaklaşmış eylemleri de vardır. | • Başkanın danışmanları-sekreterleri konumunda olan

bakanların, ABD'nin iç ve dış politikadaki önem ve etkinlikleri **daha çok** Başkan ile kurdukları ilişkinin niteliği ile orantılıdır.

çok geçmeden (-) | 852

(z.) • **Cok geçmeden** bir iş için Fen ailesinin evine gelen komşu kadın, kapıyı açık görünce içeri girer ve iki cesetle (!) karşılaşır. | • **Cok geçmeden** laikler, umutlarının suya düştüğünü anladılar.

olarak

buna bağlı olarak (-) | 937

(s.i.) • **Buna bağlı olarak** açık pozisyonda olduğu bilinen şirketler zorda kalacak, artan döviz cinsinden kredilerin finansmanı zorlaşacak. | • **Buna bağlı olarak** verilerin analiz edildiği aşamada Şehrsel Risk Analizi yapılmalı ve gelecek planlaması kapsamında genel analizlerle birlikte değerlendirilmelidir. | • **Buna bağlı olarak** bu yazıda sanatçıların konumuzla ilgili yapıtları ele alınmış ve sanatçıların yapıtlarında dinsel imge olarak yazı, dinsel öyküler ve dinsel simgeler değerlendirilmiştir.

genel olarak (-) | 5467

(z.) • **Genel olarak** bölgede devlet otoritesinin sağlanmasına paralel olarak yeraltına çekilen, Ortodoksların ayrılıkçı çalışmaları kilise, okul ve kulüplerde devam ettirilmiştir. | • **Genel olarak** Sosyal Pazarlama terimi, hedef gruplardaki sosyal fikir ve uygulamaların kabullenirliğini artırmak amacıyla programların düzenlenmesi, uygulanması ve bu programların kontrolü faaliyetlerini içermektedir. | • **Genel olarak** başarısız olsa da bu yolu hiç bırakmayacak ve yaşamı boyunca, dinsel alanda kendisine tanınan hakkı kullanarak Yahudilere İncil'i duyuracaktır.

doğal olarak (-) | 3129

(s.i.) • **Doğal olarak** ilk denemeler öğrenciler için şaşırtıcı ve zorlayıcıydı. | • **Doğal olarak** tüm romanlarda asıl üzerinde durulan gizli düşman ise dış düşmanlarla iş birliği içinde bulunan, ulusal değerlerden yoksun, yozlaşmış işbirlikçiler; çıkarıcı eşraf, yobazlar ve sahte din adamları, duyarsız köylüler, işgal güçlerinin çıkarları doğrultusunda hareket eden İstanbul hükümeti ile bu hükümetin kontrolündeki idarecilerdir. | • **Doğal olarak** söz konusu alt yapı demiryolları veya karayolları değil en kıymetli ürün olan bilginin transferi için gerekli olan iletişim alt yapılarıdır.

sonuç olarak (-) | 2410

(s.i.) • **Sonuç olarak** evrenin renginin soluk yeşile benzer bir renk olduğu ortaya çıkmıştır. | • **Sonuç olarak** akupunktur limbik sistemin fonksiyonlarını düzenleyebilir. | • **Sonuç olarak** kale müstahfızların atanmaları kale dizdarının arzı ile olduğuna göre, kale dizdarına bağlı bir memuriyet idi.

ilk olarak (-) | 4040

(z.) • **İlk olarak** girişimcilik, yaratma sürecini içermektedir. | • **İlk olarak** bu krizlerin büyük bir kısmına ekonominin (özellikle finansal sektörün) liberalizasyonu öncülük etmiştir. | • **İlk olarak**, borca batıklık halinde mahkemece iflâsın ertelenmesi kararı verilebilmesi için "şirket durumunun ıslahı"nın mümkün görülmesi gerekmektedir.

son olarak (-) | 3540

(s.i.) • **Son olarak**, bölgenin hizmet altyapısı ve bu altyapının firmalara sağladığı destek söz konusudur (iletişim ve ulaşım sistemleri, eğitimin teknolojik altyapısı, bilgi kaynaklarına erişebilirlik vb.).Şekil 4.10'da BİS'nin başlıca elemanları ve etkileşimleri görülmektedir. | • **Son olarak**, çoğu kez bürokratlarla politikacılar arasında enformasyon asimetrisi vardır. | • **Son olarak**; kişinin davranış, duygu, düşünce, hayal gücü, sezgi, gözlem ve biyopsişik dürtülerin yönlendirilmesine ilişkin ruhsal enerjilerini canlandıran ve yönlendiren yine iradedir

ek olarak (-) | 1474

(s.i.) • **Ek olarak** KİT'lerin Türkiye kapitalizmi açısından yaşamsal sektörlerde üretim yaptığı hatırlanmalı; buralarda "sorun" istenmiyor. | • **Ek olarak**, File Sniffer modu sayesinde HTTP dosyalarını tüm web sayfaları, resimleri ve dosyaları ile eksiksiz biçimde yakalamanız ve depolamanız da mümkün oluyor. | • **Ek olarak**, kurumun her seviyedeki çalışanının günlük çalışmaları ve sorumlulukları, kurumun hedeflerine ulaşmasını sağlamak içindir.

esas olarak (-) | 1293

(s.i.) • **Esas olarak** bütün toplumlarda yaşam kavgası zorlu bir mücadeledir. | • **Esas olarak**, Çanakkale Savaşlarının, sonuçları itibariyle de, birçok kimseyi, insanı, ulusu çok yakından ilgilendirdiği konusunda, benden önce konuşan arkadaşım İsmail Özay da görüşlerini ifade etmişti. | • **Esas olarak** konuya "soğukkanlı" yaklaşılabilecek ve Kürt kimliğinin yalnızca devrimci içeriğinin boşaltılmasıyla yetinilecektir.

birinci olarak (-) | 547

(s.i.) • **Birinci olarak** çözeltilerin hazırlandığı sodyum ve potasyum tuzlarının lityumu safsızlık **olarak** içermesi düşünülebilir. | • **Birinci olarak**, Osmanlı klasik dönemindeki "insan"ı biçimlendiren düşünce kaynaklarını ve bu düşünceye dayalı uygulama ortamını hazırlayan, diğer yönüyle de bu düşüncenin kuşaktan kuşağa aktarımını yapan kurumların özellikleri irdelenecektir. | • Örnek cümlelerde de görüldüğü gibi "**birinci olarak**" ifadesi nicel olarak değil de daha çok nitel bir anlam için kullanılır.

daha

bir daha (z. *İkinci kez./ Yeniden, tekrar./ Asla.*) | 11246

(z.) • Seni de **bir daha** kışın bekleriz. | • Aslan yaptıklarından pişman olduğunu söylemiş ve ömrünün sonuna kadar **bir daha** hiç yaramazlık yapmamış. | • Sadece trafik suçlularının bulunduğu trafik cezaevleri kurulmalı ve kuralları hiçe sayanlar cezaevinde yattıkları süre boyunca **bir daha** kural ihlal etmeyecek şekilde eğitilmeli.

bir kez daha (-) | 4044

(z.) • İzmir ilindeki ilçe merkezlerinde çalışan nüfusun dağılımına göz attığımızda, Alağa kentinin imalat sanayiindeki üstünlüğü **bir kez daha** ortaya çıkmaktadır. | • Bugün, hayatını millet yolunda feda etmiş rahmetli Menderes'i ve Zorlu'yu, **bir kez daha**, bu kürsüden, rahmetle ve minnetle anıyorum. | • Nitekim, 1924 Anayasasının, günümüzün Avrupa Birliği normlarına ne kadar yakın olduğunu, bu çerçevede **bir kez daha** vurgulamak isterim.

bir kere daha (-) | 733

(z.) • Değerli arkadaşlarım, madem Maliye politikaları üzerinde görüş ifade ediliyor, eğer Maliye politikalarında ciddiyseniz, kayıtdışı ekonomiye enerjinizi harcamanızı, mücadelelerinizi yoğunlaştırmanızı **bir kere daha** talep ediyoruz. | • Tarihi **bir kere daha** hatırlatıyorum, 13 Nisan 2005. | • Cumhurbaşkanı S. Demirel tarafından **bir kere daha** görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilen 4453 sayılı ve 28.8.1999 tarihli af yasası, kamuoyunda "çetelerin ve işkencecilerin affı, buna karşılık düşünce suçlularının ve işkence mağdurlarının af kapsamı dışında bırakılması" şeklinde haklı bir tepkiye yol açmıştı.

daha önce (-) | 11647

(z.) • Kitap **daha önce** bir başkası tarafından okunmuş, sayfa kenarlarına kurşun kalemle notlar düşülmüştü. | • Bildiğiniz gibi, **daha önce** bir Loizidiu davası vardı.

| • Geleneksel rol dağılımına hakim olan düşünce tarzının sadece aile içinde değil işyerlerinde de hala kabul görüyor olması; şeklinde sıralanan nedenler **daha önce** yapılan araştırmaları doğrular niteliktedir.

daha önceki (-) | 1691

(s.) • **Daha önceki** yazılarımda da anlatmaya çalıştığım gibi yaşadığımız bolluk, hiper rekabet ve medya kalabalıklığı döneminde, artık bu yolla marka yaratmak neredeyse mümkün değil. | • Bu durumun ise İrlanda eşeklerinin karakteristik bir özelliği mi yoksa **daha önceki** tekniklerde bulunan farklılıktan mı şekillendiği bilinmemektedir. | • Önüne sürülen rolü **daha önceki** deneylerinden yararlanarak çözüveren "usta" oyuncu, bakıyorsunuz, her rolü kendine uyduruveren bir kalıp haline gelmiş.

daha sonra (-) | 15594

(z.) • Ancak **daha sonra** sürpriz bir açıklama geldi. | • **Daha sonra** çeltik geliyo işte mısır. | • **Daha sonra** bu emm malum Hiroşima ve Negazadi'deki bu emme gücün maalesef emm savaşı sonlandırmasının pozitif yanı emm yanı sıra emm pek çok ölüme sebep olması ve daima nükleer enerjinin değişmesinin psikolojik gölgelemesinden tutun daha sonra elektrik üretimine geçilmesi ve bugün tıpta, sanayide, çevrede hiç vaz geçilemez olmayan uygulamaları artı elektrik üretimi.

daha sonra da (-) | 1224

(z.) • Önce bilgiyi taşa, deri üzerine, kil tabletlere, **daha sonra da** bakır , kâğıtlara kaydetti. | • **Daha sonra da** aynı tepkiyi benim ailem gösterdi. | • Çalışma koşullarını iyileştirmek için önce idarî ve **daha sonra da** yasal tedbirler geliştirmek üzere çalışmalar yaptırarak ve yaptırmaya da devam ediyoruz.

daha sonraki (-) | 1598

(s.) • **Daha sonraki** dönemlerde yazılmış olan bazı coğrafya kısımları var ama hiçbir zaman Arap coğrafya eserlerine benzer şekilde ayrıntılı değil. | • İlk Çağ'ın insancıl eserleri **daha sonraki** düşünürleri oldukça etkilemiştir. | • **Daha sonraki** yıllarda, en büyüğü 1986 yılında olmak üzere artış göstererek 1990'da % 32.9 civarına çıkmıştır.

daha sonraları (-) | 723

(z.) • **Daha sonraları** ticaret ve mesleklerin gelişmesi ile ilk meslek kuruluşları olan loncalar kurulmuştur. | • **Daha sonraları** 1951 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Birliği, 1958'de Avrupa Serbest Ticaret Alanı ile Avrupa Ekonomik Topluluğu olarak NATO üyesi ülkeler arasında imzalanan anlaşma ve kuruluşlar yer alır. | • Önce

Tanzimat Fermanı, **daha sonraları** Senedi İttifak yolu ile Osmanlı imparatorluğuna yeni bir nefes kazandırmaya çalışan devrin hükümdar ve yöneticileri gözlerini hep Batıya çevirmişler.

daha sonrasında (-) | 104

(z.) • **Daha sonrasında** hani böyle anlayışla karşılayan... | • Dönüşüm projeleriyle beraber Gaziosmanpaşa gibi kent çeperlerinde oluşturulacak olan yeni TOKİ gettoları, **daha sonrasında** kentin toplumsal yaşamında oluşacak olan travmalara şimdiden gebe. | • **Daha sonrasında** fotoğraf sınavlarına girmeye karar verdim.

daha ziyade (-) | 775

(z.) • "Ne Güzel Şey" şiirinde yabancı sözcükler arasında **daha ziyade** betimsel bir karakter göze çarpar. | • Şu andaki çalışmalar **daha ziyade** sektörün yönetimi ve lisans verme yetkisi ile ilgili. | • Bunlar her ne kadar el sanatları ürünü idiyeler de, **daha ziyade** sabrı simgeliyorlardı.

daha da (? Karşılaştırma derecesini vurgular.) | 18548

(s.) • Bahse konu komisyon, Türkiye Büyük Millet Meclisinin AB üyeliği yolundaki katkısını artıracak, Meclis içi koordinasyonu artıracak ve karşı tarafla **daha da** etkin bir işbirliğini sağlayacaktır. | • En çok karşımıza çıkarılanlardan bir tanesi, özellikle "başka" ideolojik nedenler de varsa, **daha da** pervasızlaşan bir cinsiyetçiliktir. | • Aslında **daha da** ağır bir fatura ödedi.

daha doğrusu (-) | 3190

(s.i.) • "Karım, **daha doğrusu** eski karım için ilişki kurulma potansiyeli olan herkes ele geçirilecek bir ülke gibidir: her türden ilişki... | • Bir yeni uygulamamız daha var, **daha doğrusu** bir yeni projemiz daha var. | • **Daha doğrusu** bir bakıma benim seçimim gibi bir şey oldu.

biraz daha (-) | 6918

(s.) • Tabii, olaylar içeriden **biraz daha** farklı görünür. | • Ben **biraz daha** iyi bir dünyayı önünüze koymak isterim. | • Tüm insanlarımız kendi eğitim koşulları içinde **biraz daha** olgulu bir yaşama biçimine dönüştü

bir şey daha (-) | 411

(s.i.) • Yalnız, buna karşı **bir şey daha** var; bu engeli, biz İsviçre'de yapılan görüşmelerde kaldırttık. | • Evet Perihan Savaş'ın hayatında öğrendiğimiz çok ilginç

bir şey daha var. | • Ama ben bi de **bir şey daha** görüyorum burada bir şey daha görüyorum burada.

bir husus daha (-) | 13

(s.i.) • Yine, dikkat çekmek istediğim **bir husus daha** var; bu da, on yılda 309 emniyet mensubu intihar etmiştir. | • Burada **bir husus daha** tespit ettim, bizim 7 ay önce Türk kamuoyuna sunduğumuz bir programımız var.

daha şimdiden (-) | 320

(z.) • - Evet, dedi Selim, **daha şimdiden** sevdim. | • **Daha şimdiden** çocuklarımız günlük hayatlarının altıda birini televizyon başında geçirdikleri söyleniyor. | • Arabadaki adamla her şey bambaşka olacaktı; üstelik her şey **daha şimdiden** bambaşkaydı.

daha çok (-) | 26871

(z.) • Serbest meslek sahiplerine göre üst düzey yöneticiler **daha çok** golf, tenis ve su sporları yaparlar. | • "Aysel'in olimpiyat rüyası", "Süper Seyhan" gibi örneklerde görüldüğü üzere Türkiye gazetesinde **daha çok** milli sporculara ilişkin haberler, Türkiye'nin yurt dışında temsil edilmesi bağlamında işlenmektedir. | • O, **daha çok** pompa istasyonlarıyla ilgiliydi; ama, şimdi biz bunu kökünden çözmek niyetindeyiz.

daha fazla (-) | 12929

(s.) • Bu şu anlama geliyor; **daha fazla** hayvan besliceğiniz daha fazla kültür bitkisini hayvan beslemek için kullanacaksınız. | • Örneğin dört ve **daha fazla** şeritli yollarda özellikle kenarlara doğru enine eğimin artırılması uygun olur. | • 1997'de Amerikan Gönüllüleri Eğitim Ödülleri Programını başlatarak **daha fazla** sayıda sivil toplum örgütünün -kâr amacı gütmeyen kurumların, dini örgütlerin, kolej ve üniversitelerin, ve diğer grupların- gönüllü hizmetler ağına katılmasını sağlar.

daha az (-) | 5878

(s.) • Davranış özellikleri: Rodentler gündüz **daha az** aktiftirler. | • Örneğin orta gelişkin, **daha az** yoksul ülkeler kuşağında işsizlik oranı %18-20. | • Dolayısıyla **daha az** atık üretiyor.

daha önemlisi (-) | 965

(s.i.) • Sol beyin lobu okurken kelimeleri ve kavramları kavrar; sağ lob bunları tasvir eder, canlandırır; hayal kurar, şekilleri düşünür ve **daha önemlisi**, yeni fikirler üretir. | • Değerlendirme, analitik içeriğinin ötesinde yüzlerce partili devrimcinin kolektif

ürünü olması ve **daha önemlisi**, ülkemizde partili sosyalist mücadelenin önümüzdeki vadede oturacağı temelleri sunmasıyla oldukça kritik bir belge. | • **Daha önemlisi**, ister Kuyu, ister Hüsnü olsun, yemeğe on kişilik istakoz ve pavurya ile başladık.

daha da önemlisi (-) | 534

(s.i.) • Özetle, gazete, dergi ve televizyon sahipleri, karşılarında görece maddi güvenceye sahip, hakları yasalarla "ayrıcalıklı" şekilde düzenlenmiş ve **daha da önemlisi** kendilerine itiraz edebilecek gazeteciler istemiyorlar. | • **Daha da önemlisi**, Ermeniler daha o tarihlerde bile profesyonel anlamda bir lobiciliğin örneğini sergiliyorlardı. | • Sol, siyasal mücadelede ideolojik destekten mahrum kaldıysa, bunun nedenlerinden bir tanesi, solun ideolojik üretimde bulunacak ve **daha da önemlisi** ideolojik üretimi toplumsallaştıracak taşıyıcılara sahip olmamasıdır.

daha büyük (-) | 3881

(s.) • Daha gizemli, **daha büyük** bir ilişkiden söz ediyorum ben. | • Bu nedenle, yöre ekonomisinin gelecekte **daha büyük** krizlerle karşılaşmaması için, şimdiden emek yoğun sanayi yatırımlarına yönelmek, en akılcı çözüm olacaktır.

bir dahaki (-) | 273

(s.) • **Bir dahaki** sefere önerileriniz doğrultusunda yetiştireceğim. | • Çok zor bir soru bu, **bir dahaki** gelişinizde cevaplarım. | • Ne zamana kadar mı? Tabii ki **bir dahaki** maceraya!

ne

ne kadar (? Nicelik bakımından miktar, ölçü, fiyat, zaman anlamlarıyla soru bildiren bir söz./ Çok, oldukça./ Ne ölçüde.) | 24250

(s.) • Bir gökcisminin bize ulaşan ışığı, onun neden meydana geldiğini, ne kadar sıcak ve yoğun olduğunu, fiziksel çevresini ve bizden **ne kadar** hızlı uzaklaştığını anlatan bir bilgi paketidir. | • Biraz daha uzaktan "Çalı fasulyeee, kemer patlıcaan!" sesleri alçalarda paytaklanarak yayılıyor, bunların üstünde uçan "Çavuuuş!" haykırışının yanında bu yıpranmış, çatlamış sesler **ne kadar** âciz, ne kadar cılız kalıyordu. | • Ülke şimdi kral yolu, ipek yolu, baharat yolu **ne kadar** yol varsa geçmiş mi arkadaşlarım? Her gelen elinde kazma kürekle gelmiş.

ne var ki (d. Aralarında aykırılık bulunan cümleleri bağlamaya yarayan bir söz, ama, fakat, lakin, gelgelelim.) | 3380

(s.i.) • **Ne var ki** artık ok yaydan çıkmıştır; sürgün yerinin Konya olarak değiştirilmesi yolundaki dilekçesi kabul edilen Hâlet Efendi, Konya'da ikamet ettiği Çelebi Efendi dairesinde Ârif Ağa tarafından kılıç kaytanıyla boğularak öldürülür ve kesik başı İstanbul'a gönderilir. | • **Ne var ki** sanatları gününden koparma, toplumsal etkililiklerinden uzaklaştırma tehlikesi büyük olan bu gibi deneyler yaygınlaşma eğilimi gösterirse, o zaman gereken tartışmalara girmek, uyarıcı karşı çıkışları yapmak gerekir. | • **Ne var ki** bu konuda yine daha Aristoteles'ten başlayan bir iki karanlık nokta vardır görülen, üzerinde düşünölmeye başlanmış olan bir iki karanlık nokta vardır.

ne yazık ki (d. Üzülererek belirtelim ki.) | 3070

(s.i.) • Yeni heyecan ve aynı zamanda endişe vesilemiz olan yeni albüm de **ne yazık ki**, bu kişisel saptamamı değıştirmiyor, gelenek bozulmuyor. | • Adı Fikret Hanım'da saklı diyeceğiz ama daha önce bir gazeteye verdiği röportajda her ne kadar bu isim "Off the record" olsun, "aramızda kalsın" dese de kayıtlara geçmiş bulunuyor **ne yazık ki**! ____Şükür ki soyadı yayımlanmamış. | • Bugün dilimiz **ne yazık ki**, bir yandan imlâsı bir yandan söyleyiş özellikleri, vurgusu ve ton bakımından kendi uyumlu ölçülerinin dışına taşan bir bozulma ve yozlaşmaya doğru sürüklenirken bir yandan da, bir vakitler Fransızcadan geçme sözlerin yarattığı tehlike gibi, İngilizcenin, özellikle Amerikan İngilizcesinin akınına uğramış bulunmaktadır.

ne zaman ki (-) | 188

(z.) • **Ne zaman ki**, Lagari Hasan yedi kollu bir roketle Sultan'ın huzurunda kendini göğfe fırlatıp, herkesin ondan umudu kestiğı bir anda -kayboldu, öldü sanılan bir anda- Murad'ın karşısına çıkıp gelmiş, işte o anda Sultan, Hezarfen'i hatırlamıştı. | • **"Ne zaman ki** onu gördü..." diye başlayan takırtılı tümceleri sağ kesimce diriltilmeye çalışılırken sol kesim de dil devrimine ihanet etmemek adına bu kere Osmanlıca'dan çevrilme "dört başı bayındır", "duygularına yargıç olma" gibi deyimlerin ağır bastığı melez Türkçeyi kullanmaya alıştı. | • Öte yandan toplumlar **ne zaman ki** hoşgörülerini yitirmişse binlerce insanın ölümüyle bazen milyonlarca insanın ölümüyle sonuçlanan kanlı savaşlar ve 20.

ne zaman (-) | 8140

(z.) • **Ne zaman** yatıp kalktığı belli olmadığı için odası gerektiğı gibi temizlememekte; yerlere atılmış çamaşırların, giysilerin, kül tablalarının ve oyuncakların arasından geçebilmek, neredeyse atletik bir yetenek gerektirmekteydi. | • Eski günlerin hatırına

Büyük Hanım'a kıyamıyor ve çevresinden ayrılmıyorlardı ama **ne zaman** yalının büyük kapısı açılıp da oradan siyah camlı, pırıl pırıl parlayan bir araba çıksa, hemen oradan uzaklaşıyorlardı. | • Milli Güvenlik Kurulu'na doğru oluşan dumanlı havada siyasiler el yordamıyla geleceği okumaya çalışırken artık hükümetin uzun ömürlü olup olmayacağına ilişkin tartışmaların yerini Refahiyol koalisyonunun **ne zaman** gideceği tahminleri aldı.

ne olursa olsun (d. 'her durumda, olumlu veya olumsuz bütün şartlarda' anlamında kullanılan bir söz.) | 2220

(s.i.) • Yani öğretmenin görüşü fikri **ne olursa olsun** eğer başarılıysa idareci, işini iyi yapıyorsa o idareciyi desteklemek, o idareciye güç vermek gerekirken, ya boş ver bu benim partimden değil, benim adamım değil, benim adamım var, bunlardan bana oy geldi. | • Bu tanımlardan çıkan sonuç, içeriği **ne olursa olsun** kendi koyduğu yasalara uyan her devletin hukuk devleti sayılacağıdır. | • Kaynağı **ne olursa olsun**, ülkemizdeki verilerin yetersizliği ve güvenilir olmayışı ampirik çalışmalarda temel alınan değişkenlerin yeterli tanımlarının yapılmasını, bunların doğru ve düzenli karşılıklarının bulunmasını güçleştirmektedir.

ne diye (d. Nasıl bir düşünceyle, niçin?) | 5191

(z.) • **Ne diye** kalabalığın içinde adamın koluna girersin? Ne diye o kadar yaslanırsın? Ama belki de emin olamamıştır, kısacık bir an gördü. | • Yoksa **ne diye** gelsin, yabancı topraklarda, yabancı iklimlerde yaşasın? | • **Ne diye** eser rüzgâr ve neden kedilerle konuşur insanlar?..

ne güzel (-) | 3783

(z.) • "**Ne güzel** yazı yazıyordum," ama buna rağmen yine de için için sevinirim. | • **Ne güzel** kokuyor. | • "Pimpirikli" **ne güzel** anlatmışsın.

(s.) • Dünya üzerindeki yaratıklarla anlaşmak **ne güzel** şey, bana bak; Kıl kuyruk, sen niye okula gitmiyorsun? | • Yani televizyonu açıp baktığın zaman ya şu **ne güzel** adam, atıyorum, profesör olmuş, veya şöle şöle olmuş. | • Yok boş vakitlerinde **ne güzel** nakışlar istemiş ya da filanca kız nasıl terbiyeliymiş, hep çok nazikmiş.

her ne kadar (-) | 3035

(s.i.) • **Her ne kadar**, bu özgürlüğü, Anayasa'mızda düzenlenen özgürlükler kapsamına sokmak ilk elden zor olsa da, Anayasa'nın 17'nci maddesinin birinci

fikrasında düzenlenmiş. | • Çelişmezlik ilkesi, **her ne kadar** özdeşlik ilkesinin bir türevi ise de, düşünülebilen her şeyi (düşünme evreni) "A" ve "A-olmayan" gibi iki alana ayırma olanağı sağladığından, özdeşlik ilkesine yeni bir şey katmakta ve düşünme alanımızı genişletmektedir. | • emm ve kendi adıma söyleyim doğru bir şey yaptığıma inanıyorum, **her ne kadar** aç kalsam da.

ne denli (d. *Ne kadar.*) | 1718

(s.) • Peki ya o, bütün kurnazlığına rağmen her şeye kolayca alışverişmesinin, her şeyden kolayca vazgeçivermesinin, yaşam biçimlerine sıkı sıkıya bağlı, bunu korumaktan başka bir şey düşünmeyen diğerlerine **ne denli** ayıksı geldiğini anlayabilir miydi? | • Ve sanırım, korkarım, şudur budur, annesinin **ne denli** kavgacı biri olduğunun farkında. | • İshak Paşa Sarayı'nda insana sonsuzluk duygusu veren ve evrenin **ne denli** uçsuz bucaksız olduğunu anımsatan o günbatımını yeniden yaşamak için gelmişler ya da Selçuklu Mezarlığı'nda, mezarlar arasında dolaşan binlerce kaplumbağayı ziyaret için gelmişler.

ne çok (-) | 4561

(s.) • Oysa annem benim iyi öğrenim görmem için **ne çok** çaba harcamıştı. | • Alfabesinin **ne çok** yaprağı vardı öyle! Öğretmen kızılıyordu resim dersinde kâğıt karalamaya | • Ne çok insandan dinlemiştim, **ne çok** kadından, ne çok erkekten...

ne de olsa (d. '*ne denli eksiği, kusuru olursa olsun, böyle olmakla birlikte*' anlamında kullanılan bir söz.) | 1156

(s.i.) • **Ne de olsa** yobazlara karşı ileri davranıştı işte! | • **Ne de olsa** arabasıyla istediğimiz yere kadar bizi getirmişti. | • Tabir caizse bu ödülle sınıf atlamış, Nobelli yazarlar sınıfına dâhil olmuştu **ne de olsa**.

ne gibi (d. *Nasıl, ne türlü?*) | 3586

(s.) Peki sahnelerde oyunculuk yaptın birçok oyunda oynadın kişisel özel bir soru sorucam, senden oyunculuk konusunda daha bilgisiz olan ama işte yıllarını vermiş insanların emm sana bir şeyler öğretmeye çalışması sende **ne gibi** duygular uyandırıyor? | • Günümüzde çalıştığımız şirketin verimliliğinin artması için **ne gibi** konularda iyileştirme çalışmaları yapılması gerektiği sorusuna da Sharepoint Portal Server'ın yapı taşları cevap veriyor. | • Bütün bu gelişmeler ışığında, öngörülerin bir kısmının bile gerçekleşmesi durumunda, toplum düzeni ve birey ahlakının **ne gibi** etkilenecekleri altında kalacağını, din ve "yaratıcı" kavramlarının ne tür sorgulamalardan

gececeğini ve sınıflar arası farkların sürekli açıldığı bir dünyada, kısıtlı olanaklara sahip toplulukları düzen içinde tutan kavramların anlamsızlaşmaları ile ne tür patlamalar yaşanacağını düşünmemek olanaksızdır.

ne biçim (*d. Nasıl?*) | 661

(s.) • Böyle bir mucizeyi göz göre göre mahvetmektense, sevgilimize güvensek, ondan şifre istemek yerine, hesabını hacklese, bizim ne mal olduğumuzu öğrenmese, biz onun **ne biçim** bir adam olduğunu öğrensek... | • Kaç okur "Siz **ne biçim** gazetecisiniz, gerçeklikten, halkın gerçekliğinden bu kadar mı kopulur" diye hesap sordu? | • **Ne biçim** bir ülkeydi bu, barışta bile kurşun yağdıran?

ne tür (-) | 987

(s.) • Şimdi bir şirketin gelir modelinde **ne tür** ilişkiler olduğuna bir bakalım. | • Bunda tarımsal işletmelerin ne ürettikleri, bu amaçla **ne tür** teknoloji kullandıkları, bir bölge ya da mınıtkada mülkiyet ilişkilerinin nasıl şekillendiği ve üretim araçlarını elde etme yönünde ne tür toplumsal düzenlemeler yapabildikleri önemli bir rol oynamaktadır. | • Eğitimde performans değerlendirmenin tüm zorluklarına karşın yukarıda sayılan gereklilikten dolayı bu çalışmada öğretmen performansının değerlendirilmesinde **ne tür** ölçütler kullanılabileceği saptanmaya ve devlet okulu, özel okul ve dersane öğretmenlerinden oluşan örnekleme performansları ölçülmeye çalışılmıştır.

ne zamandır (-) | 530

(z.) Polis arabasının yanarlı dönerli kırmızı-mavi ışıkları olmadığından, kilidi **ne zamandır** çalışmayan balkon kapısının çengelini yuvasına yerleştirirken de dikkatini çeken bir şey olmuyor, "Eee... sen ne dedin adama?" diye sorusunu tekrarlıyor Rüştü Kaçan'ın karısı. | • Gören de **ne zamandır** bu fırsatı kolladığınızı düşünecek: "Ah bir faturayı ödemesi de ona gününü göstersem!" diye mi düşünüyordunuz yoksa? | • Kokusu, teninin pürüzsüz gerginliği, saçlarının yumuşaklığı, dudaklarının kokulu Arnavutköy çileği tadı, bedeninde **ne zamandır** duymadığı yoğunlukta yaşadığı cinsel coşku, giderek büyük bir hızla Martha'yı yaşamının vazgeçilmez bir parçası olmaya doğru götürüyordu.

her

her zaman (*z. Ara vermeden, sürekli, daima, sık sık.*) | 12075

(z.) • Sevgisini **her zaman** gösteren biri. | • Türk halkı, devletinin gücü, kendi refahı için üzerine düşeni yapmaya **her zaman** açıktır, iş ki, siz, vatandaş yeter derecede bilgilendirin. | • Çok şık giyinen ve **her zaman** bakımlı olan Temiz'in bu görevi rahatlıkla yapabileceği inancı ile çalışmalara geçildi.

her zaman için (-) | 228

(z.) • İlklerin **her zaman için** heyecanlı ve onur verici olaylar olduğu herkes tarafından bilinmektedir. | • Dolayısıyla 14 kişi müracaat etti, 12'si tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı yani bu noktada orada nasıl böyle bir şey olduysa gelicek olanlarla ilgili olarak da **her zaman için** bu tür uygulamalar olabilir. | • Bu karar ben sözleşmeli olmama rağmen doğru bir karardır çünkü artık bu milletin kokuşmuş, yıllanmış ve eskimiş memurlara ihtiyacı yok revizyon **her zaman için** yararlı bir motivasyon sebebidir.

her şey (-) | 10468

(zm.) • **Her şey** sadece kısa bir zaman için şimdiye aittir. | • _yaşanır, bütün olur ve nihayetlenir. | • Ama **her şey** bu kadar mı?

her şeye rağmen (-) | 794

(s.i.) • **Her şeye rağmen** "bir şey söyleyebilmek" için, dile değilse de, dilin belirsizliğine güvenir onlar. | • Oysa, bütün bunların ötesinde, Salvador Dali **her şeye rağmen** bir ressamdır öncelikle. | • Çünkü Türkiye'nin çıkarı **her şeye rağmen** sanayiye yapılacak olan yatırımlardadır.

her şeye karşın (-) | 178

(s.i.) • Çünkü **her şeye karşın** dilenmenin sorumlusu o değil. | • Sen **her şeye karşın** bu olasılığı da göz önünde tutarak hazırlıklı bulun. | • Bir hükümdarın kulaklarının eşek kulağına dönüşmesiyle cezalandırılmasına ve utanç verici durumun gizlenmesinin, **her şeye karşın** başarılabilmesine pek çok kültürde rastladım; örneğin Fas, İran, Hindistan gibi...

her türlü (-) | 7023

(z.) • - Şu dakikadan itibaren **her türlü** ödemeyi kesiyoruz. | • Yani **her türlü** ihtiyacını işte her türlü ihtiyaç derken... | • Peynirle **her türlü** kombinasyona varım.

her ne kadar (z. Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz.) | 3035

(s.i.) • Aslında bütün bunlarla söylemek istediğim şey şudur: Biz, **her ne kadar**, önümüzde 15 ay var diyorsak da, önümüzde aslında 2-3 ay vardır. | • Bu işi bilmeyen insanlara bu işi öğretmek çünkü o insan yeni yeni gördükleri zaman o kıvılcımı o hissi başka yok başka şey yok emm o insanların yolunu açmak en zevklisi, en güzeli diye düşünüyorum, emm ve kendi adıma söyleyim doğru bir şey yaptığıma inanıyorum, **her ne kadar** aç kalsam da. | • **Her ne kadar** kişisel kimlik tekil ve biricik ise de kişisel kimliği oluşturan anlam, değer, inanç ve duyguların önemli bir bölümünün kaynağı toplumdur.

her zamanki gibi (-) | 1003

(s.i.) • Hissettiğim şey yine **her zamanki gibi** indirim vardı. | • İp, yeni törende bele üç kez dolanacak ve gözler **her zamanki gibi** bir mendille sıkıca bağlanacaktır.

her gün (z. Sürekli, sürekli olarak.) | 7356

(z.) • Vallahi **her gün** biz gezmeye gidemeyiz. | • Kanserli hastalardaysa üç ay boyunca **her gün** hiç ara vermeden günde bir su bardağı içilerek devam edilir. | • Devrimci özne, kendi ilkelerini **her gün** vitrine çıkarmaz.

her geçen gün (-) | 1158

(z.) • Son yıllarda hızlı bir artış gösteren şirket birleşme ve satın almaları yanı sıra ürettikleri ürün ve teknolojilerle gün geçtikçe pazar paylarını büyüten firmalar, faaliyet gösterdikleri alanlarda diğer şirketlerle aralarındaki farkı **her geçen gün** artırmaktadır. | • Şimdi Dünya toprakları **her geçen gün** yoruluyor. | • Dünyamızda ve özellikle ülkemizde enerji ihtiyacının **her geçen gün** arttığını özellikle ülkemizde yeni kaynaklar üretilmediğini dolayısıyla da yeterince yatırımların yapılmadığını görüyoruz.

her bir (s. Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher (I.)) | 21896

(s.) • Ancak görevliler **her bir** eşyayı kaldırıp arkalarına döndüklerinde suyun biraz daha yükseldiğini görüyorlar. | • Kızın kişiliğimi: alnı Nazan şu kadar, saçını indirmem lazım, **her bir** kulak bu kadar saçını indirmem lazım, buradan bi tane saç gelio böyle, nası tarıcam ben bu saçını. | • **Her bir** televizyon için bir ayda doksan dakikalık böyle bir yayın imkânına bu kanunu yapmakla sahip olduk.

her biri (zm. Ayrı ayrı hepsi.) | 2584

(zm.) • **Her biri** farklı bir "bilgi türü"nü oluşturan bu alanlardaki bilgiler, en temelde süje-obje ilişkisinden kaynaklanır. | • **Her biri** ayrı bir âlem. | • Çünkü bunların **her biri** bir sara nöbeti olabilir.

her birinin (-) | 868

(zm.) • **Her birinin** farklı açılma ve kapanma saatleri varmış. | • **Her birinin** cezası kendine göre oluyor. | • **Her birinin** rüyası Hüdâyi ruhunu alıp, gittikleri en son noktaya götürmektir.

her biri için (-) | 88

(e.) • Aksi takdirde hedefler açık olarak belirlenemez; fiyat, reklâm, satış sonrası hizmetler gibi değişik alanlarda ulaşılan sonuçlar bunların **her biri için** ayrı olarak görülemez ve bir hata yapılmışsa bunun düzeltilmesi güçleşir. | • Bitmedi bir de karar düzeltme derken, **her biri için** Maliye ayrıca, masraf ve Kızılay'ın avukatına "vekalet ücreti" ödüyor. | • Bu anlamsal belirsizlik, şiirin bir araya getirdiği parçaların **her biri için** de, değişen oranlarda, geçerli.

her açıdan (-) | 233

(z.) • Geyiğe sarmanın içeriğe dönüştüğü programda Beyazıt'ın sorduğu bir soruya gerek Davut'un verdiği cevap ve gerekse bu cevaba karşı şovmenin sergilediği tavrı **her açıdan** kolaycılığın, baştan savmacılığın ve tutarsızlığın bir belgesi oldu. | • Aydınları ezmek de yetmez her zaman, gerek bedensel ve tinsel yapı, gerek düşünce ve inanç açısından, her yurttaş ülküsel ölçülere uymadığına, amaç da **her açıdan** birlik beraberliği sağlamak olduğuna göre, toplum içinde üstün ırka ters düşenlerle savaşmak da kaçınılmaz bir görev olarak belirir. | • Çok kültürlü ve **her açıdan** oturmuş bir ailesi vardı.

her şeyden önce (-) | 1782

(s.i.) • Şunlar akla geliyor; **her şeyden önce** İstanbul'da ecnebi denilen bir nüfus var. | • Daha önce de belirttiğim gibi, yörenin temel, ekonomik, sosyal, sağlık, eğitim, altyapı, köy hizmetleri gibi sorunlarına çözümler getirecek çabalara yönelebilmek için **her şeyden önce** yöreyi kasıp kavuran terörün önüne geçilmesi, en azından etkinliğinin asgariye indirilmesi, asgari de olsa huzur ve güven ortamının sağlanması gerekiyordu. | • **Her şeyden önce** bir ara alan olmasından ötürü, kamuoyu ile birlikte ele alınması gereken ilk kavram iletişim.

her şeyden çok (-) | 105

(z.) • Onları **her şeyden çok** seviyoruz ve bunu biz biliyoruz ama onlar nereden bilecekler? | • "**Her şeyden çok** şu; disiplin denilen beladan kurtuldum." | • Arkasından bir dolap çevrildiğini ve bunun "şerefe kadeh tokuşturmaktan" başka bir şey olamayacağını sezen; kutlama toplantılarında **her şeyden çok** nefret eden ve kendisine kurulan bu dost tuzağından kurtulmak için hiçbir geçerli gerekçe bulamayan Nilüfer, çalışma odasında gelip kendisini ipe götürmelerini bekliyordu.

her şeyden önemlisi (-) | 75

(s.i.) • Peki, ne zaman benimde bir canlı olduğumu **her şeyden önemlisi** insan olduğumu ve de çocuk olduğumu ilgiye şefkate ihtiyacım olduğunu fark edecek ve biraz da bana zaman ayıracaksın dedi. | • Markanın akılda kalıcılığı, kolay telaffuz edilebilir olması ve **her şeyden önemlisi** yüklendiği imaj, onu pazarda avantajlı bir konuma yükseltir. | • **Her şeyden önemlisi** senin orda elektrik su faturalarını düşünmeyecek kadar rahat olmana seviniyorum.

her şeyden öte (-) | 14

(s.i.) • **Her şeyden öte**, herhangi bir düzeyde sistemi idare etmekten kaçınmalıyız. | • **Her şeyden öte**, oynamaya değer bir oyun, hayatınızı ve enerjilerinizi konsantre edebileceğiniz yüksek bir ideal veya amaç arayın.

her şeyden evvel (-) | 102

(s.i.) • **Her şeyden evvel**, düzenlenmemiş bankacılık sistemi, mevduat sahipleri arasında ortaya çıkabilecek paniğe karşı son derece duyarlı olup; böyle bir şeyin olması halinde ekonomik sonuçları son derece ağırdır. | • Bu itibarla, **her şeyden evvel** Ankara'da, tam manasıyla emniyet istihsal edecek bu fesat sahasını tehdit eyleyen Safranbolu, Çerkeş, Kızılcahamam, Beypazarı, Mudurnu, Geyve hattında müdafaa vaziyetinin muhafazasına çalışmak icap eder. | • Kavram, **her şeyden evvel** oryantalist bir muhteva taşır; bunun yanında belirli bir merkezi esas olarak tanımlanmış üç parçanın ortasında kalanına işaret eder.

her an (-) | 3047

(z.) • Yine de insanların oraya akın akın gitme nedenleri var; müzik dans her yerde, kültürlerini size **her an** sunan ve gösteren sivil-devlet akıllılığı, kent kültürünün sağlamlığı ve turizmden kazanılan paranın yine turizm hizmetine aktarılması çok önemli kazançları İspanya'nın. | • Zihnimde **her an** yeniden diriliyordu annemin varlığı. | • Bütün esma ve sıfat tecellileriyle Kendi'ni **her an** gösteren Zât-ı Uluhiyet'i

inkârla, "rastlantı (tesadüf) ve zorunluluk (mecburiyet)" gibi iki isme, evet yine haricde varlığı olmayan iki isme şu muhteşem kâinatın yaratıcılığını vermek, akıllı olma iddiasındaki insana yakışır mı?

her seferinde (-) | 1126

(z.) • Bir odadan **her seferinde** içinde birden fazla kapının bulunduğu başka odalara girer gibi bir sayfadan içinde birden fazla sayfaya geçiş noktası barındıran başka sayfalara geçiş yapılan elektronik-metinler bunlar: | • Biz konuşurken kızı rafları düzenleyen müşterimizi, her kredi kartını uzatışında zorla kimliğini gösteren on yıllık müşterimizi, kapıdan **her seferinde** "Biz geldiiiiik!" diye bağırarak giren çifti, asla hediye veya indirim kabul etmeyen müşterimi ve o sadece siyah giyen karı-kocayı da aynı şekilde. | • **Her seferinde** yalnızlığım daha büyür; uyumasını beklerim...

hemen her (-) | 3198

(s.) • Bir gün bir kamyonetle, bir başka gün pırıltılı takım elbiseler ve yılan derisi çantasıyla gelen, **hemen her** hafta yeni bir işe girişip zengin olacağı müjdesini veren, kimi yakalarsa uzun uzun yeni işinden sözeden sonra da ortadan kaybolan büyük ağabey, | • Tam aksini düşünüyorum; Hristiyanlık gibi bugün insanlık olarak sahip olduğumuz siyasal sistemlerden, kültürel yapılara, ekonomik ve hukuki doktrinlerden ahlâki değerlere varıncaya kadar **hemen her** alanda dün ve bugün, mazide ve halde kendisini gösteren, etkilerini hissettiren bir dinin konumunu muhafaza edememesi dünya genelinde başka problemlerin doğuşunu netice verir. | • Belki de bu yüzden, yağmurlar kesildiğinden beri sığağa aldırmadan **hemen her** gün evden çıkarak yokuştan aşağıya iniyor ve avluda cenaze varsa, caminin karşısında o ihtiyar adamlarla buluşuyordu.

hemen hemen her (-) | 476

(s.) • **Hemen hemen her** tutarlı çözümleme, yani işlevdeş kavramların kullanıldığı her çözümleyici yaklaşım, eğer ele alman inceleme konusu özgünse, göstergebilimciyi de, bilimsel tasarısı açısından yeni buluşlara götürebilir. | • Türkiye'de son 45 yıl içinde yapılan seçimlerin **hemen hemen her** birine ayrı bir seçim kanunu ile gidilmiş olması siyasi gücü elinde bulunduran grupların konjonktürel düzenlemelerle seçim sonrasındaki hakimiyetlerini garanti altına almak istemelerinin bir sonucudur. | • **Hemen hemen her** esir kampında revir ve doktor bulunduğu için hastalara müdahale vaktinde yapılıyor.

her ne hikmetse (z. *Nedense.*) | 70

(s.i.) • saçma sapan fikirlerinle tüm ülkeyi erkeklerini karalamayı bırak bizimde kardeşimiz kız kardeşimiz o sokağa çıkıyorlarda sorun olmuyorda sizin kızlarınız çıkınca **her ne hikmetse** dedeler bile sarkıyor taciz ediliyor... | • **Her ne hikmetse**, kendi özümüzden esirgemediğimiz o gerçekten de son derece haklı ve mantıklı bakış açısı, yerini dehşetli bir "mükemmeliyetçiliğe" bırakır. | • Şaşkınlığım ve kızgınlığım **her ne hikmetse** Bay Kurtbilgini'ni rahatlatmış, nerdeyse çözmüştü.

her defasında (-) | 647

(z.) • Yazarın, Attilâ İlhan'a gönderdiği 25 Kasım 1978 tarihli mektupta, Uzakdoğu ülkelerinin tekinsiz bölgelerine **her defasında** "ayrı milletten bir erkek arkadaş"la gittiğini söylemesi, otobiyografik öykülerindeki 'çift'lerin gerçek yaşamında bir karşılığı olduğuna işaret eder. | • Türetilmelerinin temelinde insanın değerinin bilgisi bulunsa da, bu normları her tek durumda eylem belirleyicisi olarak kullanmayı kaçınılmaz bir ödev olarak görmek; **her defasında** gözleri kapalı ve ezbere olarak bu normlara göre davranmak ise, yukarıdaki örneklerde açıkça işaret edildiği gibi insanın değerine zarar vermekle sonuçlanabilecektir. | • özellikle Abdülhak Hamid gibi daha çok okunmak için yazan kimi yazarların, üstelik hiç oynanmamış eserlerini sahnelerken ortaya çıkan hatalar Eşber, Tarık, Nesteren, Nazife, Sardanapal, Duhter-i Hindu, Tezer, Finten gibi oyunlarda somutlaşmış ve **her defasında** sahneden biraz daha uzaklaşmıştır.

her fırsatta (-) | 739

(z.) • Yoksa her ayrıntısı düşünülmüş şu güzelim dünyayı **her fırsatta** kirleten ve kokutan bütün bu insanları neden yaratasın ki?" dedi | • Bir bölüm Türk aydınının, en başta da bir takım Türk politikacısının bu radikal olmayan tutumundan, düşünsel olarak da Batı ülkelerini "yaban" gören anlayışından ötürü, bugün de bu demokrasi dışı çevreler, gene hayattadırlar, **her fırsatta** da Türkiye'nin istikrarını, demokratik gelişmeyi tehdit edebilmekteler. | • Ülkemizin mülki idare bölünüşünde ilçelerin alt bölümlerini oluşturan bucakların, idari sistemimiz içinde aktif oldukları dönemlerde, bucak merkezlerindeki bucak müdürlükleri kendilerine bağlı olan köylerin devletle olan işlerini büyük ölçüde yerinde çözerek köylünün **her fırsatta** kaymakamlıklara veya valiliklere akın etmesini önlemekteydi.

her zamankinden (-) | 494

(s.) • İki erkek çocuk sahibi olan Ellison, bir yandan çocuklarının gelişimleriyle ilgilenirken bir yandan da mesleğine devam etmeye çalıştığını ve o günlerde daha önce hiç yaşamadığı kadar çok koşturduğunu, kafasının **her zamankinden** çok daha fazla meşgul olduğunu belirtiyor. | • Tek kutuplaşan, söbüleşen, yumurtalaşan şu dünyada; Türkiye'de globalleşme ve yükselen değerler masallarının orta yerinde, bu soruları **her zamankinden** daha bir ciddiyetle kendimize sormamız gerekmiyor mu? | • Hayatının sonuna geldiğini anlayınca, etrafını çiçeklerle ve yapraklarla donatır ve **her zamankinden** fazla tohum verir.

her durumda (-) | 845

(z.) • **Her durumda**, Ankara'da küreselci ve Avrupacı siyasetlerin başarısızlığı ya da daha kesin bir ifadeyle, bunların somut getirilerinin yetersizliği, Türkler arasında, geleneksel kimliklere olası bir dönüş isteği uyandırabilecek bazı soru işaretlerine yol açma riskini taşımaktadır. | • Çünkü bu, son derece karmaşık bir sürecin analizini gerektirir ki, bunu en mükemmel biçimde başarmış olsak bile, sırf "süreç" denilen şeyin "analiz"e direnen, kendini ona kapatan bakiyesi yüzünden, verdiğimiz yanıt **her durumda** zorunlu olarak eksik kalacaktır. | • Demokrasi, insanoğlunun, verili tarihi koşullarda, hep daha özgür olma mücadelesinin dinamizmini, sürekliliğini ve erişildiği zannedilen **her durumda** hep "daha demokratik olanı" aramak durumunda kaldığı bir idealler manzumesi olarak anlaşılabilirse

her neyse (z. *Ne olursa olsun, ne kadar ise, tutarı ne ise. /Konuyu kapatalım, olan olmuş, uzatmayalım.*) | 627

(s.i.) • **Her neyse**, sen her zaman her daim güzel kalacaksın anneanne, o yüzden yüzünü bizden uzaklaştırma. | • Yazara ödülü, plaketi, **her neyse** gazetecilerin, televizyoncuların, yönetici bazı kişilerin, müsteşarların, bakanların oluşturdukları seçkin bir topluluğun "huzurunda" törenle verilir | • Gözbebeğimde yıldızlar kırışıtırarak akan saçların arka cephesinde adı Oya, Leyla, Helga, Simon, Suzan ya da Mary **her neyse**, tüm gerilim çizgilerinden kurtulmuş, herkese mutluluk ışınlayan, dokunduğu hastayı sağaltan bir kadın kurgulamışım dalıp gittiğim saniyelerde.

her daim (z. *Her zaman, daima.*) | 312

(z.) • 1992 yılında piyasaya sürüldüğünden bu yana ThinkPad, mükemmelliği bir gelenek haline getirip, profesyonel çalışanların ihtiyaçları doğrultusunda geliştirdiği teknolojilerle, güvenilirlik, akıllı tasarım ve üstün sağlamlığı ile **her daim** rakipsiz olmayı başardı. | • Ama yabana atılmaması gereken bir özellik var ki, **her daim**

işaretli kalmasında fayda var: | • Çevredeki yapılanma, Mogan Ana'nın besleyici derelerini kesen yol çalışmalarına rağmen, yavrularının süslerinin kesilip yakılmasına rağmen Mogan Ana o asil sabrı ile yavruları ve kuşçularına **her daim** sevgiyle kucak açmaktadır.

her koşulda (-) | 232

(z.) • "Kendinin efendisi olmak, kendini başka şeyin sürüklemesine bırakmamak, **her koşulda** hastalıklarda bile sevinçle davranmak, kişiliğinde yumuşaklığı ve ciddiliği mutlu bir biçimde bütünleştirmek." | • Fischer yukarıda adı geçen çalışmasında düşük enflasyon ve bütçe açığı düzeylerinin yüksek büyüme için **her koşulda** geçerli gerekli koşullar olmadığı, istisnai örneklerin mevcut olduğu, buna karşın yüksek enflasyonun sürdürülebilir büyümeyi imkânsız kıldığı sonuçlarına ulaşmıştır.

her yönüyle (-) | 267

(z.) • Kalkınma plânları, **her yönüyle** temel prensipleri getirmesi sebebiyle devletin sektörlere bakış açısını belirlemekte, plân döneminde yapılması gerekenlerle ilgili temel esasları ortaya koymaktadır | • Geçmiş yıllarda (1950-1960'larda) Karadeniz'de **her yönüyle** nadir olan ve *Prorocentrum cordatum*, *Noctiluca scintillans* (Macartney) Kokoid, *Skeletonema costatum* (Greville) Cleve gibi birkaç tür tarafından oluşturulan aşın alg üreme olayları | • Çizelge 4.30'dan da görüldüğü gibi genel örneklerinde ambalaj üzerindeki yazıları her zaman **her yönüyle** okuyanların oranı %62.4, sadece üretim ve son kullanma tarihini okuyanların oranı %31.5, hazırlanış tarihini okuyanların oranı %2.9, besin değerini ve içeriğini okuyanların oranı %3.2'dir.

her nedense (z. Nedense.) | 300

(z.) • Neden sonra cellât, kızıl cüppeli, kara çakşırlı, kızıl Cezayir fesi üzerine kara destar sarmış seyrek bıyıklı, orada ıstırap çekmekten artık **her nedense** mutlu olduğu için kırmızı gözbebekleri karanlıkta ışıltı ışıltı parlayan o mahlûku gördü. | • Buradan **her nedense** taaa Siirt'e açılışlara gidiyorlar, bu aralar, yaranamıyorlar. | • Gerçi yazısını bitirirken, "...gelmiş geçmiş her yeni hükümetin suyun başında olanlarının kilit mevkilere güvenebildikleri evlatlarını, amcaoğlu ya da dayılarını, birader ve bacanaklarını öncelikle ve özellikle atamalarını **her nedense** hayretle karşılar, bu da yetmiyormuş gibi ayıplamayı marifet sayarız."

her bakımdan (-) | 277

(z.) • **Her bakımdan** yasaklarla belirlenmiş bir siyasi alan. | • Kanımca; ne kendisine, ne ailesine ve ne de topluma hiçbir yararı ve hayrı olmayacak, ruh sağlıkları ve kişilikleri bozuk beş tane çocuk sahibi olunacağına, **her bakımdan** en iyi yetişme olanakları bulunan az çocuğa sahip olmak çok daha iyidir. | • Henüz deneme aşamasında olan ve büyük parasal kaynak gerektiren bu çalışmalarda zaman kaybına ve israfa yer verilmemesi ve uygulamada okullar arasında eşitsizlikler yaratılmaması için konunun **her bakımdan** incelenerek bütçeyi de içeren akılcı bir genel uygulama planının hazırlanmasına ve bu planın kamuoyuna açıklanmasına ihtiyaç vardır.

her nasılsa (z. Nedense.) | 210

(z.) • Kimseye ders vermeyen, ancak şaşırtıcı yetenekler karşısında **her nasılsa** tevazu gösteren Sauer, Vedad'ı dinlerse belki ilkesinden yine caymayacak, ama genç çocuğa seçkin bir öğretmen bulmayı üstlenecekti... | • **Her nasılsa**, 1983 yılında Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurumu'nun asil üyeliğine kabul edilebilmiştir. | • Günümüzde gerici ve şeriatçılar, "Kanunla koruyorlar" diye demokratik ve laik kesimleri suçluyorlar ama hedef tahtasına koydukları yasayı, Türkiye Cumhuriyeti'nin en gerici yönetimlerinden birinin koyduğunu **-her nasılsa-** unutturmaya çalışıyorlar.

sonra

daha sonra (-) | 15594

(z.) • O okuma salonları çok önemli, onlar **daha sonra** kitaplıklara, kütüphanelere dönüşüyo, ansiklopediler o dönemde keza, bunların hepsi devrimle bağlantılı, o ee!, | • Hani tahta kaşık var ya, işte sütü tencereye koyduğunuzda henüz kaynama başlamadan kaşığın sapını diklemesine sokarak sütün derinliğinin ölçüsünü alın, **daha sonra** göz kararı ile bu ıslak kısmı dörde bölün. | • **Daha sonra**, durumları gitgide iyileşmeye başlamış yani çocuğun hayallerine yavaş yavaş yaklaştırmaya

sonra da (-) | 14842

(z.) • Nöronların ve sinapsların aşırı bereketli bir şekilde büyüyüp çoğalması, **sonra da** evrimsel bir program dâhilinde ölmeleri (apoptosis) ve budanması (synaptic pruning) şeklindeki gelişme boşuna değildir; | Yarım saat **sonra da** büsbütün kesildi. | • Teknenin o bir hafta boyunca ihtiyacı olan malzemelerini tedarik ediyorlar ve bir haftalık sabahleyin saat sekizde kalkarak başlayan öğlene kadar teorik eğitimle devam eden tüm terimleri hem İngilizce hem Türkçe öğrendikleri öğlen

onikiden **sonra da** pratik uygulamaya yani yelken açarak güne başladığımız bir güne başlıyoruz.

bir süre sonra (-) | 4509

(z.) • **Bir süre sonra** o eski dünyanın, bildik dünyanın dayanılmayacak kadar umutsuz olduğunu hissedince, yüreğim hızlı hızlı atmaya başladı. | • Anlamazsın genellikle insanların kafasında bi şey kalmıyan oyunlarla insanları sadece anlık eğlencelerle oyalayıp geçirirler, para kazanmayı sadece hedefte bulundurular, emm ama o oyunları izliyen seyircilerde **bir süre sonra** tiyatronun böyle bir şey olduğunu sanırlar. | • Aktif sanayi politikalarının **bir süre sonra** hizmet etmesi gereken sektörler tarafından esir alındığından ve rant dağıtımı ile yolsuzluk potansiyelini artırdığından bahsedilmiştir.

bundan sonra (-) | 3795

(z.) • Şöyle ki **bundan sonra** eğer mahallâtıdan ve eğer esvâk ve bazarda her kimin hududunda mezbele ve lâşe bulunur | • Bugünden ziyade siz **bundan sonra** yurda faydalı olursunuz. | • Derken bir gün gene ellerini yıkayıp doğrulduğunda, işaretparmağını sipsivri uzatıp ansızın; "**Bundan sonra** evde oturacaksın," dedi Nesime'ye, "avluya bile çıkmayacaksın!"

ondan sonra (-) | 3042

(z.) • Aşağı yukarı yüz yılda bir İstanbul şiddetle sarsılıyor, **ondan sonra** herkes tahta ev tercih etmeye başlıyor eski dönemde | • Fayste bir şey gördüm bir video şey yapıyorlar böyle sigarayı sıvılaştırıyorlar sonra bi ete şey yapıyorlar ete nakil ediyorlar öyle bir şey emm kaynatıyorlar bir şeyler yapıyorlar **ondan sonra** o eti ikiye ayırıyorlar bakıyorlar şeyin içine etin içine sigara eti kan komple kaplamış anladın mı simsiyah yapmış anladın. | • Şefik İnan **ondan sonra** konu Bakanlar Kurulunda görüşülürken hiç konuşmamış.

biraz sonra (-) | 2751

(z.) • çocuklar kamış kalemleriyle yazılarını yazıyorlar, memur da kahvesini içerek, gözleriyle masasının üstünde uçan bir sineği takip ediyordu, **biraz sonra** atlamaya hazırlanan bir panter dikkati vardı halinde. | • Üriner sistemin ve idrarın bu özelliği göz önüne alınarak, mikrobiyolojik incelemeler için idrar örneği alınmadan evvel, idrar alınırken, laboratuara gönderilmesinde, besiyerlerine ekilmesinde ve sonuçların değerlendirilmesinde, **biraz sonra** açıklayacağımız bazı kriterlere uyulması

gerekmektedir. | • Edebiyatsever öğrencilerin ancak çok sıkıştıklarında -yani sizin çaresiz kaldığınızı, artık ne diyeceğinizi çok iyi kestiremediğinizi yüzünüzden, solan gülümseyişinizden, **biraz sonra** soytarılığa dönüşecek hoşgörünüzü gemleme çabanızdan anladıklarında- soru sordukları, yoksa "değmez" diye düşündükleri de böylelikle açığa çıkıyor.

kısa süre sonra (-) | 1055

(z.) • **Kısa süre sonra** Doğu Anadolu şivesiyle konuşan bir adam geldi, derdimizi anlattık, adam itiraz edecek oldu, sonra lütfetti girdik içeri, montaj odasına yöneldik. | • Detroit Wayne Üniversitesinden yayımlanan bir araştırmada Sakr ve arkadaşları genç yaşta travma ve kaza sonucu ölenlerin prostatını ölümünden **kısa süre sonra** incelemiş: | • İdarecilerin ve ahalinin bu lakaytlığı **kısa süre sonra** meyvelerini verir.

az sonra (z. Kısa bir süre sonra, birazdan.) | 1973

(z.) • Yaşlılar, iki büklüm olmuşlar, hastalar, çocuklar, genç güzel kızlar, daha bıyıkları yeni terlemiş delikanlılar, yanan evlerden can havliyle dışarı fırlıyorlar, fırlar fırlamaz da yoğun bir yaylım ateşiyle karşılanıyorlar, düşen düşüyor, düşmeyenler de yanan evlere yeniden sığınıyorlar, **az sonra** yeniden dışarıya, yaylım ateşi, geri, evlere... | • Bu sayede (ayrıntılarına **az sonra** girecek olduğumuz elektromıknatıslık, yani) ışık enerjisi, kimyasal enerjiye dönüş(türöl)üp, bitki içinde (yaprak, çoğunlukla gövde ve kara bitkilerinde toprak altındaki kökte) depolanır (örneğin, sırasıyla; ıspanak, yeşil soğan ve havuç). | • Şimdi tırmalarlar, **az sonra** bacağınıza sürtünürler.

hemen sonra (-) | 1626

(z.) • Irak birlikleri, güneydeki Şii ayaklanmasını bastırdıktan **hemen sonra** Kuzey Irak'a yöneldi. | • Şiddetli bir depremden **hemen sonra** şok etkisi içerisine girebilirsiniz | • Hükümet merkezinde sözünü ettiğimiz iki yeni kuruluş dışında Hazine-i Amire (Devlet hazinesi), Tersane Hazinesi ve 1826'dan **hemen sonra** Asakir-i Mansure'nin giderlerini karşılamak için kurulan "Mansure Hazinesi" ile "Mukataat Hazinesi" maliyede etkinlik gösteren kuruluşlardı.

neden sonra (z. Aradan bir hayli zaman geçince./ İş işten geçtikten sonra.) | 777

(z.) • **Neden sonra**, aslında, bizi biz yapan son şeylerin, Üsküdar'ın fakir ve iyi ışıklarında yaşadığını anladım. | • Bir süre gözlerini hep kapalı tuttu, göz

kapaklarında titreşimler vardı, **neden sonra** açtı gözlerini, bana baktı... | • **Neden sonra** parça bitti, yüz hareketiyle önündeki saçları atmaya çalıştı, yüzü tam açılmadı.

en

en önemli (-) | 11272

(s.) • Nijerya'da 20-30 yıl önce oldukça seyrek görülen amfizem ve akciğer kanseri şimdi bu ülkenin **en önemli** sağlık sorunu haline gelmiştir. | • **En önemli** ilke sorunları Lordlar Kamarasına gelir. | • ÖZCAN: Bu konuda **en önemli** söz sahibi de Fatoş'un kendisi değil mi?

en önemlisi (-) | 1570

(s.i.) • Evet. Çok şükür iyiyim ve **en önemlisi** enerjimden hiçbir şey kaybetmedim. | • Bunlardan belki de **en önemlisi**, Washington'un dünya jandarmalığına merakı nedeniyle siyasal ve ekonomik açıdan büyük kaynakları heba ettiği, zaman kaybettiği, bazı alanları dik kafalılığı nedeniyle rakiplerine kaptırdığı, buna karşılık Alman rasyonalizmi ve Japon pragmatizminin istikrarlı ve etkin bir biçimde yoluna devam ettiği iddiasıdır. | • Türkiye işçi sınıfı ile komünist hareket arasında belirli bir tecrit çizgisinin varlığını koruduğu ve daha çok komünistlerin, **en önemlisi** Nazım Hikmet çevresinde dönen aydın çıkışları aracılığıyla siyasal/ideolojik süreçlere dahil olabildiği bu dönemi, savaş yıllarının faşizan baskıları izlemiştir.

en büyük (-) | 12289

(s.) • Bilinmesi gereken şudur ki ülke sevgisi adına yapıldığı iddia edilen bu hadiseler tam tersi etkiyle ülkenin geleceğine vurulan **en büyük** darbedir. | • Günümüzde işte bizim ülkemiz gibi ülkelerin **en büyük** sıkıntılarından biri o. | • Bildiğiniz gibi geçen yüzyılın başında başlayan küresel nüfus artışı, şehirleşme, endüstrileşme ve enerji üretim ve tüketimin yarattığı insan, enerji ve çevre üçgeni ve bunun yarattığı iklim değişikliği şuandaki yüzyılımızın beklide önümüzdeki birkaç yılın **en büyük** sorunu olacaktır.

en az (-) | 7604

(z.) • Öğrencilerin yüzde 37'si **en az** 1-2 kez tütün ve yüzde 16'sı en az 1-2 kez alkol kullanmış. | • Her üç önerinin de gerçekleşmesinin **en az** on yıl zaman ve en az 1 milyar doların üzerinde para gerektirmesi nedeniyle, ABD Enerji Bakanlığı, henüz projelerin artılarını ve eksilerini tartmakla meşgul. | Çünkü bunun çalışmaya başlaması için **en az** 15 yıl lazım.

en çok (-) | 11250

(z.) • Hangisini **en çok** seviyorsun? | • En çok okunan gazeteye, en çok izlenen filme, **en çok** satan kitaba, en çok dinlenen vaaza, en çok oy toplayana bakalım. | • İngiltere'nin son yıllarda tanık olduğu **en çok** hasar veren olay, ırkçı Ulusal Cephe'nin, Asya kökenlilerin yoğun olarak yaşadığı kentin Manningham mahallesinde yürüyüş düzenlemek istemesiyle patlak verdi.

en fazla (-) | 3728

(z.) • Bence, toplam 3 000 000 tonluk kaçak akaryakıt pazarında, doğu ve güneydoğuda yapılan kaçak akaryakıt yüzde 10'u geçmiyor, **en fazla** yüzde 10'u karşılıyor. | • Metronidazol kullananlarda bulantı, kusma ve metalik bir tat duyumsama seyrek, fakat diğer yan tesirlere oranla **en fazla** görülen yan tesirlerdir. | • Bende ki değişiklikten **en fazla** etkilenen kişi Melike.

en iyisi (-) | 1396

(z.) • Ya var ya **en iyisi** Duygu ne yapalım biliyor musun?. | • Hacivat: Sizinle anlaşılamayacağız galiba, **en iyisi** çıkıp basına bir demeç vermek. | • **En iyisi** yolcu ederken "yardıma ihtiyacınız olursa arayın" diyerek telefon numarasını vermek!

en sonunda (-) | 1058

(z.) • "Katı olan her şey buharlaşıyor, kutsal olan her şey dünyevileşiyor ve **en sonunda** insanlar hayatın gerçek koşullarıyla ve diğer insanlarla ilişkileriyle yüzleşmeye zorlanıyor", ama sonra şöyle devam eder: | • **En sonunda** Şerife teyzeden öğrendim. | • Doğanın insan aklıyla birleşerek sunduğu kâğıt, insanın daha önceden başka şeyler üstünde kendini sınıadığı, **en sonunda** Mısırlılar'ın icat ettiği "Yazı"nın da keşfiyle uygarlık füzmesini ateşleyen güç olmuş.

en azından (z. En azı ile, hiç olmazsa.) | 5437

(z.) • Meslek okullarında dokuzuncu veya onuncu sınıftan başlamak üzere (başlama sınıfı eyaletlere göre değişiklik göstermektedir) tam gün okul veya **en azından** yarım gün okul ve yanı sıra mesleki eğitim veya mesleki çalışma yapmaları ve **en** az üç yıl okula devam etmeleri gerekmektedir. | • **En azından** hukuk dışı kanunların, suça teşvik edici bir faktör oluşu ortadan kalkacaktır. | • Bu da bence önemli bir özellik, çünkü seçmen **en azından** koalisyonlar arasında tercih yaparken aynı zamanda siyaset blokları, ideoloji blokları arasında da bir tercih ifade etmiş olacaktır.

iki

ikisi de (-) | 2982

(zm.) • Babam dolar gönderiyodu annem şey telefonda arıyo babam çocuklar hasta hastanede **ikisi de** konuşamazlar bi de kağıt yakıyo dua yakıyorum falan diyo... | • Yok yok hani **ikisi de** düşünüyolardı aslında kafalarına yattı babası tamam dedi öyle şimdi beraber gidiyolar. | • Doğa da kadın da yaşamı ürettikleri için **ikisi de** sevginin simgesiydiler.

ikisinin de (-) | 795

(zm.) • Hem sonra aşkları kanıtlanmak istiyordu ve **ikisinin de** istediği, bir arada geçirilen saatler kendilerini rahatlatmaya yetiyordu. | • Dünyevi arzuların hepsine karşı egemen bir sevgiyle birbirlerine sarılmışlar, **ikisinin de** gözyaşları aynı bollukta akıyordu. | • Şimdi **ikisinin de** haklılık payı olabilir çünkü bi ikisi de öngörü.

her ikisi de (-) | 815

(zm.) • Emm aslında bunu da ayıramıyoruz bu da bi etle kemik gibi ikisi beraber emm yani sanat sanat içindir dersin de olmuyor, sanat toplum için dersin de olmuyor çünkü yalan söylemeyelim, **her ikisi de** var. | • **Her ikisi de** her Allah'ın günü gazetelerinde sütunlar dolusu uyduk yazılar çizdiriyorlardı. | • Çünkü Schubert de, Schumann da aklını oynatmıştır ve **her ikisi de** Erika'nin ilahlarıdır.

her ikisinin de (-) | 277

(zm.) • Birinin bunu "gündemimizi sosyalist devrim veya barış içinde geçiş" belirlemektedir, o nedenle başta işçi sınıfı olmak üzere "örgütlenmeye yoğunlaşmalıyız" diyerek, öbürünün kesif bir halk savaşı propagandasına dalarak yapması, **her ikisinin de** sonuçları Türkiye için şu veya bu şekilde hayati önemde olacak bir "darbeye doğru" gidişat yokmuşcasına davranmaları gerçeğini gizleyemez. | • Araştırmanın örneklemini oluşturan çift-kariyerli ailelerin en eski ve genel tanımı; çiftlerden **her ikisinin de** bir işte çalışıyor olma özelliğinin yanı sıra, yaptıkları işte kariyer hedeflerinin olması şeklindedir. | • Her **iki** liderin birleşmek veya ortak hareket etmek yerine birbirlerinin altını oymak üzerine bina ettikleri politikalar, sonuçta **her ikisinin de** aynı yöntemle cezalandırılmalarına sebep oldu.

bir iki (s. Çok az sayıda, birkaç./z. Biraz.) | 3627

(s.) • Dikkat ederseniz seçim sistemleri konusunda değerli bilim adamlarının da anlamadığını, apayrı 3 tezi sergilediklerini ve siyasi parti temsilcilerinin de burada yaptıkları konuşmalardan **bir iki** konu dışında bir birliktelikte bulunmadıklarını

gördük. | • Tepki gösterenlerin büyük çoğunluğunun ülkeye girdikleri sırada kendileri de aynı tepkiyle karşılaşmış **bir iki** kuşak öncesinin göçmen aileleri olmaları, olgunun bir başka paradoksal yönüdür. | • Benim genzimde bir imparatorluk haritası, onların eprimiş ruhlarında bir kargı meziyeti, bir kabrin en ahlaksız cinsel pozisyonu, tavsiye üzerine, (beni gömdükten sonra, playgirl'den, **bir iki** "gay" fıkrası okusun imam bey!

(z.) • Bayramda hiç bi dersimi götürmeyi düşünmüyorum ya yine dayanamayıp **bir iki** götürürüm belki ama, ama fırsatım da olmaz ya muhtemelen. | • Bana mı kaldı valla benim alacak bir şeyim yok olsa olsa **bir iki** alırım.

büyük

en büyük (-) | 12289

(s.) • '**En büyük** yalancı, ihtimaliyata inanan bir bilimsel ateisttir.' | • Eğer böyle bir yasa çıkarsa, Türkiye'nin **en büyük** akaryakıt kaçakçılığının yapıldığı, Türkiye'ye en çok solventin girdiği yer olan İstanbul'da ve Marmara Bölgesinde, bu yetki Sahil Güvenlik Komutanlığından alınacak, İstanbul Büyükşehir Belediyesine verilecek ve mücadele -tabiri caizse- tavsamış olacaktır. | • O romanı hayata geçirirsem şu andaki **en büyük** hedefim o.

büyük ölçüde (-) | 3464

(z.) • Bu kulüpler üzerindeki mali baskıyı **büyük ölçüde** hafifletti. | • Alınan önlemlerle bu amaca **büyük ölçüde** ulaşılmış. | • Belki o zamanlar yazdıklarımız çok güçlü metinler değildi, hatta kişisel ve edebi yönü çok sınırlıydı ama yazıyla, edebiyatla, felsefeyle ve düşüncenin geliştirilmesi ve metne dönüştürülmesiyle ilişkileri **büyük ölçüde** koparılmış bir toplumun içinden gelen bireyler olarak kitaplarla, yazıyla böyle ölümcül bir ilişki kurmamız hiç de azımsanacak bir şey değildi.

büyük olasılıkla (-) | 814

(z.) • Türkiye ilerleyen günlerde daha da hareketlenmesi beklenen seçim atmosferinin henüz başındayken, "Mediacat Kitapları" tarafından yayımlanan "Avrupa Siyasal Kampanyalar Yıllığı 2005-Seçim Zamanı" adlı kitap **büyük olasılıkla** bu yıl siyasilerin ve iletişimcilerin başucu kitaplarından biri olacak. | • Bu **büyük olasılıkla**, Meşihat'ta faal Türklerin etkisini yansıtıyor. | • **Büyük olasılıkla** çıkış merkezlerinden

biri olan Erdavut dağında kalınca yüzeylemesi nedeniyle Erdavut bazaltları olarak adlandırılmıştır.

büyük bir olasılıkla (-) | 349

(z.) • İkincisi, geçen 10 yılda ekonomik iktidarın sarkacı sermayeden yana gitmişti, şimdi geri geliyor, **büyük bir olasılıkla** emekten yana gidecek. | • Benden koşullarımın izin vermediği şeyleri isteme, demişti **büyük bir olasılıkla** öğretmenlerinin kendisine yıllar önce ders anlatırken ya da soru sorarken kullandığı ses tonuyla. | • Gerçekten de, Divan, görüşünün gerekçesinde temellendirdiği ve hükmün bir bölümünde de ifade ettiği gibi, aslında uluslararası hukukun uygulanabilir normlarını büyük ölçüde saptamış ve uygulamış, ancak, **büyük bir olasılıkla** hukukçunun fiili siyasal durum karşısındaki çaresizliği nedeniyle, tuhaf bir zihin sıçraması yaparak, non-liquet bildirme yoluna gitmiştir.

büyük çoğunluğu (-) | 892

(zm.) • Günümüzde bilgi şoku altında insanların **büyük çoğunluğu** seçme ve ayırt etme (tefrik) yeteneklerini kaybetmişlerdir. | • Programlarında ve seçim vaadlerinde hukuk devletine, insan haklarına, demokrasiye büyük yer ayıran siyasal partilerin, tüzüklerinde demokrasi, çağdaşlık gibi amaçlara yer veren demeklerin ve benzeri çeşitli baskı gruplarının **büyük çoğunluğu** da "kayıp" iddialarını görmezden gelmektedir. | • Son on yılda bu konuda yayınlanan eserler göz önüne alındığında ise, artık bu ihmale uğramış bitki grubuna sahip çıkılmaya başlandığı ve **büyük çoğunluğu** yerli araştırmacılar tarafından dikkate değer araştırmaların yayınlandığı gözlenmektedir.

büyük bir çoğunluğu (-) | 205

(zm.) • Üst beyindeki yaşantılarımızın **büyük bir çoğunluğu** aslında alt beynimizin duygu ve içgüdülerinin motive etmesi yoluyla olur. | • Anne-babaların **büyük bir çoğunluğu** ya sahip çıkamadıklarından ya da bunu çocuklarının ferdi hürriyetlerine müdahale kabul ettiklerinden dolayı, insani değerlerden uzaklaşmayı saygı ile karşılıyorlar. | • Öğrencilerimizin **büyük bir çoğunluğu** haklı.

büyük ihtimalle (-) | 565

(z.) • Elif Şafak'ın yeni kitabının Türk edebiyatına mı, yoksa İngiliz/Amerikan edebiyatına mı ait sayılacağı sorusuna bir cevap vermek gerekirse; bence **büyük ihtimalle** Türk edebiyatının ürünü olarak algılanacaktır. | • Daha önce

Boğaz Köprüsü'ne asılacağı duyurulan bayrak, teknik sebeplerden dolayı **büyük ihtimalle** Atatürk Barajı'na asılacak. | • Bütün bu kargaşalara son veren ve etki kaynağını Şah İsmâil'i tahtından devirmek suretiyle kurutan Yavuz, **büyük ihtimalle**, gulat grupların Hilafet kurumuna sızmalarını engellemek ve bu kurumu emniyet altına almak amacıyla, Halife 3.

büyük bir ihtimalle (-) | 188

(z.) • Doktor, ellerini arkasına bağlayıp, dokunmayacağını haremağasına gösterdikten sonra eğilip yaraya baktı; küçük bir sinek ısırığı ya da sivilce, **büyük bir ihtimalle** sultan kaşındığı için mikrop kapmış ve iltihaplı bir yaraya dönüşmüştü; ama sultanın inleyip, naz yaptığı kadar ciddi bir şey değildi. | • Ancak **büyük bir ihtimalle** bunların yağı başka bir imalatla kullanılmak üzere alındığından ya da içine sütçü amcanın vicdanı oranında bir miktar su katıldığından, yoğurdunuz ne kadar uğraşırsanız uğraşın sulu olacaktır. | • Ne diyeceğini şaşırın Ozan Orhon **büyük bir ihtimalle** bir müşterisi tarafından bırakılmış olabileceğini söylemişti.

büyük oranda (-) | 723

(z.) • "Sosyalist" ya da "kapitalist" sözcüklerinin kullanılmaması ise, ileri sürülen tez ya da iddianın, üretim araçlarının önemli bir bölümünün devlet mülkiyetinde olduğu kapitalist ülkeler için de **büyük oranda** geçerli olmasından kaynaklanıyor. | • Çocukluk çağındaki özgün gelişim sorunları, **büyük oranda** toplumun tutumuna da bağlıdır. | • **Büyük oranda** kendilerini sorguluyorlar.

büyük çapta (-) | 201

(s.) • **Büyük çapta** bir altyapı hamlesi Türkiye'yi Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri sıralamasının üzerine taşıyacaktır. | • **Büyük çapta** gıda yardımlarına örnek olarak, birinci ve ikinci Dünya Savaşından sonra Avrupa'ya yapılmış olanlar gösterilebilir. | • **Büyük çapta** çatışmalara girilmesi fayda yerine zarar getirecekse, düşman üstüne "direnişçi komando" ya da "gerilla" birlikleri gönderilmelidir.

zaman

zaman zaman (z. Ara sıra.) | 13702

(z.) • Aileler hakkakten bunlar zorlayıcı problemler ve **zaman zaman** ümitsizliğe düşebiliyorlar. | • Üstelik o henüz hafıza kaybına da uğramadı, sömürgeci ve görkemli aristokrat geçmişini zaman zaman eleştirerek **zaman zaman** nostaljiyle anımsar; aydınlanmanın, bilimin, felsefenin ve tümüyle sanatın mirasıyla övünürken,

bir yandan da her an aynı veya başka biçimlerde hortlamaya hazır Nazi ve "Sırp kasabı" kabuslarıyla hesaplaşmayı sürdürüyor. | • Bir gün Mehpare Hamm'ın yanı başında, ona aşkını fısıldayıp ellerini tutarak, bahçede, ağaçlar altında yaptıkları yürüyüşlerde, ona sarılıp, zaman zaman bir ağaç gövdesine dayayıp uzun uzun öperek onunla eski Yunan felsefesinden, şiirden, mitolojiden, Mehpare Hanım'ın, Konstantin'in bildiğini asla tahmin etmediği bu konulardan söz ediyor.

o zaman (-) | 15510

(z.) • Olayların amaçsız ve önceden tasarlanmadan birbiri ile bağlantısı var dersek o zaman tesadüfün tanımı kendiliğinden ortaya çıkacaktır. | • Bizim tarihimiz, işte, o zaman, belki, Kur'an'ın deyişiyle, siz, hayırlı bir topluluksunuz, iyilikleri sunan, kötülüklerden insanları alıkoyan orta topluluksunuz, aşırılıktan arınmış bir orta topluluksunuz, ümmetsiniz, hakikati, o zaman realite olurdu, gerçeklik kazanırdı ve o zaman, hakikaten biz, bugünkü durumumuzla değil. | • Ancak çocuk dört yaşına geldiğinde dikkat etmeli, çocuğun söyledikleri övünmekten başka bir amaç taşıyorsa, düş gücü ürünü ya da saka değilse o zaman anne çocuğa ustaca müdahale etmeli

her zaman (z. Ara vermeden, sürekli, daima, sık sık.) | 12075

(z.) • Eğer her zaman o yüksek uçan enbiya, evliya ve asfiya gibi tarihi şahsiyetlerin canlara can nurani menkıbeleri doğru okunabilse, onların o aydınlardan aydın hayatlarında hep şefkatin köpürüp durduğu görülecektir... | • Sonra da Hawthorne Inn'de John Scalise, Albert Anselmi ve Joe Giunta şerefine bir yemek veriyordu; sabaha dek süren yemek boyunca gülüp eğleniyorlar, şişelerce Chianti içiyorlar ve şakalaşıyorlardı, en çok gülen her zaman olduğu gibi gene Capone oluyordu. | • Disinler didim bacım bile diyo didi ben hep sakın duruyorum bi gerginlik yaratmadan aynı şimdi nasıl gonuşuyom disinler olsun didim yiri gelir toplu olurum yiri gelir her zaman sağlığın yerinde oluyo mu?

ne zaman (-) | 8140

(z.) • Şakir Bey'i ne zaman düşünsem, aklıma ilk gelen görüntü, bir Boğaz lokantasında küçük şölenlerden biri olur. | • Üçüncü Selim, ne zaman Boğaziçi kıyılarında dolaşmaya çıksa, ahali işini gücünü bırakıp yollara dökülürdü. | • <Gülme> face'de biri yazmış ya ne zaman birisinin dedesinin ismi Berkecan olursa o zaman gerçekten nesil değişmiştir. <Gülme>

kimi zaman (z. Ara sıra.) | 3709

(z.) • terimi özellikle dini bağlamdaki kullanımları göz önüne alındığında **kimi zaman** özel bir ad gibi işlev görürken kimi zaman da kavramsal bir terim gibi belli bir tanımlayıcı içeriğe sahip görünmektedir. | • İdeoloji kişisel ve kolektif çıkarlara dayanan, **kimi zaman** belli bir sınıfa hitap edebilen, kimi zaman eylemci baskı grupları oluşturabilen ve kimi zaman milliyetçi ya da reaksiyoner akımları açıklayabilen bir düşünce sistemidir. | • Akşamları güneş çekildikten sonra **kimi zaman** çok yakın akrabası olan bir hanımın, kimi zaman da hastanenin başhekimini Dr. Fatma Memik Hanım'ın eşliğinde hastane bahçesinde kısa bir gezinti yapar.

çoğu zaman (-) | 2442

(z.) • Öte yandan evlilik törenlerinde neyin, nasıl, niçin, hangi araçlar kullanılarak yapılacağı, kişilere reklâm ve pazarlama dünyasının insanlara sunduğu törensel tüketim kalıplarıyla öğretilbildiği gibi **çoğu zaman** sosyalizasyon sonucu öğrenilen âdet ve geleneklerce de biçimlendirilebilmektedir. | • Ve resimlerinde öyle güçlü, **çoğu zaman** öyle kusursuz bir sanat vardır ki | • Yukarıdaki bazı örneklerde görüldüğü gibi, daha yüksek toplum çevrelerindeki cinsel imalı konuşmalarda da aynı açıklık vardır; ama konuşanların ortaya koyduğu hazır cevaplılık, ilginç buluşlar, zihin kıvraklığı, zeka parıltıları, **çoğu zaman** söylenenlerin kaba ve bayağı düşmelerini önleyen etkenlerdir.

zaman içinde (-) | 2920

(z.) • İnsanoğlu varlığını bu kısıtlamalarla güven içine alma ve öylece sürdürme isteğiyle **zaman içinde** belki başarılı olmuş gibi gözüküyor da olsa, bu durum yaşamı çoğunlukla cehenneme döndürmüştür. | • İnsanoğlu varlığını bu kısıtlamalarla güven içine alma ve öylece sürdürme isteğiyle **zaman içinde** belki başarılı olmuş gibi gözüküyor da olsa, bu durum yaşamı çoğunlukla cehenneme döndürmüştür. | • Böylece mevcut sigortalılar için yeni sisteme geçiş **zaman içinde** kademeli olarak gerçekleşecek.

zaman dilimi (-) | 365

(i.) • Araç detaylarını inceledikten sonra, son olarak Şekil 9.1'de Tarımsal destekleme bütçesini büyüklüğü, GSYH içindeki payı, tarıma transferlerin içinde tüketicilerin ve vergi verenlerin paylarının önerilen politika paketi sonucunda önümüzdeki on yıllık **zaman dilimi** içinde ne yönde gelişmelerinin öngörüldüğü gösterilmektedir. | • Böylece seyirci tarihsel gerçeğe beş ayrı algılama düzleminde kotarılmış bir uzak

bakış açısından yönelmekte; önce kendi yaşadığı **zaman dilimi** içindeki algılaması var | • Kelime anlamı ile "bunalım", hasta bir ekonomik organizmanın eski biçimde varlığını sürdürememesi ve yeni bir yaşama olanağı elde edebileceği değişiklikleri yapmak zorunda olduğu **zaman dilimi** şeklinde ekonomi literatürüne girmiştir.

yeni

yeni yeni (z. *Yeni olarak, bugünlerde, çok yakınlarda.*) | 901

(z.) • Bunun için üniversite önlerinde **yeni yeni** başlayan yığılmalara karşı çareyi kendi ilgi alanı içinde aramıştı: | • Bu işi bilmeyen insanlara bu işi öğretmek çünkü o insan **yeni yeni** gördükleri zaman o kıvılcımı o hissi başka yok başka şey yok emm o insanların yolunu açmak en zevklisi, en güzeli diye düşünüyorum | • Ama Sovyetlerin amacı, Türkiye'yi yaşatmak değil, batı kültürünün en zayıf olduğu noktadan yani Balkanlardan yeniden saldırarak, **yeni yeni** huzursuzluklar çıkarmak, böylece bitkin Avrupa'da devrimci eylemi yeniden başlatmak"

göre

buna göre (-) | 3955

(z.) • Türkiye'de öğretmen yetiştirme programları ilköğretim öğretmenleri bu çalışmaları tanıma ve uygulamaya, daha fazla geç kalmadan geçmeli, deneysel araştırmalarla her sınıf ve yaş düzeyine uygun problem çözme yaklaşımları ortaya konmalı ve öğretim programları **buna göre** yeniden gözden geçirilmelidir. | • Daha önce şarabı kırmızı ve beyaz olarak ayıran tüketici, modern perakendecilerde ürünü alıp inceleyebildiği için, ürünün hangi üzüm çeşidinden üretildiği, hangi bölgenin üzümlerinden üretildiği, şişeleme tarihi, saklama koşulları, hangi yemeklerle tavsiye edildiği gibi özelliklerini de öğrenip tercihlerini **buna göre** yönlendirmeye başladılar. | • **Buna göre**, işletmeciler, kampanya koşulları, süresi, hedef kitlesi ve benzeri hususlar hakkında tüketicileri, basın, yayın organları ve İnternet siteleri üzerinden gerçekleştirecekleri yayın, reklam ve/veya benzeri yöntemler ile açık ve anlaşılabilir bir şekilde ve ayrıntılı olarak bilgilendirecek.

ona göre (-) | 2681

(z.) • Büyükler içeride hükümet, askerlik konularını tartışırken gençler gelin atının üzümlerini kısaltmış, **ona göre** yapmaya çalışmışlardı. | • "Ey zahit, sen bu beden gözü ile bizi gördüğünü zannetme; bizi mana ile ölçmeli, gerçekliğimizi **ona göre** anlamalısın" | • İçindeki malzemelerin oranını siz hangisini daha çok

seviyorsanız **ona göre** ayarlayabilir veya biber-salatalık ikilisinden birini hiçbirini katmayabilirsiniz.

ilk

ilk kez (-) | 7647

(z.) • Şok şok şok, Nicole Kidman **ilk kez** sıkıcı görünmüyor! | • Hatta bu şirketler bazı ürünlerini **ilk kez** sanal dünyada çıkarıp daha sonra gerçek dünyaya lanse ediyor. | • Kız, elinde bir tepsi çayla içeri girdiğinde, **ilk kez** bir başka duygu esip geçti üzerinden ve o anda, köye uymayan tek varlığın bu kız olduğunu düşündü.

ilk defa (-) | 3304

(z.) • Alan kullanımı planlaması çalışmaları ile Türkiye'de **ilk defa** planlı bir kış turizmi çalışması Palandöken Dağları üzerinde yapılmaktadır. | • İnsanlar **ilk defa** bir profesyonele kompleksizce bırakıyor kendini. | • Kapıdan girerken garip bir yabancılik duydu, sanki **ilk defa** geliyormuş gibi oldu.

ilk olarak (-) | 4040

(z.) • Ayrıntılı iletişim araştırmalarının yapıldığı pazarlarda, en çok hedef tüketiciye en ucuz şekilde erişen medya **ilk olarak** seçilir ve reklam bütçesinin çoğu o kanalda kullanılır. | • Tam üç ayın sonunda **ilk olarak** sorgu yargıcının karşısına çıkarıldım, hemen o akşam da tahliye edildim... | • **İlk olarak**, Azerbaycan dışında bu ülkelerde halen eski yönetim sisteminin, kişiler düzeyinde bile değişmemiş olması vurgulanmalıdır.

ilk bakışta (z. Görür görmez.) | 907

(z.) • **İlk bakışta**, hiç mi hiç ölüme benzemiyorlardı çünkü ve onların rengini alan soluk benizli insanlar da, sanki ölmemiş gibi ya isteksiz isteksiz gülerek birbirleriyle saçma sapan şeyler konuşuyor | • Bu kategori **ilk bakışta** çok geniş; özel ivy okullarından, University of Michigan gibi eyalet okullarına kadar, misyonları ve tarihçeleriyle diğer okullardan ayrılan çok geniş bir yelpaze. | • **İlk bakışta** aşk görünüşüne göre, erkeğin başka birtakım davranışları da yorumlanmaktadır.

ilk önce (z. Önce, en önce, en başta.) | 1589

(z.) • **İlk önce** konuya genel bakış açısıyla, diğer bir deyişle uluslararası belgeler çerçevesinde bakmanın yararlı olacağını değerlendirmekteyiz. | • **İlk önce** sesli olarak tekrarlanabilir veya şarkı olarak söylenebilir. | • **İlk önce**, 1960'da Adnan Menderes'i ipe, sonra Ali Butto'yu ve sonra 12 Eylül oldu

ilk akla gelen (-) | 184

(s.) • Şirket, makarna denince **ilk akla gelen** ülke İtalya için özel üretim yapıyor. | • İşte şimdi dövme denince **ilk akla gelen**, yeryüzünün en cool ve piç erkeği sayılabilecek, muhteşem Adam Levine var radarımda. | • Ama, bir zamanlar, ay'ın en yuvarlak haliyle ışıldadığı bulutsuz gecelerde **ilk akla gelen** şey mehtap olurken hatta mehtaba çıkma neşesinden söz edilirken artık dolunay gerilimi yayılıyordu çevreye.

ilk günden (-) | 443

(z.) • Ülkesine büyük bir zafer kazandıran komutanın adına şölen düzenlenir normal bir ülkede ama bizde bırak şöleni, şu dar ağacını ortadan kaldırsınlar adam ona da fit olacak! Şenol Hoca nedense **ilk günden** bu yana idamla yargılanmaktadır ama daha suçu da ispat edilmiş değil... | • Vasili biliyordu, ürkekliğinden, her adım atışında kuşkuyla yöresine bakışından kendisini **ilk günden** bu yana gördüğünü, aradığını artık biliyordu. | • Evlendiğim **ilk günden** itibaren çok dayak yedim.

daha ilk günden (-) | 113

(z.) • Birbirlerine ne çok benzediklerini **daha ilk günden** anlamışlardı. | • Babam, **daha ilk günden**, ileride olabilecek birtakım tatsız olayları önleyebilmek için uğraş içinde. | • **Daha ilk günden** olay çıkarmamak için kuzu kuzu dinledim.

ilk başta (-) | 430

(z.) • Ancak, ülkemizde fosil yakıtlı termik santrallerin çevre-etki-değerlendirmeleri; termik santrallerin birbirine çok yakın ve birbirinin etki sahası içine inşa edildiğini, turizm ve tarım potansiyeli yüksek alanlarda yer aldıklarını, kirleticilerin yayılmasını engelleyici önlemlerin **ilk başta** alınmadığını, yeni yakma yöntemlerinden yararlanılmadığını, tasarım hataları bulunduğunu göstermektedir. | • Bin Ladin ile görüşenler arasında yer aldığı belirtilen Baki Yiğit'in verdiği ifadede **ilk başta** bombalı saldırı yapmayı düşünmediklerini, sadece çok sayıda Yahudi işadınının bulunduğu TÛSİAD'ın bir toplantısına saldırı gerçekleştirerek Afganistan'a dönmek için para toplamayı planladıklarını belirttiği kaydedildi. | • Ticaretin serbestleştirilmesi ve teşviklerin kaldırılması, **ilk başta** Batılı olmayan ülkeler lehine bir gelişme olacakmış gibi görünse de, aslında bunların gerçekleşmesi, büyük bir olasılıkla Batılı tarım ihracatçılarının yararına olacak ve uluslararası piyasadaki mevcut eğilimleri daha da derinleştirebilecek.

kendi

kendi kendine (z. *Kimseye danışmaksızın./ Kimseyle ilgisi, ilişkisi olmadan./ Yalnız başına./ Kendisine./ Başkasının yardımı ve ortaklığı olmadan./ Kendiliğinden.*) | 2738

(z.) • Kandilli Yahya, Yeşim apartmanının önünde, **kendi kendine** söylenir gibi, ama ta karşı kaldırımdan ıştırılabilecek bir biçimde, "Lan, biz ne bok yemeye geldik ki bu bok yiyen memleketine!" deyince, tüm yaşlı ve orta yaşlı kapıcılar birer suçlu gibi başlarını önlerine eğdiler, pişmanlık ve özlemleri nerdeyse sızıya dönüştü. | • Genel olarak soyut sanat içerisinde de değinildiği gibi, "soyut resim, Kandinsky'de olduğu gibi, müzik etkisiyle veya Mondrian'da olduğu gibi mimarlık etkisiyle nereden doğarsa doğsun mekan fikrini, figürü ve herşeyden önce resmi, konu olarak da hiçbir doğa unsurunu ele almadan **kendi kendine** yeter, plastik olanaklarıyla kendi sanatçısını ifadeye yetenekli sayan bir anlayıştır. | • Kız arkadaşlarının veda hediyelerini ve adreslerini sırt çantasına yerleştirdi, **kendi kendine** sessizce ağlıyordu

kendi başına (z. *Kimseye sormadan./ Başkasının payı veya yardımı olmaksızın.*) | 1207

(z.) • Rönesans'ta Vesalius ve Harvey ile başlayan, Aydınlanma çağında Lavosier ile doruğuna çıkan ve modern çağlarda sayısız bilim insanının katkıları ile "demokratikleşen" insan gerçeğine ilişkin bilgi üretimi sonucunda, tıp **kendi başına** bir bilim kolu durumuna gelebilmiş ve bilimin bu hayali hedefinin lokomotif olmuştur. | • Yetki verme, **kendi başına** karar verme, bilgi paylaşımı, beceri geliştirme ve yenilikçi performans için koçluk boyutları ile psikolojik güçlendirme arasında orta düzeyde, sorumluluk boyutu ile psikolojik güçlendirme arasında düşük düzeyde ilişkiler bulmuşlardır. | • Yirmi beş yaşında evlenecek, bir opera yazacak ya da fener bekçisi olacak, dalgalı büyük denizlerde gemilere yol gösteren fenerleri bekleyecek, tek başına hem de, yirmi beş yaşında saçını boyayacak, yirmi beş yaşında makyaj yapacak, topuklu pabuç giyecek, içki içecek, yirmi beş yaşında **kendi başına** dünyayı dolaşacak...

kendine özgü (s. *Bir kimse veya şeye özgü olan, kendine mahsus, kendine has.*) | 1581

(s.) • Bugün Almanya'nın yetiştirdiği en büyük şairlerden sayılıyor ve **kendine özgü** dışavurumcu üslubu özellikle beğeniliyor. | • Her ailenin ait olduğu kültür ve çevre özelliklerine uygun olarak **kendine özgü** bir rol dağılımı vardır. | • Çin'deki kurulu düzen, klasik Marksizm'in şablonlarıyla değil, Çin'in **kendine özgü** yolunu anlamaya çalışarak kavranabilirdi.

kendi adına (z. *Yalnız kendi için, kendi hesabına.*) | 353

(z.) • Hastanın yerine karar verme yetkisini kendisinde gören aile bireylerinin gerekçeleri; çoğunlukla yoğun bakım hastasının **kendi adına** karar verme yeterliliğini kaybetmesi, ağrı ve acı çekmesi, yaşam kalitesi gözetildiğinde yaşamın değil de ölüme giden sürecin uzatıldığının düşünülmesi, ekonomik zorluklar, tedavinin faydasızlığı... | • Bağ-Kur, esas olarak 1479 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde, sanayi ve hizmetler kesiminde **kendi adına** bağımsız çalışan, esnaf, zanaatkâr ve diğer bağımsız çalışanların sosyal güvenliği ile ilgili olarak oluşturulmuş. | • Bir kısmı **kendi adına** fotoğraf üretiyor, bir kısmı da halıcılık yapıyor.

kendi başlarına (-) | 321

(z.) • Sanatın ve temsilin kendini gereksizleştirerek tekrarı ve insansı olan ve olmayan şeyleri olduğu gibi **kendi başlarına** bırakmaktır. | • Yine Macpherson'un kalemiyle, "Az gelişmiş ülkeler bağımsızlıklarını korumak, **kendi başlarına** insanca yaşamı olanaklı kılmak için üretkenliklerini yükseltmek ve modernleşmek zorundadırlar. | • Bir diğer bileşen olan ulusal kurtuluş mücadeleleri ise, en son devrimci yükselişini bizim coğrafyamızda Kürt dinamiğiyle sergilemiş olsa da, gerek kapitalizmin bugünkü gerçekliği, gerekse uluslararası dengeler itibarıyla dünya devrim sürecinin bir parçası olma özelliğini yitirmenin yanı sıra, **kendi başlarına** birer dinamik olarak da etkisizleşmişlerdir.

kendi hesabına (-) | 237

(z.) • Bir mum gibi eriyen benliğinde cihanlar aydınlığa kavuşur ama, onun göz bebekleri şuanın zerresini bile **kendi hesabına** kullanmak istemez. | • Genç asistan, sonra, onun da önünde özel yazıhanesini kurup **kendi hesabına** küçük dalavereler çevirebilecek bir avukat geleceği varsa, bu küfürlü konuşmaları hayranlıkla dinlemek, gülmek, ama öyle gürültüyle ve neşenin altını çize çize değil, söz kesmemek, Zeliha tarafından kurban diye seçilip tırmalandığında gene gülümsemek gerektiğini keşfederdi, kendi kendine. | • Planlamacılar kaynakların bugünkü ve yarınki gereksemeler için tahsisinde toplum adına zaman tercihi yaparken, bu özelliği **kendi hesabına** zaman tercihi belirleyen tüketiciler kadar göstermezler.

kendi halinde (s. Hiçbir şeye karışmayan, sessiz./ z. Hiçbir şeye karışmadan, sessizce.) | 326

(s.) • Libuse, **kendi halinde** bir köylü olan Premysl ile evlendikten sonra önce Premsyld Hanedanı'nı ardından da yıldızlara uzanan kuleleri yüzünden "Yüz Kuleli Şehir" olarak anılacak Praha'yı, yani Prag'ı kuracaktı. | • Park etmiş arabaları, ilan

asılı ağaçları ve kafeleri ile **kendi halinde** bir yaya sokağı iken, bir anda tüm bahar boyunca sürececek bir tantananın odağı haline gelerek, ülkenin gündemine oturmuş olan zavallı sokak, kendini diğer sokak ve caddelerden ayıran duvarlar yüzünden tam olarak yalnızlığa gömülmüştü. | • Hakan Gerçek'in yönettiği oyunda, Fikri adındaki **kendi halinde** yaşayan sıradan bir adamın, trafik çevirmesinden kaçarken gizlice girdiği bir evde polislerce Nemrut kod adlı terörist sanılmasından sonra yaşadığı trajikomik olaylar anlatılıyor.

kendi payına (z. *Kendi adına, kendine göre.*) | 41

(z.) • "...onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede **kendi payına** düşeni yapmak" ve "...Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı sevmelerinde yardımcı olmak", "...okuma zevkini kazandırmak, estetik duygularının gelişmesine yardımcı olmak" hedefleri, salt dilimizin kurallarını bilmek ve kullanmakla gerçekleşmeyeceğine göre, bu hedeflere ulaşmada metinlerin etkisi dikkate alındığında, metin seçiminde gösterilmesi gereken titizliğin boyutları daha iyi ortaya çıkmaktadır. | • Fakat Sard Derneği, **kendi payına** düşen parçalardan pek memnun kalmamış olacaktır ki | • Yıkımlar ona dokunmamıştı ama bir zamanlar arkadaşlık ettiği sevimli binaların un ufak edilip, dozer kepçelerine doldurularak götürülmesini, yerlerini geniş bulvarlara, şımarık bir çocuk tavrı içinde gürültüyle geçen lüks arabalara, ilgisiz ama kaygılı insanlara bırakmasını sızıyla izlemiş, uzaktan gördüğü, genç, modern yüzleriyle kibirli yeni binaların arasında aşağılık duygusuna kapılarak, **kendi payına** da bir yıkım düşmediği için kahırlanmıştı.

kendine has (s. *Kendine özgü.*) | 491

(s.) • Şüphesiz her müzenin **kendine has** bir yapıt toplama yöntemi vardır. | • Tür olarak korsan filmlerini macera filmi kategorisi dahil edebilirsek de içinde barındırdığı birçok türün özelliğinden ötürü zaman içinde **kendine has** bir tür olarak anılmaya başlanmıştır. | • Audiotex cihazları aslında telefon hatlarına özel interteysi olan **kendine has** bir programlama diliyle çalıştırılan bir bilgisayar olarak tanımlanabilir.

kendine mahsus (s. *Kendine özgü.*) | 57

(s.) • Giderek, bu üstü kapalı ifade şekilleri, herkesin anladığı, **kendine mahsus** bir lisana dönüştü, üstü kapalı bir şey de kalmadı. | • Her bölgenin **kendine mahsus** bir dili olmakla beraber, dünya merkezinin dili resmi dil sayılır. | • İstanbul'un İmarı başlıklı yazısında da, Türk İstanbul'un kendi öz çekirdeği etrafında muhafaza edilerek

kurtarılabileceği görüşünü ileri süren Tanpınar'a göre, şehrin bu öz etrafında kazanacağı yeni çehre, "derhal **kendine mahsus** bir hayat yaratacak ve etrafı kendisine doğru çekecektir.

hiç

hiç de (d. Kesinlikle, katiyen.) | 6180

(z.) • ülkenin genel menfaatleriyle **hiç de** uygun olmayacak davranışlarda bulunabilmeleri, özellikle siyasal kurumları demokratik nitelikteki işlerliklerini kaybeden ideolojilerini temel eden kişilerin bir arenasına haline getirmeleri siyasal yozlaşmanın en genel özelliklerini açıkça yansıtmaktadır. | • Ülkemizde, insan ve toplum bilimleri alanlarında çalışan ve sayıları **hiç de** az olmayan birtakım öğretim üyeleri, yasak savmak için yaptıkları çalışmalarda, başkalarınca üretilmiş, hazır bilgileri toplayıp yeniden sunmakla yetiniyorlar | • Üstelik üslubum **hiç de** yumuşak değildir.

hiç kimse (zm. Bir kişi bile, kimsecik.) | 2225

(zm.) • “**Hiç kimse** hayatta iken Mausolos’u ve onun ölümünden sonra Artemisia’yı Kos, Rhodos ve diğer çeşitli Hellen şehirlerini ele geçirmekten alıkoyamadı ki bu şehirler hükümdarları Kral [Pers kralı] tarafından Hellenlere verilmiş | • **Hiç kimse** artık o eseri artık Aşk-ı Memnu olarak izlemiyor. | • Bir sabah, güneş henüz doğmadan gölün kıyısına gitmiş ve -bu defa bilerek- kalbinin derinliklerinden dilemiş, "hükümdar ölünceye kadar ülkede **hiç kimse** ne duysun ne de konuşabilsin.

hiç olmazsa (-) | 1385

(z.) • Fetret Devri'nin **hiç olmazsa** genel çizgilerinin ve önemli evrelerinin anımsanmasında yarar bulunmaktadır. | • **Hiç olmazsa** bir hastahane yaptırılma da benim gibi birçok babanın kalbi yanmasın." diyerek, Hamidiye Etfal Hastahanesini bugünkü adıyla Şişli Çocuk Hastahanesini kurdu. | • Sosyal birlikleri yönetenler, gerek bu kişisel, araç değerler tarafından yönetilerek, gerekse objektif yüksek değerler tarafından determine edilerek iyi ve kötü anlamda bazı şeyler yapmaktadırlar; ve bu yapılanlar, bir çağın, **hiç olmazsa** bir kuşağın değer ufkunu oluştururlar.

hiç değilse (d. Önemli olmasa bile, başka bir şey olmasa bile./ En azından./ Bari.) | 1277

(s.i.) • Böylece, bazı ‘köksüz’ kişiler, ‘yabancı-dil bilme’ işini, ‘bir başka kültürü benimseme’ olarak yorumladıkları için, ‘dışa açılma’ kaygısı yüzünden, ulusal

kimlik, **hiç değilse** dilsel açıdan ortadan silinme tehlikesi ile yüz yüze bırakılmış durumdadır. | • Bir kez olsun gidip gelsen Türkiye'ye, o zaman bu yakındıklarının bir bölümünün **hiç değilse** sözünü etmezsin." | • Yunan meselesi, hayır, hayır, onların her birinin arkasında milyarlar var, bizim bile **hiç değilse**, bir iki kişi müdafaa etsin diye bildiğimden daha fazla biliyorum da, bu sıralar bilenler bildiklerini söylemiyor, ben de söylemiyorum; onun için, bugün de uygularsınız, o gün öyle.

hiçbir zaman (-) | 4772

(z.) • Tibuk kendini "vergi düşmanı" olarak nitelendiriyor ve ülkemizde vergi çıkarmakla övünen siyasetçileri **hiçbir zaman** anlayamayacağını da sık sık söylüyor. | • Kara **hiçbir zaman** kötü anlamı değildir. | • **Hiçbir zaman** ümitsizliğe kapılmazlar.

hiç şüphesiz (-) | 401

(z.) • **Hiç şüphesiz** Zeliha bu kuralın yabancısı değil, hem ihlal etmeyecek kadar da kafası çalışır ama temmuz ayının bu ilk cuması diğerlerine benzemiyor işte | • **Hiç şüphesiz** mal veya hizmet piyasasına girmek isteyen firmalar ülkenin yaş ortalamaları, kot giyenler, kaç televizyona sahip olduğu, hangi televizyon ve radyo programlarının yoğun izlendiğini gösteren reyting raporları, hava durumunun 20 yıllık geçmişi, cep telefonuna sahip olanlar, paraların cepte mi cüzdanda mı taşındığı gibi kendi sektörlerini ilgilendiren bilimsel çalışmalara ihtiyaç duyarlar. | • Daha önce vurguladığımız gibi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında devletin, ulusun ve ulus-devletin inşasında en önemli unsurlardan birisi **hiç şüphesiz** vatandaşlık kurumu olmuştur.

hiçbir şekilde (-) | 757

(z.) • Şimdi kardeş gibiyiz, **hiçbir şekilde** tepki göstermezdim. | • Çünkü ben kendi yaşadığım şey ortada, yani **hiçbir şekilde** suçsuz olduğum halde, iş iadeleri aldığım halde, ceza mahkemesi ceza görmediği halde işten çıkarılıyorsun | • "Crash teorisini benimseyenler ışığı eğmesi dışında **hiçbir şekilde** gözlenemeyen fakat kütle olarak kâinatın %90-99'unu teşkil eden böyle bir karanlık maddenin varlığına inanıyorlar.

hiç kuşkusuz (-) | 903

(z.) • **Hiç kuşkusuz** yığınların istediği, düşündüğü veya yaptığı her şey doğrudur diye bir kayıt yoktur. | • **Hiç kuşkusuz**, romantik ressamlar için ormanın ayrı bir önem taşıması ilginç ve önemle üzerinde durulması gereken bir konu | • Nida/Taber'in

kutsal metinler için öngördüğü bu yaklaşım, **hiç kuşkusuz** çeviribilimcileri de etkilemiştir.

hiç yokken (-) | 124

(z.) • Aklınızda **hiç yokken** birdenbire bin anı geliveriyor. | • Babaannem **hiç yokken** sopayı kapıp dalar bana. | • Şayet **hiç yokken** kendilerine bu hastalığı kondurmuşlarsa sinirlerini kendileri perişan etmiş olurlar.

hiçbir sebep yokken (-) | 12

(z.) • İzmir'deki konserimden iki gün önce flütüm aniden **hiçbir sebep** yokken arızalandı. | • İzmir'deki konserimden iki gün önce flütüm aniden **hiçbir sebep yokken** arızalandı. | • Buna, ortalıkta ölmesi için **hiçbir sebep** yokken, yıllar önce başlamıştı.

hiçbir neden yokken (-) | 14

(z.) • "**Hiçbir neden yokken**, işten attılar beni Nimo," demişti. | • Bütün teknisyenler, uzmanlar görünürde **hiçbir neden yokken** USAir uçaklarının neden ilaç yemiş at sineği gibi sapır sapır yere döküldüğünü anlamak için büyük uğraşlar veriyor. | • Kuşku duymaya **hiçbir neden yokken** bile anlamsız şekilde kuşkucudur.

hiç hesapta yokken (-) | 13

(z.) • **Hiç hesapta yokken** yaşamak zorunda kaldığı ülkeye daha kolay alışmak ve oranın sosyal-kültürel hayatına daha çabuk adapte olmak için elinden geldiğince Almanya'da bulunan Türk toplumundan uzak kalmaya çalıştığını da ekliyor sözlerine. | • **Hiç hesapta yokken** Zuhal'in bu konuya değinmesi, Kenan'ı da şaşırttı. | • Ekonomi doktorası için New York'a giden ve **hiç hesapta yokken** oranın sayılı şarap uzmanlarından biri olan Dilek Caner, Tasting World adlı kendine ait okulda amatör ve profesyonellere eğitim veriyor.

hiç gereği yokken (-) | 18

(z.) • Kanımca **hiç gereği yokken**, kendi kurduğu ve ortağı olduğu gazeteyi terkedip Hür Vatanla ona rakip olan... | • Asıl yazmak istediğim buydu; ilk cümle olarak, **hiç gereği yokken** iç monolog yaptım. | • Başarı karşındaysa şaşırır ve, meğer ben neymişim de haberim yokmuş, dercesine bir şımarıklık içine girer, övünçlenlik yapar, **hiç gereği yokken** küstahça davranışlar sergiler.

hiç yoktan (z. Hiçbir sebep veya zorunluluk yokken, sebepsiz olarak.) | 105

(z.) • Birdenbire, **hiç yoktan**, çocukların ortada gözükmeleri, ellerinde birer uzun yeşil zeytin dalı, omuzlarında ağlar, on beş yirmi çocuğun bir ağı taşımaları, gülüşlerinin, sevinç, ve şamatalarının kuş seslerine karışması, adalıları kendilerine getirdi ya hiçbiri kuş avlamak için, kilisenin papazının dışında çocuklara katılmadı. | • Minerolojik yapılarına ve dokularına bağlı olarak ortaya çıkan ve kireçtaşlarının içindeki boşlukların, kanalların, gözeneklerin toplam hacme oranı olarak tanımlanan gözeneklilik (porosity) özelliği, kireçtaşlarında hemen hemen **hiç yoktan** %30'lara değin çıkabilen bir değişkenlik göstermektedir. | • O gün, o kişiliğinden kendini kuşkuya düşüren, kendinde iyi bile değil, **hiç yoktan** zararsız bulduğu kimi benlik özelliklerini sorgulamasına yol açan, haklı bulmaktan da kendini alamadığı saldırıdan sonra, suskun, kalmıştı öyle.

neredeyse hiç (-) | 227

(z.) • "İş"lerine saygı duyduğum bazı şairler, yazarlar **neredeyse hiç** içmiyorlardı. | • Bu tedirgin üç ayı **neredeyse hiç** evinden çıkmadan, yağın karı, beyazlanmış tepeleri, uzaktan gözüken Boğaz'ı seyredip, arada bir bahçede dolaşarak ve Gebze'deki görevinden dönen ağabeyi Cevat Beyle ve Cevat Beyin hemen hemen her akşam gelen subay arkadaşlarıyla sohbet ederek geçirdi. | • "Papaların ve kralların kavgaları, her sayfada savaşlar ve salgın hastalıklar; hiçbir işe yaramaz erkekler, **neredeyse hiç** kadın yok - o kadar sıkıcı ki

iyi

çok iyi (-) | 9838

(s.) • "Hasta kişiye **çok iyi** bakım yapılır". | • ÖSS sınavında **çok iyi** netler alıp çok iyi üniversiteler kazananlar var hani benim amacım madem dil değil madem doktorluk veya avukatlık değil sanatla uğraşıcam ben bu sanatı en iyi şekilde yapmalıyım | • O zaman, Mazhar'la **çok iyi** arkadaş olduk.

(z.) • "Avrupa Birliği ile Japonya arasında karşılıklı bağımlılığı öylesine geliştirmek durumundayız ki, (bu bağımlılıktaki) herhangi bir kopuklukta herkes bir şeyler yitireceğini **çok iyi** kavrayabilsin." İşte size çağını tüm gerçekleriyle kavramış bir politikacı. | • Kolları olmayan Amado istenildiğinde bütün zorlukların üstesinden gelinebileceğini **çok iyi** ispatlıyor. | • Kadıköy'ü **çok iyi** bilirim, çok seçime katıldım orada, soldaki hemen bütün liderlerle seçim kampanyası yaptım Kadıköy'de...

daha iyi (-) | 9202

(s.) • Yazarlar kendi yazılarından bahsedince övülünce gevşer **daha iyi** fotoğraf verirler." | • Yerinizden, çünkü, mikrofonlar, sizin dediklerinizi kamuoyuna duyurmuyor, bu kürsüden çok daha net duyurur; yapıcı fikirlerinizi, gelir, benimkinin üzerine eklersiniz, **daha iyi** bir bina çıkar. | • 1963'teki yeni Anayasa Cumhuriyetlerin yetkilerini arttırırken özerk bölgeleri **daha iyi** bir konuma getirildiğini söylemek güçtür.

(z.) • Hatta 2008 yılın performanslarına baktığımız zaman sigorta şirketlerimizin bankacılıktan **daha iyi** olduğunu görüyoruz | • "Düşünen kafalara zararlı fikirler üşüşür, büyükler her şeyi bizden **daha iyi** düşünür" ilkesine ihanet ediliyor. | • Ancak, arayıcı esnafı ile ilgili ayrıntılara geçmeden önce konunun **daha iyi** anlaşılabilmesi açısından genel olarak İstanbul'un temizlik işleri hakkında bilgi vermenin faydalı olacağı kanısındayız.

en iyi (-) | 7902

(s.) • İnancımız odur ki, Türkiye, eğer, üstüne düşenleri **en iyi** şekilde yaparsa, siyasî irade kararını ortaya koyarsa, ki, koymuştur | • Yukardaki ÜSİ hizmet teşkilatlanması örnekleri göz önüne alınırsa, **en iyi** sonuç veren sistemin ODTÜ uygulaması olduğu akla geliyor. | • Çocukları iyimser bir bakışla şekillendiren ve onları kendilerine ait hak ve ayrıcalıkları olan bir kesim olarak gören bu ideoloji, çocukluğa yönelik çeşitli olumlu vurgulara (çocuğun saf/masum/temiz ve çocukluğun hayatın **en iyi** dönemi olduğuna beslenen inanç, çocukların iyi yetişmesi için onlara yönelik görgü kuralları kitaplarının yazılması, vb.) dayalı bir gelişimi başlatır.

en iyisi (-) | 1336

(s.i.) • **En iyisi** olduğun gibi ol... | • Ama **en iyisi** daha baştan bu hususlarda mutabakata varmanızdır. | • **En iyisi** eve git hem yemeğimi evde yiyim hem de dedim sigaramı alırım.

iyi kötü (z. Şöyle böyle.) | 1558

(z.) • Sonra yumuşak hareketlerle doğruldu, yaptığı işi seven el ustalarının ciddi yüzüyle, kirli kalın pantolonunu, çamurları kurumuş botlarını, yün gömleğini ve çoraplarını çıkardı; oturduğu yatağından ayrılmadan rengi atmış çarşafı ve battaniyesini öylece düzeltmeye yeltendi, **iyi kötü** düzeltti de. | • Dedesi Hakkı Bey İkinci Dünya Savaşı sırasında Sinop'ta, un, yağ, şeker tüccarlığı yaparken, kim olduğu belirsiz birinin yalan ihbarı sonucu Sinop Hapishanesi'ne atılıp vurguncu olmadığını

ispat edemeden ölünce, babaannesi Fikriye Hanım, o zamanlar en büyüğü on dört yaşında olan üç çocuğunu aldığı gibi, İstanbul'da oturan kardeşlerinin yanına gelmiş, kocasının namusuyla kazanmaktan şeref duyduğu malları bir çırpıda satıp İstanbul'da **iyi kötü** mal edinmiş ve deliler gibi sevmiş olduğunu söyleyemeyeceği kocasını bir süre sonra unutmuştu. | • Büyük Britanya var, İspanya var, **iyi kötü** Kanada var.

iyiden iyiye (z. *Adamakıllı, çok iyi, gereği gibi.*) | 537

(z.) • "Yeni Dünya Düzeni gerçek yüzünü bizim gibi ülkelere dayattıklarıyla **iyiden iyiye** gösterir oldu. | • Kimi yerde bu işaretler belirginleşerek bir tekneye, bir koya, kimi örnekte de **iyiden iyiye** nesnelliğini yitirip adaya ulaşmanızı engelleyen rüzgâra dönüşüyor. | • Ama zaten Ankara'da yaşıyorsanız okumayın; çünkü havanız **iyiden iyiye** ağırlaşabilir, depresyonunuz artabilir ya da kim bilir haksızlık ettiğimi düşünüyor olabilirsiniz.

iyi niyet (i. *Herhangi bir kimse veya konuda hiçbir kötü düşünce beslememe, hüsnüniyet.*) | 268

(i.) • Organize suçlar ilerde kara para aklamak için kullanılabilecek hesapların açılması veya tüzel kişiliği olan başka yasal yapılanmaların oluşturulması amacıyla bir şirketin kuruluş belgelerini **iyi niyet** oluşturmak için çok kolay kullanabilmektedirler. | (• Kitaptaki öteki öyküler için "**iyi niyet** çabası olmaktan öte gidemeyen" demiştim daha önce. | • Sadece çözüm önerileri de değil, **iyi niyet** gösterileri ve atılmış adımlar da var tek taraflı.

iyi kalpli (s. *Başkaları için hep iyilik düşünen, iyi yürekli.*) | 191

(s.) • Birinci guruba örnek olarak göstereceğimiz masallarda bu kız çocukları, gittikleri evlerde öylesine güç durumda kalır, eziyet çekerler ki, sonunda onları ya **iyi kalpli** bir peri, ya bir ihtiyar veya bir arap kurtarır. | • Peki iyilerin ezildiği bir dünyada yaşarken, neden bütün hikâyelerde **iyi kalpli** karakterlerle özdeşleşmek isteriz ısrarla? | • Jean Genet, insan ruhunun bakir kalmış yanlarından birini **iyi kalpli** roman kahramanlarına duyulan ihtiyaçtan yola çıkarak çok güzel açıklamalar

iyi yürekli (s. *İyi kalpli.*) | 133

(s.) • Yoksa uygarlıkta çok ilerlere gitmiş **iyi yürekli**, çevreci bir gezegenden gelecek dünya temizlikçisi uzaylı gönüllüler ordusu bir gücü mü? | • Müslümanların iyilik ve rahatı için yanıp tutuşan bu "**iyi yürekli**" Alman meslektaşımıza şunu sormak gerekir:

| • Edgecomb'la Coffey'in dostane ilişkisinin öne çıktığı bu çok karakterli hapisane filmi, gitgide günlük yaşantılarına vakıf olduğumuz, her kader kurbanının dileyeceği kadar, **iyi yürekli**, insancıl, dürüst, düzgün gardiyanlarla, mahkûmların, çeşitli yan öykücüklerle süregelen, yer yer belgeseli andıran tasvirlerle ayrıntılandırılmış, üç saati aşkın öyküsünü naklediyor uzun uzun.

iyi huylu (s. *Sonu iyi, tehlikesiz (hastalık), iyicil.*) | 107

(s.) • Yılmayıp, bundan bir yıl sonra aldığım, çok daha şirin, çok daha **iyi huylu** ve fakat çok daha beyaz ve dökülen tüylü Van kedisi "Van Damme"la olan kısa ama düzeyli ilişkiyi ise başka gün anlatırım. | • İsterseniz kendinizi översiniz, örneğin ne kadar güzel, yakışıklı, uzun boylu, **iyi huylu**, sarışın vs. olduğunuzu anlatabilirsiniz, isterseniz sadece adınızı ya da imzanızı yayımlatırsınız, hatla sokağa atacak paranız varsa o gazete sayfasında size satılan bölümü boş bıraktırırsınız, hiçbir şey basılmadan, bembeyaz çıkar o bölüm. | • 1947'de Diana Wynword, Lady Macbeth'i **iyi huylu**, çekingen biri olarak canlandırırken, rolü 1900'lerin başında oynayan Sarah Siddons'da Lady Macbeth'i güzel, kadınsı ama frijid biri olarak canlandırmıştır.

aynı

aynı zamanda (z. *Hem de, bununla birlikte./ Aynı anda.*) | 11522

(z.) • Birey **aynı zamanda** yalnızca yapmış olduğu şey olduğuna göre, bedeni de kendi kendisi tarafından doğurulmuş kendi kendisinin ifadesi ve dolayimsız bir şey olarak kalmamış olan bir işarettir. | • Derrida' nın anlatısı karşısında kendisini çelişikliği sayesinde üretebilmesi, ve fakat **aynı zamanda**, kendisi olarak kalabilmek için çelişiksizlikte ısrar etmesi vardır. | • Kiazma veya optik sinir üzerine olan bası **aynı zamanda** sinir etrafındaki subaraknoid mesafeyi de tıkadığından staz papillerden çok optik atrofi görülür.

aynı anda (-) | 2726

(z.) • Peter Jackson, orijinal hikâyenin epik doğasının hakkını vermek için bir tek büyük hikâye gibi filme alınması gerektiğini düşünmüş ve sinema tarihinde bir 'ilk'e daha imza atarak üç bölümlük filmi **aynı anda** çekmiş. | • Coşkusu ve dans ederken durmadan içine çektiği ılık süt kokusu **aynı anda** yitmişti. | • Kendime yasakladığım bütün her şeyi, hepsini birden, **aynı anda** istiyordum.

aynı şekilde (-) | 3107

(z.) • Ekonomik şartların gerçekleşmesi durumunda yatırımcılar servetlerini Euro cinsinden tutacaklar ve sınır ötesi işlemler de aynı şekilde Euro ile yapılarak, Euro uluslararası bir para olarak Avrupa dışında da önem kazanacaktır. | • "Aynı şekilde çevre ve yarı çevre bölgelerde, bu rejimler arasında en 'ilerici' ve retorik açıdan militan olanları bile, açıkça, önemli bir derecede ulusal kalkınma gerçekleştiremedi; buna karşılık, her biri ulusal bağımsızlık mücadelesine ilişkin görkemli birer geçmişe sahip olan bu hareketler birbiri ardına popüler meşruiyetlerini kaybettiler. | • Bu metafizik soruları, klasik Metafizik'ten çıkmak için ve aynı şekilde çokluk, teklik, hatta ötekilik figürlerine saygı göstermek ve göstertmek için çok çaba harcamış olan Deleuze ve Guattari'ye yöneltelim.

hep aynı (-) | 1673

(s.) • Şindikiler de öyle; çünkü hep aynı şeyler oluyo... | • "Aşk bir başka hayata geçmeyi istemek" diye anlamaya başladığımdan beri, sadece bu kadını düşünür oluyorum, kaç zamandır sözünü hiç etmesem bile aklımdan hiç çıkmayan o hep aynı kadının resmini gördüm. | • Sözgelimi çocuğun muhakkak hep aynı saatte yatma alışkanlığı olmalıdır.

aynı biçimde (-) | 503

(z.) • Yine aynı biçimde, ortalama aktif büyüklüğü açısından bakıldığında, SPK/İMKB veri setindeki firmaların daha büyük oldukları görülmektedir. | • "Demokratik Hukuk Devleti, doğal bir olgu olan toplumsal çeşitliliğin bütün unsurlarının temel hak ve özgürlüklerini eşit ve aynı biçimde güvence altına alan bir Toplumsal Sözleşme anlayışına dayanır." | • Aynı biçimde göz ne kadar önemliyse, kulak da o kadar önemlidir.

bütün

bütün bütün (z. Bûsbütün, tamamıyla.) | 1728

(z.) • Bazen bütün bütün rikkate gömülür ve duyduğumuz her tekbir, her tehlil, her uhrevi ses ve sözle kendimizi öyle bir ağlamaya salarız ki, tepeden tırnağa sıırılsıklam oluruz. | • Yani temel soru insan nasıl bir düşünce yapısında sahiptir bu çok çeşitlilikte gösteriyor, belki özel bakış dediğim bütün bütün insanların inanmalarının oluşturan öz onu da bulamayabiliriz | • Hele "Osmanlılık" perdesi altında başımıza çorap ören hainler, bütün bütün düşünceye daldılar.

bütün çıplaklığıyla (z. Hiçbir şey saklamaksızın, olduğu gibi.) | 57

(z.) • Kendimi çok büyük bir ustalıkla gizlesem de yanlış hesaplar, korkunç acı veren yıkımlar ve acılar, kaybedişler üzerine kurulu hayatımı ancak bana çok benzeyen biri **bütün çıplaklığıyla** görüp fark edebilirdi. | • Bu oluşumun nedenleri ve bu anlayışın ne kadar hüküm süreceğini -fevkalade önemseyerek- bir kenara bırakıyorum ve bu durumu **bütün çıplaklığıyla** olduğu gibi kabul ediyorum. | • Hedonizm tatil köyü'nde partilerden, golfe her türlü aktivite var; hem de **bütün "çıplaklığıyla"**.

bile

olsa bile (-) | 1285

(z.) • Şaka yollu **olsa bile**, gerçeği ifade eden bir sözdür bu; Veysel'in saz şiiri geleneğinin en büyüklerinden biri olduğu gerçeğini... | • Üzerinde leke **olsa bile** ipek kravatları kuru temizlemeye göndermeyin, deforme olabilirler, mümkün olduğunca kendiniz temizlemeye çalışın bu da bir sonuç vermezse dikişlerini söküp mendil olarak kullanabilirsiniz. | • Doktor içmeye gerek yok demiş **olsa bile**, birçoğu, bu biraz ekşi, biraz acı, üstelik yumurta kokan sıcak suyu içmeye çalışırlar inada.

bile bile (z. Bilerek, isteyerek, önceden tasarlayarak, düşünülmüş, kasten.) | 660

(z.) • O zaman beyhude harcanmış çabalar bir gün hiçbir şeyin kalmayacağını **bile bile** yapılmış evler gibi birer birer yıkılıyorlar gözlerimin önünde yerle bir oluyorlar toprak atılıyor üstlerine kokmamaları için. | • Sana verecek bir şeyim olmadığını **bile bile**, karşılığında hiçbir şey beklemeden bana yardım ettin. | • Çok güzel örnekleri de olsa **bile bile** ne basına yansır ne bir dergiye ne bir gazeteye hiç bişeye yansımaz.

başka

başka bir deyişle (-) | 1437

(s.i.) • **Başka deyişle**, Mahkeme, 1959-1995 arasındaki 36 yılda, kendisinin önüne getirilen toplam 506 vak'ada, toplam 498 hüküm üretmiş demektir. | • **Başka bir deyişle**, ikili anlaşma, mal dağıtım amacı ve münhasır coğrafi alan kavramları Blok Muafiyetten yararlanmak için olmazsa olmaz koşullardır. | • **Başka bir deyişle**, seçime girebilmek için başka bir seçimden başarıyla çıkmak gerekiyor.

başka bir şey (-) | 3275

(e.) • Bu bakımdan milliyetçi yaklaşımın nazarında "iç"te tezahür eden bir sorunun mahiyetini anlama çabası, onda "dış"la ilgili, "biz"e "kimliğimiz"e yabancı olan şeyler

bulma arayışından **başka bir şey** değildir. | • Üzgünüm, ama şu anda yapılacak **başka bir şey** yok," diye mırıldandı. | • - Söyle bakalım Demirci Baba, söyleyeceğin şey çözüm olmazsa **başka bir şey** düşünürüz.

başka başka (s. *Her biri değişik, farklı./z. Değişik biçimlerde./ Ek olarak, daha daha.*)
| 2276

(s.) • Her damlası **başka başka** mineral, enerji, katkı maddesi yüklü koca bir okyanus tahlil edilebilir mi sence? | • Bu kitapta öne sürdüğü ilkeye göre, dünya üzerinde yaşayan insanlar **başka başka** yasalarla yönetilen birçok kent ve uluslara ayrılmamalı; madem ki yaşam ve evren -ortak bir yasa altında birleşmiş bir sürü gibi- bütün insanlar için aynıdır, insanların tümü de birbiriyle yurttaş sayılmalı. | • Onun biçimlendirmeye yatkın oluşu öğelerine, bileşenlerine **başka başka** anlamlar yüklenebilmesini, yeni ve değişik anlatımlar kurulmasını sağlıyor.

başka türlü (-) | 1239

(z.) • Hayatımızda hiç görmediğimiz şeyleri rüyalarımızda görebilmemizi **başka türlü** nasıl izah edebiliriz? | • Bu, yaşayan organizmalarla ilgili her şeyi anlamış olduğumuz anlamına gelmese de, SenBiyo mühendisleri, elimizdeki bilgilerle tasarladıkları ve inşa ettikleri yeni yaşam şekillerini programlayıp, **başka türlü** gerçekleştirilmesi mümkün olmayan pratik işleri yaptırabileceklerini düşünüyorlar. | • Bu yüzden söz konusu bilgilerden, programın başka programlarla birlikte kullanımı dışında bir amaçla yararlanılması, birlikte kullanım için gerekenlerden başka şahıslara verilmesi ve asıl programla ifade tarzı bakımından esaslı bir benzerlik gösteren veya telif haklarını **başka türlü** ihlal eden yeni bir programın geliştirilmesi, imali yahut pazarlanması amacıyla kullanımı yasaklanmıştır.

başka bir ifadeyle (-) | 268

(s.i.) • **Başka bir ifadeyle**, bir işin yapılabilmesi için kaynak, plan ve hedef kitlenin belirlenmiş olması gerekir. | • Kuşkusuz, ilk bakışta AİHM kararlarına ilgili devletin uyması isteğe bağlı (**başka bir ifadeyle** iradi) gibi görünür | • **Başka bir ifadeyle**, tüketimin artması ile yaşam kalitesinin artacağına inanan insanlar daha çok tüketmekte ve tükettikçe de çevreye daha çok zarar vermektedirler.

başka bir deyimle (-) | 120

(s.i.) • **Başka bir deyimle**, önce kimi doğal süreçleri ve ısı, rüzgâr, yer çekimi gibi doğal güçleri gözlemleyip soyutlayan insanın, bir sonraki aşamada onları simgelemek

için kimi niteliklerini insandan alan ama doğa üstü yanları da olan varlıklar yaratıp onlara tanrılar ve tanrıçalar olarak taptığı düşünülebilir. | • Dünya sistemleri içinde özgün bir yol, ya da **başka bir deyimle** üçüncü bir yol niteliği yakıştırılan bir modelin en tipik ölçütü ise, bir kendi kendini koruma psikolojisi içinde, gelişme dinamiklerinin statik kalıplara indirgendiği bir yöntem mantığının benimsenmesidir. | • Dolayısıyla, on dördüncü anlatıda Nasreddin Hoca'yla karısının çocuklarının olmaması, düzensi Nasreddin Hoca'nın evlenmiş olmasına karşın henüz evlilik yaşamına tam uyum sağlayamamış olduğunu, **başka bir deyimle**, toplumsallaşma sürecinin daha tamamlanmamış olduğunu göstermektedir, uygarlık getiren, eleştirileriyle ve türlü alanlarda ölçütler yaratmasıyla ekinse yaşamın geliştirilmesine katkıda bulunan düzensi değildir henüz.

önemli

önemli ölçüde (-) | 1931

(z.) • Kamu sektörü 1997 yılında ürettiği mal ve hizmetlerin fiyatlarını özel sektöre kıyasla **önemli ölçüde** artırmıştır. | • Demek ki DSP son seçimde ispat ettiği gibi son seçim öncesinde seçmen tabanını **önemli ölçüde** genişletmiştir. | • İç borçlanma vadesi, 1995 yılının son aylarında **önemli ölçüde** düşmüştür.

(s.) • Konuyla ilgili bir yasanın olmayışından dolayı var olan boşluklar, sektördeki fırsatchılara imkân yaratmış ve bunların **önemli ölçüde** haksız kazanç ve çıkar sağlamalarına neden olmuştur. | • Hayvancılığın günümüzde **önemli ölçüde** büyükbaş hayvan sahipliğine dayandığı Çamlıhemşin ilçesinde 1970'lerin başında 11,000'in üzerinde olan sığır varlığı, 1990 yılına kadar geçen 20 yıllık süre içinde önemli ölçüde (yaklaşık %66) azalarak 7,241'e düşmüştür. | • Bu dönemde dış borçlar hızla artarken dış kredi temini güçleşmiş, Merkez Bankasının döviz rezervleri azalmış, ulusal para yabancı paralar karşısında değer kaybetmiş, başlangıçta çok yüksek seviyede seyreden ve **önemli ölçüde** istihdam sağlayan yatırımlar daralmış, sonuçta oluşan ekonomik kriz ülkeyi 27 Mayıs askeri müdahalesine taşımıştır.

önemli derecede (-) | 359

(z.) • ve iki aylık tedavi sonunda başlangıç Lp düzeyleri 18 mg/ di olan hastalarda tedavi öncesi ve tedavi sonrası Lp konsantrasyonları arasında bir fark olmadığı halde, tedavi öncesi Lp düzeyleri 18 mg/ di olan hastalarda tedavi sonrası bu düzeylerin **önemli derecede** düştüğü bildirilmiştir. | • sağlanan iş olanaklarının

gereklerini yerine getirmek durumunda olan bölge işgücünün, içinde bulunduğu mevcut problem yapısından da **önemli derecede** kaynaklandığı söylenebilir. | • Çünkü dünyadaki buharlaşmanın %88'i okyanuslardan meydana geldiğinden, karalara düşen yağış miktarı, okyanuslar tarafından **önemli derecede** etkilenmekte ve su kaynaklarının "yenilenebilirliği" üzerinde büyük rol oynamaktadır.

(s.) • Sadece uzmanların önerdiği basit bazı önlemlerin alınması ve bazı basit kurallara uyulması halinde bile (eğime dik toprak işleme ve şeritsel ekim adı verilen işlemler ve nadasta veya ekim nöbetinde bir boş bir ekili alan oluşturma gibi) erozyonla oluşacak toprak kayıplarında **önemli derecede** azalmalar sağlanabilecektir. | • Hatta mitokonörilerin her iki zarı bile oldukça **önemli derecede** farklı orana sahiptir. | • Weisbrod “teknolojik gelişme, üretim tekniklerini, mekanik donatım tiplerini ve ürün çeşitlerini değiştirdiği gibi, toplumda iktisadi kalkınmanın sadece makine unsurundaki değil, fakat, insan unsuru için yapılan hesaplamalardaki değişimleri de içermektedir” demekle, fiziki yatırımların başarı düzeyinin **önemli derecede** işgücü ile ilgili olduğunu açıkça vurgulamaktadır.

önemli oranda (-) | 270

(z.) • Bu çalışmalar sonucu Doğu Avrupa ülkelerinin enflasyon oranları **önemli oranda** düşerken, serbest piyasa ekonomisine geçmek amacıyla gerekli reformlara hızla devam edilmiştir. | • Euro'nun yürürlüğe girmesiyle ortak piyasanın oluşmasının doğrudan etkisi, Parasal Birliğe katılan üye ülkelerin döviz ticaretinin **önemli oranda** azalacak olmasıdır. | • Hâlâ **önemli oranda** konut açığı olan Küba'da bu da bir sorun haline gelmiş.

en önemli (-) | 11272

(s.) • Buna karşılık etnisiteyi ve etnik kimliği az veya çok değişmezliğe, sürekliliğe sahip sayan tutucu yorumlara da rastlanabilmektedir ki bu tutucu yorumlar ırkçılığı ve şovanizmi besleyen **en önemli** desteklerdir. | • Şimdi **en önemli** husus geliyor: Tekne tuvaletleri! | (• Sentromerler mitoz esnasında çok fazla rol üstlenirlerse de **en önemli** fonksiyonları interfaz esnasındadır.

en önemlisi (-) | 1570

(s.i.) • Eğer baştan çıkarıcı bir tipiniz varsa, aklınıza gelen her şeyi konuşabiliyorsanız, **en önemlisi** de bir yönetici yakınınız varsa televizyona adım atarsınız. | • **En önemlisi** son sözlerimde sevgili arkadaşlarım ve artık meslektaşlarım, sizlere

ithaf etmek istiyorum. | • **En önemli**, vatandaşı suçlu konumuna düşürecek eylemleri çoğaltarak ve cezayı uygulayacak yetkiliyle vatandaş arasında sürtüşmeleri artırarak etkili bir uygulama yapılamaz.

daha da önemli (-) | 534

(s.i.) • **Daha da önemli** modern Batı'yı tanımlayan temel değer ve ilkelerin Amerika'da aldığı biçimlere bakarak Avrupa'nın aynı ilke ve değerleri gerçekleştirmedeki başarısını ve içtenliğini sorguluyor. | • **Daha da önemli**, âdeta ruh ikiziydik. | • **Daha da önemli** memlekette o yıllar eğer çocuğunuz ile oyuncakçıya gitseniz ve eskaza çocuğunuz bir oyuncak denemeye kalksa dükkan sahibi derhal devreye girer ve oyuncakları ellemenin "YASAK" olduğunu söylerdi.

son

son derece (s. Pek çok, çok fazla, son kerte.) | 7343

(s.) • Onu başka zaman, yani aşağıdan bakarken görseydim, güzel bulabilirdim; ama şimdi, burada karşılaşınca, **son derece** çirkin görünüyor gözüme. | • Birbirine benzeyen şarkılardan sıkılmış olmakta **son derece** haklı olan halkımız sadece bir tek şarkısını duyduğu, daha doğrusu klibini gördüğü Mirkelam'a büyük ilgi gösteriyor. | • Bence şu da bir aslında imtiyaz bazı konularda anlaşmama üzerine anlaşabildiğimiz için kendimizi emm şanslı hissetmeliyiz ve bu iki ülke için de **son derece** teşvik edici bir durum diye düşünüyorum yüreklendirici bir durum.

son olarak (-) | 3540

(z.) • **Son olarak**, bürokraside kullanılan dilin farklılığı ve mevzuatın karmaşıklığı sebebiyle halk yönetimden uzak kalmaktadır. | • Suudi Arabistan'da 50 kez evlenen 90 yaşın üzerindeki bir kişi, **son olarak** 13 yaşındaki bir kızla evlendi. | • **Son olarak** da aday kendisinin hazırladığı, tasarılarını, düşüncelerini anlatan bir dosya ile mülakata girer.

son yıllarda (-) | 3444

(z.) • **Son yıllarda** AB'de reel faiz oranlarının % 3.5-4'ler civarında seyrettiği düşünülecek olursa; ülkemizin kamu açıkları ve dış borç stoku baskısı nedeniyle, reel olarak % 30'lar civarında bir faize mahkum olmasının ne anlama geldiği daha iyi anlaşılacaktır sanırız. | • Hatta, **son yıllarda** azalmakla birlikte Rusya'da ve Türk Cumhuriyetlerinde külfetli miktarlarda para ödeyerek okuyan çok sayıda üniversite öğrencimiz var. | • **Son yıllarda** kafasını yere vuran, kendi canını acıtan ve

büyüklerine vuran, koltuk tepelerinden uçan, tırnaklarını erleriyle birlikte koparan, hareketleri aşırıya kaçan ve bir süre sonra gerçekten normale dönen çok çocuğumuz vardı.

son zamanlarda (-) | 1612

(z.) • **Son zamanlarda**, Kutsal Kitap Komisyonu'na da dediğim gibi, 'akkültürasyon veya inkültürasyon terimleri yeni terimler olabilir, fakat inkültürasyon büyük İnkarnasyon sırrının bir faktörünü çok iyi açıklamaktadır'. | • **Son zamanlarda**, kendisini hukukun üstünde görmeye çalışan kimi çevrelerin de kulağına küpe olsun bu sözüm. | • Örneğin ABD'de Japonların **son zamanlarda** yoğunlaşan emlak alımları, ABD'nin ekonomik geleceğine ilişkin kontrolün Japon'lara kaptırıldığı veya dünyadaki ekonomik üstünlüğün kaybedildiği şeklindeki korkulan harekete geçirmiştir.

son günlerde (-) | 910

(z.) • **Son günlerde** kendisini gösteren bir olay, işi yeni baştan almamızı gerektirdi: | • Kardeşimin **son günlerde** zayıfladığını gören annem haliyle "Oğlum hayırdır hasretlik mi çekiyorsun?" diye takıldı. | • Yazılı sınavlarına hep **son günlerde** hazırlanan ve geçer not alana kadar göbek çatlatanların şimdilerde işlerini en dakik yapanlar arasında yer aldığını görüyorum.

en son (-) | 4113

(z.) • Bi beş yıldır filan Allah'a şükür yokta **en son** bi tane amcam genç bi amcam öldüğünde, babamın ki öyle psikolojik yani stres olduğu zaman direkmen vuruyor. | • Bloga **en son** yazdığım günlerde, spor yapmanın etkisiyle harika bir psikoloji içindeydim. | • Windows'un tüm 32bit sürümleri üzerinde başarıyla çalışan program, **en son** 2002 yılında güncellenmesine rağmen hala çok sayıda kullanıcı tarafından zevkle kullanılıyor.

böyle

işte böyle (-) | 2137

(s.i.) • "**İşte böyle**, hep sevindirir beni." | • **İşte böyle** yazmış dostumuz Yazgülü. | • **İşte böyle** düşündükçe ve bu korku listesi de uzayıp gittikçe, insanın kötü programlanmış duygusal ve korkak bir robot olduğuna inanmaya başlıyorum.

böyle böyle (s. *Bunun gibi, buna benzer./ z. Tekrara düşmeden, bilindiği üzere.*)
| 1974

(z.) • Öğretmenim **böyle böyle** bir arkadaşımıza eşek şakası yapmayı plânlıyorlar derim. | • Bi tane adam vardı çıkardım dedim **böyle böyle** tamam dedi biz yaparız. | • Birinci derece mesela ünvanı çırak ikincinininki yardımcı **böyle böyle** gidiyo.

bundan böyle (z. *Artık, bundan sonra.*) | 1244

(z.) • Kanunun getirdiği bu düzenleme karşısında, Federal Mahkemenin daha Önce vermiş, olduğu bazı kararlarında aradığı "seçilen hukukla sözleşme arasında bir ilişkinin bulunması (12)" ve tarafların o hukuku seçmelerinde "makul bir çıkarının bulunması (13)" şartları da **bundan böyle** aranmayacaktır (14). | • Bu örtü kaldırılmadıkça, **bundan böyle** normal rejime tam dönüşü engelleme, yani kargaşalıklar ve bunalımlar çıkartma, ortalığı karıştırıcı haberler, söylentiler yayma yönünde görülecek her hareket adı geçen örgütün veya resmi görevlerinden kuvvet alan başka bazı perde arkası kişi veya örgütlerin yeni birtakım karanlık roller oynamakta oldukları ihtimalini hatıra getirecektir," derken, Ask. | • Ama bunların ne önemi var **bundan böyle?**

şöyle böyle (z. *Ne iyi ne kötü, orta derecede, acı tatlı, iyi kötü./ Aşağı yukarı, hemen hemen, yaklaşık olarak, acı tatlı, iyi kötü.*) | 604

(z.) • Az sayıda kadın için, tüm yıpratıcılığına karşın özlem duyulan, **şöyle böyle** yaşanan bir hayatın anlatımıydı bu. | • Bu hızla, Hakan'ın sürekli zorlaması üzerine, **şöyle böyle** üç hafta içinde yazmayı da öğrendi, ilk günlerde "fotoğraf"ı "fotoraf" biçiminde yazması bir yana bırakılırsa, ister büyük harfle olsun, ister küçük harfle, ne söylene doğru yazıyor, hem oğlu, hem kocası yazısının çok düzgün olduğunu söylüyordu. | • Çocuk, bulut ve aşağısını iki üç ışınyla **şöyle böyle** görebilen güneş, kedinin ne yapmak istediğini ilk anda anlamışlar mıydı bilmiyorum ama, kedileri çok iyi tanıdığından olsa gerek, o belli belirsiz atılmış ilk adımdan anladı köpek kedinin kafasından geçenleri.

öyle böyle (-) | 576

(z.) • **Öyle böyle** değil, hani beş yıl önce birileri televizyonda onların söylediklerini söylese, çıkışta polis koluna girer ve o kişi soluğu terörle mücadelenin sorgu odasında alırdı. | • - Ortaokul **öyle böyle** bitti.

gün

ertesi gün (-) | 3020

(z.) • Zaten emm **ertesı gün** sabah işte diğır komutanlar uzmanlar falan onlarla işte konuştuk işte ne iş yaparsın, ne yaparsın, neyle uğraşıyorsun, ne mezunusun gibi sorular böyle üçümüzü dizdiler diğır arkadaşlarla beraber beni. | • Ancak, bu denli ayrıntılı bir tanımlamanın yapılması, lord un istediğı angaryayı talep edebilme olanağını ortadan kaldırmadığından, virgate sahibi yine de **ertesı gün** yapacağı işi tam olarak bilemeyecektir. | • Emm bi at çiftliği emm yani at terbiyecisinin bi oğlu varmış ve yani işte babasının mesleğinden dolayı bu çocuk sürekli olarak okul değiştiriormuş ve bi gün orta ikideyken hocası ondan emm at yani gelecekteki hayalleriyle ilgili bi kompozisyon yazmalarını istemiş ve çocuk **ertesı gün** eve gitmiş **her gün** (z. *Süreklice, sürekli olarak.*) | 7356

(z.) • **Her gün** yüz yüze geleceğiniz sizi motive edebilecek bir rehberin eksikliğini duyabilir, çalışmalarınızı tamamen kendi temponuzda ve kendi zaman durumunuza göre yapacağınız için işi tembelliğe vurup erteleyebilirsiniz; unutmayın online eğitim her şeyden önce güçlü bir özdisiplin gerektiriyor. | • Siyasetin toplu çılgınlığa dönüştüğü, **her gün** "üç beş" kişinin yaralanıp öldüğü bir şimdiki zamanda kendi yaşamıyla, yani geçmişiyile hesaplaşırken beklemeyen tek kişi Ferit Sakarya'dır: beklenmektedir o. | • Nedir parlamenter, ne iş yapar, devlet nasıl yönetilir, bütçe nedir, halkın geneli bu meselelerin çok dışındadır ve parlamenterler hep bu çelişki içinde **her gün** problemlerle karşı karşıyadır.

bir gün (-) | 18681

(z.) • Her şeye rağmen **bir gün** seni bana sorarlarsa, tanıdığım en güzel, en nefis, en temiz bir kız olduğunu ona lâıyk birini tanımadığımı söyleyeceğime yemin ederim. | • Geldik şimdi, ben **bir gün** Adapazarı'na geldim zaten gideceğim, Köyü'nden gazeteciler bir şey alıyor. | • Birçok şey gibi daktilo öğrenmesinin de **bir gün** gelip ona ekmek parası kazandıracağını bilmiyordu.

yarın bir gün (-) | 43

(z.) • Onu gidip öğreneceğim **yarın bir gün.** | • Bunlar sağlam istihbaratlara dayanmaktan ziyade istihbarat örgütlerinin **yarın bir gün** böyle bir olay vuku bulduğunda biz haber vermiştik gibi kurumsal bir korunma duygusuna matuftur. | • Bu şekilde diyorum yani **yarın bir gün** işveren bana nitelikle ilgili bir şey sorduğunda...

geçen gün (-) | 2066

(z.) • Ayağını uzatıp dinlense, bir taraftan da kitabını yazsa, öğrencilerin papağan gibi ezberlediği, fakat ne okluğunu anlayamadıkları Corneille, Racine, Montaigne, Montesquieu, Diderot, Saint Beuve, Flaubert, Stendhal, Camus ve Sartre gibi yazarları kapsayan bir ön bilgi kitabı hazırlasa, **geçen gün** çayhanede rastladıkları öğrencisi Tülin gibilerin dersleri daha iyi kavramasına yardımcı olamaz mı? | • **Geçen gün** Boğaziçi'nin meşhur yokuşundan çıkarken vakti zamanında birlikte dilbilim dersleri aldığımız Aslı'yı gördüm ve fantastik bir diyalogun parçası oldum: | • Diye böyle **geçen gün** emm üniversiteden bir arkadaş yine onlarda ne zamandı? Böle bir geldiler o da işte çıktı geldi emm muaynehaneye filan.

her geçen gün (-) | 1158

(z.) • Petrol fiyatlarının yükselmesi, gerek bu yükselmenin olumsuz etkilerini azaltmak, gerekse de hükümetlerin küresel ısınmayla savaş adı altında plansız programsız bir şekilde **her geçen gün** daha fazla verimli toprağı biyoyakıt için tahıl üretiminde kullanılmasını teşvik etmesi, yine iklim değişikliğinin sonucunda meydana gelen olumsuz hava koşullarıyla tarımsal üretimdeki azalma, ekonomizmin temeli olan ve ekonomik gelişmenin sağlandığı ülkelerde gıdaya olan talebin artması bu gıda krizinin nedeni olarak gösterilirken, burada küresel ısınmayı önemli bir aktör olarak es geçmemiz hiç te mümkün değil. | • Buradan çıkarabileceğimiz sonuçlardan bir tanesi, bilgi yoğunluğunun **her geçen gün** arttığı gerçeğidir. | • Bugün için pahalı ve karmaşık olan bu araştırma düzenekleri yakın gelecekte şu an kullandığımız geleneksel yöntemlerin yerini alacak ve **her geçen gün** insanın doğasının gizemini biraz daha aydınlanacak.

önceki gün (-) | 1441

(z.) • *KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş'ın "konfederasyon" önerisinin ardından **önceki gün** yaptığı "mal-mülk değişimi ile tazminatlar konusunu ele alacak ortak komisyon" kurulması önerisi de Güney Kıbrıs Rum yönetimi tarafından reddedildi. | • **Önceki gün** de Rus askerleri, Abhaz militanların eşliğinde Gürcistan'ın Kodori Geçidi'nde ilerleyip Gürcü sınırını ihlal etmiş ve etrafa ateş açmıştı. | • **Önceki gün** Irak'ın Filistin'e destek olmak amacıyla bir ay süreyle petrol ihracını durdurduğunu açıklaması ile olumsuz etkilenen piyasalar, dün Irak etkisini atlattı.

gün be gün (z. Günden güne.) | 82

(z.) • Kısacası, koca dünya gözümüzün önünde **gün be gün** eriyip giderken, iki ülke "dünyayı mucizevi şekilde kurtaran süper güç" olmak için yarışıyor. | • Orta ve Doğu

Avrupa'nın tarihsel ve toplumsal koşullarının etkisi benim için kişisel bir deneyimken gözlerimin önünde dünya tarihinin **gün be gün** etkisine dönüştü ve bizim hayatımızın her dakikasını etkiledi. | • Zlata bir günlük tutuyordu ve Saraybosna'da **gün be gün** yaşadıklarını bu günlüğe aktarıyordu.

gün gün (-) | 1778

(z.) • Artık **gün gün** uzaklaşacak benden. | • Oruç ayının mümin kişiye **gün gün** irtifa kazandıran bir af ve mağfiret merdiveni olduğunu ve o münasebetle yalvarıldığını Allah'a işittirmek istercesine, "Oruç günlerindeyiz, o günleri selamlıyoruz! | • Kadın da şey **gün gün** hani günlere katılan insan tipi var ya dimi?

gün boyu (z. Bütün gün.) | 438

(z.) • Orgeneral Hurşit Tolon ve diğer asker, sivil konuşmacıları eski Kara Kuvvetleri Komutanı Hikmet Bayar, eski Hava Kuvvetleri Komutanı İlhan Kılıç ve eski Jandarma Genel Komutanı Fikret Özden Boztepe ile **gün boyu** dinleyen Kıvrıkoğlu, programın bitiminde medyanın salonda olmadığı bir sırada kürsüye davet edildi. | • Sözlerinin Yasemin'in kafasında bir yere oturmadığını fark etmenin şaşkınlığıyla, insanın, önüne gece geç vakit boş bir kâğıt koymasının -ya da boş bir tual, özünde aynı şeydi bunlar- önemli bir şey olduğunu, çünkü bu davranışın, **gün boyu** yaşananları silme, gerçeği değiştirme, yeni bir yol açma arzusundan doğduğunu söylemiş, bu da onu, öykü yazmanın, resim yapmanın anlamı üstüne konuşmaya götürmüştü: | • Limanda yangın gemide isyan zamanıdır candan iplik bükme fikri ekmek bilme vaktidir balığın karnında dil orucunda dilin ateşe atıldığı gül harmanında yonta Yonta omuzları **gün boyu** açık denizde ışıktan sütun olup nara örme anıdır

yarın öbür gün (-) | 105

(z.) • Bir Alman yurttaşayım; **yarın öbür gün** evlenir de çocuk sahibi olursam ve o çocuk büyür de "Baba, Almanya savaştayken sen neredeydin?" diye sorarsa ne diyebilirim ona? | • Kısa yazdın, **yarın öbür gün** kayboldu! Ara ki anayasayı bulasın o vakit! | • Solun bilmesi gereken sonuç şudur: Türkiye'de **yarın öbür gün** cunta olasılıkları, burjuva siyasetçilerin birbirlerini sıkıştırma kartı olmanın ötesinde reel olarak gündeme gelirse, Perinçek ve arkadaşları ülkeyi karanlığa götürecek şeriata karşı, vatani bölünmeye götürecek Kürtlere karşı, hiç hafife almayın huzur ortamını bozan devrimcilere karşı (!) belirli bir safi tercih edeceklerdir.

gün ışığı (i. *Aydınlık*.) | 126

(i.) • "Gerçek aşk doğaya aykırıdır, aşk ereksiyondur, orgazm değil, karı koca çifti yasadışı ilan edilmeli, üçüncü kişi zorla ilişkiye sokulmalı, **gün ışığı** bizim gibiler için değil" ve tekrar aynı laf filmin son sözü oluyor. | • Gittikçe uzayan sokaklarda nereye gittiğimi bilemeyerek dolaşmışım, çok yürümüşüm ama yorulmadan **gün ışığı** yolumu şaşırtmıştı bana, ender bulunan üç tane çıkmaz sokağa dalmışım isabetsiz, ortalıkta hiç sahipsiz köpek ve devriye arabası görememişim hayretle üstelik fazla insan da yoktu, nereye gitti bunlar demişim gülerek kimse duymamıştı, kaç tane cigara içmişim | • Bu kocaman yatak, mis kokulu nevresimler, açık pencere kanadının önünde bahar esintisiyle nazlı nazlı salınan tül ve odayı dolduran **gün ışığı**.

gün görmüş (s. *İyi yaşamış./ Birçok hayat deneyimi bulunan (kimse).*) | 67

(s.) • İşte Tanpınar'ın yaşadığı anı efsaneleştirdiğini düşündüğü, nisanda, Boğaz sırtlarında açan "erguvanlar" da bu büyüün bir parçasıdır ve erguvanların latif duyguları okşayan büyü sadece Tanpınar'ın değil, İstanbul'da **gün görmüş** birçok insanın gönül köprülerinden seğirtip geçmiştir. | • **Gün görmüş** hocalar, tarikat ehli müminler, namazında niyazında tevekkül sahibi dindarlar, açıkça karşı çıkmasalar da Kör Ali'nin yaptıklarını pek de tasvip etmediklerini hissettiriyorlar, Padişah'la İttihatçılar arasındaki iktidar mücadelesine karışmanın çok doğru olmayacağını, neticede Müslüman'ın Müslüman'ı kıracağı bir kavganın çıkabileceğini söylüyorlardı. | • Asırlık kahvenin **gün görmüş** masalarından birine oturup bölgeye has menengiç kahvenizi söyleyip, nargilenizi fokurdatmaya başladınız mı, çok geçmeden tarih de dile gelecektir...

nasıl

nasıl da (-) | 4543

(z.) • Bak, **nasıl da** biliyorsun! | • Doğru bıyığı, doğru yüzde bıraktılar mı **nasıl da** şukela oluyor. | • Köyün içine girdiğimizde taze ekmek ve yemek kokusunun **nasıl da** tatlı geldiğini hiç unutamam.

nasıl olsa (d. *Her durumda, er geç.*) | 1546

(e.) • 6. Talebeyi hangi konuda olursa olsun bilgilendirirken veya ona yönelik bir icrada bulunurken doğru ve samimi olmak, "**Nasıl olsa** farkında olmaz, anlamaz" | • Neyin gerçek neyin uydurma olduğunu hayallerini çoktan askıya almış olan bizlerden, bizlerden olmasa bile, zamanı geldiğinde hayatın ta kendisinden

öğrenecekler **nasıl olsa**. | • Evde bütün gün suyu, elektriği kullanıyor, hatta ara sıra eşe dosta, **nasıl olsa** bedava diye telefon açıyor.

nasıl ki (d. iki cümle arasındaki anlam ilişkisini 'olduğu gibi' anlamıyla bağlayan bir söz.) | 1770

(e.) • **Nasıl ki** her edebiyat fakültesinden mezun olan yazar olamıyorsa, her fotoğraf tekniğini bilen de fotoğraf sanatçısı olamaz. | • **Nasıl ki** şehirle birlikte uygarlığın şafağı sökmek üzereyse, "Ortaçağ'daki azadlıklar, bağımsız köylü Komunaları, imtiyazlı şehirler" ile de modern çağın şafağı sökmek üzeredir ve kapitalizmle birlikte "tarih öncesinin sosyal gelenek ve görenekleriyle" barbarlar bir kere daha (son kez değil) sahneye çıkar. | • Ancak soruna bu açıdan yaklaşıldığında ortaya şöyle bir çelişki çıkmaktadır, İspanya, Portekiz, Hollanda, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde kapitalizmin gelişmesini, Hindistan, Güneydoğu Asya, Amerika kıtası gibi yerlerin yağma ve talanından, **nasıl ki** ayrı düşünemiyorsak, Batı Avrupa'da kapitalizmin çocukluk dönemini de, ondan yüzyıllar öncesinden beri mevcut olan dünya ticaretinden, keşifler ve buluşlarla bu ticaretin -dünya pazarının- genişlemesinden ayrı düşünemeyiz.

her nasılsa (z. Nedense.) | 185

(z.) • Evet, bunlar arasında, ülkenin şurasında burasında **her nasılsa** kalabilmiş görünen arkaik kültür tortularını, dünyanın yeni harikalarıymış gibi allayıp pullayıp "dikkatlere sunmak"(!) da var! | • Belgelerinizi posta yoluyla değil elden verin çünkü bazen **her nasılsa** 'posta yolundaki gecikmeden' evraklar ellerine zamanında ulaşamıyor!! | • Manson Ailesi adını verdiği bir grup insanla Spahn Çiftliği'nde yaşayan Manson, bu grubun ruhani lideri haline gelmiş ve onları, **her nasılsa**, sizin benim gibi insanlara inanması güç gelen bir takım saçmalıklara inandırmıştı.

yok

hiç yoktan (z. Hiçbir sebep veya zorunluluk yokken, sebepsiz olarak.) | 105

(z.) • Dilenciye **hiç yoktan** bir bozukluk verip iç huzuruna erişmek istemiyor, simitçinin hak ettiğini sandığı bir miktardan fazlasını verirse, simitçiyi kendi etik ölçütleri içinde aşağılamak üzere olduğunu anlayıp onun beklediği bir milyonu veriyor, ama vermeye hazır olduğu fazladan parayı vermiyor. | • Gecenin sonuna doğru iki tiyatrocu **hiç yoktan** kavga çıkarmayı başardı. | • O gün, o kişiliğinden kendini kuşkuya düşüren, kendinde iyi bile değil, **hiç yoktan** zararsız bulduğu kimi

benlik özelliklerini sorgulamasına yol açan, haklı bulmaktan da kendini alamadığı saldırıdan sonra, suskun, kalmıştı öyle.

yok pahasına (z. *Çok ucuz bir biçimde, ölü fiyatına.*) | 84

(z.) • Türkiye dünya savaşına girmemiş olmakla birlikte bir tür savaş ekonomisi uygulamıştı; zorunlu vergiler, mecburi çalışma, köylünün ürününün bir kısmını **yok pahasına** kendisine satmasını şart koşan devletin serbest ticarete müdahalesi, yoksunluklar, özellikle köylü kitlelerini ve emekçileri ezmişti. | • Ulaşılan zenginlik, diğer ülkelerin **yok pahasına** kapatılan hammadde kaynaklarıyla, elde edilen endüstriyel ürünlerin ateş pahasına satılmasıyla sağlanmıştır. | • Bir de vaktiyle bir kurban bayramında Güneydoğu'dan İstanbul'a yüz kadar manda getiren ve hiçbirini satamayıp **yok pahasına** kasaplara vererek sefil olduğu için dönemeyen, bu yüzden İstanbul'un gece hayatına ister istemez giren patronun sağır-dilsiz oğluna gösterdiği inanılmaz ihtimam ve sevgi.

yok yere (z. *Hiçbir gereği ve sebebi olmadan, boşu boşuna.*) | 200

(z.) • Eğer bu zor yaşamı bir de bizler birbirimize zehir edersek, üstelik de hiç **yok yere**, birbirimizi anlamaya, dinlemeye özen göstermezsek nasıl mutlu ve huzurlu olabiliriz, öyle değil mi? | • Kim, bize **yok yere** hediye etsin, koca lastikleri?" | • **Yok yere** üzüntü yaratıyorsun...

yoktan yere (-) | 9

(z.) • Asıl babası ve o Nezih domuzu, kendisinden ve annesinden özür dilemeliydiler; onları **yoktan yere** böylesine üzüp yaraladıkları için. | • Birtakım derme çatma, fabrikamsı şeyler kuruluyor, ama çalışmıyor, bir değer yaratmıyor; ya da verilen sermaye, daha verimli olduğu için, gene Batı'ya yatırılıyor, yalnız arada birileri **yoktan yere** sermaye sahibi oluyor. | • Günler sonra Mahmut evde yokken, annemle **yoktan yere** tartıştık.

karşı

karşı karşıya (z. *Yüz yüze.*) | 3716

(z.) • Şimdi eğer şöyle bir durumla **karşı karşıya** kalabiliriz, bu benim hocamın da anlatmaya çalıştığı bi, ne kadar modernleşirsek, ne kadar siborglaşsak, bizim gene kıyıda köşede kalmış olan bi farklılığımız var. | • Zamane yazarları doruğa ulaşmayı giderek güçleştirmekten başka ne yapıyorlar peki? Akla zarar konular, zorlama anlatım teknikleri, yanılgılar, içice geçen -ya da içinden çıkılmayan- öyküler, her

satırda **karşı karşıya** gelinen metaforlar ve zaman kaymaları! | • Ordaki karşılaştırma da önceki çağlarla tabi nitelikçe çok farklı, çok yeni sorunlarla **karşı karşıya** bugünün insanı önceki çağlara göre, bunların başında topyekun yok olmak geliyor ve bu da üstelik kendi elinde.

karşı taraf (-) | 261

(i.) • Belki de Bay Lut kendine, içine sinecek bir özgeçmiş uydurmaya uğraşüyor, herkese başka şeyler anlatarak, hangisinin **karşı taraf** için daha inandırıcı olduğunu inceliyor. | • Beklenmedik yerlerden ortaya çıkmak, **karşı taraf** güçlü durumdaysa daireler çizme metoduyla uzaklaşmak, bütün araziye yayılarak gözlere ve kulaklara işkence etmek, ya da her yandan gece gündüz, gelişigüzel ateş ederek, moral bozup panik yaratmak, sonra da beklenmedik bir sırada bütün güçleriyle saldırıya geçmek, kır gerillalarının klasikleri arasındadır. | • O güne kadar operasyonlarda büyük bir uyum söz konusuydu; kimi takiplerde karşılaşıldığında daire başkanları bir araya geliyor, dosyaları birbirine devrediyor, kimi zaman yaptıkları operasyonlar hakkında **karşı taraf** sormadan birbirlerini bilgilendiriyorlardı.

karşı konulmaz (-) | 113

(s.) • "Sonunda, galip gelen hep ölüm oluyor." Malraux'yu **karşı konulmaz** biçimde kendine doğru çeken Asya toprakları, o dönemde, Doğu'ya yeni bir çehre vermek isteyen devrimci hareketlerle kaynıyordu. | • "Günümüzde evrenselleşmiş çoğulcu ve katılımcı yaklaşımların cihanşümul değerlerin bütün ülke toplum ve zihniyetler tarafından **karşı konulmaz** kabuller olduğunu müşahade ediyoruz." | • Bu kurtulamayış Yeşilçam'ın onun kişiliğine giydirdiği elbisenin tıpatıp uymasından mıydı, yoksa onun Bahar ve de Bahar gibi nice kırsal kesim kadınının benzer yazgısına denk düşen kısıtlanmışlıkla masumiyetten, saflıkla ezilmişliğinin **karşı konulmaz** çaresizliğinden ödünç alınmış gibi değil, bire bir karşılığını bulan o anlatılmaz ve betimlenmez çehresi miydi?

yer

yer yer (z. Zaman zaman./ Birçok yerde.) | 3442

(z.) • Öyleyse, gerçekte ve Batılı ülkeler ölçüsünde kazançlar söz konusu olmasa bile, önemli olan, toplumlarda **yer yer** lüks, israf ve gösteriş tüketimi adalarının var olup olmaması ile genel yaşam düzeyinin zamanımız koşullarının gerektirdiği minimum bir geçimi sağlamaktan uzak olup olmadığıdır. | • Gündelikçi çalıştıran bir orta sınıf

ailesinin kızının, Türkiye'de yapmayı aklının ucundan geçirmeyeceği bir şey olarak, İngilizce öğrenme hatırına İngiltere'de çocuk bakıcılığı ve bu arada ev işleri yapabilmesi, Türkiye toplumsal formasyonunda homojen katmanlardan oluşan, tek ve kapsayıcı bir kültürel hiyerarşiden söz edemeyeceğimize ve birbiriyle karmaşık ilişkiler içinde bulunan, yer yer örtüşen ve **yer yer** ayrışan yahut çelişen muhtelif kültürel hiyerarşilerin bulunduğuna işaret ediyor. | • Türkiye Cumhuriyeti'nde yönetici seçkinler, biri yürürlükteki yer yer demokratik olmayan, **yer yer** de düpedüz anti-demokratik özellikler taşıyan hukuk düzenine, diğeri ise "koruma refleksi"ne dayalı pratikleri içinde oluşup üretilen siyasi iktidar ilişkilerini meşrûlaştıracak toplumsal rızayı da üretebiliyorlar.

yer gök (-) | 160

(i.) • Otları hışırdatan, derenin şırıltısını bir bıçak gibi kesen rüzgâr kulaklarımı dolduruyor, hızını artırıyor, bütün dünya sese, uğultuya kesiyor, sonra birdenbire kesiliyor, **yer gök** dilini yutuyor, ıssızlaşıyor, korku dört bir yanı sarıyordu. | • Ah bunu gören suyun altındaki hükümdarın oğlunun haykırışını duymalıymış! **Yer gök** inlemiş sanki ve gördüklerinin verdiği acıyla gözlerini sımsıkı kapamış. | • Şaşkınlığı hâlâ üzerinden atamamış olan Enkidu, "İyi, ama biliyor musun, o canavar o kadar korkunçmuş ki, kükrediği zaman **yer gök** inler, ağzından nefes yerine ateş çıkarmış.

yer çekimi (i. Yer kütlesinin çekimi etkisiyle bir cismin, türlü bölümlerine uygulanan güçlerin bileşkesi, arz cazibesi.) | 76

(i.) • Çünkü dünyanın alçak yörüngedeki uydulara uyguladığı **yer çekimi** kuvveti çok fazladır ve bu uydular dünya etrafında sürekli dönerek oluşturacakları merkezkaç kuvveti ile dünyaya düşmeden yörüngede kalabilirler. | • Başka bir deyimle, önce kimi doğal süreçleri ve ısı, rüzgâr, **yer çekimi** gibi doğal güçleri gözlemleyip soyutlayan insanın, bir sonraki aşamada onları simgelemek için kimi niteliklerini insandan alan ama doğa üstü yanları da olan varlıklar yaratıp onlara tanrılar ve tanrıçalar olarak taptığı düşünülebilir. | • Sayısal değeri, deniz düzeyinde olmak koşulu ile ekvatorda 9,78 m s-2 ve kutuplarda 9.83 m s-2 olan **yer çekimi** ivmelerinin ortalamasına eşit olarak alınan bu değişmez gc=9,81 kg m kgr s-2 olarak verilmektedir.

yok yere (z. Hiçbir gereği ve sebebi olmadan, boşu boşuna.) | 78

(z.) • Salladığın direksiyonun yarattığı o **yok yere** heyecan hep arabanın içinde haptistir. | • Hayatı böyle hep iyi tarafından, rahat tarafından, keyifli tarafından

almak, **yok yere** dertlenmemek, hiç yüzünden, hatta oldukça önemli sebepler bulunsa bile kederlere batmamak ne iyi şey. | • eşantıyon geziler, döner sermayeler, **yok yere** ameliyat malzemesi aldırılmalar verilen eğitimin ve edilen Hipokrat Yemini'nin neresinde vardı?

gereksiz yere (z. *Boş yere, gerek yokken, lüzumsuz yere.*) | 270

(z.) • Bazı çatlak sesler çıkıyor, polisi **gereksiz yere** suçluyor. | • 62. Kim ki, zarar verir veya acı çektirir veya **gereksiz yere** öldürürse bu hayvanları, lanet olsun ona! | • Basın yasasının bu hükmü öğretide haklı olarak eleştirilmekte, demokratik ilkelere ters düştüğü, hiç bir aynm yapılmaksızın hazırlık soruşturmasına ilişkin tüm karar ve belgelerin yayınının yasaklanması, haber alma ve verme özgürlüklerini **gereksiz yere** kısıtladığı, böylece yasanın her gün ihlâline yol açtığı ileri sürülmektedir.

haksız yere (z. *Haksız olarak, hak etmediği hâlde.*) | 246

(z.) • Fügen, elektronik prangacılar vicdan azabı çektiği için hapiste kalmaya devam ediyordu, çünkü onu **haksız yere** dört gün içerde yatırmışlardı ya, böylece onu dengelemiş oluyorlardı. | • Para karşılığı kadınlar pazarlanıyor, pazarlanmaya karşı çıkan kadınlara baskı uygulanıyor, daha kötüsü kadınlar çeşitli nedenlerle **haksız yere** borçlandırılıyor ve Elazığ'da kalmaya mahkûm ediliyorlardı. | • Örneğin, Günbatımı Öyküleri'ndeki kimi kişiler ya da olayları, bir romanın ikinci derecede kahramanları, olayları olarak o romana yerleştirdiğiniz zaman, silikleşirler, **haksız yere** önemsizleşirler.

uğrak yer (-) | 57

(i.) • Şairlerin, yazarların, gazetecilerin, üniversite hocalarının **uğrak yer**lerinden biri olan Dergah'ın hareketli trafiği onun çalışmasına engel olmaz. | • Cemil'in, dostlarına her zaman açık olan cömert yüreği nedeniyle kısa süre içerisinde, ressam, müzisyen, tiyatrocü, yazar, pek çok sanatçının **uğrak yeri** oldu, onların aracılığıyla pek çok yeni dost edindi. | • Bu ofisin özellikle Irak'a iş yapan ihracatçıların **uğrak yeri** olduğu Körfez Krizi nedeniyle zarara uğrayan işadamlarının Hazinesin vereceği yardımdan pay kapmak için Özal'dan yardım istedikleri belirtiliyordu.

diğer

diğer bir deyişle (-) | 938

(s.i.) • **Diğer bir deyişle**, mamul planlama ve geliştirme programının çıktısı olan mamul, diğer pazarlama programlarının girdisini oluşturur. | • Anlama kavramlarının doğuş yeri mantıksal işlev gören anlama yetisinin saf yalıtımı değildir; **diğer bir deyişle**, saf anlama-anlak kavramları olarak kategoriler, mantıksal yargı tablosundan kaynaklı basit bir araya getirilme değildir. | • **Diğer bir deyişle**, genel örüntü olarak ters-U etkisi ortaya çıkmış olmakla birlikte, nadir kelimeler ile çok nadir kelimeler arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bir düzeye ulaşmamıştır.

diğer bir deyimle (-) | 107

(s.i.) • Şöyle ki, örneğin, "aralarında kanunun tanıdığı bir evlilik bağı kurulmayan kadınla erkeğin İlişkilerinden dünyaya gelen çocuk, evlilik dışı, **diğer bir deyimle** sahih olmayan nesepli çocuktur" denmektedir. | • **Diğer bir deyimle** kendini başkalarının yerine koyup, başkalarının düşünce ve duygularını anlamayı öğrenmektedir. | • Son derece çağdaş ve güzel bir üniversite sitesi etrafında onu kucaklayan yeşil ormanı, zengin laboratuvarları, kütüphanesi, sosyal tesisleri, öğretim kadrosu öğrencisi, her şeyi ile inanılmayacak kadar kısa bir zamanda, **diğer bir deyimle** büyük bir hızla inşa edilmektedir, yaratılmaktadır.

diğer taraftan (-) | 2595

(z.) • **Diğer taraftan** tarihsel sürece bakacak olursanız işte imparatorluklar kurmuş Pers İmparatorluğu, Sasani İmparatorluğu. | • **Diğer taraftan**, şahsa ve mala verilen zararların tazmininin birlikte talep edildiği hallerde, öncelikle şahsa verilen zararlar tazmin edilir. | • Bu uygulamaya geçişin kısa dönemde zor olacağı düşünülüyorsa Damga Vergisi oranları düşürülmeli, **diğer taraftan** her bir işlem için hesaplanacak vergi tutarı önemli ölçüde azaltılmalıdır.

diğer yandan (-) | 2893

(z.) • Bu, iki bakımdan böyledir: Yeni bir kültürün yaratılması, bütünüyle kültürel yapılar arasındaki bütünlüğü ve bağıntılılığı taşıyan bir tarihsel sürecin ürünü olarak gerçekleşebilir; **diğer yandan**, yeni bir kültürün egemen kültür halini alması, dolaysız olarak yeni bir sınıfın, yeni bir mülkiyet ve iktisadi ilişkiler sisteminin iktidarını varsayar. | • Özellikle, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'nin tüketim fazlalarını ihracat sübvansiyonlarını kullanarak dünya piyasasına sunmaları, bir yandan ithalatçı ülkelerde ithalat ödemelerinde tasarruf sağlamakta, **diğer yandan**, tüm GOÜ'lerin iç piyasa fiyatlarında istikrarsızlığa neden olmaktadır. | • **Diğer yandan** yine gerçek zamanlı sorduğumuz sorular aldığımız cevaplar...

diğer bir ifadeyle (-) | 327

(s.i.) • Birlik ve Topluluk hukuku kısmi esnek entegrasyon için hukuki bir çerçeve sunduğu İçin, **diğer bir ifadeyle** güçlendirilmiş işbirliği rejimi sunduğu İçin, istekli devletler bu çerçeveyi de veya yalnız bu çerçeveyi kullanabilme imkanına sahiptir. |

• **Diğer bir ifadeyle**, işgücü maliyetlerini düşürmenin istihdam üzerinde dikkate değer bir etki yaratıp yaratmayacağının önceden kestirilmesi, işsizlikle mücadelenin etkinliği açısından son derece kritiktir. | • Kıstaslardan diğeri ise, bu yapılaşmanın "Taşra Örgütlenmesi", **diğer bir ifadeyle** tavanın tabanla olan ilişkisi nasıldı, aralarında demokratik anlamda bir dikey iletişim kurulmuş muydu?

tek

tek tek (-) | 7614

(z.) • Hemen arakasından emm rejisor emm bu çalışmasını bitirdikten sonra oyuna emm uygun oyuncularını seçicek, emm dekor şeyini projesini kostüm projesini oluşturcak, tasarımlarını oluşturucak, oyunla beraber ve okuma provalarına geçilicek, defalarca oyun okunucak okunucak okunucak, oyun üzerine emm metin incelemesi yapılıcak, bu bütün yönetmen ne yapmak istediğini, oyunu nasıl sahneye koymak istediğini bütün oyuncularına daha doğrusu bütün çalışanlarına dekorcusuna, kostümcüsüne, ışıkçısına kadar **tek tek** anlaticak, onlarla tartışıcak, nasıl bi oyun sahneye koymak istediğini emm kafasındakini en iyi şekilde anlatmaya çalışıcak. | • Adam, hareketlerindeki yavaşlığı, ürkekliği ve tedirginliğini koruyarak yerinden kımıldar, ayağa kalkar ve bir hırsız gibi sessizliği bozmamaya özen göstererek, **tek tek** nesnelere doğru yürür. | • Eğer bu ahlaksal duyarlılığı gözetmeyerek, yönetimler ya da **tek tek** yöneticiler müdahaleci bir tutum içerisine girerlerse, "hakikati aramakla" yükümlü olan bilimciler, böyle bir tutuma izin vermemelidir.

bir tek (-) | 13805

(z.) • **Bir tek** o genç adam ve o genç kız kalmıştı. | • General Evren darbeden önce, "Sallandıracaksın 3-5 tanesinin kellesini bak o zaman olaylar nasıl yatışıyor", derken **bir tek** kendi fikrini söylemiyordu. | • "Güneşin yedi rengi içinde **bir tek** o yok, Beyaz.

tek başına (z. Kendi kendine, yalnız olarak, münferiden.) | 4054

(z.) • Bu treni durdurmak lazım; çünkü, Rum kesimi **tek başına** Ada'yı temsilen Avrupa Birliğine girdiğinde, bir, Türkiye açısından birçok zorluklar ortaya çıkacaktır;

iki -ki, çok daha önemlisi- Kıbrıs Türkleri açısından çok daha sıkıntılı dönem başlayacaktır ve korkumuz şudur ki, bugün zaten arada büyük bir fark vardır. | • Kitabın bilim dünyası tarafından birebir ya da grup psikoterapisi ve antidepresan ilaçlara ek üçüncü bir alternatif tedavi olarak görülmesi ve dahası bahsi geçen ilk iki yöntemle birlikte değil, **tek başına** da son derece olumlu sonuçlar vermiş olması bana epey ilginç geldi. | • Beyaz yakalı, karakteri tartışma götürmeyecek kadar açık bu kümenin yanında, beyaz ve mavi yakalı işgücünün birlikte yoğunlaştığı geçiş bölgesi ile mavi yakalı iş gücünün **tek başına** yoğunlaştığı bölgeler yer alır.

tek taraflı (s. *Bir yanı, tarafı olan./ Tek bakış açısı olan, tek yanlı, tek yönlü.*) | 555 (s.) • Türk tarafının, enosis fikrini kafasından hiç çıkarmayan Makarios'un bu **tek taraflı** tasarrufuna şiddetle karşı çıkması sonucunda, Türklere karşı yoğun saldırılar gerçekleştirilmiş ve kadın-erkek, yaşlı genç yüzlerce türkün katledildiği "kanlı noel" faciası yaşanmıştı. | • Diğer bir deyişle, ne kadar az olursa olsun, tanınan yetkilerin yönetimlerin biri tarafından **tek taraflı** bir işlemle geri alınamayacağı esasının kabul edilip edilmediği; bu yetkilerin coğrafi bölge veya topluluk esasına göre oluşturulan birimlere tanınıp tanınmadığı ve söz konusu birimlerin ulusal düzeyde karar alma sürecine katılıp katılmadıkları incelenmelidir | • Skolyoz çocukluktan itibaren adet haline gelmiş hatalı bir duruşun neticesi olabileceği gibi, daha ziyade bu yaşlarda meydana gelen **tek taraflı** akciğer veya plevra fibrozisi sonucu hemitoraksın asimetrisine bağlı olarak gelişir.

tek yönlü (s. *Tek yönlü olan./ Tek taraflı.*) | 380

(s.) • "Adam Olacak Çocuk'ta kendisine ait üç kişisel rolü dengeli bir şekilde kullanabilen Barış Manço, bu özelliğin bir uzantısı olarak, karşısına aldığı çocukları da yetişkin yerine koymaktadır, adam yerine koymaktadır, onları ciddiye almaktadır; çocuklarla karşılıklı olarak konuşmakta, onlara vermek istediği mesajları, **tek yönlü** bir iletişimle değil, her tür tartışma ortamı içinde iletmektedir. | • Aşırı hız yapmak, yanlış sollamak, **tek yönlü** yolda manevra yapmak, girilmez işareti olan yola girmek, oto yollarda zig-zaklar çizerek araç geçmek, yüz kırk kilometre hızla giderken araç telefonuyla konuşmak, kent içinde önündeki aracın yolunu keserek önden gitmek istemek vb. | • Bir sanat yapıtı olarak konulan biçim, kendi sınır çizgilerinden nasıl arınacak ve üzerine yapıştırılmış **tek yönlü** göndermeden (o gönderme öylesine baskındır ki, diğer göndermeleri kapatmaktadır) hangi yolla kurtulacaktır?

tek tük (s. *Az, seyrek./ z. Az, seyrek olarak.*) | 379

(s.) • Sokak lambalarının donuk mavimsi ışığında kirli, kararmış, **tek tük** ışıkları ve balkonlarındaki döküntülerle sıradan, her bakımdan zorlu, alabildiğine küçük hayatlarla ayakaltında gezinenlerin barınaklarını gördü. | • Ben ise, "Komimos el bronzo" (babayı yedik) veya "Se levantar los pipinos para halvar el bahçevan" (salatalıklar ayaklanmış bahçıvanı dövüyorlar, yani dağdan gelmiş bağdakini kovuyor) gibi çok sevip ezberlediğim **tek tük** ifade dışında hiç Ladino bilmem. | • 60 yıl önce Malatya'dan geçerken cadde ve sokakların karanlığını, tren yolu boyunca birkaç kör ışığın seçildiği köy ve kasabaların ışıksızlığını, Ankara-İstanbul yolunda, Polatlı'da bile **tek tük** birkaç ışığın seçilebildiğini unutamıyorum.

tek tip (-) | 311

(s.) • Ancak hemen belirtmek gerekir ki, pozitivizmin ve bazı ülkelerde var olan **tek tip** anlayışları hakim kılma yaklaşımlarının etkisiyle, sosyal bilimlerde de fen ve sağlık bilimlerine benzer sonuç odaklı kesin gerçekliğe vurgu yapıldığı görülebilmektedir. | • Böyle olmasına rağmen, belirli bir ortamda yer alan kişilerin **tek tip** çevreden etkilenmeleri ve bu çevrenin uyarıcılarına karşı tepkileri değişik olmakta; bu tür değişiklikler de davranışların analizini, düzenlenmesini ve önceden tahminini güçleştirmektedir. | • Devletin **tek tip** insan yetiştirme politikasındaki ironiye vurgu yapan yazar, "koskoca Anadolu'yu aynı tip vatandaş imal eden bir fabrika gibi görenleri" eleştirmiş, insanları korku çamuruyla birbirine bağlamanın, kerpiçle duvar örmeye benzeyeceğini savunmuş.

tek kişilik (s. Tek kişinin kullanabileceği, tek kişiye göre, tek kişi için olan./ Tek kişinin yapacağı iş).) | 332

(s.) • Daha önce ifadesi alınan Sinem Üretmen'le konuşmasın diye **tek kişilik** bir hücrede bekletilen Özlem Tekin, sorgu odasına girene kadar polise, "Hakkımdaki suçlamayı kabul etmiyorum" demiş, polis memuru da kendisiyle içeride konuşacaklarını, o zamana kadar susmasını istemişti. | • Anlamını yitiren, dilencilerin bile tenezzül etmedikleri, geçmişten kişiyle gelen ve bir başkasında tiksintiden başka birşey uyandırmayan hatıralarla kapatıldığım **tek kişilik** huzurevinde, beyin pelte olmadan ve incecik camdan mamul sığınakta daha ne kadar savaşımdan yaşanır, sorarım kendime? | • 1972'de Sinematek'in Sıraselviler'deki küçük salonunda **tek kişilik** bir oyunun sahnelenmesi sırasında, güncel nedenlerden hafifçe bulutlanan dostluğumuz, sonraki yıllarda onun ardarda oynadığı olağanüstü rollere duyduğum hayranlık ve sanatçı kişiliğini tanımaktan duyduğum keyifle koyulaştı.

tek katlı (-) | 276

(s.) • Hatta, bazıları için şehrin şehre dahil değilmiş gibi gözüken çeşitli köşelerine de gitmiş kimi zaman; iskelede uğuldayan o iğne atsan yere düşmez kalabalığın içinde, antikacılar çarşısının küf kokulu kahverengi havasında, uzaktan bir aydınlık saçan sahafların önünde, ya da **tek katlı** evleri yıkmaya çalışan koca dişli buldozer gürültülerinin arasında, ıssız bir karaltı halinde aylarca gezinmiş durmuş. | • Sonra Ankara'da maden ocağı olmadığını hatırlayıp, grizu patlaması ihtimalini dışladıktan sonra, sigarasını yakan Akif Bey, **tek katlı** taş evinin sahil yolu tarafındaki, etrafı kırmızı ve pembe güllerle çevrili küçük bahçesine çıkıyor. | • Utku Paşa prefabrik **tek katlı** konutu gösterdi ve bazı önerileri oldu

tek tanrılı (s. İnandığı tek bir tanrı olan.) | 90

(s.) • Bu satırlardan da görüleceği gibi savaşçı/göçebe Türk topluluklarının Batıya doğru göçleri sırasında yerleşik uygarlıklarla ilişkiye girmeleri ve bu yerleşik kültürün en önemli ögesi olan **tek Tanrılı** dinler içinde, tarihin o döneminde ve dünyanın o bölgesinde egemenlik kazanmış İslam uygarlığından etkilenmeleri elbette doğal ve tarihsel bir olgudur. | • **Tek tanrılı** evrensel dinlerin insanı onulmaz bir biçimde parçaladığı o binyıllık ikilemin, yüce ruh/akıl-aşağı beden ("belden aşağı"nın temsil ettiği cinsellik) ikileminin, yarının ideolojisi olduğunu iddia eden bir anlayışta böylesine köklü bir kabul bulması, ne ilginç! | • Putlara tapmaya karşı çıkan, **tek tanrılı** inancın babası Hazreti İbrahim'le, Asur Hükümdarı Nemrud'un kızı, güzeller güzeli Anzılha'nın aşkını; Nemrud'un Hazreti İbrahim'i yok etmek için yaktırdığı ateşi; Hazreti İbrahim'i yakmaktansa ateşin nasıl suya, odunların nasıl balığa dönüştüğünü; Anzılha'nın da kendini ateşlere atışını, oraların nasıl göl olduğunu Urfa'da bol bol dinledim.

tek düze (-) | 79

(s.) • Dış ülkelere kredili satılmış stoklar; dış ülkelere kredili satılmış stokların dönem içinde ortaya çıkan kur farkları "**tek düze** hesap planı" nda yapılan açıklamaya göre olumlu olanlar "601.90 İhracattan Doğan Kur Farkları" hesabına kaydedilerek hasılatla eklenmektedir. | • Özetle araştırmaya katılan bireylerin yoğun iş baskısı ve zorlu yaşam koşulları altında **tek düze** bir yaşam sürmekte olduğu, zaman darlığına gerekçe göstererek yeterli rekreatif etkinlikte bulunamadıktan, kendilerine zaman yarattıklarında da bu etkinlikleri gerçekleştirecek tesislerin olmadığından şikayetçi oldukları anlaşılmaktadır. | (• Kasım 1995'de kabul edilen seçim sistemi, ülke

düzeyinde ve tüm seçim çevrelerinde %10'luk **tek düze** bir baraj içermekte, oyları sandalye sayılarına dönüştürme işleminde de basit d'Hont yöntemini uygulamaktadır.

(z.) • Çünkü, denemeyi yürüten kişilerden kaynaklanan uygulama hatalarının yanı sıra, deneme alanının çeşitli toprak özellikleri ve diğer çevresel faktörler bakımından **tek düze** olmayışı da, parsellerden elde edilen ürün miktarları üzerinde etkili olabilmektedir. | • Sonuçta hoşlandığı, güzel bir kadınla karşılaşmış, kısa bir süre hayallere kapılmış, **tek düze** giden hayatını değiştirecek bir fırsat yakaladığını, yaşamına pek tatmadığı bir canlılık ve hareket geleceğini sanmıştı. | • Loş apartman boşluklarında, merdivenlerde, duvarlarda uzayıp giden, ya da buzlu camlara düşen gölgelerle; hangi köşe başından kimin çıkacağı belirsiz, yağmuru ve karanlığı eksik olmayan caddeleriyle; silecekleri **tek düze** çalışan ama içinde kimin olduğunu göstermeye yetmeyen arabalarıyla vb., özetle bir dedektif filminde olması beklenen türlü ayrıntılarla zenginleşen bir filmdir "The Big Sleep"...

doğru

doğru dürüst (s. Kusursuz, yanlışsız./z. Tam olarak, eksiksiz olarak, istenildiği gibi, kusursuz, yanlışsız bir biçimde.) | 1178

(s.) • Fakat filmin bu parayı çok rahat çıkaracağını ve iyi para kazandıracağını, hatta uluslararası düzeyde şansı olduğunu, artık **doğru dürüst** filmlerin çok iyi iş yaptığını vurguladı, dikledi rakısını, yenisini söyledi. | • Bir ülkenin gelişmişliği iki şeyden belli olur, biri kültürel mirasına gösterdiği özen, biri de **doğru dürüst** kaldırımları var mı yok mu? | • Belki tuhaf ama, bu başlık, "Gençlik ve İnsan hakları" başlığı, büyük ölçüde insan haksızlıklarına uğrayan ve bu nedenle **doğru dürüst** anıları bile olmayan bir kuşağı anımsatıyor bana.

(z.) • Coşkun, karın kaslarındaki yırtıktan dolayı antrenmanlara **doğru dürüst** katılamıyor. | • Zira Soljenitzin'in, komünizmin maddi-manevi tahribatına ağır derecede kahreden, "kendine dönebilmek" için emperyal hayallerin gömülmesini şart koşan, 70 yılın ardından "ülkede ciddi bir pişmanlık yaşanmadığı için gelişmemizin **doğru dürüst** yürümeyeceği" kehanetini dillendiren ahlâkçı-trajik Dostoyevskivari söylemi; sağ güçler açısından "tahammülötesi" bir defeatizm (yenilgicilik) içeriyor. | • Gözlerinden sicim gibi yaş akıtmaktan maçı **doğru dürüst** seyredeemedi.

doğru düzgün (-) | 211

(s.) • Üniversitede internet sistemi, **doğru düzgün** bilgisayarları yokken, kütüphanesinin durumu içler acısı, bir kitap veya dergi basım yeri yok, derslikler yetersizken Rektör'ün başörtüsüne takmış olması acı. | • Birkaç kişiye sordum ama kimseden **doğru düzgün** bir cevap alamadım. | • Öte yandan liderler için onca metin yazan ve stratejiler oluşturan reklâm ajansları, iletişim danışmanları ve halkla ilişkiler sorumluları neden oturup hem kendi liderleri hem de rakip parti başkanları için **doğru düzgün** bir ad bulmaya çalışmazlar, anlamış değilim.

(z.) • ohh bilgisayarım, takozdun, tuşların yamuk yumuk ve eksikti, space'in **doğru düzgün** basmıyordu ama benim bilgisayarım, tuğla gibi thinkpad'imdin, defalarca yerlere düştün, üzerine kedi bastı da bana mısın demedin | • Bu nedenle Türkiye'de sinemanın, düşünsel ve sanatsal gelişimini **doğru düzgün** anlamak için ulusal sinemanın ortaya çıkış koşullarının detaylı olarak kavranılması ve devrimci sinema diye nitelenen bir eğilimin başlangıç aşamasındaki zihni yetinin anlaşılması gerekmektedir. | • Bu arada Cuma günleri Şarabi'de canlı müzik de var, biz nefes almamacasına yiyip içerken, grup da durmadan şarkı söylüyor idi ama ben o kadar içmişim, o kadar içmişim ki; **doğru düzgün** hatırlamıyorum valla neler olup bittiğini.

doğru şekilde (-) | 456

(z.) • Acaba Heidegger'in, Varolma-çözümlemesi olarak yaptığı insan felsefesinden hareketle, kendisinin yaşadığı dönemde çok **doğru şekilde** saptadığı ve geleceğini de gördüğü çağımızın çıkmazına, bugün bu çıkmazla bunalan dünyadaki insansal sorunlara ne ölçüde doğru çözüm(ler) bulunabilir? | • Vücutlarımızın yarısı Başparmak'la **doğru şekilde** birleşirse ben tek kişilikli bir mahalle delikanlısı, Başparmak da Nasuh'un minyatürlerinde gezinen, kütüphanedeki kıza âşık, şehrin altındaki dehlizleri merak eden, sonra da soygun yapmaya kalkışan bir aptala dönüşürdü. | • Geleneksel Türk el sanatlarını yaşatmak, yaygınlaştırmak, yeni nesillere en **doğru şekilde** aktarmak, istihdam dışında kalan vatandaşlara halıcılık alanında mesleki bilgi ve beceri kazandırarak onların istihdamını kolaylaştırmaya yönelik projenin hedef kitlesi, ağırlıklı olarak olağanüstü hal bölgesi ve kadınlardır.

doğru bir şekilde (-) | 159

(z.) • Tüzüğün asıl amacı uzun vadede sistemin ürettiği verilerle ülkenin mali sürdürülebilirliğinin **doğru bir şekilde** değerlendirilebilmesini sağlamak, kısa vadede ise etkili bir bütçe için bütçe dışı faaliyetler ve koşullu yükümlülükler hakkında da

yeterli bilgi üretilmesini mümkün kılmaktır. | • Nitekim bunlardan Erzurum Şeyhler Camii güneş saati üzerinde 21 Haziran günü yaptığımız bir kontrol neticesinde zeval vaktinin çok **doğru bir şekilde** gösterilmiş olduğunu, fakat diğer saatlerin gerçek saati vermediğini ve mesela mekanik saate göre saat 1 olduğu zaman cihazımızda milin gölgesinin 2'ye çok yaklaştığını ve yaklaşık 1.45 olduğunu gördük. | • Bu açıdan her ne kadar nesnel ve kanıtlara dayanan bilgi arayışının diğer özne durumlarının ve kültürlerinin daha **doğru bir şekilde** anlaşılmasını sağladığı varsayılsa da böyle bir arayış 'öteki'nin sabit bir varlık, esasen modern öznenin sahip olduklarından yani rasyonalite, modernite, akıl, ilerlemeden yoksun Batılı olmayan bir özne olarak önsel '(a priori)' bir şekilde nitelendirilmesinde yatar.

insan

insan hakları (-) | 3270

(i.) • Kolluk güçlerinin keyfi davranışlarından ve ölçsüz şiddet kullanmalarından doğan **insan hakları** ihlallerinin önlenmesi niyetiyle bazı öneriler sıralanmıştı | • Mitterrand konuyu **insan hakları** genel çerçevesinde açtığında bu sefer Cindoruk onun sözünü kesip cebinden beyaz bir kâğıt. | • Sözleşme'nin 57'nci maddesine göre Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin taraf devletlere Sözleşme amaçları doğrultusunda yaptıkları işleri sorma, **insan hakları** uygulamasında kaydettikleri aşamaları bildirmelerini isteme yetkisi bulunmaktadır.

insan kaynakları (-) | 769

(i.) • İşletmelerin bu değişimi gerçekleştirebilmeleri için, öncelikle global bir vizyon oluşturmaları ve bunu çalışanlarıyla paylaşımları gerekmektedir Daha sonra işletmenin yapısında ve yönetim şeklinde üretim pazarlama ve **insan kaynakları** yönetiminde radikal değişmelere gereksinim vardır. | • Ülkemizde eğitim kuruluşlarının **insan kaynakları** olan öğrenci, öğretmen, idari personel, mezunlar, kardeş okulların insan kaynaklarını değerlendirerek, kaliteli eğitimin bir parçası hâline getirebilmek için kurulmuş bir TKY yoktur. | • "**İnsan Kaynakları** Uygulamaları" ise eğitim, gelişim, iş analizleri ve görev tanımlarının yapılması, personel seçimi, yerleştirilmesi, performans değerlendirmesi, endüstriyel ilişkilerin düzenlenmesi, ücret yönetimi, kariyer planlaması, çalışan sağlığı iş güvenliği, personel kayıtlarının tutulması ve iletişimin düzenlenmesi ile kendi çizgisini oluşturmaktadır.

insan gibi (d. İnsanlara yaraşır biçimde.) | 1633

(z.) • Acaba, kendi sınırlarından çıkıp, bir terzi gibi dışardan insana şöyle bir bakıp, **insan gibi** olması için burası biraz kısa, şurası daha uzun olmalı, şunda karar kılalım mı diyorlardı? | • Başkalarını yaptıkları için suçladığı her davranışı kendisi de aynen yapabilir ve suçladığı **insan gibi** davrandığının farkına bile varmayabilirdi. | • Dağlarda kayak yapmak, kamplara gitmek **insan gibi** yaşamanız demektir.

insan gücü (-) | 332

(i.) • 10. "Madde 130.- Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun **insan gücü** yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur. | • Bir toplumun en önemli sermayesi olan **insan gücü** içinde altın madeni değerinde olan üstün kabiliyetli çocukların ortaya çıkarılması, eğitimi ve toplumun istifadesine sunulması konusunda da Batıda çok ciddi ve yoğun araştırmalar yapılmaktadır. | • Eğer milletlerarası seviyede kendimizi temsil etmek ve bunu devam ettirmek istiyorsak milletimizin hayati İnsan gücü problemine getirebileceğimiz en ümit verici çözüm, çeşitli sahalarda önemli **insan gücü** kaynaklarının belirlenmesini teşvik ve desteklemek olacaktır.

insan sağlığı (-) | 224

(i.) • Sermaye yoğun üretim tekniklerinin yol açtığı çevre kirlenmesi ve **insan sağlığı** sorunları, tarımsal nüfusun aşırı derecede azalması ve yaşlanması, tarımsal destekleme sisteminin çiftçiler arasındaki ekonomik farklılaşmayı derinleştirmesi ve nihayet dünya tarım pazarlarında son on yıldır yaşanan "sübvansiyonlar savaşı" sorumluluğunun OTP'na yüklenmesi Toplulukta yeni tarım politikası arayışlarının diğer temel nedenleridir. | • Türkiye, **insan sağlığı** ve çevre konularında mevcut tüm uluslararası antlaşma ve sözleşmeler açısından güncel bir konumda olup, uluslararası düzeyde de tartışılmakta olan birkaç çerçeve sözleşme dışında, yürürlükteki uluslararası mevzuat taahhüt etme açısından yeterli konumdadır. | • Biyologlar Birliği Derneği'nden yapılan açıklamaya göre, özellikle cep telefonları, bilgisayarlar ve diğer elektronik eşyaların yaydığı elektromanyetik dalgalar **insan sağlığı** için büyük tehdit oluşturuyor.

insan doğası (-) | 101

(i.) • İkinci olarak, bedenin neler yapabileceği sorusunu sormayı engelleyen **insan doğası** halini de hayalgücüne ilişkin bir yetersizlik olarak belirliyor.

| • Ulaş'ın betimlemesiyle, etik, "(İ)nsanın dünyadaki var oluş amacına odaklanarak **insan doğası** için iyi olanla kötü olanın neler olduğunu belirginleştiren; insanın gerek kişisel gerekse toplumsal yaşamında karşılaştığı sorunları bütün yönleriyle enine boyuna ele alıp çözüm önerileri getiren; temelleri ile yasaları başta olmak üzere, değere konu olan bir yaşam alanını her yönüyle inceleyen; her durumda var oluşla ilgili doğru ilke ve bilgilere ulaşarak yeni etik anlayışları önermek amacıyla yürütülen ussal ve eleştirel sorgulama biçimi". | • İnsanı toplumsal ilişkilerden soyut, tarih dışı bir varlık olarak gören bu anlayışa, Bloch'a atfen, insanın homojen antropolojik bir sabite olarak görülemeyeceği, toplumla karşıtlık içinde tanımlanan kapalı, statik bir **insan doğası** kavramının tarihin dinamizmiyle bağdaşmadığı şeklinde kısa bir yanıt verilebilir.

birlikte

bununla birlikte (z. *Buna ek olarak, bununla beraber, amma velakin./ Bunun böyle olduğuna bakmayarak, bununla beraber, mamañih.*) | 2518

(s.i.) • Ancak **bununla birlikte**, Afrika'nın bazı yörelerinde olduğu gibi çeşitli bölgelerde bazen birbirlerine rakip olarak çalışmakta ve bu rekabet 1990'lı yıllarda Ruanda'da yaşanan katliamda olduğu gibi, bazen farklı kiliselerce desteklenen şiddet olaylarına da dönüşmektedir. | • **Bununla birlikte**, iç kontrol sistemi oluşturulurken koşullarda zamanla meydana gelebilecek değişikliklerin kontrol politika ve prosedürlerini zayıflatabileceği ve kontrol maliyetlerini de arttırabileceği göz önünde tutularak, iç kontrol sistemleri geliştirilirken her zaman insan faktörünün sistemin en önemli parçası olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. | • **Bununla birlikte** dine, kimliğe, onura yapılan vurgular, Batı'yla bütünleşmeye yönelik kuşklar, AB'yi salt siyasi ve ekonomik getirileriyle tanımlayan faydacı yandaşlığı öne çıkarmaktan geri kalmamaktadır.

hep birlikte (-) | 1769

(z.) • MHP'nin de katıldığı çözüm formülü, **hep birlikte** gördük, yalnızca CHP'nin dışarıda kaldığı geniş bir destek gördü Meclis'ten... | • Bir gece zenciler, bütün gün hep birlikte çalıştıktan, denizde **hep birlikte** yıkandıktan, bir sofrada hep birlikte yemek yedikten sonra, kocaman bir ateşin çevresinde hep birlikte türküler söyleyerek, dans ederek eğlenirken, gökyüzünü kara kara bulutlar kaplamaya başlamış. | •

Stratejik Hedefler'de, genişleyen Avrupa'nın 500 milyon nüfusuyla barış, istikrar ve refahın simgesi olabilmesi için öncelikle iyi yönetimin yaşama geçirilmesi gerektiği ve bunun yeni yollarının **hep birlikte** oluşturulacağı belirtilmektedir.

şimdi

şimdi de (-) | 4358

(z.) • Çevre kirliliği konusunda son yapılan araştırmalara göre, arabaların egzoz gazlarının yarattığı kirliliği yok etmeye çalışan bilim adamları, **şimdi de** çevre kirliliği yaratan ağır metal tozları ile savaşmak zorunda. | • İç savaş kendi burjuvazisinin gerici ve muhafazakâr kanadını tasfiye etmek isterken yaşayan Yeni Dünya imparatorluğu, **şimdi de** devlet eliyle "ilerici" hareketlenmeyi acımasızca ezmeye yöneliyordu. | • Ben bunu asla bilemedim, Lale gittiğinde, ondan haber alabilmek için çocukça oyunlarla en sevmediğim arkadaşlarımı bile aradığım, belki rastlarım diye sokaklarda gezindiğim, telefonun başında artık saatler çok geç olduğunda çaresizce ağladığım bütün o uykusuz gecelerde de, **şimdi de** bilmiyorum.

şimdi bir de (-) | 93

(z.) • Sen kalk bir yazı hakkında dava aç, o davada bilirkişinin burada bir suç unsuru yok demesine rağmen ne yap, et aleyhte netice al; ama iyi halden o netice ertelensin, yeme, içme, o ertelenen neticeyi "her an tekrar aynı suçu işleyebilir" diye iptal yoluna git, o da yetmesin **şimdi bir de** suçladığın adam "anlaşılamadım" dedi | • **Şimdi bir de** işin psikolojik boyutuna bakalım. | • "Bu iç savaş senaryosu içinde **şimdi bir de** uzay savaşlarına mı bulaşacak bu benim bilinçaltım yoksa?" diye düşündü çabucak.

işte şimdi (-) | 718

(z.) • Sanki bu duygu bende bir süredir vardı fakat ben günlerdir onun varlığını yadsımıştım; ama **işte şimdi** artık galip olan neredeyse yirmi yıldır kapımı çalmamış olan, bir daha hiç karşılaşmayacağımızdan o kadar emin olduğum o kurşun gibi ağır duygu, insanı bir daha kalkmamacasına yatağa çeken... | • **"İşte şimdi** bütün bir aile varlığından ve servetinden bana yegâne miras olarak kalan bu tek gül ağacı | • O kadar ki, hiçbir zaman kendimden emin olmadığım halde **işte şimdi** size sanki her şeyi bilen güçlü bir anlatıcıymışım gibi, yere göğe sığmayan o mahşeri kalabalığın içinde hüngür hüngür ağlayan karalara bürünmüş birtakım kadınlar ve kadınların ortasında yatan kılıçla biçilmiş yedi ölü gördüğümü; ben yavaş yavaş yaklaşıp neler olmuş

böyle, neler olmuş, neler olmuş diye bakarken o sırada Asip Dağı'nın doruklarından başı dik ama kalbi ölümlere doğru fena halde eğik bir atlının inip geldiğini; onu gören insanların hemen toparlanıp suspus olduklarını; onlar suspus olunca, adamlarıyla birlikte bu atlının ölümlerden yana bakmamaya özen göstererek oralarda bir zaman sanki zamanın biricik sahibiymiş gibi çalımlı çalımlı gezindiğini; sonra karşısına süklüm püklüm dizilip şaşılmalı bir minnet duygusuyla ellerini önlerine kavuşturan taş ustalarının yorgunluğunu gözücuyla şöyle bir süzdüğünü ve onlara türbenin yapımını hızlandırmaları için hem Farsça, hem Arapça, hem de Türkçe kokan ağdalı bir dille bazı buyruklar verdiğini de söyleyebilirim.

sadece

sadece ve sadece (-) | 296

(z.) • Hiçbir siyasi görüşü ve artniyeti olmaksızın **sadece ve sadece** üyelerinin sorunlarını dile getirmeyi, haksız tasarruflara, üyeleri adına mücadeleyi amaç edinen ve Emniyet Örgütünün en büyük kuruluşu olan Pol-Der'i bu tür girişimlerle herhangi bir siyasi partiye maletmeye çalışmanın yararından çok zararı olacağı kanısındayız." | • Yoksa en küçük bir menfaat karşısında iki büküm olup, yahut bir küçük sinek kanadı kadar leke gördüğü için güneşi inkara kalkan sefil ruhlular ve bir Avrupa filozofunun yalan demesiyle en büyük hakikati terk edecek kadar ahmaklaşan zavallıların kalbi, sevmesini unutmuş **sadece ve sadece** Avrupa kaselilerinin kölesi olacak bir hale giriftar olmuştur. | • İnsan bütün bunları yaşar da, Alsancak'ta küçük bir meydana toplanmış, **sadece ve sadece** sokakta tiyatro yapmayı amaçlayan gencecik insanları görünce ve onlara seslenince ağlamaz mı?

bazı

bazı bazı (z. Ara sıra.) | 804

(z.) • Sadece "görüştüler, dağıldılar, gene görüştüler, sonuç alamadılar" gibisinden haberlerin bıkkınlık vermesinden herhalde, annem **bazı bazı** savaş yanlısı kesilirdi. | • - **Bazı bazı** diyorsun ama, sık sık içiyorsun... | • Görevli kadın galiba **bazı bazı** gülüyor, yoksa bize mi öyle geliyor.

(s.) • Aslında aslında emm deneyimli emm değil ordaki şey şu **bazı bazı** bölümlerde deneyim aranabilir ama çoğu bölümlerde deneyimsiz personeli işletmeler kendi mantıklarıyla yetiştirmek istiyorlar. | • Kara bir yılanın fikirlerini kendilerine aktaran tüccarın buyrukları doğrultusunda 29 odalı kasrı tasarlarlarken, **bazı bazı** tuhaf bir

korkuya düşmüşler, ancak sonunda zengin olma düşüncesinin keyfi ile yeniden huzur bulmuşlar. | • **Bazı bazı** gece ateşlerinin başında görmek mümkün olur ki; güzeller güzeli bir bakiredir.

yıl

geçen yıl (-) | 2322

(z.) • Emm programa geçmeden evvel bu etkinliğin düzenlenmesinde gerçekten ben emm yüzlerce telefon görüşmesi yaptım herhalde kendisiyle emm büyük çaba gösteren **geçen yıl** da Kahramanmaraş'taki etkinlikte bu etkinliği ordaki yapıma biçimide yakından izleyen ve onu burda bu sene yapılması için büyük çaba sarfeden emm Mersin Üniversitesi Elektrik Elektronik ve Bilgisayar Mühendisliği öğrenci topluluğu başkanı Serhat Gökmen'i buraya davet ediyorum. | • **Geçen yıl** Atina'da halterci Şule Şahbaz'ın müsabaka öncesi yapılan doping kontrolünde sonucun pozitif çıkmasıyla başlayan süreç, milli atlet Süreyya Ayhan'ın WADA tarafından yapılmak istenen doping kontrolüne girmemesiyle ivme kazandı. | • **Geçen yıl** ayçiçeği üreticisinin daha az ekim yapması ve Trakya'da yaşanan kuraklık nedeni ile ayçiçeği rekoltesinin ancak 700 bin ton kadar gerçekleşmesi, ayçiçeğinden elde edilen yem üretimini büyük ölçüde düşürdü.

bu yıl (-) | 5509

(z.) • Bütçe görüşmelerini basına açacaklarını dile getiren Yunus Akgül, "**Bu yıl** 2008 Pekin Olimpiyatları'nın hazırlığı niteliğinde geçeceğinden bütçenin önemli bir bölümünü olimpik branşlara ayırdık. | • Auster, geçen yıl yayımladığı ve **bu yıl** Türkçe'de Can Yayınları arasından Seçkin Selvi çevirisiyle okuma şansı bulduğumuz bu romanında savaşın Irak'ta değil de ABD'nin kendi içinde patladığını, bir başka deyişle ülkenin bir iç savaşa gark olduğunu tahayyül ediyor. | • Satıcı, geçen yıl döviz kurundaki istikrarsızlıklara rağmen ihracatçının, üreticinin büyük bir cesaretle teklif vermeyi ve mal satmayı sürdürdüğünü vurgulayarak, "İhracatçı **bu yıl** neredeyse 0 (sıfır) kârlılıkla istihdam ve vergi üretmiştir." dedi.

her yıl (-) | 3038

(z.) • Buna göre "Matbuat Umum Müdürlüğü, Anadolu Ajansı'nın neşriyat ve istihbarat işlerini, bütçe ve kadrosu ile tatbikatını murakabe etmek ve ödenecek miktarı **her yıl** bütçesinin Anadolu Ajansı faslına konulan tahsisatı geçmemek, gelecek yıllara da sâri olabilmek üzere en çok beş yıllık bir muavele akdine selahiyetli kılınmıştır. |

• Yardım alan vakıf yükseköğretim kurumu **her yıl** Nisan ayı sonuna kadar bir önceki yılın gelir ve giderlerinin Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu'na göndermek zorundadır. | • "Buradan yola çıkarak **her yıl** ihracatımızı yüzde 10 artırarak, en azından 2023 yılında 250 milyar dolar olarak hedeflemeliyiz" dedi.

birkaç yıl (-) | 1105

(z.) • "**Birkaç yıl** önce bu kuşlar olağanüstü çoktu, öyle ki bir korucu bir sabah on dokuz erkek ve bir başkası bir atışta birlikte tünekleyen yedi kuşu vurdu; daha sonra saksaganlar sürüler halinde gevezelik ederken, bazen dövüşürken ve ağaçların çevresinde telaşla uçarken görüldükleri belirli noktalarda toplanma alışkanlığını edindiler. | • **Birkaç yıl** gibi kısa bir zaman içerisinde "kum dereceli" kül parçacıkları "kil dereceli" parçacıklara dönüşebilmektedirler. | • Bu **birkaç yıl** sürdü ama şimdi yeniden bir mücadele başlıyor.

bin yıl (i. Bin yılı içine alan zaman dilimi, milenyum.) | 863

(z.) • Peygamberimizin hicretleri üzerinden tam **bin yıl** geçmişken, İslam'ın takvimi bininci yılı gösterirken, Venedik Doğu'nun gözüne İslam'ın kılıcı ve gururu Âli Osman'ın gücünü ve zenginliğini, gönüllerine de korkusunu yerleştirecek bir kitap. | • İslam'a "ivazsız ve garazsız" **bin yıl** hizmet vermiş bir bayrağı ve onun çocuklarını tahrip ederek dine destek vereceklerini sananların "müstakim" bir yolda yürüdüklerini kabul etmeyi Muhammedi basiretle bağdaştıramıyoruz. | • Kim bir saat tefekkür ederse **bin yıl** nafile ibadet sevabı alır." hadisinin işaret ettiği ufku yakalayabiliriz.

önceki yıl (-) | 617

(z.) • Güvenli hisse senetlerine yatırılacak ana para ile bir vakıf kurulacak ve elde edilen kâr, bir **önceki yıl** insanlığa en çok yararı dokunmuş kişilere ödül olarak verilecektir. | • **Önceki yıl** bölgede 500 milyon 442 bin 765 dolarlık ihracat yapılmıştı. | • **Önceki yıl** hastanede yatarken, saksofonunun suskunluğuna geçici bir şey gözüyle bakıyordu.

yıl sonu (-) | 386

(z.) • Çeşitli hesaplarda yer alan ve 36.531.114.294.716, lirası Türk parası, 1.432.138.289.500, Türk lirası da yabancı para cinsinden olmak üzere, Merkez Bankası'nın **yıl sonu** itibariyle toplam 37.963.252.584.216, Türk liralık alacağını gösteren bu kalemin dökümü aşağıdadır. | • Biraz önce Cumhuriyet Halk Partisi

Grubu adına kendisini dinlediğimiz Sayın Bayram Meral, özelleştirmelerle ilgili uygulamaları eleştirirken, bizim, Hükûmet olarak 4/C diye, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda bir madde çıkarttığımızı ve böylece **yıl sonu** itibarıyla da geçici personel olarak kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen bu kişilerin işlerine son verdiğimiz ve bunların ne zaman işe alınacağını da belli olmadığını ifade etti. | • Önal, "Başta petrol olmak üzere bazı temel hammadde fiyatlarındaki beklenmedik artışlar dolar-Euro paritesindeki sapmalar doğal koşulları nedeniyle tarım sektöründeki olumsuz gelişmelere karşın **yıl sonu** için hedeflediğimiz enflasyon oranlarına birkaç aylık gecikmeyle ulaşacağız" dedi.

binlerce yıl (-) | 378

(z.) • Güzel sanatlar alanında Türk-İslâm kültürünü dünyanın diğer büyük kültürlerinden ayıran en önemli özellik, **binlerce yıl** boyunca Orta Asya'dan Orta Avrupa'ya uzanan geniş bir bölgede pek çok kültür ve uygarlığın etkisi altında kalması ve karşılığında birçok başka kültür ve sanatı doğrudan etkileyen özgün yapıtlar meydana getirmiş olmasıdır. | • Sizlere bir ölçüde anlatmaya çalıştığımız ve modern devletin temellerini oluşturan pek çok ilkeler **binlerce yıl** "doğal hukuk" düşüncesi biçiminde, uygulamaya geçmeden zihinlerde ve vicdanlarda yaşamıştır. | • Ama henüz uluslaşma sürecinin ilk basamaklarında olan Türkiye'de, insanların ortaklaşa paylaştıkları ülkeye aidiyetlerini belirleyen yurttaşlık bilinci yerine, bundan **binlerce yıl** öncesinin hassasiyetlerini işaret eden cemaate ve kandaşlığa dayalı etnik kökene itibar etmeleri de üzücü ama olağan.

yeni yıl (i. Yaşanılan yıldan bir sonraki yıl, yeni sene.) | 684

(i.) • **Yeni yıl:** hoşlukların, boşlukların ve loşlukların ortasında "çam deviremeyenlerin" gönüllü-gönülsüz, sorunlu-sorunsuz devirdikleri bir nahoş haller toplamıdır. | • Amerikan AP ajansının dünyanın çeşitli yerlerinden derlediği **yeni yıl** fotoğraflarından en ilginçlerinden birisi İstanbul'dandı. | • Dilerim **yeni yıl** yepyeni projelerle bizi bulur ve bu ülkenin pek çok yerel yönetimi "Yahu biz de bir film atölyesi açsak" diye düşünmeye başlar ve açar!

su

şu anda (-) | 5389

(z.) • Herr Hetzer'in başı kürsünün üzerindeki kitaptan kalkıyor, **şu anda** köşede ayakta duran, bir dilbilgisi kuralını yanlış yorumlayan Edward Pfeifer'e doğru bakıyor,

kürsüden iniyor | • Bunlar arasında en önemli isim kuşkusuz **su anda** İstanbul patriği görevini yürüten Bartelemous 1940 yılında doğan Bartelomous burayı 1960 yılında bitiriyor ve şu anda 79 yaşında ve Ortadoks patriğinin Fener Patrikanesinin patrikliğini yapmaya devam ediyö. | • Çünkü bizim şu anda parlamentodaki sıkıntımız şu: Seçim sisteminde DYP ile belki bir yere varabiliyoruz, mahalli idareler seçiminde DSP ile belki bir yere varabiliyoruz, ama RP dar bölgede, çift turlu seçimde **su anda** bizimle ve diğer siyasi partilerle herhangi bir noktaya gelmiş değil.

şu an (-) | 2484

(z.) • Bu kültürler dünyayı çok geçici görüp her şey şu an var, şu an yok dolayısıyla ben de şu an varım, **su an** yokum onun için bir şey yaratmak, onu muhafaza etmek önemli değil, varken kullanırım, yokken de kullanmam gibi bir anlayışla yola çıkıyorlar ve bunlar dünyanın en güzel yaratılarını, olanaklarını sağlayan eserler yaratsalar da bunları korumak için hiçbir çaba göstermiyorlar. | • Başbakan Talat, Güney Kıbrıs'ta yayımlanan Sunday Mail gazetesine verdiği demeçte, "Avrupa'da işlerin iyi gitmediğini ve Rum yönetimi lideri Tasos Papadopoulos'un AB ile direkt ticareti engellemek için elinden geleni yaptığını" kaydederek, "Top **su an** Rumlarda ve bunun üzerinde oturuyorlar" ifadesini kullandı. | • Tarımsal arazilerin parçalanıp küçülmesini önleyecek şekilde miras yasasının yeniden düzenlenmesi, **su an** ortalama 6 parselden oluşan işletme arazilerinin toplulaştırılması faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve diğer yandan üretken olmayan toprak yoğunlaşmasının önlenmesi, daha etkin işletme yapılarına ulaşmak için yapılacak ilk işlerdir.

şu şekilde (-) | 1435

(z.) • Bununla ilgili metne, anlaşılmaya, şu metin, aynen, **su şekilde** konulmuştur; aynen okuyorum. | • Tabanda başlayan eleştiriler ve uyarıları Ecevit ve Rahşan Hanım'a ulaştırmak için çaba sarfettiğini ancak randevu taleplerine cevap alamayınca hareketi başlattıklarını söylerken, parti yönetimine yöneltilen eleştirileri de **su şekilde** sıralıyor | • Sınav **şu şekilde** gerçekleşecek bu arada:

şu sıralar (-) | 291

(z.) • **Su sıralar** daha bir duygusal olduğumuzdan mıdır bilemiyorum (duygusallık, bütün kötülüklerin anası, sıkı durun) ama Münih'teki Nazi kampının demir kapısında yazan "Arbeit Macht Frei" yazısı bana özgürlüğün ne kadar önemli olduğunu hatırlattı. | • **Su sıralar** en çok üstünde durulan konulardan bir tanesi intihar olayları, her kafası bozulan dama ya da Boğaz'ın derin sularına gömülmek için köprüye çıkıyor ve bunlar,

özel kanallarda reality show adı altında programlarda en ince ayrıntısına değin inilerek inceleniyor. | • Ayrıca tam **şu sıralar** yayımlanmış bir kitap duruyor masamın üstünde: "Györg Lukacs.

şu anki (-) | 277

(s.) • konunun programatik ve politik bir işlev görebilmesi, kimi öngörülerini ya da **şu anki** dinamiklerden yakın-orta vadelere projeksiyonlar yapmayı gerektiriyor. | • Eğer bu politikadan vazgeçerlerse piyasayı tamamen liberalize etmek zorunda kalacaklarını, bunun **şu anki** ekonomik koşullar ve Won'un tam olarak konvertibl olmaması nedeniyle çok erken olacağını belirtmiştir. | • **Şu anki** tıbbın açıkladığı biçimiyle, eşcinsel eğilim, (hemen itiraz etmeyin ve/veya onaylamayın; genetik faktörlerle ilgili araştırmalar henüz kesinleşmiş değil) birtakım yoksunluklardan ve yoksulluklardan ve yanlış şartlanmalardan kaynaklanıyorsa, birey istiyorsa, çıkış kaynağına bakarak tartışılmalıdır derim; tartışırım.

şu açıdan (z. *Bundan dolayı.*) | 40

(z.) • Bu nokta **şu açıdan** önemli: | • Şimdi ben **şu açıdan** almak istiyorum ve öle getirecek konuyu torpil olayları her yerde dönüyor bizim okulda da döndüğüne döndüğüne inanıyorum bu da samimi bir itiraf olsun emm Mimar Sinan Devlet Konservatuvarı geçen sene benim girdiğim sene yani bence 3 ya da 4 kişiyi torpille aldı. | • Olaya artık **şu açıdan** bakmakta fayda var:

şu bakımdan (z. *Şundan dolayı.*) | 33

(z.) • Bu seyahatnameler ve coğrafya eserleri **şu bakımdan** önemlidir: | • **Su bakımdan** ki kendilerini "peygamber" diye tanıtan ve "Tanrı bana şunları söyledi, şu emirleri verdi, bu emirlere uymazsanız sapıklardan olursunuz, cehennemi boylarsınız, vs..." şeklinde konuşan kişiler, bu konuştuklarını insanlara kabul ettirdikleri an yalan san'atı yerleşmiştir. | • **Su bakımdan** ki Tanrı, İsrailoğulları'na, yabancı milletlerden hiç kimseyle evlenmemelerini emretmiş ve şayet evlenecek olurlarsa bu evlendikleri kimselerin onları başka Tanrılara taptıracaklarını söylemiş ve şöyle demiştir:

hemen

hemen hemen (z. *Nerede ise, az zaman sonra./ Tam değilse bile ona pek yakın.*)
| 7140

(z.) • Türkiye'de eşitsizliğe en büyük katkı yapan bileşen üçüncü bölümde daha önce ele alındığı gibi 1987 yılı için sermaye ve müteşebbis gelirleri iken 1994 yılında faiz gelirleri **hemen hemen** sermaye ve müteşebbis gelirleri seviyesine yükselerek eşitsizlik üzerinde önemli katkı yapan bir bileşen haline gelmiştir. | • 1990'lı yıllar boyunca ve 2000'li yılların başında **hemen hemen** tüm Avrupa ülkeleri, kendi yükseköğretim sistemlerinin sorunlarına çözüm bulmak amacıyla idari ve mali konularda (önceki bölümlerde de belirtilen yönlerde) yasal düzenlemeler yapmışlardır. | • Ayyaş Yazar her aybaşı gidip aldığı dergilerde hikâyesini göremeyince, yavaş yavaş solan bir çiçek gibi evine kapanıyor, dışarıya çıkışlarını bir günden iki güne, derken bir haftaya çıkarıyor, kapıcı Rüstem Efendi aracılığıyla, yaşaması için gerekli olan şeylere, -içki, ekmek, sigara gibi- kavuşuyor, bu süre içinde zayıflıyor, sakalları uzuyor, banyo yapmayı unutuyor ve **hemen hemen** bütün gününü yatakta geçiriyordu.

hemen ardından (-) | 880

(z.) • Alabama Üniversitesi'nden nörobiyolog Courtney Miller ve David Sweatt, yaptıkları bir araştırmada, hafif dereceli elektrik şoku uygulanan sıçanlara şokun **hemen ardından** DNA metilasyonunu engelleyen bir ilaç vermişlerdir. | • Bunlar yetmezmiş gibi felek, Osmanlı ülkesine ve halkına, Balkan Savaşı'ndan yenik çıkmasının **hemen ardından**, bir savaş darbesi daha indirecek, Avrupa devletlerinin 1914'te başlattığı Birinci Dünya Savaşı'nın korkunç girdabına, Osmanlı Devleti gözü kapalı sürüklenecek ve o girdapta boğularak ölecekti. | • Bir kamyonu çarparak parçalanmış otomobil ve **hemen ardından**, kişilerin fotoğrafları...

hemen herkes (-) | 361

(zm.) • Çerkez Ahmet'in kahvesinde bütün gün bekleyen ve dışlanmış işsiz Kürtler, bisiklet tamircisi Rıdvan Dayı, hâlâ en eski teknolojiyle kurşun harflerle yerel gazeteyi çıkartan Filozof Necati, demiryollarından emekli, böbrek hastası Semih amca, bir türlü emekli olamayan Paranoyak Rüştü, biçki dikiş kurşundaki başörtülü kızlar; kasabamızın tek barında gitar çalan Üzgün Mikail'e dek **hemen herkes** bu kasabadan kurtulmak için, kim bilir, belki bir umut, diyerek beyaz adamın peşine takılmıştı... | • Böylece, politikacısından yazarına, düşünüründen imamına, hemen herkes bir "yetmiş yıl"dır tutturmuş, verip veriyor durmadan; hemen herkes yetmiş yıldır yakamızı bırakmayan siyasal, ekonomik, ekinse, tüzel, yönetsel yıkımlardan söz ediyor bize; **hemen herkes** yetmiş yıldır başımızı döndüren siyasal, ekonomik, ekinse, tüzel, yönetsel çelişkileri, bireylerin hak ve özgürlükleri üzerine getirilen

anlamsız kısıtlamaları, saymakla bitmeyen haksız uygulamaları, örgütlü, dolayısıyla düzenli kıyaları sayıp döküyor. | • Hâsılı **hemen herkes**, ilâhi rahmetin enginliğine emare ve farklı mizaçlara, mezaklara, meşreplere Hak teveccühünün ayrı bir tecellisi olarak, değişik yol ve yöntemlerle -teferruatta birbirine mütebâyin olsa da- hep O'na yürümüş, uzaklığını aşmaya çalışmış ve mârifeti ölçüsünde O'nu dilemiştir.

hemen hepsi (-) | 590

(zm.) • Bugün Rönesans üzerine çalışan uzmanların **hemen hepsi**, Rönesans'ın doğuşunun böyle bir dil birliği olmaksızın düşünilemeyeceği konusunda görüş birliği içerisindeler. | • Hafız Refî, **hemen hepsi** hayvanların çeşitli huy ve özelliklerini konu alan okuma parçaları ile de, alfabeyi öğrenen çocukların ilgi ve zevkle, öğrendiklerini pekiştirmelerini, okumadan zevk almalarını amaçlamıştır. | • Bunların çok ama çok büyük bir ekseriyeti (kabaca yüzde 90'ı) öfke doluydu, gene **hemen hepsi** Baykal'ı istifaya çağırıyordu.

küçük

küçük küçük (-) | 1278

(s.) • “Deride **küçük küçük** kızarıklar oluşur.” | • Bu İstanbul olur an tabi ki daha iyi olur, İstanbul bir oyuncu için daha iyi olur veya Ankara bir oyuncunun geleceği için hani emm bir oyuncunun kariyeri için daha iyi olur fakat emm sonuçta Türkiye'miz hep her yer bizim hani bu memlekete bizim demiş Nazım da emm o yüzden de Hakkârî'de de olsa, Şırnak'ta da olsa, Diyarbakır'da da olsa, Mersinde de olsa, **küçük küçük** yerlerde de olsa daha ismini söylemediğim küçük küçük yerlerde de olsa ben her yerde aynı işi yapacağıma inanıyorum. | • **Küçük küçük** kahvaltı tabakları içinde renk renk, çeşit çeşit reçeller, türlü türlü peynirler, zeytinler, sucuklar, pastirmalar, susamlı susamsız simitler, ramazan sofralarının değişmez çizgilerindendi.

küçük ölçekli (-) | 542

(s.) • Hanın alçak gönüllü genel görünüşüyle çelişen bu görkemli kuleciğin tepesindeki kubbe, Mahmut Şevket Paşa ve Salâhaddin Eyyûbi türbelerinde olduğu gibi, dışarıdan algılanabilen, üçgen pahlı bir geçiş bölümü üzerinde oturmakta, İslam dini mimarisine özgü bu çözüm, **küçük ölçekli** yapıya anıtsal bir görünüm kazandırmaktadır. | • Teşviklerde uyum çerçevesinde kaldırılabilircek teşvik araçlarının etkisi bu firmalar açısından orta ölçekli (20-99 arası çalışanı olan) ve **küçük ölçekli** (20'den az çalışanı olan) firmalara göre daha fazla olacak, ihracat ve

özellikle yatırımlar üzerinde olumsuz etkiler yaratabilecektir. | • Bugün, tekstilcinin feryatlarına kulak verin, madencilerin, otomotivcilerin, **küçük ölçekli** işletme sahiplerinin feryatlarına kulak verin ve hepsinden acıklısı, geçim güvencesini sağlamak, namusuyla çalışmaktan başka derdi olmayan sıradan vatandaşımızın feryatlarına kulak verin; kulaklarınızı hep aynı kelime tırmalayacaktır; vergi...

büyük küçük (-) | 1289

(s.) • HP, küresel olarak da, **büyük küçük** tüm şirketlere her an her işlerini kolaylaştıran ürün ve hizmetler sunuyor. | • Yerden göğe, atomlardan yıldızlara kadar **büyük küçük** her şey, özel bir biçimde, belirli bir görünümde, farklı özelliklerde, her biri belli bir amaca matuf cihazlar ile donatılmış, hikmetli ve bilinçli bir faaliyet içindeydiler. | • **Büyük küçük** hepimiz, merakla ve dikkatle haberleri dinliyorduk.

küçük çaplı (s. Değeri ve ağırlığı az.) | 189

(s.) • Boru yönteminde, borunun toprakla sıkı bir şekilde temas etmesine, boru tabanındaki toprağın doğal yapısının bozulmamasına, büyük çaplı boruların daha çok yüzlek çukurlarda, **küçük çaplı** boruların ise derin çukurlarda kullanılmasına özen gösterilmelidir. | • Kanada'da son 70-80 yıllık bir dönemde **küçük çaplı** imalattan kitle üretim sürecine geçilmiş olup, sanayi üretimi ev tipi imalattan farklı olarak sınırlı sayıdaki kalifiye işgücü tarafından yüksek teknolojiye dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. | • Özellikle **küçük çaplı** işletmelerin SEO'yu keşfetmeye başladığını ancak büyük firmaların Türkiye'de henüz harekete geçmediğini söylüyor Yavuz.

küçük çapta (s. Belirli bir ölçüde./ Yaygın olmayan.) | 80

(s.) • Ön bilgilerin yetersiz olduğu durumlarda başvurulacak uygulamalı işlem olan "pilot inceleme" yoluyla birinci soruya, ana kütleden çekilecek çok küçük hacimdeki bir örnek üzerinde görüşmenin **küçük çapta** bir uygulaması olan "öndeneme" ise, ikinci soruya cevap oluşturur. | • Yasak olan televizyon verici cihazlarıyla **küçük çapta** bir televizyon istasyonu tesis edip, uydu yayınlarını yeniden yayınlamaktır" diyerek belediyelerin girişiminin anayasa ve ilgili 2954 ile 3517 sayılı yasalara aykırı olduğunu söylüyordu. | • Açıkcası bu sergide, aykırı mutfak aletleri, mesela tuhaf elma soyacağından cumhuriyetin ilk dönemlerine ait piyango biletlerine kadar hepimizin koleksiyonlarından **küçük çapta** örnekler sunmaya çalıştık.

küçük hanım (i. Evin kızı veya genç gelini.) | 155

(i.) • Kendilerine, çekiciliklerine güvenen Fransız kadınlarının bu duyguyu küçük yaştan başlayarak babalarından beğeni görmelerine; çok özel, çok güzel, çok şık bir **küçük hanım** olduklarının onlara söylenmesi ve hissettirilmesine bağlanıyor. | • "Ankara'ya niçin ve kime gidiyorsunuz **küçük hanım**?" | • Hiç de hoş değilim senin cihazların neden ayaklarında değil **küçük hanım**?

küçük kardeş (-) | 78

(i.) • Kâbil'in evlatlarının aldığı adların benzerleri neden yüzyıllar sonra doğacak **küçük kardeş** Şit'in de evlatlarına verilmişti? | • Babaanneyle Dede gibi aralarına radyoyu ve karşılına annemle babamı alarak oturan Suzan Yengeyle Melih Amcanın, bu soru üzerine bir süre sustuklarını, sonra, Suzan Yengenin Esmâ Hanıma dönüp bir umutla, "Celâl bu akşam geliyor mu, Esmâ Hanım?" diye sorduğunu ve Melih Amcanın alışkanlıkla, "Aklını başına toplayamayacak, toplayamayacak," dediğini ve yeğenini Melih Amcaya savunabilmenin ve ağabeyinden daha sorumlu ve dengeli bir **küçük kardeş** olabilmenin zevki ve gururu için, Celâl'in gazetedeki son yazılarından birini okuduğunu keyifle ilân ettiğini işiteceğim. | • Bir mavi Kadillak, direksiyonda yaşlı ve çirkin bir herif, ortada ağabey, yanda Sacide, arka koltukta ağzı kulaklarında **küçük kardeş** Oğuz!

fazla

daha fazla (-) | 12929

(s.) • Yani biraz sanata bakış açısıyla alakalı bence bu İstanbul, İzmir hani İstanbul'daki oyuncuların bence ben İstanbul'a da gittim ordaki oyunları da çok izledim ama İstanbul'a izlediğim oyunlar bakıyorum şöyle gerçekten **daha fazla** emek harcanmış, gerçekten ezber kusursuz yapılmış, emm oyuncular bir karo grafi var, müzikal izliyorsak o karo grafiye herkes tamı tamına uyuyor ve hiçbir hata yapılmadan uyuyor yani gerçekten değer veriliyor. | • "Beni küçük yaşta öksüz ya da yetim bırakan Tanrı'ya kızdığım için Satanist oldum; Satanist olmak için Satanist oldum; huzur aradığım için gidip Satanistlerin arasına katıldım; bu dünyada daha fazla yaşamanın anlamsız olduğunu ve bu dünyaya ait olmadığımı anladığım için ruhumu Şeytan'a sattım; **daha fazla** özgürlük istiyorum vb." | • Emek piyasasında her tür çalışma koşuluna ve ücrete razı edilebilir işçilerle yüzleşen sermayenin, onları esnek üretime, taşeronlaştırmaya, **daha fazla** örgütsüzlüğe zorlaması sermaye adına "mantıksal" görünmektedir.

(z.) • Bunu çok kolay başarabilirsiniz, yeterki kendinize **daha fazla** güvenin. | • Kadınlarda alkole bağımlılık veya alkole bağlı kazalar 35 yaştan sonra **daha fazla** oluyor. | • Chao ve Reigeluth, sözel ya da görsel sentezleyici formatlarının öğrenmeye etkisi açısından anlamlı bir sonuç bulamazken, genelleme - örnek - alıştırmaya içeren bütünsel sentezleyici yapısının hatırlamayı, yalnızca genelleme içeren parçalı yapıya oranla **daha fazla** etkilediğini gözlemlemişlerdir.

en fazla (-) | 3728

(s.) • Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) verilerine göre, bu yılın şubat ayında **en fazla** ihracat OECD ülkelerine yapıldı. | • ÖDP'nin **en fazla** düşünce özgürlüğü temasına yaslanmasının ardında biraz da bu yatmaktadır | • CO2'in en az ısınmasına rağmen, **en fazla** soğuma olayı CO2 gazında olduğu deneysel olarak tespit edilmiştir

(z.) • Rekabetin **en fazla** olduğu sektörlerin başında geliyor otobüs işletmeciliği. | • Egemen sınıf bloku içinde öne fırlamış olan tekelci mali sermaye, uluslar üstü sermaye ile uzlaşmak gerektiğinin bilincinde olan, dünya ekonomisiyle ancak bu yolla entegre olabileceğini bilen ve ekonominin, devletin yeniden yapılanması ihtiyacını **en fazla** hisseden kesimdir de aynı zamanda. | • Günlük vertikal göçlerin **en fazla** görüldüğü epiplankton ile mesoplanktonun toplam biyomas değerini 1 kabul edersek, derinlik arttıkça m3'teki birey sayısı giderek azalacağından biyomas infraplanktonda 1/3'e, abissoplanktonda 1/25'e, batiplanktonda 1/50'e ve hadoplanktonda 1/500'e düşer.

çok fazla (-) | 4225

(z.) • Şimdi tabi emm İran'ın üzerine bu tip baskılar emm olunca aslında hemen Arap ülkelerinde müthiş bir şekilde aslında **çok fazla** düşünmedikleri halde nükleerle ilgili birtakım konular gündeme gelmeye başladı. | • "Sayın bakanım" demiştim o gün ve ilave etmiştim,"bana teklif ettiğiniz bu illerin, benim için şu anda yapmakta olduğum Ünye kaymakamlığından **çok fazla** bir farkı ve anlamı yok." | • Bu bakımdan Mersin'in çok az da olsa son yıllarda bunu **çok fazla** görmedik.

(s.) • Belki 7 seçenekli Osgood tipi bir ölçeğin, seçenek sayısının fazlalığından dolayı daha güvenilir sonuçlar vermesi beklenebilirdi, ancak maddeler cümle yapısı bakımından **çok fazla** çeşit içerdiğinden başlık sayısının fazla, her başlık altındaki sıfat çiftlerince az olması gerekti. | • Her iki gruptaki katılımcılar tarafından değişik oranlarda da olsa, ortak bir şekilde adalet mekanizmasının çok yavaş işlediği, çok

hantal bir yapısının olduğu, davaların çözümünün çok zaman aldığı, bazı insanlara duyulan güvenin çok az olduğu, hukuk sisteminde ve kanunlarda **cok fazla** eksiklikler olduğu, eksikliklerin sadece hukuk sisteminde değil Türkiye’de her şeyde olduğu, suçluları yakalama ve yargılama konusunda ciddi eksiklikler olduğu, Türkiye’de hak-hukuk kavramlarının temelde çok ta yerleşmiş kavramlar olmadığı, Türkiye’de hak arama yollarının şeklen açık olduğu, Türkiye’de hak-hukuk kavramlarının bireyi devlete karşı koruyan bir zihniyeti değil devleti bireye karşı koruyan bir zihniyeti yansıttığı, evrensel hukuk kurallarına uygun bazı yasaların gerekli alt yapı oluşturulmadığı için sadece kağıt üzerinde kaldığı ifade edilmiştir. | • Sigorta pek çok insan için karışık bir üründür; tüketiciler tarafından görülemez, satın almadan önce bir örneği elde edilemez, pek çok kişi tarafından anlaşılamaz, **cok fazla** maliyeti vardır ve satın almanın faydaları gelecekte bir zamana kadar gerçekleşmez.

birden fazla (-) | 1478

(s.) • Konuyu örneklediğimizde seyahat acentası tarafından yazılı ve görsel basında çıkarılan ilanlarda veya önceden belirli, **birden fazla** turistik hizmeti kapsayan ve hizmetleri tanıtmaya amacıyla gönderilen broşürlerde, ilan metinlerinde yer alan nitelik veya niceliğe aykırı olan eksiklikler ayıplı hizmet olarak kabul edilmektedir. | • - Yerli ve yabancı yatırımcılara, bir takvim yılı içinde, **birden fazla** banka ve aracı kurumda doğan kâr ve zararın, birden fazla dönemde doğan kâr ve zararın, ayın türden menkul kıymetlerde doğacak kâr ve zararın mahsubuna olarak sağlanacak. | • Bir kere, yasak ancak **birden fazla** kişinin bulunduğu yerlerde söz konusu olmalıdır.

gereğinden fazla (-) | 384

(s.) • Bu eylemlerin çoğunun üniversitelerin yönetim kadroları tarafından yapılmasının, üniversitenin zaten **gereğinden fazla** etkinliğe sahip bulunan alt grup siyasetlerini daha da güçlendireceğini varsaymak yanlış olmaz. | • Ürünü için **gereğinden fazla** yüksek fiyat belirler veya çalışanlarına diğer herkesin ödediği kadar ücret ödemeyi reddederse birinci durumda alıcısız, ikinci durumda ise çalışansız kalacaktır. | • Erkekleri her zaman çok sevmiş, onlara gereğinden fazla düşkün olmuş, gereğinden fazla hoşgörü göstermiş, bu yüzden de **gereğinden fazla** mutsuz olmuş Alice için, bu sefer, karşısındaki, bir erkekte çok daha fazla bir şeydi.

(z.) • Bu eğitim, aynı anda toplumda zanaatkar sayısının **gereğinden fazla** artmasını önleyen yöntem olarak değerlendirilmektedir. | • Yeryüzünde kendisini belli bir eylemle ve belli bir yönetim biçimiyle **gereğinden fazla** özdeşleştirenler, o

kavramlarla kendi benliklerini bütünleştirenler önemli değişim dönemlerinin ardından bu türden girişimlerde bulunurlar. | • Bu hesaplarda yapılacak bir yanlışlık, ya alt yapının yetersiz ölçüler içinde oluşmasına, ya da **gereğinden fazla** yapılarak, ülke maddi ve teknik olanaklarının savurganca harcanmasına neden olmaktadır.

haddinden fazla (z. Gereğinden çok, aşırı.) | 98

(s.) • O akşam bunların, bizim gaddar sınıf düşmanımızın dayattığı, bazen çok rasyonel, çoğu kez **haddinden fazla** gerçekçi ve her zaman pek bilimsel soğuk dünyamıza onun gibilerin estirdiği ılık meltemler olduğunu, "bizim dünya"nın henüz dışındaki biri olarak tabii bilemezdim. | • Nice meşhur romancının atmosfer inşa etmek gayesiyle sayfalar dolusu sıkıcı tasvirlerle gömüldüğünü hatırlayınız; Balzac'ın, Dickens'in uzun tasvirleri, okuyucuda yer yer kabuğu **haddinden fazla** kalın bir cevizle karşılaştığı intibayı uyandırırken, ömründe mektep, medrese görmemiş bir taşralı nine, üç dört beylik cümle ile hikayesini kurup, aktörlerini ete kemiğe bürüyüverir. | • ABD sabit kur sisteminde doların devalüe edilmemesinden dolayı doların değerinin arttığını ve Amerikan dış ticaretini olumsuz etkilediğini savunurken, Avrupalılar ABD'nin doların Bretton Woods sistemindeki merkezi konumundan yararlanarak uluslararası piyasalara **haddinden fazla** dolar sürdüğünü iddia ettiler.

(z.) • Çok cıvık yüzeyde boyalar **haddinden fazla** açılır, damlaların şekli bozulur ve kıvam artırıcının yapışkanlığı azalacağından boyalar kâğıtta sabit duramaz ve akarlar. | • Bu siyahlı beyazlı, kırmızı şeritli elbiseye **haddinden fazla** vuruldum sanırım. | • Benjamin ise yazdıklarını yayımlatabilmek için **haddinden fazla** çaba göstermiş.

söz

söz konusu (s. Sözü edilen, üzerinde konuşulan, bahis konusu, bahis mevzusu, mevzubahis.) | 13636

(s.) • **Söz konusu** firma -adı önemli değil- kolayca mazota veya benzine dönüştürülebilen bir malı, bir petrol ürünü malı, gümrük vergi tarifesinde ya hiç vergi alınmayan veya çok düşük vergi alınan, ÖTV ve KDV'si düşük olan bir ürünü beyan ederek ülkeye sokmaya çalışmakta veya soktuktan sonra kendi antrepolarına dökmekte, daha sonra, bu ürünü kolayca mazota veya benzine dönüştürebilecek başka bir madde katmakta ve bu kalitesiz ürünü, çevreyi kirleten, Türkiye ve Avrupa Birliği standartlarına uymayan bu malı, yine çok yüksek fiyatlarla vatandaşa satmaktadır. | • Bu eşitlikte yer alan Ortanca Çalışılan Gün Sayısı, **söz konusu** birimde aynı görevi

yapan ve mülakata alınmış olan kişilerin (Örn., Araştırma Planlama Koordinasyon-APK uzmanlarının) bir yıl içinde iş başında harcadıkları gün (1 gün = 8 saat) cinsinden zamanın ortancasına (ortalamasına değil) karşılık gelmektedir. | • Ancak yine aynı dönem için toplam işgücü maliyetinin katma değere oranına bakıldığında sadece %3.6'lık bir artış olduğu; toplam işgücü maliyetlerinde gerçekleşen bu marjinal yükselişin büyük ölçüde istihdam vergilerinin **söz konusu** dönem içinde düşmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

söz sahibi (s. *Bir konuda bilgisi veya yetkisi olan (kimse).*) | 617

(i.) • İran'ın Azerbaycan'la anlaşarak petrol boru hattını bu ülke topraklarından geçirerek batıya petrol satması, dil yakınlığı olan Tacikistan ile doğal gaz boru hattı döşenmesi konusunda anlaşması halinde stratejik enerji kaynakları üzerinde daha fazla **söz sahibi** olması ihtimali, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Afgan mücahitlerine yıllarca destek sağlaması ve bu mücadelenin SSCB'nin dağılmasına etkisinden kaynaklanan prestijli konumu, Hazar gölüne kıyısı olan müslüman ülkelerle ortak işbirliğine yönelik projesi, SSCB'nin dağılmasından sonra bilim adamlarına. | • Halkla İlişkiler konusunun, hızla yayılan ve bu işle çalışanların her yıl birkaç kat çoğaldığı bir meslek haline geldiği ülkelerin; eğitim oranı yüksek, örgütlenmiş bir kamuoyunun **söz sahibi** olduğu ülkeler olması bir rastlantı değil, bu önemin bir kanıtıdır. | • a) işçilerin çalışma koşulları üzerinde **söz sahibi** olmalarının yasalarla engellendiği bir ortamda meydana gelen iş kazası ile

söz gelimi (e. *Söz gelişi.*) | 295

(s.i.) • Merkez bankasının bu tür müdahaleleri, vadeli döviz piyasasında dolaşımda bulunan yabancı parayı yönlendirme amacıyla yapabileceği gibi, ekonomiyi dış ekonomik rahatsızlıklardan korunma önlemleri çerçevesinde de (**söz gelimi** doların yapay yükselişlerine karşı) uygulamaya konabilir. | • Artık **söz gelimi**, antik Yunan'daki herhangi bir toplumsal olgu ile günümüz Hindistan'ındaki benzer bir toplumsal olgunun karşılaştırılamıyacağı, yani hem zaman hem mekan boyutu oynak tutularak yapılmaya çalışılan sözde karşılaştırmaların bilimsel sayılamıyacağı açıklıkla ortaya çıkmıştır. | • **Söz gelimi**, bir uluslar-üstü proje olarak Avrupa Birliği'nin şu ana kadar ulus devletlerin alanın daralttığı nasıl bir gerçekse, birliğin önümüzdeki dönem daha kapsamlı bir daralmayı taşıyabileceği de o kadar kuşkuludur.

son söz (i. *Bazı edebî eserlerde yer alan son söz niteliğindeki bölüm, son deyiş, hatime, epilog.*) | 348

(i.) • Christiane Nord bu bağlamda, çeviri eleştirisinde karşılaştırmanın gerekliliğini vurgulayarak çevirmenin çevirisi hakkında bir ön söz ya da **son söz** yazmasının, eleştiriye ilişkin belli ölçütlerinin bulunmasının çevirinin değerlendirilmesi için kaçınılmaz olduğu görüşündedir. | • Bu bağlamda, eleştirmen, çevirmenin kendi çevirisi hakkında yapmış olduğu ön söz / **son söz** ya da çevirmenin notlarına bakarak sapmaların nedeni hakkında bazı bilgilere ulaşabilir. | • **Son söz** erkeğin olacaksa nerede kaldı kadının sorumluluğu?

söz gelişi (e. Bir düşünceyi açıklamak için örnek gösterileceğinde o örneğe giriş olarak söylenen bir söz, söz gelimi, söz misali, temsil, söz temsili, örneğin, mesela, bilfarz.) | 98

(s.i.) • **Söz gelişi**, bugün Federal Almanya da edebi değerde, ciddi kitaplar basan yayınevlerinin yanısıra, Groschenheft, yani birkaç lira karşılığında gazete büfelerinden satın alınabilen romanlar yayınlayan beş dev kuruluş vardır ki, bunların haftalık çıkardıkları romanların her biri 5-6 milyon adet basılmaktadır! | • **Söz gelişi** Ateşten Gömlek'te Peyami'nin annesi ve aile dostları olan ittihatçı düşmanı Salime Hanım başta olmak üzere, kendilerine Şişli Terakki-i Nisvan adını veren dönemin yüksek Osmanlı sosyetesini, İngiliz dostluğunu kazanmak için adeta birbirleriyle yarışır. | • Aynı şekilde, konuşanın/yazanın X deyip onunla Y'yi anlatmaya çalıştığı, **söz gelişi** 'Seni günahım kadar seviyorum' diyerek dinleyene/okuyana kendisini hiç sevmeyişi anlatmaya çalıştığı durumda bile

ön söz (i. Kitapların giriş kısmına konulan, o eserin konusunu, amacını, işleniş biçimini anlatan yazı, sunuş, söz başı, ön deyi, mukaddime.) | 6

(i.) • Tercüme, **Ön Söz** ve Dip Notlar, gözüme çarpan bir iki değişiklik dışında tümüyle bana aittir. | • Zevkle okuyup çevirisini kısa zamanda tamamladığım uzun bir **Ön Söz** ile birçok açıklayıcı dipnot da ilâve ettiğim metni Osman'a teslim ederek yayınevine gönderdim. | • Kitapta işlenen konunun daha iyi algılanması ve irdelenmesi düşüncesiyle, 22 sahifelik bir **Ön Söz** yazdım ve kitabın Türkçe metnini 20 Mart 1975 günü Osman ÖNDEŞ vasıtasıyla yayınevine gönderdim.

uzun

uzun uzun (z. Uzun süre, uzun olarak, uzunca./ Uzatarak./ Uzun bir biçimde.) | 4790

(z.) • Tristana, annesinin ölümünden sonra "korunma altına" alındığı evdeki yoksul sofrasının başında otururken tabağında kalan iki nohuttan hangisini önce yiyeceğini

uzun uzun düşünür | • İlgili kanuna bakıldığı zaman, bu ilgili kanun, bizlere strateji üretiyor, politikalar üretiyor, gerekli olan kararnameleri, tüzükleri, yönetmelikleri hazırlıyor, gelir bütçesinin hazırlanmasını sağlıyor, bu üzerinde durduğumuz, tartışadurduğumuz, maddeler üzerinde **uzun uzun** tartıştığımız bu gelir bütçesinin hazırlanması konusunda ki, aynı zamanda, uluslararası ilişkilerin yürütülmesi gibi görevler üstleniyor. | • Lafi ağzında geveleyip duran Hüseyin'e, madeni işletme sözleşmesinin hemen yapılmasını önerdi, işe başlama tarihi Şeyh'e bırakılmak koşuluyla, böyle bir ön sözleşme yapılmasının yararlarını **uzun uzun** anlattı.

uzun süre (-) | 4052

(z.) • Fakat Gamaliel'in öğütleri, Yahudilerin öfkelerini **uzun süre** dizginleyememiş, Hristiyanlığın ilk şehidi Aziz Stefanos İsa'nın ruhani acılar çekişini duyduğu zeytin bahçelerinin birkaç adım ötesinde Erden Irmağı kıyısında taşlanarak öldürülmüştü. | • Ali'nin **uzun süre** hapis yatması, daha sonra Zilha'nın şehir hayatı, bunların peşpeşe gelmesi uzun bir zaman dilimi ama sönmeyen fakat nefrete dönüşen bir aşk ve kavuşma, zaman diliminin uzatılmasında bir kasıt olduğunu gösteriyor | • Ay, haksızlığa uğradığını belli etmek için somurtan âşıklar gibi bu kez gerçekten sustu, gölün yüzeyinde durgun bir ayışığı ve suskun bir çınar **uzun süre** bakıştılar.

uzun yıllar (-) | 1679

(z.) • Azgelişmiş ülkelerin gündeme gelmesi, **uzun yıllar** sonra olmuştur: Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünü yaptığı azgelişmiş ülkelerin kurtuluş savaşları yoluyla gerçekleştirilen devrim, Kuzey Afrika'da ve Güneydoğu Asya'da ancak otuz-kırk yıl sonra dünyanın dikkatini çekmiştir. | • Cebeci'deki eski Musiki Muallim Mektebi'nin sahası üzerine inşa edilen Ankara Devlet Konservatuarı'nın kuruluşunda, Paul Hindemith ve Dr. Ernst Praetorius'tan başka özellikle, Yücel'in davetiyle **uzun yıllar** Türkiye'de kalmayı kabul eden Prof. | • Daha sonra, yerel otonomi için **uzun yıllar** sürecek, fakat, Rumların Kıbrıs'ı ENOSİS'e kapalı olmayan bir Rum devleti yapmak saplantıları yüzünden hiçbir esaslı ilerleme kaydetmeyen müzakere süreci için Lefkoşe'de bir araya geldiler.

uzun vadeli (s. Süresi uzun olan.) | 1215

(s.) • İçsel büyüme modellerinin ortak çıkış noktalarından birisi, neoklasik iktisadın egemen büyüme yaklaşımının da etkisiyle olsa gerek, fiziki sermayeye çok uzun onyıllardır verilen önemin abartılı olduğu, **uzun vadeli** büyüme açısından asıl önemli olan üretim faktörünün beşeri sermaye olduğu biçimindedir. | • Yukarıda anılan

tespit, o bölgede halkın ayrılıkçı hareketlere bakış açısı ile devletin bu konuda çok yönlü ve **uzun vadeli** bir politika izleyememiş olmasının bir göstergesi sayılabilir mi?

| • Mevcut durumda siyasi ve ekonomik belirsizlik nedeniyle reel faizlerin yüksek seyretmesi bankaların **uzun vadeli** finansman kaynakları sağlamasını güçleştirmektedir.

uzun süredir (-) | 1023

(z.) • Türkiye ekonomisinin genel görünümünün olumluya çevrilmesine gerekçe olarak, reel ekonomi ve mali hesaplar üzerindeki baskılar konusunda **uzun süredir** beklenen düzeltmeyi sağlayacak, Türkiye'nin siyasi şartlarında son zamanlarda yaşanan iyileşmeler gösterildi. | • **Uzun süredir** görüşememiş iki dost sohbet ederlerken, ben gelecek tüfeğin ne işe yarayacağını düşünüyordum. | • Her şeyi değiştiren ve eskiten zaman artık, çok sayıda asker ve geniş ordu teşkilat yapılarının da geçmiş zamanlarda kaldığının işaretlerini **uzun süredir** veriyor.

uzun zamandır (-) | 925

(z.) • Salonun hemen girişindeki, üzerinde hiçbir zaman yemek yenilmemiş gibi duran yemek masasının üstü, **uzun zamandır** yazılabilecek her yere not aldığı kâğıtlarla kaplanmıştı. | • Proje ile ilgili olarak "Dünyamız inanılmaz güzellikte bir yer ve umuyorum ki bu proje sayesinde dünyamızın korunmasının gerekliliğini insanlık anlayacaktır" diyen Yann Arthus Bertrand, **uzun zamandır** hayalini kurduğu, dünyamızı değişik bir açıdan görüntüleme projesini böylelikle gerçekleştirmiş oluyordu. | • Avrupa entegrasyon prosesinin gelecekteki kurumsal yapısının şekillendirilmesi Avrupa'daki siyasi ve hukuki tartışmaların **uzun zamandır** odak noktasını oluşturmaktadır.

uzun boylu (s. Boyu uzun olan./ z. Uzun süre./ Derinlemesine, ayrıntılarıyla.) | 887

(z.) • Bu nokta üzerinde bu denli **uzun boylu** durmamızın nedeni "Aydınlık çevresi"nin ilk çıkış dönemindeki tutum, yaklaşım özellikleriyle şimdi 1990'lardaki tutum ve yaklaşımı arasındaki aynılığı sürekliliği göstermektir. | • İstiklâl Lisesi'nde müdür yardımcılığı yaptığı için üniversitede **uzun boylu** kalamıyordu, buna rağmen derslerinde her zaman üstün başarılar göstermiş, çeşitli durumlar karşısında takındığı tavırlarla her çeşit haksızlığa karşı sonuna kadar tepki göstermesini bilen, medeni cesaret sahibi, azimli, objektif görüşlü bir arkadaş olduğunu kanıtladı!". | • Bu eski şarkının neden diline, sesine ulaşıverdiğini pek **uzun boylu** düşünmeye gerek yok.

(s.) • Parkın kapısına yakın, Afrika'da yapılmış ağaç işi duvar süslemelerini satan zayıf, **uzun boylu** iki Nijeryalı işportacı ile beş on metre ileride, yere yaydığı örtünün üstünde kucağındaki bebeğini emziren dilenci kadını saymazsak kaldırımda ilgi çekecek hiçbir şey yoktu. | • Bu öğleden sonra, ona geçen cuma gecesinden söz etmiş; ince, **uzun boylu** bir gençle nasıl dans ettiğimi anlatmıştım. | • Az ilerde, sulan hep kesik olan çeşmenin önünden **uzun boylu** bir adam tam ters yöne doğru ağır ağır ilerliyordu.

uzun ömürlü (s. Yaşadığı, var olduğu süre çok uzun olan./ Uzun süren.) | 246

(s.) • Bunun için yer örtücü dediğimiz türlerle **uzun ömürlü** bitkiler yayılma özellikleri nedeniyle imdadımıza yetişir. | • Beton basınca çalıştığı zaman masif ve **uzun ömürlü** yapılar inşa edilebildikten başka öteki yapı malzemelerine göre ekonomik de olur. | • Bu **uzun ömürlü** sineklerin diğerlerinden farkları oksitlenmeyi önleyen enzim nedeniyle, savunma sistemlerinin daha güçlü olması ve yağ depolama kabiliyetleri bakımından açlığa dayanıklı olmalarıdır.

uzun saçlı (-) | 273

(s.) • Biri kısa, beyaz saçlı, yaşlıca bir kadın; biri mavi gözlü, esmer, orta yaşlı bir adam, öbürü de şişman, gözlüklü, kıvrırcık, **uzun saçlı** genç biriydi. | • Görüp de hatırlayamadığım rüyalarımı videolara kaydedip sabahları portakal suyu ve tereyağlı kızarmış ekmek tıkınarak izlemek, uçmayı öğrenip geceleri siyahi-mor göklerde cirit atmak, kedi gibi kıvrılıp yatmak, eski Türk kavimleri zamanına geri dönüp **uzun saçlı** adamlara sulanmak, incir, kayısı, ayva, portakal ve ceviz taneli kek yapmayı başarmak istiyorum. | • Yuvarlak yüzlü, çekik gözlü, **uzun saçlı** figürlerin tipleri, elbiseleri ve başlıkları Selçuklu üslubundadır.

uzun soluklu (-) | 152

(s.) • 2002 öncesinin verimsiz koalisyon yapıları ve kötü yönetimin oluşturduğu sosyal çöküntü, hükümetimizin gerçekçi, çok yönlü ve **uzun soluklu** politikaları ile kontrol altına alınmış ve aşılmıştır. | • Ancak devrimci demokrasinin yeniden doğuşunda sosyalizmle kemalizmi birleştiren bir işlem kaçınılmaz olduğu kadarı bu birleştirme çabalarından kararlı ve **uzun soluklu** bir devrimci demokrat perspektifin çıkması da imkansızdır. | • Dil sevgisini, dil bilincinin bütüncül gelişimini yerel dergilerle sağlamak, yöresiyle içli dışlı, **uzun soluklu** yerel dergilerimizi daha canlı hâle getirmek için kurum ve kuruluşlarımız neler yapabilirler, ne yapabiliriz?

(z.) • Bu kriterleri başarıyla uygulayanlar da diğer şirketlere göre daha **uzun soluklu** oluyor" diyor. | • Ancak karşılıklı kazanç ilkesi üzerine dayanan alışverişler **uzun soluklu**, adil ve sürdürülebilir olur. | • "Galatasaray'a **uzun soluklu** bakmak lazım.

üç

üç beş (s. Nicelik yönünden az.) | 877

(s.) • Dünyanın en büyük şairi diye anılabilecek **üç beş** kişi varsa, onlardan biri, ilk akla geleni hiç kuşkusuz Shakespeare'dir. | • Oysa **üç beş** yıl önce anasının biricik nazlı kızı, bir günü bir gününü tutmayan bir öğrenci değil miydi? | • Böbreklerimden rahatsızım, ölüm orucuna girersem, **üç beş** gün anca yaşarım.

üç boyutlu (s. Eninden ve boyundan başka derinliği de olan, üç buutlu.) | 404

(s.) • "**Üç boyutlu** modellemeye dayalı bilgisayar animasyonun kısa tarihinde, günümüze dek yapılmaya çalışılan, "live action" sinemanın sunduğu fotografik gerçekliğe ulaşma çabasıdır." | • Yatay ve çoklu sondaj yapma, **üç boyutlu** sismik teknoloji gibi yeni etkileyici teknolojiler aramacılıkta çok daha doğru kararlar vermeyi sağlamakta ve önemli oranda çevreye verilen olumsuz etkileri azaltmaktadır. | • 3. Lipofuksin birikimi yaşlanmada; oksidatif hasara, glikasyon son ürünlerinde ileri düzeyde birikime (D.M hastalarında özellikle önemlidir) ve proteinlerin **üç boyutlu** yapılarında kayba (senil katarakt lens proteinlerinde, izlenen yapısal bozulma gibi) sekonder izlenir.

tam

tam olarak (-) | 4070

(z.) • Kısacık mektuplar yazardı, ama yazısı öyle okunaksızdı ki **tam olarak** çözmek için bir iki gün uğraşmak gerekirdi. | • Sayın milletvekilleri, aradan geçen 80 yılın sonrasında, millî egemenlik kavramının önümüze koyduğu projenin **tam olarak** gerçekleşmediğini, bazı problemlerin olduğunu tespit etmek durumundayız. | • Dünya, her şeye, bütün gök cisimlerine eşit uzaklıktaydı; o, iki ayrı saman yığınının her birinden **tam olarak** eşit uzaklığa yerleştirilmiş olan ve hangi yöne gideceğine karar veremediği için açıktan ölen eşeğin durumuna benziyordu.

tam anlamıyla (z. Bütünüyle kapsayıcı bir biçimde, tam manasıyla.) | 1470

(z.) • Canveser'in mimarlığıyla söylemini ya da İslamcı denebilecek mimari düşüncesini ayrı ayrı ele alabilmeyi sağlayan şey, bu ikilinin özerkliği ya

da **tam anlamıyla** örtüşmeyiştir. | • Bu nedenle de, özellikle hava kirliliğinin yoğun olduğu yörelerdeki parklarda, bahçelerde yetiştirmeye kalkışmak, sözcüğün **tam anlamıyla** "abesle iştigal etmek" oluyor | • Yani uzlaşmadan da **tam anlamıyla** kopulamıyor.

tam tersine (-) | 1164

(z.) • Evleri ve eşyaları, koltuk takımları, kanepeleri, yemek masaları, yemek takımları, gümüşleri, kristalleri onların dışarı çıkmalarını engelleme değil, **tam tersine** büyük bir tehlikeye karşı koruma görevi üstlenmişti. | • Daha sonraki yaşlarda öğrenmedeki başarı yavaş yavaş azalmaya başlar; ancak öğrenilen bilgiler kaybolmaz, **tam tersine** yaş ilerledikçe edinilen bilgiyi kullanmadaki beceri artar. | • Bir romanla kendimizi ne denli özdeşleştirirsek, ya da **tam tersine**, bazı yanlarıyla özdeşleştirirken, bazı yanlarıyla bize ne denli değişik -ama gene de yakın, daha doğrusu algılanabilir- gelirse o denli severiz o romanı, o denli beğeniriz giderek.

tam aksine (-) | 291

(z.) • Aşırı şüpheci, sürekli kötülük edilme beklentisi içerisinde olan, alıngan ve genellikle korkak hâtta ödle, bâzen de **tam aksine** ufacık şey için saldırganlaşabilen, herkesin kendileriyle uğraştığını düşünen kişilerdir. | • Konuşmanın zaten içeriğinde bütünü ele aldığınızda, orada bir din dil ırk ayrımcılığını değil **tam aksine**, bir bütünleştirmeyi görürsünüz. | • Zayıflamayı -ya da mevcut ağırlığı korumayı- imkansız kılan, çoğu zaman da amaçlanan **tam aksine** şişmanlamaya yol açan denetim kayıpları başa beladır.

tam manasıyla (z. Tam anlamıyla.) | 103

(z.) • Biz verdiğimiz taahhütleri yerine getirdiğimiz sürece, yani, yasal değişiklikleri gerçekleştirip **tam manasıyla** uyguladığımız takdirde önümüzde hiçbir engel bulunmamaktadır. | • PKK'nın yetiştirdiği militanların objektif düşünecek kadar serbest olmadıkları göz önünde bulundurulduğu vakit eleştiri ve özeleştirilerini de **tam manasıyla** yapmakta zorlandıkları veya hiç yapamadıkları görülecektir. | • Oysa kâinat ancak tablo halinde seyredilebilirse **tam manasıyla** anlaşılabilir.

tam zamanlı (-) | 96

(s.) • 20 öğrenciden az ve 50 öğrenciden fazla nüfuslu sınıfların toplam sınıflara olan oranı, öğretim görevlilerinin maaş seviyesi, profesörlerin akademik unvanları, öğrenci-öğretmen oranı ve **tam zamanlı** öğretmen oranı hesaplanıyor. | • Bu

özelliklere ek olarak konsey sözcüğü geçiciliği veya yarı zamanlı çalışmayı çağırırsa da **tam zamanlı** profesyonellerin çalıştığı ve süreklilik gösteren yapılar da konsey olarak değerlendirilebilir. | • Bu konuda tahmini bir değerlendirme ile, kaç yarı zamanlı çalışanın çalışma süreleri itibarıyla bir tam zamanlı çalışana denk geldiğinin belirlenmesi ve buna göre **tam zamanlı** çalışan eşiti toplam çalışan sayısının saptanması gerekmektedir.

(z.) • Sesinde tehlike çanları, zehirli oklar savurarak **tam zamanlı** çalışıyordu. | • Türk öğrenciler çalışma izni aldıktan sonra yıl boyunca haftada 10 saatin altında veya haziran, temmuz ve ağustos aylarında **tam zamanlı** çalışabiliyorlar. | • Vildan sen **tam zamanlı** olarak girdin değil mi?

tam teşekküllü (-) | 46

(s.) • Tokat'ta da yüzde 100'lük bir artışın söz konusu olduğunu ve bu yıl üç katlı ve **tam teşekküllü** bir güzellik salonu açtıklarını belirtiyorlar. | • İnternet gurusu Nicholas Negroponte, yine üç boyutlu ve **tam teşekküllü** sanal stadlarda düzenlenecek sanal turnuvaların haberini veriyor. | • Egemenlik ve yurttaşlığın tek olacağının, bir çözümde nasıl uygulanacağının **tam teşekküllü** müzakerelerde tartışılacağını belirtti.

biraz

biraz daha (-) | 6918

(s.) • Sosyal Sigortalar Kurumuyla, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Bakanlığımız arasındaki bu protokol de şu günlerde geliştirilmektedir; **biraz daha** kolay yürüyebilir bir protokolü de geliştirme aşaması içerisindeyiz. | • Ben şeyi düşündüm hani **biraz daha** düzgün olsaydı herkes gelir bi organını takardı ama... | • Yaprak onunla **biraz daha** çekingen, daha eleştirel konuşuyordu.

(z.) • Önce bi öğretmenliği **biraz daha** zorlucam eğer ben seneye yani bu sene askere gitmezsem seneye oturup... | • Her gün **biraz daha** ustalaşılıyor. | • Daha çok amansızlaşacak ve **biraz daha** çetrefilleşecek.

biraz biraz (-) | 2060

(z.) • İstanbul'da, yetismeye başlayan, **biraz biraz** düşünmeye alışan çocukların dünyasına, hep sürgünlerin gölgesi vurur. | • Yeter ya bence **biraz biraz** gezsek hani böyle ... | • Şimdilerde **biraz biraz** değişti iş.

biraz sonra (-) | 2751

(z.) • Evet ünlü sinema sanatçısı **biraz sonra** burada olacak, ama bakın Türk halkı arasında beyler onun için ne söylüyor. | • **Biraz sonra** dönünce Rommel'i can çekişir halde buldular ve hastahaneye götürürken de son nefesini verdiğini gördüler. | • Şimdi emm reaktörlerden çıkan çubukların bu **biraz sonra** göstereceğim yeniden işleme tesislerine emm götürürken bir tipik bir transportasyon.

biraz önce (-) | 1363

(z.) • **Biraz önce** rüyamda, Boğaz Köprüsü'nün yıkılmasını engellemek için o kadar kuvvetli tuttum ki, Süpermen görse, pelerinini bana devrederdi! | • Şimdi, Sayın Bakan **biraz önce** dedi ki, işte "yüzde 18'e indirildi, kuzeye geçecek Rumların sayısı azamî 39 000 olacak." | • **Biraz önce** Erik Şen bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgi verdi.

biraz fazla (-) | 698

(s.) • Belki **biraz fazla** sade gelebilir ama ben yine de çok sevdim. | • Benim baba geldi yok eksik; var **biraz fazla** ağırlık, altmış kilo gitmiş, geldi yetmiş kilo şişman... | • İlginç bir rastlantı, Helsinki Yurttaşlar Meclisi'nin iki başkanından biri olan Mary Kaldor'da aynı Tugay'daymış (komünizm tarihinde **biraz fazla** militarist etki olduğu şimdi daha açık görülüyor.

(z.) • Galiba **biraz fazla** bağırımtım. | • O gün biraz fazla tezek atıp, sobayı **biraz fazla** alevlendirdik. | • Son zamanlarda erkek arkadaşım **biraz fazla** mesajlaştık, ondan olabilir dedi.

biraz evvel (-) | 122

(z.) • **Biraz evvel** Adnan Hoca "Ölçme değerlendirme olmadan bilim olmaz, olsa olsa felsefe ve edebiyat olur" dediler, ama ben izin vererseniz bu konuda biraz ayrılmak istiyorum. | • Tokat öyle şiddetliydi ki, Birsen **biraz evvel** fırlayıp kalktığı kanepeye yığılıp kaldı. | • Bakın **biraz evvel** bir mekanizma saydım.

kez

ilk kez (-) | 7647

(z.) • Şaşırdım. Bana **ilk kez** karşı çıkıyordu, hem de böylesine kişisel bir konuda. | • **İlk kez** 1980'de rahmetli Mecit Doğru, Kafkasya'daki Elbruz dağının 5642 m.'lik batı zirvesiyle bu yolu açmış. | • ABD Irak'a müdahale planları yaparken, Kuzey Irak'taki Kürt grupların oluşturduğu "Kürdistan Milli Meclisi" dün altı yıl sonra **ilk kez** toplandı.

bu kez (-) | 8380

(z.) • **Bu kez** özellikle bütün marklarla Fransız ve Belçika franklarını ayırıp cebine koydu. | • Ancak yılın ikinci yarısında yine hükümetin, **bu kez** iç talebin kısılması ihtiyacının da etkisiyle bu teşvikleri frenleyici karar almasıyla satışlar hız kesmiş görünüyor. | • Uçaklarda rahat yer bulsa **bu kez** hostesleri çekiştirmeye başlar, ikrama kabahat bulur...

çoğu kez (z. Genellikle.) | 1697

(z.) • Şöyle ki **çoğu kez** bu tür hareketlerin fonksiyonları hakkında bilgi edinilebilmiş ama nedenleri konusunda açıklık kazanılmamıştır. | • Zeka spektrumunun öteki ucunda, **çoğu kez** IQ 140 olarak çizilen bir kesim noktasında evrenin yaklaşık %1'ini oluşturan çok yüksek ZB'lerine sahip kimseler bulunur. | • Öyle ki **çoğu kez** bunları duyduğumuzda acaba aynı şeyden mi bahsediyoruz diye şaşırdığımız olmaktadır.

birkaç kez (-) | 1249

(z.) • Avrupalı bir şövalyenin yılda **birkaç kez** yıkandığını söylemek güçtür; ama Çin asilleri temizlik babında çok ileri gitmişlerdir. | • Daha önce de **birkaç kez** yazdım: Rahmetli Akşit Göktürk'ün bir gençlik dönemi çevirisinde kullandığı bir yanlış karşılık Türk şiirinin başına bu yanlış kavramı (nesnel karşılık) bela etmiştir. | • **Birkaç kez** tutuklanmış, o sıralar sürgünde.

kaç kez (-) | 690

(z.) • Daha önce de **kaç kez** yenilmiştik. | • Çünkü o bana beni çok sevdiğini, benim uğruma ölebileceğini bile **kaç kez** söylemişti. | • Bunca yıldır gazetelerde **kaç kez** onların uzay gemileriyle dünyaya geldiğini okuyoruz.

son kez (-) | 975

(z.) • Bir ara büyük kapının önünde durup **son kez** bakıyor; içimde hoş bir ılıma, romantik bir şiiri yaşamak gibi... | • Alevlerin fokurdadığı yeşil gözlerini **son kez**, düşünceli bir biçimde üzerime dikti. | • **Son kez** tanışın istiyorum annem beni.

binlerce kez (-) | 119

(z.) • Olamaz böyle bir şey diye **binlerce kez** kendime haykırdım. | • **Binlerce kez** öldüm binlerce kez doğdum. | • İnşallah bu yazıyı okuduktan sonra dişlerimizin kıymetini daha fazla bilecek ve onları bizim için en güzel şekilde yaratan Yüce Rabbimize **binlerce kez** şükredeceğiz.

yüzlerce kez (-) | 84

(z.) • Çünkü aynı nasihati daha önce de **yüzlerce kez** dinlemişsinizdir ve babanızın tıkanmasını bekliyorsunuzdur. | • Yani ister istemez ya niye biz yapamıyoruz bunu **yüzlerce kez** sorduk. | • Çünkü **yüzlerce kez** okuyordu onları; Nuri'nin karısı her telgraf kocasından bir parçaymış gibi memelerinin arasında saklıyor, aklına estikçe de bekçiyi bulup okutuyordu.

güzel

çok güzel (-) | 5577

(z.) • Yaşadığımız yüzyılın bu etkin sanatını yazar İlhan Selçuk şu deyiimiyle **cok güzel** özetlemiştir: | • Resim **cok güzel** süslenmişti. | • **Cok güzel** Kur'an okur, çok güzel imamlık yaparım.

(s.) • Atatürk takviminin Atatürk Haftası içinde hazırlanarak kamuoyuna sunulmasının, Kültür Bakanlığı'nca bir gelenek haline getirildiğini hatırlatan Talay, bu yıl da **cok güzel** fotoğraflarla ve özgün baskılar yapılarak Atatürk takvimi hazırladıklarını söyledi. | • Büyüyen balıkları şu an **cok güzel** bir noktaya değindiniz. | • Dört senede güzel hizmetler verdik üniversitemizle beraber **cok güzel** projelere imza attık.

en güzel (-) | 4132

(s.) • **En güzel** zamanları güneş batarken, yaz ortasında gitmekmiş aklınızda bulunsun. | • Federico Garcia Lorca'nın incede üstüne yazılmış **en güzel** şiirlerden biri olan "Thamar İle Amnon"dan yıllar önce yaptığım çevirinin bu mısralarını, şu anda şairin ülkesinde, Madrid'de kâğıda yazıyorum. | • Çocuk, Mari'den **en güzel** rüyalarını böldüğü ve bir zamanlar annesinin yaptığı işleri onun yerine yaptığı için ölesiye nefret eder.

ne güzel (-) | 3783

(s.) • Sadece kendilerine özgü garip bir "bilim" anlayışlarına dayanarak hakikati yakaladıklarını iddia edenlere Kaptan Güsto'nun şu sözü **ne güzel** cevaptır: | • Allahım **ne güzel** renklerde onlar! | • Behlül'e **ne güzel** adam desen, ismini de veriyorum bak açık açık söylüyorum.

(z.) • Ömrümüzün sonbaharıyla **ne güzel** benzeşiyor?" | • **Ne güzel** söyleyebiliyor kimi şeyi. | • **Ne güzel** düşünmüş.

güzel güzel (z. *Olağan bir durumda, herhangi bir sıkıntıya uğramadan.*) | 1852

(z.) • Yaptıkları yanlışları, onlardan çıkardıkları dersleri **güzel güzel** konuşuyorlar ve ben alacağımı alıyorum çaktırmadan. | • **Güzel güzel** ısınır, bu kış günü üşümekten kurtulursun. | • Seanslar, ruhlar falan olmadan **güzel güzel** yaşasaydım.

(s.) • **Güzel güzel** kadınların, yakışıklı adamların bu kadar kötü fotoğraflarla kapak yapılmasındaki amaç ne olabilir acaba? | • **Güzel güzel** tasarımlarım vardı bu hikâye için, değişik bir şekilde vermek istiyordum. | • Konuyla ilgili **güzel güzel** ayetler verirken böylesine yanlış yorum yapan bizim kaynağımız da size yardımcı olmuş, Arapçasına taban tabana farklı ifade olmasına rağmen!

güzel sanatlar (i. Edebiyat, müzik, resim, heykel, mimarlık, tiyatro vb. insanda coşku ve hayranlık uyandıran sanatlar.) | 622

(i.) • Ama diyelim ki mesela opera ve konser şarkıcılığı yani bu **güzel sanatlar** sınavındaki gibi hani daha önceden çalışsamda yapabilir mantığı olmaz herhalde dimi. | • Örneğin ünlü bir **güzel sanatlar** müzesini gezerken önünüze geçip, voltanızı kesip, koca şapkasıyla, anlar anlamaz, resme bakar inek oğlanı! | • Eski Yunan okullarında estetik, **güzel sanatlar** ve felsefe de vardı.

iş

iş güvenliği (-) | 309

(i.) • Bu bağlamda, işgücü piyasasına esneklik kazandırabilmek için kamunun istihdam ve ücret politikalarını değiştirmesi, **iş güvenliği** ve çalışma saatlerinde özel sektör ile uyumu sağlaması gerekmektedir. | • Hatta işçi-işveren ilişkilerine büyük önem verilen Japonya'da **iş güvenliği** tartışılmaya başladı. | • Buna göre 20.1.2004 tarihinden itibaren bir yıl süre ile **iş güvenliği** ile görevli mühendis veya teknik elemanlar için iş güvenliği uzmanlığı sertifikası şartı aranmayacaktır (m.16).

iş dünyası (-) | 306

(i.) • Nokia 6822'nin satış paketleri Cosmopolite Sözlük ve ExpençeLog gibi özel yaşam ve **iş dünyası** kullanımına yönelik önceden yüklenmiş mobil uygulamaları içerir. | • 21. yüzyılda küreselleşme ve kültürler arasında mücadele olacağını, kimliği kaybetmemek için sivil toplum örgütlerinin hükümet ve **iş dünyası** ile ortak çalışması gerektiğini bildiren Rifkin, "Hükümetlerin artık daha az kaynağı var. | • Yukarıdaki genel önerilere, akademik araştırma, **iş dünyası** ve hükümetler arasında son yıllarda yaşanan yakınlaşmayı ve değişik kurumlar arasındaki karşıtlıkları (mütekabiliyet)

yenilikçilik için açığa çıkaran "Üçlü Sarmal" gibi ülkemizi de yakından ilgilendirecek etkin işbirliği modellerinin çeşitlendirilip yaygınlaştırılmasını eklemeliyiz.

iş adamı (i. *Kazanç sağlamak amacıyla ticaret veya sanayiye yatırım yapan kişi.*)
| 290

(i.) • Devletlerinde olduğu üzere, bizde de, **iş adamı** ve girişimci olarak da halka hizmet etmenin mümkün ve hatta bunun en etkili ve verimli yollardan biri olduğu anlaşılmaya ve kabul edilmeye başlamıştır. | • Öğrencilerin babalarının % 34.5'i orta düzey yönetici, orta düzey **iş adamı**, avukat, doktor, mühendis, % 24.7'si danışman, uzman, öğretmen, küçük esnaf, % 19'u emekli ve işsiz, % 8'i nitelikli işçi, % 3.4'ü üst düzey yönetici, iş adamı ve yine % 3.4'ü niteliksiz işçidir. | • Günümüzün ünlü yıldız yaratıcısı, organizatör, **iş adamı**, prodüktör Mahmut Tezcan (eserleri: Yıldız Tezcan, Müşerref Tezcan, şimdi Akay) o sıralarda köyünden yeni gelmiş, Taksim sinemasının ayak hizmetlerine bakıyordu.

iş birliği (i. *Amaç ve çıkarları bir olanların oluşturdukları çalışma ortaklığı, teşrikimesai./ Bir işin çeşitli kişilerce yapılması.*) | 283

(i.) • Türkiye, bunu kendi iradesiyle çözecektir ancak bütün bu çözüm içerisinde dost ve müttefik ülkelerin konuya ilişkin **iş birliği** ve yapabilecekleri dostluk gösterisinin azamisini isteme hakkına da sahiptir. | • Bu konuda eksikliği her zaman hissedilen ve uygulamalarda da önemli bir sorun olarak karşımıza çıkan koordinasyon ve **iş birliği** ile ilgili şu kararlar alınmıştır: | • Tablo 3'de görüldüğü gibi öğrenciler, mesleki ve akademik yeterliliklerinde ideal öğretmeni, alanında uzman, öğrencileriyle dostça ve **iş birliği** içinde çalışan, çocuğun tabiatını ve ihtiyaçlarını anlayan, kültürlü, çalışmalarını bilimsel tavır içerisinde sürdüren, öğrencilerin arasındaki bireysel ayrılıkları analiz eden ve çeşitli metot ve teknikleri kullanan öğretmen olarak tanımlamaktadırlar.

iş sağlığı (-) | 200

(i.) • Kısa ve orta dönem stratejileri; rafinaj kapasitesinin artırılması, maliyetlerin düşürülmesi, kar optimizasyonu, AB standartlarında üretim, kalite, çevre, **iş sağlığı** ve iş güvenliği yönetimi sistemlerinin uygulanması, organizasyon yapısının gözden geçirilmesi olarak tespit edilmiştir. | • 2004 yılında Türkiye tarafından da onaylanan İş sağlığı-güvenliği ve çalışma ortamına ilişkin bu sözleşmede üye devletlerin, en yüksek temsil kabiliyetine sahip işçi ve işveren kuruluşlarına danışarak, çalışma ortamı ve **iş sağlığı** konularında, sürekli gözden geçirilerek güncelleştirilen ulusal bir politika

belirlemeleri gerektiği vurgulanmaktadır (m.4/I). | • Hem vücut, hem de **iş sağlığı** yönünden dinlenmek zorundayız.

iş sözleşmesi (i. İşçilerle işveren arasındaki ilişkileri düzenleyen yöntem ve şartları kapsayan sözleşme, iş akdi, hizmet akdi.) | 162

(i.) • Şöyle ki, eğer **iş sözleşmesi** askıya alınan işçi resmi bir iş bağlantısı içindeyse, istihdamda kabul edilmekte, resmi bir iş bağlantısı bulunmayan ancak, aktif olarak bir iş talep eden ve çalışmaya elverişli bulunan işçiler ise işsiz sınıfına sokulmaktadır. |

• Başbakan Yardımcısı Mehmet Ali Şahin ile Türk-İş Genel Başkanı Salih Kılıç ve yönetim kurulu üyeleri arasındaki toplu **iş sözleşmesi** görüşmesi gerçekleştirildi. | • DPT tarafından yapılan hesaplamalara göre 1997 yılında kamu kesiminde toplu **iş sözleşmesi** kapsamındaki işçilerin ortalama net ücretlerinde reel olarak yüzde 19.2 oranında artış olurken, özel kesimde toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçilerin ortalama net ücretleri reel olarak yüzde 3 oranında gerilemiştir.

iş gücü (i. Bir insanın yararlı şeyler üretmek için harekete geçirmek zorunda olduğu fiziksel ve düşünsel yetilerinin tümü./ Etkin nüfus içinde yer alan, cari ücret düzeyinde ve çalışma koşullarında çalışanlarla işsizlerin toplamı.) | 225

(i.) • Eğitim programı, programı tamamlayarak belge almaya hak kazanan bireyleri; tamamladıkları meslekte, küçük, orta ya da büyük ölçekli işletmelerde, nitelikli **iş gücü** olarak iş hayatına başlayabilmelerini ya da yüksek öğretime devam edebilmelerini sağlayacak yeterliklere sahip olacak şekilde hazırlamalıdır. | • **İş gücü**, tabiat ve sermayenin en rasyonel şekilde kullanılması, yani en uygun üretim alanlarında yoğunlaştırılması mümkün olur. | • UYAP, yargı sistemine zaman, maliyet ve **iş gücü** yönünden olmak üzere 3 temel noktadan katkı sağlamıştır.

iş bölümü (i. Bir işi, iki veya daha çok kişi arasında bölme./ Bir toplumsal üretim düzeni içindeki değişik görev ve hizmetlerin, toplumun üyeleri, kümeleri arasında karşılıklı bağımlılık ilişkileri içinde bölünmesi.) | 193

(i.) • Dünyada şu anda yaşayan insan sayısının 20 bin misline yakın sayıda hücreden meydana gelen bu şehirde mükemmel bir **iş bölümü** ve iş birliği gösteren, belli bir biyolojik düzeni şaşmadan devam ettiren bir hücreler arası yönetim vardır. | • Ekonomik bir **iş bölümü** vardır. | • - Çocuklar, bugün sınıfta **iş bölümü** yapacağız.

iş ahlakı (-) | 108

(i.) • Bu nedenle, piyasa ekonomisine yönelik olmalarına karşılık, Japonya, Güney Kore, Malezya ve Endonezya gibi Uzak Doğu ülkelerinde gündeme gelen Budizm-Zen veya Şinto inançlarına dayalı **iş ahlâkı** kadar, İslâm iş ahlâkı da kültür ve değerler sistemimizden yararlanılmak suretiyle türetilinebilir. | • Örgütsel yaptırımların etkin ve işlevsel rolü göz önüne alındığında, iş dünyasının örgütlenmişliğinin işletmeler üzerinde, **iş ahlâkı** ilkelerine uygun davranmaları yönünde baskı oluşturacağı ileri sürülebilir. | • Batılı norm ve standartlara dayalı olarak yürütülen bu çalışma, bir de **iş ahlâkı** modelini ileri sürmektedir.

iş sahibi (-) | 178

(i.) • **İş sahibi**, izleyeceği konu için daireye giriyor, ilgili odanın kapısını vuruyor. | • Kişinin bir **iş sahibi** olduğu halde iş aramaya devam etmesi, işinden çeşitli sebeplerle memnun olmadığının ve daha iyi şartlarda bir işte çalışmak arzusunda olduğunun göstergesidir. | • Kişinin bir **iş sahibi** olduğu halde iş aramaya devam etmesi, işinden çeşitli sebeplerle memnun olmadığının ve daha iyi şartlarda bir işte çalışmak arzusunda olduğunun göstergesidir.

iş hayatı (i. Belli bir iş veya mesleği yürüten kimselerin uğraşmakta oldukları alan.) | 134

(i.) • Esra sonra başka bir yoldan çok başarılı bir **iş hayatı** kurdu ve hâlâ sürdürmekte. | • Sürekli iyileştirme yönetim, liderlik ve **iş hayatı** ile ilgili olduğu kadar bir "yaşam felsefesi ve tarzıdır". | • Zaten **iş hayatı** için, çoğu kez ihtiyaç duyulan ve kullanılabilecek öyküler tam anlamıyla klasik öykü kalıbına uymuyor.

iş hacmi (i. Ticari kuruluşlarda bir yıl içinde yapılan işlemlerin toplam değeri, ciro.) | 85

(i.) • Önümüzdeki yıllarda Visa'nın **iş hacmi** içinde mobil teknolojilerin payı konusunda bir soru üzerine Alzetta, şunları söyledi | • Soruşturulan havale servislerinin en büyüğü olan "Servis Uno" bir anonim şirket gibi çalışmaktaydı ve yıllık **iş hacmi** 3.3 milyon doları aşıyordu. | • En son 2009 başında dünyanın önde gelen armatörlerinden Yang Ming'le doğu Akdeniz ve Karadeniz'de artan **iş hacmi** doğrultusunda Yang Ming Anadolu isimli bir şirket kurduk.

iş kazası (i. İş yerinde meydana gelen ve işçiyi bedensel veya ruhsal yönden etkileyen olay.) | 76

(i.) • Bir **iş kazası** olmuş işte; kameramanın geri zum net yaparken kazayla çektiği 24 kareden epeyce az. | • Yıllar süren çalışmalar sonunda da **iş kazası** ya da meslek hastalığına sebep olabilen yüzlerce risk kayıt altına alınarak kendilerine yönelik çözüm yöntemleri geliştirilmiştir. | • Bu şekilde **iş kazası** ve meslek hastalıklarının kayıtlarının değerlendirilmesine imkan sağlanmıştır.

iş ortağı (-) | 63

(i.) • Hacı Nazif Çelebi'nin sekreteri ve **iş ortağı** Yahudi'dir. | • Bazıları onun karısı ve çocuklarıyla birlikte Amerika'da sefa sürmekte olduğunu söylerken, ARENA'ya gelen bazı ihbar telefonlarında, ak saçlı, ak sakallı, ama sportmen müflisin, yakın dostu ve **iş ortağı** Osman Akça'nın Denizli'deki tesislerinde ya da çiftliğinde saklandığı belirtiliyordu. | • "Pargem'i Türkiye'de **iş ortağı** olarak seçmemizin en önemli nedeni uzun süredir devam etmekte olan işbirliğimiz sonucunda ortaya çıkan zengin deneyim birikimi.

iş modeli (-) | 80

(i.) • Bu mekanizma sayesinde olası fırsatların zamanında belirlenmesi, bu fırsatlara yönelik özel sektörün bir **iş modeli** oluşturmasının kolaylaştırılması, kamunun ise bu alanların daha hızla gelişmesini sağlayacak ve piyasa ekonomisinin yetersizliklerinden kaynaklanan eksiklikleri giderecek altyapı ve eğitim gibi alanlara yatırımlarını odaklaması sağlanabilecektir. | • Bu yeni **iş modeli**, konnektör üreticilerine birtakım zorluklar getirmektedir; çünkü son ürün talebindeki değişiklikler ve farklı fabrikaların mevcut üretim kapasitelerine göre, CEM'ler üretimi sıkça bir tesisten diğerine, dünyanın çeşitli bölgelerine kaydırabilmektedir. | • Firmalar kendi içlerinde elektronik ticarete yönelik bir bölüm açıp, günün 24 saati haftanın 7 günü hizmet vermeleri, müşteri isteklerine cevap verebilmeleri, fiyat ayarlamalarını anında yapabilmeleri gibi unsurları içeren bir **iş modeli** oluşturmaları gerekir.

iş günü (i. *Tatil günleri dışında kalan, çalışılmak üzere yasayla belirlenmiş gün, çalışma günü.*) | 123

(i.) • Gelecek ay yapılacak parlamento seçimleri nedeniyle son toplantısını 3 Aralık'ta yapacak olan Duma'nın onayını almak için önünde yalnızca 5 **iş günü** bulunan hükümet, belgenin imzalanmasını izleyen ilk işgünü olan dün toplandı. | • Bankalararası para piyasasında, Aralık ayında T/N (bir **iş günü** sonrası valörlü, ertesi iş günü vadeli) ve T/W (bir iş günü sonrası valörlü, bir hafta vadeli) gibi yeni vade türlerinde işlemler için Merkez Bankası'na kotasyon verilmeye başlanmıştır. | •

Gümrük idareleri, ihracat işlemlerinin sonuçlanmasını izleyen ilk **iş günü** içerisinde, aşağıda yazılı belgeleri, Beyanname-Taahhütname yazılı aracı banka adresine taahhütlü olarak, göndermekle yükümlüdürler:

kadın

genç kadın (-) | 1004

(i.) • **Genç kadın** dinledi, dinledi, sonra bir fırsatını bularak ilk anda safça sayılabilecek sorular sormaya başladı. | • Eteği terliklerini kapatan, yelege kalçalarından aşağı inen koyu mavi yün takımının içine, mavili grili çiçekleri olan bir buluz giyinen, başını giysileriyle uyumlu bir örtüyle kapatan **genç kadın**, bakışmaktan sıkılmış olmalı ki, kalktı, sehpa da duran cam şekerliği aldı, kapağını açıp konuğuna uzattı. | • **Genç kadın**, amacına ulaşmak için babasının arkadaşı olan bir aktara gider ve kendisine zehir vermesini ister.

yaşlı kadın (-) | 795

(i.) • Feride'nin önünde bekleyen **yaşlı kadın**, sarıldığı battaniyenin arasından uzattığı çanağı sallayarak: | • **Yaşlı kadın** Sevilay'ın artık kışları Muhterem'in yanına gelmesini istiyordu. | • **Yaşlı kadın** masaya tutunarak kalktı.

kadın hakları (-) | 263

(i.) • **Kadın hakları**, eşitlik, insan hakları v.b., konularda toplantı ve törenlerin düzenlendiği bir dünyada, bizdeki kimi yöneticilerin kafa yapıları hâlâ yüzyılların gerisindeki düzeyde bulunuyordu... | • Türkiye'de reformların son 1 yılda yavaşladığına dikkat çekilen raporda, limanların Rum gemilerine açılması, ifade özgürlüğü, azınlık ve **kadın hakları** konusunda adımlar atılması gerektiği vurgulanıyor. | • "Sıfır hoşgörü" bağlamında işkenceyle mücadele, ifade özgürlüğü, dini özgürlükler, **kadın hakları**, Uluslararası Çalışma Örgütü standartları, sendikal haklar ve azınlık hakları da beklentiler arasında sayılıyor.

kadın kadına (z. Yalnız kadınlar arasında, kadınlar baş başa.) | 141

(z.) • Kahverengi maroken koltuklara uyum sağlayan pembe ışıklı abajurun altında çay ve pastalarını yerken güncel konulardan **kadın kadına** konuştular. | • **Kadın kadına** dertleşmeliyim. | • **Kadın kadına** eğlenmek, söyleşmek, belki birbirlerinin kadın yüzlerini daha çok görmek için...

az

en az (-) | 7604

(z.) • Çocuklarımızın, **en az** 10 yaşlarına kadar "dini eğitimlerinden" ebeveynler doğrudan sorumludurlar. | • Bu durumda delege; Merkez Disiplin Kurulu için en çok dokuz, en az beş, Merkez Yönetim Kurulu için en çok yetmiş **en az** otuz adayı işaretleyebilir. | • Bir özel bir çocuğun maliyeti **en az** 20 milyar.

daha az (-) | 5878

(s.) • Atmosferdeki sera gazlarının gelen güneş ışımına karşı geçirgen buna karşın geri yansıyan uzun dalgalı yer ışınlarına karşı **daha az** geçirgen olması nedeniyle yeryüzünü beklenildiğinden daha fazla ısınmasını sağlayan ve ısı dengesini düzenleyen bu doğal süreç sera etkisi olarak adlandırılmaktadır. | • Her mal ve hizmet daha çok emek, daha az sermaye kullanılarak (emek-yoğun üretim teknolojisi) üretileceği gibi, **daha az** emek ve daha çok sermaye kullanılarak da (sermaye-yoğun üretim teknolojisi) üretilebilir. | • Bunun anlamı doğudaki bölgelerin, uzmanlaşmayı, ülkenin düşük verimliliğe sahip sektörlerinde yaptıkları ve bu sektörlerde de ülke ortalamasından **daha az** verimli olduklarını göstermektedir.

az çok (z. Bir parça.) | 5083

(z.) • Şimdi güzel sanatlar nasıl güzel sanatlar fakültesinin sınavlarına girdiğimiz zaman hani daha önce benim resimle ilgili çok haşır neşir olmasamda şunu çiz deseler **az çok** çizebilirim. | • Zaman içinde, kendini gösterdikçe de zihinsel yetenekleriyle Profesör'ün **az çok** özdeşleşebildiği, kendisinde gençliğini görebildiği tek öğrencisi haline gelmişti. | • Eğer Türkiye'de yaşıyorsanız ve olayları da **az çok** izliyorsanız, milliyetçi partilerin yükselişinde "şaşırtıcı" bir şey olmaması gerekirdi.

az önce (-) | 1824

(z.) • Emm, biz bi şeyler icat etmiş olsak onlar da bizden etkilenicektir diye yazmış sevgili Eris çok teşekkür ederim **az önce** söylemiştim ya, Fransa'nın işte aldığı o ürünleri gümrükte bekletip yeni bir isim koymasına Fransızca bir isim koymasıyla ilgili bu T-shirt, short. | • Peygamber hem bu yetkilinin ümmetin başına geçmesini sağlamak, hem de bir hanedan geleneğine zemin hazırlamamak için, **az önce** işaret ettiğimiz yolu seçmiştir. | • Emm önem **az önce** belirttiğimiz gibi önemli olan her şeyi emm anında kaydedip not almaya çalışılmalı bunlarla birlikte hocamızın da söylediği gibi tanımlayıcı kısa notlar alınabilir emm yani ilerde kullanılmak üzere kısa notlar alınabilir.

az sonra (z. Kısa bir süre sonra, birazdan.) | 1973

(z.) • **Az sonra** masaya, mesleğinden ötürü "tarafsızlık imajı bozulmasın" diye, Allah'a inandığını söylemek istemeyen bir başka arkadaşları daha dahil oluyor. | • **Az sonra**, mutfakta çile dolduran canlardan biri tepsi içinde dört fincan kahveyle geldi. | • **Az sonra** yeniden çalmaya başladığında Galip, Rüya'lar İstanbul'a gelmeden bir yıl önce, tuhaf adlı damat adayının, amcası ve ağbisiyle Hâle Halayı istemek için yaptığı o ziyareti düşünüyordu.

az sayıda (-) | 861

(s.) • Önce **az sayıda** gazetecinin kafa kafaya vererek kendi sorunları için çözüm aradığı; çözüm bulamasa bile çözüm yolunda neler yapılabileceğinin tartışıldığı günlerden, yüzlerce gazetecinin katılımıyla gerçekleşen toplantıları gerçekleştiren Gazeteciler Meclisi Girişimi neredeyse bir yılını dolduruyor. | • Öte yandan, medya içeriğinde, siyasetçiler, iş kadınları olmakla sıradışı örnekler olarak görünen **az sayıda** kadın ise ısrarla, çocuk bakmak, diyet yapmak gibi geleneksel rol ve meşguliyet çerçeveleri içine hapsedilmektedir. | • **Az sayıda** resmi kaynakta olduğu gibi Hitler'in yakın çevresindekilerin verdiği bilgilerden ve Nazi döneminin en çok satan kitabı "Kavgam"dan -bu dönemde İncil'den başka hiçbir kitabın "Kavgam" kadar çok satmadığını da belirterek- yararlanıyor.

az az (z. Yavaş yavaş./ Küçük ölçülerle.) | 604

(z.) • **Az az** başladım çok şükür birşey olmadı. | • çiçeklerdi ağaçlardı **az az** kanıyor | • iştahlı kızımın iştahı sıfır oldu bu ilaç yüzünden şimdi sanırım ağız tadını bozduk **az az** içiyor.

az biraz (-) | 301

(s.) • **Az biraz** kilo iyidir. | • Don Kişot'la da, Homeros'la da, Joyce'la da, Salinger'la da, Gargantua'yla da, ama aynı zamanda Türk şair ve edebiyat insanıyla da ilgilenip bunları bizimle paylaşan; sinema, tiyatro, bol içki, **az biraz** hedonizm, sosyalizm ve biraz daha fazlaca bireycilikle karışan bu bileşimin fitilini ateşleyen genç Amerikalılar'ın, 60'lar sonuna doğru çekip "anayurt"larına döndüklerinde ortaya önemli eserler döktüklerini sonradan öğrendik. | • Bu pileli ekose etekli, **az biraz** tombiş, yanakları al, gözleri zifiri gece.

(z.) • **Az biraz** gittikten sonra yolda birisi el ediyor. | • **Az biraz** salınarak sokaklarda, cadde isimlerini ezberleyerek, market isimlerinden yön tayini yapa yapa

tutuyorsun otelin yolunu. | • Doktorcuğum, dedim, şöyle uzun ve yorucu bir günün akşamında eve gelip bi tane bira çaktım mıydı, işte o an **az biraz** rahatlıyorum.

az buçuk (z. *Bir parça, biraz.*) | 116

(z.) • Şimdi **az buçuk** hissediyor acıyı boğazına dek. | • Elde edeceğim başarıların, geçireceğim sağlıklı günlerin, tadacağım keyiflerin kıymetini **az buçuk** bildim, bilirim zaten. | • Örneğin sayfayı **az buçuk** yaptıktan sonra, "html olarak düzenle" seçeneğini merak edip tıkladığımda karşıma ilk kez html kodları çıktı ve tabii ki hiçbir şey anlamadım.

(s.) • Diyelim, bir eski Mısırlı'yı canlandırırken, elimizdeki tarihsel belgeler bize **az buçuk** bilgi verebilir. | • Hani o zamanlar denizler **az buçuk** temiz sayılırdı... | • Bizim toplumumuzda ise en başta istirahat etmek ve vücudu sıcak tutmak olmak üzere bölgelere göre tatbikte **az buçuk** farklılıkla bulunan muhtelif metotlar uygulanmaktadır.

ona

ona buna (i. *Herkes.*) | 115

(i.) • Şimdi ise bizler, **ona buna** rüşvet bile veremeyecek kadar faydasız ve gereksiz insanlarız. | • Bakıyorsunuz, en lüks evler, arsalar, araziler, kendisi, eşi ve çocuklarının altında, hepsi birbirinden lüks son model arabalar, yatlar, katlar, sosyete partileri, yüklü banka hesapları, **ona buna** hava atmalar... | • Notlar, daha çok, işe başlarken yaptığı küçük tüccarlıkta **ona buna** attığı çelmeler, büyük zengin olduktan sonra da sergilediği "vefasızlıklar" ve camiasında çalışanlara karşı zaman zaman takındığı kaypak tavır söylentileri üstüneydi.

sözüm ona (z. *Sanki, güya.*) | 212

(z.) • Aklınca, Cumblat, karısı Nora ve kendisinden oluşturduğu erotik bir üçlü ilişkiyle **sözüm ona** romana orjinallik katmayı amaçlayan Carmen'in, Cumblat'ın tempo düşüklüğüne olan ilgisi uzun sürmez. | • Belki kendi günlük beğenilerine göre çok güzel, çok iyi, **sözüm ona** çağdaş (?) olan bu yerleşmeler elbette kent ya da kent parçası değildirler. | • Nikâhsız yaşamayı çağdaşlık sayan zibidiler, babasız çocuğuyla övünen **sözüm ona** sanatçılar.

belki

belki de (? `şu da olabilir` anlamında kullanılan bir söz.) | 12653

(s.i.) • **Belki de** bir tesadüf eseri idi ama o birkaç saniyelik kısa zaman dilimi içinde bunun kendi marifeti olduğunu düşünmeye başladı. | • Malların ortaya çıkartılmasında asıl zorluk, **belki de** böylesi bir müsâdere sürecinden kurtulabilmek maksadıyla, kişinin servetini, murabaha, mudarebe, ortaklık v.s gibi farklı şekillerde işletmekte olmasıdır³⁸. | • Öyle oluyo genelde burdan belki çıkan bi isim **belki de** sonra bi şekilde yerini buluyo di mi veya yerine de bulabilir diye düşünüyorum.

kimbilir belki de (-) | 131

(s.i.) • "Haberci Çocuk" maddesini açarsanız hakkımızda bilmek istediğiniz her şeyi öğrenebilirsiniz, **kimbilir belki de** daha fazlasını." | • **Kimbilir belki de** evlenmiş, beraberliklerini mutlu bir şekilde sürdürüyorlardı. | • **Kimbilir belki de** hatırlamak için, tekrarlamak gerekli.

devlet

devlet başkanı (i. *Yönetim şekline göre devletin en üst yöneticisi.*) | 1601

(i.) • Dolayısıyla diğer ülkelerde, uluslararası andlaşmaların **devlet başkanı** tarafından onayı bakımından parlamentonun izni şarh, istisnai, Türkiye'de ise kuraldır. | • Öptüğün koskoca bir **devlet başkanı**, hem de ülkeneye konuk olarak gelmiş. | • Sudan'ın eski **devlet başkanı** Ca'fer Numeyri'nin 1983 yılında İslâmi Milli Cephe Partisi'ni iktidara ortak ederek, İslâm kanunlarını uygulama denemesine girmesinde, bu "yıpratma politikası"nın bir örneğini görüyoruz.

devlet bakanı (i. *Bazı resmî kuruluşların yönetimini başbakan adına üstlenen hükûmet üyesi.*) | 1152

(i.) • **Devlet Bakanı**, basın danışmanını çağırdı: | • Yine hükümette MHP'den **Devlet Bakanı** olarak yer alan Prof Dr. Ramazan Mirzaoglu ise, daha net ifadelerle bu niyeti özetlemektedir; | • Tansu herhalde **Devlet Bakanı** olarak kalacak değil...

devlet adamı (i. *Devlet yönetiminde söz sahibi kişi.*) | 309

(i.) • Çünkü siz bize gönderdiğiniz üst düzey temsilcilerinizi **devlet adamı** eğitimi almış, devlet adamı niteliklerine sahip, tecrübesini geçirmiş şahsiyetler arasından seçmiyorsunuz. | • Yasallığın yeminli düşmanı olan Cari Schmitt, 1848 Devrimi öncesinde muhafazakâr Fransız **devlet adamı** Odilon Barrot'un sloganlaştırdığı ve daha sonraları çok tartışılan "la legalite no us tue" (yasallık bize -yönetenlere- ölüm getirir) sözüne yaptığı atıfla, bu tutumunun gerçek saikini de ele vermiş oluyor. | •

Biri Özal'ı "tarihin en büyük devrimcilerinden biri" olarak ilan etti, bir başkası "Atatürk'ten sonra gelen en büyük insan" olarak nitelendirdi, bir diğeri "en özgürlükçü ve demokrat **devlet adamı**" olarak selamladı, biri de "çağının ötesinde" olduğunu duyurdu.

devlet memuru (-) | 205

(i.) • Yönetmeliğe göre belirtilen amaç ve ilkelere aykırı dersler almış öğrenci üniversite mezunu sayılmayacak, **devlet memuru** olamayacak, erkekse askerliğini er olarak yapacak ve Türkiye'de bir üniversiteye transfer olamayacak. | • Bu adayların nitelikleri ise "...basın, yayın iletişim ve teknolojisi, kültür, din, eğitim, hukuk alanlarında birikimi olanlardan ve yüksek öğretim görmüş, **devlet memuru** olma niteliğine sahip..." olarak düzenlenmiştir. | • İyi aile çocukları ya orduya yazılır ya da Saray'da **devlet memuru** olurdu.

devlet tahvili (i. Devletin aldığı genellikle uzun vadeli borçlar karşılığında özel ve tüzel kişilere verdiği ve sahibinin devletten alacaklı olduğunu gösteren kıymetli kâğıt veya belge.) | 105

(i.) • Hazine'nin ikinci ihalesi olan, iki yıl vadeli, altı ayda bir yüzde 2.5 kupon ödemeli dolar cinsinden **devlet tahvili** ihalesine ise toplam 563.2 milyon dolarlık teklif gelirken, net satış miktarı 286.9 milyon dolar oldu. | • Önceki düzenlemede bankalar yıllık vergilerini hesaplarken **devlet tahvili**, yatırım fonlarının vadesi eğer gelecek yıla sarkarsa bankalar vergiyi bir sonraki yılda ödüyordu. | • Konsolide bütçe finansmanı için 1997 yılında net 1.5 katrilyon Türk lirası tutarında **devlet tahvili** borçlanmasına gidilmiş

federal devlet (-) | 126

(i.) • **Federal devlet** eğer federal yasaların uygulanmasını kendi yönetimi (federal yönetim/idare) aracılığıyla gerçekleştiriyorsa bu durumda bu yönetimi oluşturan görevliler birer merkezi görevlidir. | • Türkçede, genellikle, federal yönetim için "**federal devlet**" veya "merkezi devlet"; federe yönetimler için "federe devlet" veya "üye devlet" terimleri kullanılmaktadır. | • Ayrıca **federal devlet**, federal vergilerle oluşturulan fondan federe devletlere, finansman açıklarını kapatmaları için kredi verebilmekte ve yine, ek yardım programlarını finanse edebilmektedir.

derin devlet (i. Devletin çıkarlarını gözetip kolladığı öne sürülen, göz önünde olmayan örtülü güç.) | 195

(i.) • Ülke tehlikeli bir gidişe yöneldiğinde alıştığımız üzere, kimilerinin "**Derin devlet**" diye adlandırdığı güçler devreye girer; kendi yöntemleriyle bir yolunu bulup, tencereyi pisleyenleri kenara çeker; işleri düzene ve yoluna koyardı. | • Ümraniye'de bulunan el bombalarıyla ilgili soruşturmada ortaya çıkan örgütlenme "**derin devlet**" tartışmalarını tekrar gündeme getirdi. | • DYPSHP (CHP) koalisyonu toplumsal muhalefete karşı "Topyekûn savaş stratejisi"ni yürürlüğe koymuş, **derin devlet** politikaları ülkenin üstüne karabasan gibi çökmüştü.

laik devlet (-) | 119

(i.) • Demokrasinin dinsel baskıcılıkla engellenmesini önlemenin yolu, **laik devlet** ve toplum düzeni gerçekleştirmektir. | • **Laik devlet**, demokratik hukuk kurallarını işleten devlet demek. | • "İşte, **laik devlet** böyle böyle elden gider" yorumlarıyla sakız gibi sündürüldü.

devlet sırrı (i. Devletin güvenliği, ulusal varlığı, bütünlüğü, anayasal düzeni ve dış ilişkilerini içeren, kamuya açıklanmaması gereken çok gizli bilgi veya belge.) | 93

(i.) • Ben de öyle diyorum ama **devlet sırrı** gibi saklıyor yazdıklarını. | • Yani Türkiye'de bugün de **devlet sırrı** yeni bir şeymiş gibi karşımıza çıktı. | • Dolayısıyla "kimin nasıl yaptığı" soruları **devlet sırrı** olarak kaldı.

demokratik devlet (-) | 131

(i.) • Bürokratik devlet, tipi olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti, açık ve şeffaf bir **demokratik devlet** haline dönüşmedikçe buna imkân yoktur. | • **Demokratik devlet**, ideolojik ön kabuller doğrultusunda kanunlar yapan devlet değildir, tersine herkesin temel hak ve özgürlüklerini, bir başka deyişle, herkesin hak ve hukukunu güvence altına almak için kanunlar yapan bir devlettir. | • Halbuki **demokratik devlet**, temel hak ve özgürlüklerin sınırını olabildiğince geniş tutar ve özgürlükleri sınırlamayı bir kural olarak benimsemez.

dünya

dünya çapında (-) | 878

(z.) • Geçen yüzyıl, bakkalda çıraklık yapan küçük bir çocuğun, biriktirdiği minik sermaye ile açtığı bir başka bakkal ile ülkesinin kaderini etkileyen **dünya çapında** sanayi kuruluşlarının sahibi olabildiği görüldü. | • Başta Amerika ve Avrupa ülkeleri olmak üzere, **dünya çapında**, bu arada artık ülkemizde de, bir şeyler yapan bu türden binlerle ifade edilen düşünce, kurum ve fikirden söz edilmektedir. | • Bugün Türk

şirketlerinin dış pazarlarda oldukça başarılı görüldüğünü, çok sayıda şirketin **dünya çapında** üretimde bulunabildiğini kaydeden yetkililer, 1996 ve 1997'de bunun getirdiği bir satış büyümesi olduğunu ancak bunun bilançoda gösterilen net kara yansımalarının aslında 1998'de olacağını bildirdiler.

dünya görüşü (i. Evrenin ve hayatın anlamını, amacını, değerini, insan varlığını ve davranışlarını bütünüyle kavramaya çalışan genel düşünce.) | 424

(i.) • Öte yandan, dildeki **dünya görüşü**, dilin kendine özgü tasarım ve kavram içeriği olarak belli bir dil çevreni kurar ve bu çevren konuşan birey için bir tür sınırlandırma oluşturur. | • Kara filmlerin bizim ele aldığımız konu açısından, yani felsefi boyutu ve özellikle de varoluşçu **dünya görüşü** ile olan ilişkisi bakımından önemi, ya da film noir'ı özgün kılan şey ise, bu filmlerin yetkin örneklerinde görülen şeyin yalnızca şiddet, cinayet ya da suç olması değil, ama "suç"un ne olduğunu sorgulamasıdır. | • Ulusal ideoloji, bir yandan toplum için ortak ve yaygın biri "bizlik" temeli oluşturmakta, öte yandan bu "bizlik" çerçevesinde ortak bir **dünya görüşü** sağlamaktadır.

dünya kupası (-) | 255

(i.) • MİLLÎ Takımımızın **dünya kupası** elemelerindeki son şans arayışı için Hollanda'ya yaptığı "umuda yolculuk" oyunu için biz de Amsterdam yollarındayız... | • Kurumlara yönelik telekom ağı ve hizmetleri alanında lider şirketler arasında yer alan ve 2006 FIFA **Dünya Kupası** sponsoru olan Avaya, Almanya'nın Frankfurt şehrinde 2006 FIFA Dünya Kupası için inşa edilen yeni stadyumunun, ses ve veri bütünlük altyapısı ile uygulamalarını kuracağını açıkladı. | • **Son dünya** kupası sırasında müzeye hediye edilen Türk Milli formasını cam bir çerçeveye çerçeveletip duvara asmış.

dünya ekonomisi (-) | 172

(i.) • **Dünya ekonomisi** büyük ölçüde bu enerji kaynaklarının fiyatına bağımlıdır. | • Teknoloji, **dünya ekonomisi** ve politikası içinde ülkelerin konumlarını ve aralarındaki ilişkileri belirleyen temel faktörlerden birisidir. | • Böyle bir sürecin sadece yükselen piyasalar açısından değil, aynı zamanda genel olarak **dünya ekonomisi** üzerinde de olumlu yansımaları olacaktır.

dünya şampiyonası (-) | 102

(i.) • Uluslararası Halter Federasyonu Başkanı Alman Thomas Schödl'in, Finlandiya'daki **dünya şampiyonası** sırasında seyirci kimliği ile müsabakaları izleyen Naim'e "Haltere dön. | • Bu şampiyonanın formatının Dünya Plaj Futbolu Federasyonu'nun 1994 yılından bu yana organize ettiği **dünya şampiyonası** formatı üzerine kurulacağı belirtildi. | • Çin'de ilk kez bir **Dünya Şampiyonası** yarışı koşuldu.

dünya güzeli (s. Çok güzel (kimse).) | 121

(i.) • Ottivan Kralına, o yoksul kulübeden çıkan kız da **dünya güzeli** göründü. | • Tıpkı bu "**Dünya güzeli**" gibi camlandılar, mavi çerçeveler giyindiler ve duvarlarımıza yerleştiler... | • **Dünya güzeli** yapma çıktı...

(s.) • İnançla nurlanmış yüzleriyle adamlar, o **dünya güzeli** kadınlar, şalvarlarıyla çığlık çığlığa her yerdeydiler... | • **Dünya güzeli** bir bebek istiyorduk.

dünya rekoru (-) | 77

(i.) • Tayland'ta dün başlayan Dünya Yıldız Bayanlar Halter Şampiyonası'nda, Türk Milli Takımı'ndan 44 kiloda mücadele eden Şaziye Okur, koparmada **dünya rekoru** kırarak üç altın madalya kazandı. | • ABD'li sprinter Justin Gatlin'in **dünya rekoru** sevinci kısa sürdü. | • Atletizmde Fazıl Zekeriya'nın yüz metreyi 7 saniyede koşması, uzun atlamada Bekir Sami'nin 35 metrelik **dünya rekoru**, sırkla atlamada 27 metrelik Avrupa, dünya ve olimpiyat rekorları, Milli futbol takımımızın tam üç kez dünya kupasını kazanması bu döneme rastlar.

dünya tatlısı (-) | 50

(s.) • Gökdil Lisesinin aydınlık ve çiçekler içinde **dünya tatlısı** kütüphanesini, çiçeklerle kitaplara sevdalı kütüphane görevlisiyle, öğrencilerine biraz daha bir şeyler vermek için didinen güler yüzlü öğretmenlerini unutamıyorum örneğin. | • Karısını yeni kaybetmiş, bunak bir annesi ve okul çağında **dünya tatlısı** iki kızı ile birlikte hayatını idame ettirmeye çalışan, sıkıntı içinde yaşayan gururlu bir adam. | • Şinasi bey, "Muhterem Hulki Bey," diye başlayan üç sayfalık mektubunda dizindeki kireçlenmeden dert yanyor, **dünya tatlısı** torununun türlü yaramazlıklarını hikaye ediyor

dünya haritası (-) | 57

(i.) • Wegener ve arkadaşları **dünya haritası** üzerinde görülen tüm kıtaların eskiden bir büyük süper kıta halinde bulunduğunu ileri sürmüşler. | • **Dünya haritası** çizen

Müslüman coğrafyacıların ünlülerinden birisi de meşhur bilgin el-İdrisi'dir. | •
Sonuçta, İkinci Dünya Savaşı'ndan beri istikrar ve ana profilini korumuş
olan **dünya haritası** da yeniden şekilleniyor.

yüksek

yüksek lisans (i. *Lisans diplomasıyla doktora arasındaki akademik derece.*) | 517

(i.) • Birincisi bireyleri iş yaşamına hazırlayan iki yıllık meslek okulları, ikincisi
sınavsız girilen üç yıllık lisans, **yüksek lisans** ve doktora eğitimi veren üniversiteler,
sınavla öğrenci alan, eğitim niteliklerinin üstünlüğü ile tanınan, neredeyse tüm
mezunlarının hemen iş bulduğu çok saygın dört yıllık yüksek okullar. | • Şimdilerde,
Washington D.C'deki Amerikan Üniversitesinde aynı dalda **yüksek lisans** yapmakta,
aynı zamanda bir şirkette çalışmaktadır. | • Ne üniversite okumak, ne **yüksek lisans**
yapmak, ne uysal biri olmak, ne akıllı olmak, ne güzel olmak, ne çalışıp kendi ayakları
üzerinde duruyor olmak...

yüksek öğrenim (i. *Ortaöğrenim düzeyi üstündeki öğrenim, yüksek tahsil.*) | 316

(i.) • KKTC gibi küçük bir ekonominin, benzer küçük ekonomilerde olduğu gibi
hizmetler sektörüne dayalı, hizmetlerin ise turizm başta olmak üzere finansal
hizmetler, **yüksek öğrenim** ve ticaret gibi sektörlerden oluşması beklenmektedir. | •
a- Vakıf üniversiteleri dışında, özel **yüksek öğrenim** kurumlarının açılmasına yasal
olanak sağlanmalıdır. | • Çoğu ABD kaynaklı üniversiteler, kurs statüsündeki
şirketler aracılığıyla türbanlılara **yüksek öğrenim** kapısını açtı.

yüksek öğretim (i. *Üniversiteleri yönetmek görevini ve sorumluluğunu taşıyan
birimlerden oluşan kuruluş./ Ortaöğretimi bitirenlere, üniversite, akademi vb. eğitim
kurumları tarafından planlanıp uygulanan öğretim.*) | 403

(i.) • Türkiye'de 2000-2001 öğretim yılı yükseköğretim istatistiklerine göre üniversite
ve diğer **yüksek öğretim** kurumlarında toplam 67.880 öğretim elemanı görev
yapmaktadır. | • 1982'ye gelindiğinde ise, ODTÜ dahil 19 üniversite ve
146 **yüksek öğretim** kurumunun kuruluşunun gerçekleştiği görülmektedir. | •
Ayrıca, İlköğretmen Okullarının eğitim sürelerinin artırılması, birkaç yıl sonra
gerçekleşecek olan ilköğretim öğretmeni yetiştirme işini **yüksek öğretim** seviyesine
taşıma girişimleri içinde önemli bir başlangıç olmuştur.

yüksek enflasyon (-) | 344

(i.) • TMUDESK'in standart çalışmalarını yaparken önceliğin **yüksek enflasyon** dönemlerinde finansal raporlama standardına verilmesi bu zorunluluğun bir sonucudur, tik yayımlanan 11 standart arasında TMS-2'nin bulunması, bu açıdan olumludur. | • Ekonomiye yorumlayan herkesin zararlarını söylemekten bıktığı **yüksek enflasyon**, maaşıyla ay sonunu getiremeyenlerin, kapısına kilit vurulan fabrikaların, üretime değil de paraya yatırım yaparak gelir dağılımını bozan rantçıların en büyük sebebi... | • Türkiye'de olduğu gibi uzun zamandan beri mevcut **yüksek enflasyon** ortamında munzam karşılık oranları aynı zamanda yerel para birimi lehine para ikamesi yaratmak içinde kullanılmaktadır

yüksek teknoloji (i. Yüksek düzeyde uygulanan teknoloji, ileri teknoloji.) | 289

(i.) • Üniversitenin içinde yapılan **yüksek teknoloji** çalışmalarından özel sektör haberdar değil. | • Ancak, 2001 yılında imalat sanayi ihracatı %6 oranında azalma göstermiş, imalat sanayi içinde önemli yer tutan **yüksek teknoloji** ihracatı ise %10 oranında azalmıştır. | • Bu nedenle dünyada özel önem veriliyor bu **yüksek teknoloji** dalına.

yüksek tansiyon (-) | 165

(i.) • Toplam kalori, kolesterol, hayvansal (doymuş) yağ ve rafine şekerlerce yüksek bir diyet izleyen toplumlarda (gelişmiş batı ülkeleri, gelişmekte olan ülkelerin zengin sınıfları) şişmanlık, şeker hastalığı, **yüksek tansiyon** ve kan yağları artışı daha sık görülmektedir; bunlarsa damar sertliği sıklığını artırmaktadır. | • Bulgalara göre; **yüksek tansiyon**, şeker ve kalp hastalığı; annesinde, babasında ve onların kardeşleri ile babalarında da görülen hastalıklar. | • Şişmanlık: BMI'si 30 ve üzerinde olanlar da **yüksek tansiyon** daha sık görülür.

yüksek mahkeme (-) | 158

(i.) • Başkanı'nın, bir **yüksek mahkeme** başkanına asla yakışmayacak taraflı tutumu yüzünden siyasi bir odak haline dönüşmekte olan Anayasa Mahkemesi de yıpranacak ve yıllar sonra Yassıada Mahkemesi gibi tartışılacaktı. | • Amerika devlet yapısı içindeki görevlilerin ücret dağılımına bakınız, oradaki genelkurmay başkanlarının önünde olduğunu görürsünüz **yüksek mahkeme** başkanlarının. | • Bu nedenle federal devletlerin hepsinde bu tür yetki uyuşmazlıkların çözmek üzere bir federal **yüksek mahkeme** vardır.

yüksek basınç (i. Basınçölçerde 760 milimetre üstünde bulunan ve güzel havayı belirten hava durumu.) | 125

(i.) • Betonarmede beton ve çelik gibi iki ayrı yapı malzemesinin iyi özelliklerinden, öncelikle betonun **yüksek basınç** mukavemeti ile çeliğin yüksek çekme mukavemetinden yeter ölçüde yararlanır. | • Mekanik kalb kapakçıklarında kapak vazifesi gören yaprakçıkların âni açılıp kapanması **yüksek basınç** düşmelerine sebep olmakta ve neticede kavitasyon baloncukları ortaya çıkmaktadır. | • Örneğin okyanus tabanında **yüksek basınç** altında yapılan araştırmalarda robot denizaltılar kullanılmaktadır.

yüksek topuklu (-) | 72

(s.) • Aslına bakılırsa, ne kadar bağımsız, özgür olsalar da, **yüksek topuklu** son moda ayakkabılarıyla, yolda, parke taşları üzerinde düşmeden sekmeye çalışan çağdaş hanımlar bugün bile birkaç kuşak önceki büyükanneleri gibi, erkeğin güçlü koluna ihtiyaç duyuyorlar; ama belli etmemeye çalışıyorlar!.. | • Güzel mavi elbiseler giymiş, güneş gözlükleri takmış, saçlarını kabartmış, **yüksek topuklu** ayakkabılar giymiş. | • Kalın ve tok ses **yüksek topuklu** terliklerine aitti mesela.

farklı

farklı farklı (-) | 2270

(s.) • O dedi ki zaten bu belli amacı hani öğrenciler kaynaşsın hani **farklı farklı** arkadaşlar edinsinler. | • Emm ikinize de ortak bir soru sorucam çünkü hani bu benimde çözemedim bir şey ama kendi adıma kendi içimde çözdüğüm ama benden üstatlarla konuştuğumda **farklı farklı** yanıtlar aldığım bir şey. | • "İnsler" in gelip onların bulundukları yerlere evler, evlerin yakınlarına ayakyolu barakaları yapıp onları rahatsız etmelerine bir şekilde karşılık verecek, yapı tuğlaları **farklı farklı** insanları aynı illette birleştirerek, ölmeden oralardan ayrılıp gitseler dahi peşlerini bırakmayacak.

çok farklı (-) | 2689

(s.) • Dolayısıyla, yolsuzlukla mücadelenin en önemli önkoşulları şunlardır: Mücadele **çok farklı** alanları kapsayan ve çok farklı önlemleri içeren bir topyekun mücadele olmalıdır. | • **Çok farklı** sosyal etkinlikler yapılıyor ve dersler dışında kalan her ne varsa hepsi çok güzel. | • Bu yasanın, esas olarak çok önemli, **çok farklı** boyutları bulunmaktadır.

hep

hep birlikte (-) | 1769

(z.) • Yüzyıllardır genlerimize işlenmiş ve kolay kolay değişmeyeceğini düşündüğüm bu özelliklerimizin, gelecekte ne kadar değişebileceğini, ümit ediyorum ki **hep birlikte** göreceğiz. | • Bu şuurun, nasıl oluştuğunu **hep birlikte** görelim. | • Öğlen yemeklerini **hep birlikte** yediler.

hep beraber (z. Birlikte.) | 688

(z.) • Süreç içerisinde oluşan "Yunanlıların olayları biraz yanlış anladığı ya da hata yaptığı şeklindeki" yorumları da **hep beraber** gülelim diye hatırlatıyorum. | • Ben de çok duygulandım, biz **hep beraber** büyüdük. | • Ben, 12 Eylül öncesinde genel yayın müdürü, yazı işleri müdürü **hep beraber** oturup, "yahu bugün terör olayı olmadı" dediğimizi hatırlıyorum.

hep bir ağızdan (z. Toplu olarak (söylemek, konuşmak.)) | 307

(z.) • Bir taraftan "asker ocağı, peygamber ocağıdır" derken, diğer taraftan TBMM'de görevli askerlerin varlığından ve onların yemek duasında bu aziz milletin kendilerine verdiği nimetlere şükran ifadesi olarak **hep bir ağızdan** söyledikleri "sağ ol" nidasıyla zaman zaman söyledikleri marşlardan dahi rahatsızlık duyuyor. | • Savaş Ay ve Muazzez Abacı, Zeki Müren'e artık aralarına dönmesi için birlikte yalvardılar, samimi gözyaşları döktüler ve "şimdi uzakladasın, gönül hicranla doldu" şarkısını hıçkırıklar içinde, **hep bir ağızdan** söylediler. | • Adam bayılmak üzereyken ötedeki Müslüman topluluk **hep bir ağızdan** bağırmaya başladı.

hep birden (z. Toplu olarak, cümleten.) | 141

(z.) • Tandırdamı'nın önünde oynayan serçeler **hep birden** havalanıp kiraz dalına kondular. | • Sonra da sanki bütün hücreleri ve bedenlerinde ses çıkaran bütün delikleriyle, **hep birden** haykırırlardı: "Laika, Laika, Laika... | • Bir gün seni yakmak için Maraşın yanması gerekirse evlerimizi **hep birden** tutuşturalım diye hazırladık.

özel

özel sektör (i. Ekonomi alanında özel kişilerin veya kuruluşların yaptığı işlerin bütünü, kamu kesimi dışında kalan iş alanı, özel girişim, özel teşebbüs, hür teşebbüs.) | 1225

(i.) • Oysa hem **özel sektör** içersinde sektörün içersinde yapılmış çalışmalar, hem bizlerin yaptığı çalışmalar hem bakanlığın elektrikte işleri idaresinde yaptığı

çalışmalar aslında bunun 250 milyar kilo saat bölü yıl üzerinde olduğunu gösteriyor. |

- Şehir akvaryumları gibi bilgi ve teknolojinin entegrasyonunu gerektiren projelerin sağlıklı bir şekilde oluşturulması ve işletilmesi açısından yerel yönetimler, üniversite, devlet ve **özel sektör** gibi birçok kurum ve kuruluşun iş birliği gerekmektedir. |
- Gelişmiş ülke kaynaklı olmakla birlikte, bu yeni küresel standartların en büyük etkisi, gelişmekte olan ülkelerdeki kamu ve **özel sektör** aktörleri üzerinde görüldü.

özel kesim (i. Resmî kesimden ayrı ve bağımsız çalışan grup.) | 289

(i.) • Özkaynakların oram olarak vergi öncesi karın gelişimi, **özel kesim** firmaları bakımından faaliyet karının net satışlara oranının gelişimiyle paralellik göstermektedir. |

- **Özel kesim** istihdamında İstanbul'un payı 1987'de %33.3 iken %25.4'e, Adana'nın payı ise %16.3 iken %5.4'e gerilemiştir. |
- Ekonomi yazınında yönetişim; bürokrasi ve **özel kesim** olmak üzere iki temel ayak üzerine oturmaktadır.

özel eğitim (-) | 468

(i.) • Üçüncü olarak, öğretmenlerin yaşam-boyu öğrenme paradigması ile, yüksek öğretimle ve diğer **özel eğitim** programlarıyla sürekli güncelleştirilmesi ve temel basamaklardan başlanarak yetiştirilmesidir. |

- Türkçeden Farklı Dillerin Kullanılması Hakkında Kanun Teklifi'nin ilgili maddesinde, "Türkçe dışındaki dillerin öğretilmesi amacı ile **özel eğitim** kurumları kurulabilir. |
- Eğitimci Paris, Alfred Binet'den bir çocuğun zekâ düzeyini analiz edebilecek bir ölçek istediğinde IQ testi doğmuş, bu test sonrasında öğrencileri düşük ya da yüksek zekâ bölümlerine göre sınıflayan ve bu düzeyleri ölçüt alan, üstün yetenekliler ve **özel eğitim** sınıfları oluşturulmuştur.

özel mülkiyet (i. Kişinin sahip olduğu taşınır veya taşınmaz mal.) | 185

(i.) • Şahısların **özel mülkiyet** hakkından yararlanabilmeleri, serbestçe gelir temin edebilmeleri ve teşebbüslerini emin şekilde yürütebilmeleri için adalet ve hürriyet anlayışının mevcut ve hatta gelişmiş olması gerekir. |

- Üretim araçları üzerinde **özel mülkiyet** geçerli olduğu sürece, neyin ne kadar üretileceğini, üretim kapasitelerinin nasıl dağılacağını, sadece ve sadece, kârı maksimize etme çabaları yönlendirir. |
- İşbölümü ve **özel mülkiyet** insanın değerlerinde değişmeye yol açar.

özel kalem (i. Kamu veya özel sektördeki üst düzey yöneticinin görüşmelerini düzenleyen, gizlilik derecesi bulunan yazışmalarını yapan kimse./ Bu kimselerin çalıştığı yer.) | 175

(i.) • Sayın Hikmet Çetin'in dışışleri bakanıyken **özel kalem** müdürlüğünü yapmıştı. |
• Bugünlerde Türkiye Cumhuriyeti devletinin çeşitli bakanlarının, müsteşarlarının, daire başkanlarının, genel müdürlerinin, genel müdür yardımcılarının, personel müdürlerinin, **özel kalem** müdürlerinin ve makam şoförlerinin en fazla dış biledikleri kişinin Turizm Bakanı Erkan Mumcu olduğuna bahse girerim. | • Bugün gördüğüm görev icabı; yanımda yaverim var, **özel kalem** müdürüm var, onlar lazım gelen her şeyi yapıyorlar.

özel ders (-) | 88

(i.) • Ama, üç yıldır sadece **özel ders** veriyor... | • Yukarıdaki koşullar karşısında üniversiteye giremeyen veya girdikleri fakülteleri benimsemeyen gençler, ertesi yıl kazanabilmek için, tek çıkış yolu alan **özel ders** almak zorunda kalmaktadırlar. | • Örneğin, Dünya Bankası'nca 2005 yılında yayınlanan ve dersane ve **özel ders** gibi faaliyetlerin de kapsandığı bir raporda Türkiye'de eğitime ayrılan kaynakların milli gelire oranının yüzde 7'ye ulaştığı hesaplanmaktadır.

özel teşebbüs (i. Özel sektör.) | 48

(i.) • Bu kriz sosyal altyapı programının yanı sıra sınırlı **özel teşebbüs** ve turizm sektörünün genişletilmesi gibi reformlarla bir derece aşılmış olsa da bugün yaşanan kriz Küba'nın dışarı yolladığı tıbbi uzmanlığın yanı sıra önemli bir gelir kaynağı olan turizm sektörünü vuruyor. | • 1950 yılında ise, Türkiye'de **özel teşebbüs** olarak ilk mekanize döküm fabrikası olan "İZSAL Döküm Fabrikası"nı kurmuştur. | • Bugün ülkemizde uygulanmaya çalışılan ekonomik modelin temel kavramları, **özel teşebbüs**, serbest rekabet, kârlılık, yerinden yönetim, birim sorumluluk, yönetime katılma ve ücret gibi kavramlardır.

pek

pek çok (s. Yeterinden fazla, bir hayli.) | 9495

(s.) • **Pek çok** enerji uzmanı hidrojenin geleceğin enerjisi olduğunu iddia etmektedir. | • Üniversitelerimizde yapılan **pek çok** doktora tezi önce araştırmacının rahatça kullandığı bir dille yazılıyor, daha sonra TDK'nun sözlüğü veya o aileden doğmuş bilimsel terim sözlüklerine bakılarak bu uydurma dile çevriliyordu. | • Ve hocası çocuğa bikaç söz söylemiş emm hocası kendisinin bir hayal hırsız olduğunu o yıllarda da öğrencilerin **pek çok** hayallerini çaldığını.

pek de (-) | 3349

(z.) • Şimdi onu böyle **pek de** beceremediği ev işlerini yapmaya çalışırken, çocuk için şimdiden hazırlıklar yaparken, hiç alışık olmadığım biçimde kocasının kolunda gördükçe hem şaşırıyor hem gülüyordum. | • Ancak bu özümseme "anayurt" açısından **pek de** gerçekleşmemiştir. | • 5'in yeni reklam yüzü olduğunu okuduğumda **pek de** heyecanlanmamıştım.

(s.) • Muhasebe ilgili mali işlerini yapıyorum işte prosedürlü işlerini yapıyorum o anlamda **pek de** eğlenceli sayılmaz aslında. | • Bu çalışmada kadının siyaset haberlerinde yer alma oranının **pek de** düşük olmadığı, hatta Cumhuriyet, Yeni Yüzyıl ve Yeni Şafak gazetelerinde, kadınların siyasete ilişkin haberlerde yer alma oranının mağdur ve kurban olarak yer alma oranından daha yüksek olduğu gözlenmiştir. | • İşgücü maliyetleri verimlilik açısından değerlendirildiğinde **pek de** ucuz bir işgücüne sahip olmadığımız ortaya çıkmaktadır.

pek az (-) | 742

(z.) • Kimi zaman bin yıllık bir surun yıkıntısının üzerinde saatlerce kitap okuyor, kimi zaman cami külliyelerinde arşiv karıştırıyor, sahaflardan çıkmıyor, devamlı bir şeyler okuyor ve **pek az** konuşuyordu | • Ancak bu yola şimdiye kadar **pek az** başvurulmuştur. | • Bütün yorgunluklarım, çektiğim acılar **pek az** değiştirdi beni.

(s.) • Ama atalarından kalan kadim bir alışkanlıkla kuruş kuruş biriktirdiği parasını düzenli olarak yurtdışına çıkarıyor, elinin altında **pek az** nakit bulunduruyordu. | • Geri kalmış ülkelerde kâr her zaman yüksektir; çünkü buralarda sermaye **pek az** toprak fiyatı nispeten düşük, ücretler az, hammadde ucuzdur. | • Bu yolla paçayı kurtaran **pek az** kişi oldu.

pek fazla (-) | 704

(s.) • Amaç, hesap sahibine durumu bildirmek olduğuna göre, bunun ne şekilde gerçekleşmiş olduğunun **pek fazla** önem taşıması gerekir. | • Her ne kadar "her ölüm genç ölüm"se de, onunki **pek fazla** genç bir ölüm olmuş ve bir iz bırakmış ardında. | • Ağızlarından **pek fazla** söz dökülmedi ama hemen konuşmaya başladılar.

(z.) • Kulağım, zemini ezip zangırdatarak yaklaşan ökçelerin gürültüsünden artık **pek fazla** etkilenmiyordu. | • Bu cümleler aslında bir sohbet konusu açmak için söylenirler, bu yüzden de üzerlerinde **pek fazla** durulmaz. | • Fakat yediğimiz domatesler domatese **pek fazla** benzemiyor.

pek çoğu (zm. Yeterinden fazlası.) | 391

(zm.) • **Pek çoğu**, "Bir ev alırım, bir araba alırım," diye yanıtlar sizi. | • Ama, **pek çoğu** bunun farkında değildir. | • **Pek çoğu** akademiye sonradan girmişti, kolej kökenli değildi.

pek yakında (-) | 87

(z.) • Bulgularına göre, yeni makroekonomik çerçeve **pek yakında**, otomatik istikrar sağlayıcıların yakın geçmişe göre daha iyi işlemlerini sağlayacaktır. | • **Pek yakında** Kore'ye gidecekti. | • İç sorunlarımızı, yeni yapılaşmamızı **pek yakında** gündeme getireceğiz.

gözü pek (s. *Korkusuz.*) | 95

(s.) • Nitekim bir süre sonra genç şehzade Selim, Trabzon'a gelecek, buraların çalışan ve **gözü pek** insanları arasında hak ettiği o ünlü lâkabına yaraşır bir şekilde yavuz bir insan olacak ve padişahlık sırası kendisine geldiğinde Trabzon'da yediği ekmeğin hakkını fazlasıyla ödeyecekti. | • Gecenin yumuşak koynunda başlayacak uyku, yaşamın son **gözü pek** adımını bekliyor. | • Attila Marcianus gibi **gözü pek** hükümdarlardan hoşlanıyordu.

pek çokları (-) | 35

(zm.) • Malum yıllardan bu yana **pek çokları** Almanya'dan hoşlanmaz. | • Genellikle gülünç kimseler, hayvanlar, otomobiller, trenler ve daha **pek çokları** taklit edilir. | • **Pek çokları** elimi sıktı, kimileri masanın öteki ucundan kolunu havaya kaldırıp selam verdi ve kısa süre sonra da kendimi, araçların sel gibi akıp gittiği, geniş bir caddenin kaldırımında buldum.

özellikle

özellikle de (-) | 2443

(z.) • Öte yandan, sanatçıların, **özellikle de** son günlerde ülkemizde yaşanan toplumsal kaygılar nedeniyle "okunmak, izlenmek, dinlenmek" gibi basit olguların sadece "satış" kaygısı ile ortaya çıkması, sanatçıyı da yaratım dünyası içinde, şov arayışları içine sürüklemektedir... | • Bir zamanlar eski düzene karşı tek parti terörünün estiği ülkede, bu kez **özellikle de** orta sınıf kökenli radikal aydınlara yönelik bir başka terör yaygınlaşacaktır. | • Televizyonda gördükleri şiddet sahneleri daha çok filmin karakterleri **özellikle de** iyi adamlar tarafından uygulandığında ve saldırı başarılı şekilde amacına ulaştığında çocuklar üzerinde daha fazla etkili olabilmektedir.

orada

orada burada (z. Her yerde.) | 107

(z.) • Hemen fırsattan yararlanıp, Sosyal Demokrasi Gündemi diye bir kitabımın çıktığını ve **orada burada** söylediklerimin önemli bir bölümünü bulabileceğinizi belirteyim. | • Çantamı anahtarlarımı **orada burada** unutuyorum ve açıkçası, bu kadar kötü sevmekle baş edemiyorum. | • Hâlâ yazdığım ve **orada burada** bıraktığım kâğıt parçalarını bir araya getirme düşünden kurtulabilmiş değil.

yeniden

yeniden yapılanma (i. Bir kurum, kuruluş veya işletme personel ve çalışma düzeni bakımından yeni bir yapıya kavuşma.) | 510

(i.) • Dönüştürücü liderler, bir vizyon yaratmak ve bu vizyona bağlı olarak örgütün misyonunu gerçekleştirmek; teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel koşulların gereklerine uygun köklü değişimleri sağlamak için, tüm örgüt üyelerini harekete geçirerek, **yeniden yapılanma** temeline dayalı bir yönetim sürecini yerine getirirler. | • Dönüştürücü liderleri karizma, telkin yeteneği, entellektüel uyarıcı güç ve izleyicilere yönelik kişiselleşmiş ilgi gibi özellikleri kriz ve **yeniden yapılanma** dönemlerinde gerekli örgütsel koşulların hazırlanmasında ve dirençlerin önüne geçilmesinde etkilidir. | • Türkiye'de mevcut kamu iktisadi teşebbüslerinin reorganizasyonu, rehabilitasyonu ve özelleştirilmesi için KİT **yeniden yapılanma** ve özelleştirme reformunun süratle uygulanması gereklidir.

yeniden doğuş (-) | 68

(i.) • Zaten hümanizm kültürü ile oluşan çağın, bir Rönesans, **yeniden doğuş** olarak nitelenmesi de, bu yeniliğin ve evrenselliğin özlü bir ifadesidir. | • Oooff, bu yanlış adamın yanında yaşaya yaşaya, fala, büyüye, **yeniden doğuş** gibi doğaüstü şeylere de inanmaya başlamıştı işte. | • Gökyüzünden gelecek yabancıları beklemek, reenarnasyon (**yeniden doğuş**) inancı, ruhçuluk, gizemcilik, fal, büyü...

yeniden düzenleme (i. Yeniden düzen verme, reorganizasyon.) | 72

(i.) • Çözümleme, çalışma ve **yeniden düzenleme** YBS'nin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. | • En son **yeniden düzenleme** Haziran 2005'te YÖK Genel Kurulunca alınan karar uyarınca, 2006 yılında ÖSS'ye lise 10 ve 11'inci sınıf bilgilerini içeren bir bölüm eklenerek yapılmıştır. | • Sistem, başvuruları teker teker çözüme kavuşturmanın yanında, halkımızın duyarlılık alanlarının tespiti, yürürlükte olan uygulamalarda **yeniden düzenleme** ve iyileştirmelerin yapılması ve ileriye yönelik

sağlık politikalarımızı belirlemek üzere, stratejik planlama yapılabilmesine imkân sağlamaktadır.

yüzde

yüzde yüz (z. *Kesinlikle./ Tam olarak.*) | 435

(z.) • **Yüzde yüz** haklıyım anlayışı, çözümsüz çatışmalar doğurabilir, ben-merkezci olmamıza yol açabilir. | • Daha önemlisi konumundan, ışımasından **yüzde yüz** emin görünüyordu. | • Suçu olmadığına **yüzde yüz** inanıyorum.

ikinci

ikinci sınıf (i. *Öğretim kurumlarında ikinci yıl./ s. Değeri düşük, değersiz, sıradan.*) | 332

(s.) • Bayan Saban, Suudi Arabistan'daki kadar olmasa bile, bugün bütün Arap ülkelerinde yaşayan kadınların, **ikinci sınıf** vatandaş durumunda olduklarını, sıkça kocaları, babaları ve erkek kardeşleri tarafından baskı altında tutulan esirler durumuna indirgendiklerini belirtmiştir. | • Sular durulup gerçek anlaşıldığında, küçük bir özür dilenmiş ve Birleşmiş Milletler'de **ikinci sınıf** bir kariyer sunulmuştu kendisine. | • Yahudi-Hıristiyan geleneği de kadını çocuk doğurmaya yarayan, aynı zamanda tekinsiz güçlere sahip **ikinci sınıf** bir yaratık olarak ele alıyor.

(i.) • Belediyede sürücü olarak çalışan Rahmi Öztürk'ün meslek lisesi **ikinci sınıf** öğrencisi kızı Müge, tekstil fabrikatörü Musa Harmandallı'nın kullandığı Mercedes marka otomobilinin çarpması sonunda ölmüştü. | • Bu, bizim **ikinci sınıf** öğrenciliğimize rastlıyor. | • En düşük yalnızlık oranı ise **ikinci sınıf** kız öğrencilerde görülmektedir.

ikinci bahar (i. *İleri yaşlarda gelen mutluluk.*) | 20

(i.) • İlk çocukluk, ilk gençlik, olgunluk, **ikinci bahar**, yaşlılık her dönem insanlar için. | • Erol Kışlalıoğlu'nun anlattıklarına bakılırsa, çiftlerden en az biri, çoğunlukla da kadın, zaten estetik müdahalelere yabancı değilse daha çok tercih ediliyor bu **ikinci bahar** estetiği. | • Anlayacağınız tam bir **ikinci bahar** saadeti! Prof.

ikinci dönem (-) | 162

(i.) • Sınıfa **ikinci dönem** derse girmeye başlamıştım. | • Oyun yazarlığının en başından bu yana çarpıcı dramatik durumlar yaratmadaki özel yeteneği, **ikinci dönem** oyunlarında yazarın zengin düş gücünün ürünü olan "fantezi" durumlarında bir kez daha kanıtlanacaktır. | • **İkinci dönem** de fiziği kurtardık sayılır.

ikinci yarı (i. Karşılaşmalarda iki devreden sonuncusu.) | 138

(i.) • Galatasaray Kulübü Başkan yardımcısı Adnan Polat, dünkü Galatasaray-Denizlispor hazırlık maçı öncesi yaptığı açıklamada, **ikinci yarı** için transferi kapattıklarını belirtirken, girişimde bulundukları Hamit Altıntop ve Yıldırım Baştürk'ün de Türkiye'ye gelmeyi düşünmediklerini söyledi. | • Galatasaray'da Ergün, Batista, Berkant ve Murat Erdoğan ilk 18'e alınmazken, Prates ise yedekte kaldı ve **ikinci yarı** girdi. | • Bursaspor, 28 Aralık'ta toplanacak ve ardından **ikinci yarı** hazırlıkları için Antalya'da kampa girecek.

ikinci yol (-) | 138

(i.) • Bu mekanizma yanında paranın piyasaya çıkmasına imkân veren **ikinci yol**, merkez bankalarının hazine ile ve genellikle devletle olan ilişkileridir. | • **İkinci yol**, işçi sınıfının yoludur, bu yol Kürt emekçilerinin kanlarıyla sulanan bir coğrafyadan, büyük kentlerde yoksul kitlelerin öfkesinin soluklandığı varoşlardan, sendika ağalarının barikatlarının yıkıldığı, koltuk sendikacılarının koltuklarının sallandığı örgütlü işçilerin arasından, direnişteki fabrikalardan geleceğe uzanmaktadır." | • Yukarıdaki sorunun yanıtını **ikinci yol** olan "artı değerın görelı üretimi" yönteminde bulabiliriz.

ikinci el (s. Kullanılmış (araç vb.), elden düşme.) | 210

(s.) • Örneğin AB üyesi bir ülkede ortalama gelir düzeyindeki bir kişi lüks bir lokantada bir kaç öğün yemek parasıyla **ikinci el** bir otomobil sahibi olabilirken, Türkiye'de ortalama gelir sahibi bir kişinin ikinci el bir otomobil sahibi olması asgari beslenme standardında yıllarını alabilir. | • Bu tip sivil toplum kuruluşlarına ülkemizin ihtiyacı olduğuna inanan derneğimizde, kendi çalışmalarımızın yanı sıra, üyelerimizden ve çevremizden bizlere ulaşan **ikinci el** giysi ve bazı elektrikli ürünleri sizin aracılığıyla ihtiyacı olan yerlere ulaştırmak istiyoruz. | • Bu kısaltmaların bile Yılmaz'ın tasarrufuyla mı, yoksa, Bardakçı'dan yararlanan **ikinci el** kaynakların tasarrufuyla mı yapıldığı konusunda şüpheyeye düşüyorsunuz.

yol

yol gösterici (-) | 343

(s.) • Ayrıca, kamu ihale mevzuatında da rehber atf yapılması ve tüm kamu BHT-Bilgi ve Haberleşme Teknolojisi ihaleleri şartname ve sözleşmelerinde **yol gösterici** dokümanlarda bu rehberin referans olarak alınması sağlanacak. | • Yayın Standart

Kurulu hükümet tarafından atanan bir başkan ve 4 üyeden oluşarak programlardaki seks, şiddet, ahlâk konularında **yol gösterici** kurallar koymaktadır. | • Doğu için ilham, vahy, sezgi, şuur, ideal, vicdan **yol gösterici** kaynaklarken Batı için zeka, akıl, deney, gerçek, fayda yol işaretleridir.

yol boyunca (-) | 542

(z.) • **Yol boyunca** ilerlerken Bayram Amca etrafında gördüğü her şeyi bize anlatmaya başlamıştı. | • **Yol boyunca** anıtsal özellikler taşıyan aile mezarlıkları bize eşlik ediyor. | • Her yere bizden önce giden, peşimizden **yol boyunca** ayrılmayan polis, bu sefer de sözlerimizi rahatça dile getirip kadın kadına yapacağımız sohbet ve tartışmalara engel oluyordu...

tek yol (-) | 314

(i.) • Chavez, "**Tek yol** sosyalizm" dese de, Venezüella'nın geleceği üzerine kafa yoranlar, şimdiden iki ana kutba ayrılmış durumda. | • Bu nedenle de, önünde şimdilik **tek yol** vardır. | • "Tek yol devrim", "tek yol İslam", "**tek yol** milliyetçilik" şiarlarının beyaz kireçle yazıldığı duvarlarda şimdi dev reklam panolarında "tek yol makarna" diyen çocuklar sırtıyor arsız arsız...

yol boyu (i. Kara yolunda kenar./ Yolculuk süresi.) | 231

(i.) • İki adam, **yol boyu** çevreye bakarak göl kıyısına vardılar ve çok geçmeden Yavru Leyleği az ileride donmuş bir halde buldular. | • Sirmenlere giderken **yol boyu** düşündüler. | • **Yol boyu** Zeynep'i ne kadar sevdiğini anlatıp durdu.

çıkart yol (i. Güç durumlarda insanı başarıya ulaştıran, kurtaran davranış, çözüm yolu, çare.) | 185

(i.) • Çoğu kez, onu bu durumdan kurtarmak için öldürmekten, ama herkesin bir anlığına kabul edeceği ve artık ömrü boyunca bir daha anımsayıp konuşmayacağı bir yöntemle, şöyle bir hamlede öldürmekten başka **çıkart yol** bulamazdım. | • Artık ölüm bir **çıkart yol** değildir | • Fakat, sorunun çözümü için başka çare veya **çıkart yol** görünmemektedir.

yol haritası (i. Belirli bir konuda amaca ulaşmak için yapılması gereken işler bütünü.) | 118

(i.) • Demin söylediğim milli bir belge arıyorsanız, o nutukta şahsi belgelerin dışarı çıkarılması, Türkiye için çok özel bir **yol haritası** çizmiştir. | • Çalıştay katılımcıları tarafından işbirliğine yönelik öncelikli hedeflerin gerçekleştirilmesi için kısa ve uzun

vadeli yapılması gereken çalışmalar ile ilgili **vol haritası** aşağıdaki dört başlıkta verilmiştir: düzenleme, destek/altyapı, etkileşim ve yenilik. | • Her firma gibi Apple'ın da önündeki yıla ilişkin bir **vol haritası** var.

orta yol (i. Çözüme açık, herkes tarafından kabul edilebilir olan davranış ve tutum.) | 102

(i.) • İslami değerleri savunduğunu söyleyen ama bunu reklama dönüştüren, solculuğu savunduğunu söyleyen ama sağ kafayla düşünen insanlar, her şeyde bir **orta yol** bulmaya çalışan arkadaşlar... | • Bilgi toplumunda yazılım ve donanım yerine bir **orta yol** olarak teknoloji ve içerikleri birleştiren bir yaklaşım gündemdedir. | • Sonuçta bir **orta yol** bulundu

vol parası (i. Yolculuk sırasında harcanmak için ayrılmış para.) | 71

(i.) • Sahibi, uzun uzun düşündükten, **vol parası** bulabilmek için insanların "ay başı" dedikleri günü bekledikten sonra, bir gece, "Yarın sabah erkenden Artur'lara gidiyorum," dedi. | • Haber izlenirken muhabirin teknik gereksinimlerinin (kamera, teyp, film, araba, **vol parası**) karşılanması editörün sorumluluğundadır. | • Fazladan Paris'te bir yıl **vol parası** kendinden maaş transferiyle yaşanacaktı.

vol arkadaşı (-) | 62

(i.) • Yanında da bir **vol arkadaşı** oluyor ki, şu anda bu arkadaş bizim evrenimizin ötesini görme aşkıyla yanıp tutuşan Rose Tyler. | • **Yol arkadaşı** evden kaçıp İstanbul'a işçi olmaya gidiyormuş. | • Yakın döneme kadar **vol arkadaşı** saymış olabileceği bazı şahsiyetlere karşı polemiklerini de satır aralarında görüyoruz.

su

su bardağı (i. Su içmeye yarayan bardak.) | 1664

(i.) • İki **su bardağı** suya şeker ve yarım limonun suyunu ilave edip 15-20 dakika boyunca kaynatarak, koyuca bir şurup elde edin. | • Üç yumurta bir **su bardağı** şekeri getir kabartma tozu, vanilya. | • Küçük bir avuç tarçın kabuğunu bir **su bardağı** suda yavaş yavaş kaynatabileceğiniz gibi 10 dakika bekleterek de kullanabilirsiniz.

su gibi (d. Çok ıslak.) | 1155

(z.) • Her şey benim dışımda **su gibi** halloluyor. • Sadece denizlerde genişleyen, hafifleyen yüreğime, ırmak serin bir **su gibi** gelir; denizlerden uzak bu kentte ufka açılan bir pencere olurdu. | • Yıllar **su gibi** gelip geçiyor.

sıcak su (-) | 460

(i.) • Eğer pilavınız suyu bittiği hâlde hâlâ pişmemiş ise, 1 ölçü daha **sıcak su** ilâve edelim. | • Isıtmak zorunda kaldığınız pilavın üzerine biraz **sıcak su** eklerseniz pirinçler kurumadan ısınırlar. | • Gerekirse çok az **sıcak su** ile yumuşatın.

su buharı (-) | 227

(i.) • Bu sıcaklıklara, bu son dönemde dahi, dünyada hiçbir zaman ulaşamayacaktır; çünkü atmosferimiz ve özellikle atmosferimizde bulunan **su buharı**, bu ekstrem sıcaklığı bir çeşit absorblamak suretiyle azaltacak, ekstrem soğuğu da depo ettiği ısıyla tamponlayacaktır. | • İnspirasyon havası burundan geçerken hem ısınır hem de **su buharı** ile nemlenir. | • Önce karbondioksit ve **su buharı** uzaklaştırılır.

soğuk su (-) | 338

(i.) • Gördüğüm zaman suyun altında ovalanıyorum, şöyle üzerime **soğuk su** döküyorlar, ovalıyorlar beni, o anda kendime gelmişim. | • "O zaman yüreğime bir **soğuk su** serpildi" derdi. | • Öfke şiddetliyse ve bu hareketle hafiflememişse, en geçerli çare vücudu **soğuk su** ile temasa getirmektir.

tatlı su (i. Acı veya tuzlu olmayan, içilebilen su.) | 290

(i.) • Görüleceği üzere günümüzde **tatlı su** kaynakları çok boyutlu tehlikeler ile karşı karşıyadır. | • Öte yandan **tatlı su** varlığının tümü de insanoğlunun kullanımına hazır değildir. | • **Tatlı su** ve besin maddelerince zengin çamurlu sularda, nadiren kar üzerinde ve acı sularda yaşayan organizmalardır.

tuzlu su (-) | 178

(i.) • İleriki yıllarda muhtemelen **tuzlu su** tatlılaştırma tesislerinde kullanılmak üzere daha ucuz teknolojiler geliştirilecekse de bu gelişmenin enerji fiyatlarındaki artışı ne kadar karşılayacağını şimdiden kestirme imkanı yoktur. | • Ancak yukarıdaki açıklamalardan da gördüğümüz üzere dünyamızın yüzde 70'ini kaplayan bu suyun yüzde 97.4'ü **tuzlu su** ya da deniz suyudur. | • 25° C sıcaklığında iki ton deniz suyunu bir ton tatlı su, bir ton da yoğunluğu arttırılmış **tuzlu su** (brine) olarak ikiye ayrıştırabilmek için en az bir kilovat saatlik enerji gereksinmesi var.

atık su (i. Evlerde, iş yerlerinde kullanımdan dolayı kirlenen ve bina dışına sevk edilen pis su.) | 144

(i.) • **Atık su** kanalları diğer kanallara göre daha derinden geçtiği için önceden, kazı şevleri ve gerekli görülüyorsa iksa (Gereğinden daha dik yapılan şevlerin yıkılmaması için uygulanan şev takviyesi.) sistemi ve yöntemi belirlenmelidir. | • Atık su,

yakınından geçen genel bir atık su tesisatı yoksa, şantiyede kurulan **atık su** temizleme tesisine bağlanır, tesisten elde edilen mikrop ve kimyasal atıklardan arıtılan su ya sulamada kullanılır ya da açık araziye verilir. | • Böylece, tam değilse bile, geniş ölçüde temizlenmiş **atık su**, tarım ve sanayiın belli gereksinimlerini mükemmelen karşılayabiliyor.

su ürünleri (i. Denizlerde ve iç sularda bulunan bitkiler ve hayvanlar ile bunların yumurtaları.) | 163

(i.) • Doğaya bağımlı olmasıyla diğer ekonomik kesimlerden ayrılan tarım, bitkisel ve hayvansal üretim başta olmak üzere, ormancılık ve **su ürünleri** gibi, bünyesinde dört ayrı üretim uğraşısı barındırmaktadır. | • Ülkemizde gelişmekte olan **su ürünleri** yetiştiriciliğinde daha iyi kalitede et veren balıklar yetiştirilebilmesi için üstün yemleme tekniklerini araştırma ve uygulamak bu sektörün gelişmesinde yardımcı olacaktır. | • Ticari ve **su ürünleri** dışında bütün hayvanların haşlanarak, yakılarak, suda boğularak veya elektrik verilerek öldürmesi de tasarıyla birlikte suç kapsamına alınacak.

su kirliliği (-) | 92

(i.) • Gerek şehir içme ve kullanma suyu gereksinimlerinin karşılanması, gerek su ile ilgili olarak oluşabilecek taşkın, sel, heyelan, zemin oturması ve sıvılaşma gibi jeolojik ve jeoteknik oluşumların önlenmesi ve ayrıca **su kirliliği** sorunlarının çözümü için, planlama alanının hidrojeolojik koşullarının çok iyi değerlendirilmesi gerekir. | • Eskidir çünkü, hava kirliliği, **su kirliliği**, nükleer kirlenme, küresel iklim değişimi gibi diğer çevre sorunlarının geçmişi 30-40 yılı geçmezken, erozyonun geçmişi yukarıda belirtildiği gibi, on binlerce yıla uzanır. | • Kolera salgını iddialarını yine yalanlayan Akdağ, **su kirliliği** ve atık su sorunu nedeniyle sadece kolera değil, tifo, dizanteri, sarılık gibi bulaşıcı hastalıkların da gündeme gelebileceğini söyledi.

su seviyesi (i. Su düzeyi.) | 83

(i.) • Yoldaki **su seviyesi** epeyce yükseldiği için, nereye bastığımızı göremiyorduk. | • Aynı kuyularda olduğu gibi dışarıya doğru tane çapları azalmak üzere baca dışarısı **su seviyesi** üzerine kadar çakıl filtre ile doldurulur. | • **Su seviyesi** altında bulunan beton halkalar içeriye suyun girmesi için delikli yapılmıştır.

su kaybı (i. Vücutta ateş, ishal vb. sebeplerle suyun kaybolması.) | 80

(i.) • Çünkü hareket olmayıp **su kaybı** olursa vücuttan, eski yeme düzenine dönüldüğü anda vücut yeniden su toplamaya başlayıp yavaş yavaş eski haline dönüyor. | • Patates yumruları üzerinde, sürgünlerin meydana gelmesi ile yumruda buharlaşma ile **su kaybı** ve solunumla karbonhidrat kaybı fazla olmaktadır. | • Yaz aylarında ise, bitki yaprakları sert yapılı ve küçük olduğundan bazen de yapraklarını döktüklerinden çok az terleme ile az **su kaybı** olur.

su deposu (i. Binalarda su depolamaya yarayan araç./ Suyu küçük kapalı bir yapıda tutup yerleşim yerine dağıtan merkez.) | 54

(i.) • Hamamı oluşturan mekânlar (giriş soğukluk, ılıkılık, sıcaklık, halvet, **su deposu**, külhan ve yakacak deposu) tespit edilerek bunların oluşumuna ait izler, resimler, sözlü, yazılı kaynaklar ve benzer yapılar araştırılmış, mimari kurgulaması yapılmış. | • Kullanım amaçlı doldurulan su depolarının yılda en az bir kez temizlenmesi ve bu temizliğin **su deposu** temizliğinde kullanılması onaylanmış kimyasallar ile yapılması gerekiyor. | • Caminin kuzeydoğusunda bağımsız olarak konumlanan hamam, aralık, ılıkılık, usturalık, sıcaklık ve **su deposu** mekanlarından oluşmaktadır.

su molekülleri (-) | 43

(i.) • Bir tuza ait iyonların, **su molekülleri** tarafından çekilmeleri, iyonların kendi aralarındaki çekimden daha fazla ise veya diğer bir deyimle, hidrasyon enerjisi, tuzun şebeke enerjisinden fazla ise bu takdirde tuz suda erir. | • Hava ile su molekülleri arasında moleküler çekim olmadığından kapillar boru içerisinde serbest su yüzeyindeki **su molekülleri**, diğer su molekülleri tarafından aşağıya doğru çekilmekte ve böylece su yüzeyinde daha yüksek moleküler konsantrasyonuna sahip bir katman meydana gelir. | • Ancak kohezyon kuvvetleri, adezyon kuvvetlerinden daha yüksek olduğu için serbest su yüzeyindeki **su molekülleri** birbirlerini daha kuvvetle çekmekte ve su yüzeyi gerilmiş bir zarın özelliğini göstermektedirler.

su sporları (-) | 41

(i.) • Pastörize süt, tereyağı, yoğurt ve peynir imalathaneleri; pulluk ve bira fabrikaları; sebze ve meyve bahçeleri, bağlar; halk için büyük parklar; (Marmara ve Karadeniz havuzları gibi, hem sulamaya, hem de **su sporları** yapmaya elverişli) büyük havuzlar yaptırır. | • İkitelli'de yapılacak Olimpiyat Parkı ve Küçükçekmece Gölü'nün **su sporları** merkezi haline getirilmesi de yine olimpiik projeler arasındaydı. | • **Su sporları** genelinde sutopu oyuncuları, yüksek yağ yüzdelerine sahiptirler ve hem erkeklerde hem de bayanlarda yüzücülerden daha fazla yağlıdırlar.

su kıtlığı (-) | 39

(i.) • Bununla birlikte artan nüfus ve hızlı sanayileşme gibi nedenlerle dünyanın diğer birçok bölge ve ülkesinde de kısa ve orta erimde, **su kıtlığı** ortaya çıkmaya başlamış ve önemli bir sorun olarak ülke gündemlerine girmiştir. | • Özellikle son yıllarda sürekli **su kıtlığı** ile karşılaşılana batı Anadolu'da, tarım alanlarının kirli sularla sulanması üzerinde durulmaktadır. | • Barajlar üzerinde yeniden hâkimiyet kurma isteğinin en önemli nedeninin, Bağdat'ta yaşanan **su kıtlığı** olduğu belirtildi.

adam

genç adam (-) | 851

(i.) • **Genç adam** masanın üzerinden uzandı, Esra'nın elini yakaladı. | • **Genç adam**, avuçları ile, alnını, başını çaresizce ovuşturarak, çizmelerinin arasında bir yerlere bakarken Seyit'in sorusunu duymuyor gibiydi. | • İki **genç adam** öylece durmuş beni bekliyor.

yaşlı adam (-) | 744

(i.) • Nice eski sevgililerimi hatırladım da şimdi, dedi **yaşlı adam** kitaplığın hemen yanından. | • Üstelik, otobüsteki **yaşlı adam** konusunda kendimi ikna etmek için bile uğraşmıyordum: | • **Yaşlı adam**, hayalet kadın, yakışıklı Azrail, çocuk, güvercin, kumru ve cennete postalanan mektuplar sarmalandıkları an içinde öyle durmuş bekliyor.

tek adam (i. Teklik özelliğini gösteren kimse./ Lider.) | 197

(i.) • RAUF: Ben sizi ordunun başında, ülkeyi kurtaracak **tek adam** olduğunuza inanıyorum. | • Ama, bu dönemde aydın sınıflar arasında gelişen, ahlak anlayışları açısından önemli Yunan felsefelerinin, özellikle Stoa'nın **tek adam** yönetiminin, insanlık için aşağılayıcı bir yönetim biçimi olduğunu vurgulaması yurttaşların çoğunluğun, bakışını imparatorlardan ötelere, daha derinlere yöneltmiştir. | • Çünkü ekonominin yönetiminde "ekip çalışması " yerine "**tek adam**" modeli egemen olmuştu.

beyaz adam (i. Beyaz ırka mensup olan kişi./ Sömürge ülkelerinde yerlilerin, sömürgeciler için kullandığı söz./ Zencilerin beyaz tenli insanlar için kullandığı söz.) | 146

(i.) • İsrail'in ırkçı terörü, "**beyaz adam**" tarafından takdis edilirken; modern ödül avcısı kovboyların elinin alanda "Wanted" yaftası asılmış ve çirkinleştirilmiş

Müslüman resimleri yerleştirilmektedir. | • Cem Boyner'in önerisi Kızılderililere **beyaz adam** tarafından yüz yıl önce sunulmuştu! • Kızılderililer ile **beyaz adam** arasındaki savaş yeniden alevlenmiştir.

kötü adam (i. Filmlerde izleyiciye sevimsiz gelen, filmin kahramanıyla çekişme durumunda olan ve sonunda çoğu kez yenilen kimse.) | 134

(i.) • **Kötü adam** karakterlerine bile "renk" ve "derinlik" katmayı başaran Çetin Tekindor, Kral Lear'i canlandırmaya hazırlanıyor. | • Turgut Özatay yine kadrolu **kötü adam**, üvey baba. | • O eski Türk filmlerindeki **kötü adam**, doğru hayatı kavrayarak sonlayabilirdi eylemlerini.

adam akıllı (z. Gereğinden çok, iyice, bir güzel, bir temiz.) | 108

(z.) • **Adam akıllı** düştüm yere. | • Bugün bile bir aile 10 yaşındaki kızına bunu öğütlüyorsa, bunu öğretiyorsa, bizim toplum olarak birçok şeyi oturup **adam akıllı** ele almamız lazım. | • Ya bu arada benim artık yakın zamanda **adam akıllı** halledelim de yarın veya öbür gün oturup artık İngilizce çalışmaya başlıcam.

(s.) • Mesela proletkült, mücadele biçimi arasındaki özgün farklılıkları mı ortaya koydu ve bundan dolayı sopa mı yedi, ondan sonra Na Postou'cular parti çizgisine **adam akıllı** bir bağlılık gösteriyor. | • Hani büyüklerin dediği gibi, **adam akıllı** bir sevgiydi. | • Bu, kapitalist düzeni daha yırtıcı biçimleriyle yaşatmak isteyenlerde **adam akıllı** vahşi bir tutuma dönüşebiliyor.

kardan adam (i. Eğlenmek amacıyla insana benzetilerek yapılan kardan heykel.) | 104

(i.) • Gündüzleri, kapının önüne çıkıp **kardan adam** yapıyor, kartopu oynuyorlardı. | • Çünkü kendine göre çok iriydi **kardan adam**, ama sonunda başardı. | • Kar düşmeyen yerlerdeki çocuklar kar topu oynamasını, **kardan adam** yapmasını bilmezler.

ihtiyar adam (-) | 95

(i.) • Filmlerde ve karikatürlerde, hasta yatağında ölümü bekleyen **ihtiyar adam**, yatağın etrafına üşüşenlerden, kendisini sevenlerle, parasını sevenleri birbirinden ayırmakta çok ustadır her daim! | • **İhtiyar adam**, bu eşsiz manzaranın büyüüne kapıldı. | • **İhtiyar adam**, bir müddet karşısındakinin yüzüne baktı, durdu.

bugün

bugün yarın (z. Çok yakında, nerede ise.) | 91

(z.) • **Bugün varın** elli beşine varacak. | • "Nasıl gidiyor yeni işin?" diye sorduktan sonra da, "**Bugün varın** Vural köyden gelir, işinin başına geçer. | • Üstelik fazla bir özgünlüğü olmayan doktora tezini **bugün varın** yayınlamak üzereydi Cemil Yekta.

bugüne bugün (z. Bilindiği gibi./ Bu durumda.) | 20

(z.) • Bugün bu uçsuz bucaksız Osmanlı ülkesinde yalnız bizim borumuz ötüyorsa, onun sayesinde; nice emektar yeniçeri ağası meteliğe kurşun atarken değme tüccardan zenginsen **bugüne bugün** malının mülkünün hesabını bilmiyorsan onun sayesinde. | • **Bugüne bugün** adıyla sanyla yetkili. | • **Bugüne bugün** diyorum, çünkü çocukluğumda, daha ilkokul dörtten başlayarak top peşinde koştum, 1922'nin İstanbul'unda Göztepe'de, sonra 1925'te Fatih yangın yerlerinde.

çocuk

çocuk gibi (d. Yetenekleri gelişmemiş, çocuk kalmış./ Kolay kanar, kolay inanı.) | 1138

(z.) • **Çocuk gibi** sevindi. | • Kendimi ortaokulda kompozisyon ödevi yazan bir **çocuk gibi** hissediyordum. | • Hac zamanı geldiğinde gidemezsem **çocuk gibi** ağlıyor, hacıları uğurlamaya bile gidemiyorum.' dedim.

çocuk sahibi (-) | 512

(i.) • **Çocuk sahibi** olamazsanız da sevgi dolu bir evin özlemine çeken o kadar çocuk varken; bu kadar karamsar olmayıp; daha yapıcı çözümler üretebilirsiniz. | • Serin Esen, daha önceleri evlenmeyi aklından bile geçirmeyen inşaat mühendisi Sadi Aslan'ın ilk görüşte tutulduğu ve "hayatımda arkadaş olabileceğim yani evlenebileceğim tek kadın", "ne eski ne de yeni zamana bağlı, ideal bir kadın" diyerek tanımladığı, eşinden boşanmak üzere olan bir **çocuk sahibi** bir kadındır. | • Samsun'da düzenlenen toplu nikah töreninde, uzun yıllar birlikte yaşayan ve çoğu birden fazla **çocuk sahibi** 39 çiftin resmi nikahı kıyıldı.

çoluk çocuk (i. Çocuklarla birlikte aile topluluğu./ Bir işte gereken deneyimi kazanmamış yaşça küçük kimseler, gençler.) | 341

(i.) • Bir korucunun dışında bütün köylünün silahlarını bırakmasına rağmen örgüt mensupları, **çoluk çocuk**, genç yaşlı demeden önlerine her geleni katletmişlerdi. | • Dostlukspor'da toplanan hevesli öncülerden bazıları Şehnaz gibi sahne - sinema dünyasına transfer oldu, bazıları da orta yaş geçmek üzere olan **çoluk çocuk** sahibi ev hanımları artık. | • Köylüler bizi köy çıkışına kadar **çoluk çocuk** uğurladı.

çocuk oyuncağı (i. Çocukların oynayıp eğlenmesi için yapılmış oyuncak./ Kolay iş. Önem verilecek değerde olmayan şey.) | 84

(i.) • Tarihini çok iyi bilen Türkiye toplumunun uluslararası hukuk bilen uzmanları için olay **çocuk oyuncağı** gibi bir şeydi artık. | • Çünkü, söz konusu olan **çocuk oyuncağı** değil, sıradan bir olay değil, üç günlük dünya hayatını ilgilendiren bir mesele değil. | • Ne sanıyorlardı bu işi, **çocuk oyuncağı** mı?

çocuk eğitimi (-) | 66

(i.) • 0 bakımdan bu alanların ayrı ayrı incelenmesinin salt bir yöntem sorunu olduğunu, "**çocuk gelişimi**"ne bir bütün olarak bakmamız gerektiğini unutmamamız doğru olacaktır. | • **Çocuk gelişimi** esas olarak bedensel, ruhsal, zihinsel ve toplumsal olmak üzere dört alanda gerçekleşir. | • Ailenin sosyo ekonomik düzeyi, **çocuk gelişimi** ve eğitimi ile ilgili bilgi ve becerileri, çocuklarıyla olan etkileşimleri, çocuğun biyolojik olarak sahip olduğu kapasitenin ne kadarının gelişeceğini ve nasıl şekilleneceğini etkilemektedir.

çocuk bakımı (-) | 71

(i.) • **Çocuk bakımı** ve eğitimi görevini, sorumluluğunu bir yüke benzetirsek, bu yük karı koca tarafından birlikte taşındığı zaman ağırlığı pek hissedilmez. | • Çalışan kadın için **çocuk bakımı**, sağlık ve çocuklar için okul, artık önem kazanmıştı. | • Sivil toplum örgütleri geleneksel sosyal sigorta önlemlerine, temel koruyucu sağlık, **çocuk bakımı**, konut gibi sosyal alanlardan tamamlayıcı önlemler entegre etmektedir.

alan

kamusal alan (i. Kamuya ait, kamu ile ilgili işlerin yapıldığı yer.) | 324

(i.) • Liberal düşüncenin bir ütopyası sayılabilecek özel alan ile **kamusal alan** arasındaki gerilim sivil toplum yoluyla aşılr. | • Bugün Sulukule kentin bir bölgesinde, kurtarılmış, kırmızı sınırları olan, özerk bir **kamusal alan** olarak işlevini sürdürmekteyken, buradaki insanların ve bu yerleşimin kente eklemelenmesinin gerekliliği yadsınamaz. | • Sonuçta, özel alan ile **kamusal alan** arasındaki gerilim aşılammakta, bu ikili düşünce kalıbı yerli yerinde durmaktadır.

manyetik alan (i. Bir mıknatısın N ucundan dışarı çıkıp dağıldıktan sonra yine toplanıp S ucundan içine giren kuvvet çizgilerinin yayılmış bulunduğu alan.) | 101

(i.) • Fareler üzerinde yapılan deneylere, bunlarda aynı şiddette, yani 0.8 gauss (manyetik alanın şiddet ölçüsü)'lık **manyetik alan** tesbit edilmiştir ki, bu da melatonin hormonunun gece faaliyetini %30-50 oranında düşürmesi demektir. | • İşte o zaman, dünyada **manyetik alan** değişimleri, depremler, çölleşmeler, yüzey değişiklikleri vs. ortaya çıkarak, doğal seçim koşullarını değiştirebilir. | • Terslenmeyi takip eden evrelerde yeniden canlanan manyetik alan, bu kez bir önceki ile ters kutuplaşmaya sahip yeni bir **manyetik alan** oluşturacaktır.

kırsal alan (i. Kırsal bölge.) | 55

(i.) • Güvenlik hizmeti gören kuruluşların coğrafi görev alanları il düzeyinde farklı yerleri kapsamakta, buna karşılık nüfusun şehirler ve **kırsal alan** arasındaki günlük ve mevsimlik yüksek hareketliliği kuruluşların görev yapmasını zorlaştırmaktadır. | • **Kırsal alan** metalaşırken, tarım kapitalistleşirken kent/köy karşıtlığı çözülmektedir. | • Hem tüzel (hukuksal) durumları açısından genellikle özel yasalara bağlı olmaları, hem de ayrı işlevler yüklenmeleri nedeniyle **kırsal alan** kooperatifleri ile daha çok kentsel alanlarda etkinlik gösteren, kentselliği ağır basan tarım dışı (kentsel) kooperatifleri ayrı ayrı ele almayı yeğliyoruz.

süre

bir süre (z. Kısa bir müddet, bir müddet./ Belirsiz bir müddet, bir müddet.) | 15721

(z.) • Biz öğretmenler olarak **bir süre** duruyoruz üstünde. | • **Bir süre**, hiçbir yere bakmadan gazete ve örgülerini sürdürürler. | • **Bir süre** anneme babama uzak durdum.

uzun süre (-) | 4052

(z.) • Troçkizm gelişmelerin karşı devrimci yüzünü görmemekte ısrar ederek, **uzun süre** işçi sınıflarının "devrimci marksizm"i keşfetmesini bekledi. | • Ölçekleri, faaliyet konuları ve nitelikleri itibariyle kısa zamanda özelleştirilmeleri mümkün görülmeyen kuruluşlar özelleştirme kapsamı dışında tutulacak, kuruluşlar gerekli hukuki, idari ve mali düzenlemeler yapıldıktan sonra kapsama alınacak, özelleştirme kapsamında **uzun süre** kalmalarını önlemek üzere, kapsamda bulunan kuruluşların özelleştirilmesine öncelik verilecektir. | • Ama **uzun süre** arayıp sormazsanız, o da giriveriyor o koca sandığın içine topladıklarıyla birlikte.

ek süre (i. Bir alışverişin karara bağlanması için genellikle satıcının alıcıya tanıdığı süre, opsiyon.) | 54

(i.) • Vergi Usul Kanunundaki üç aylık **ek süre** bir yerde bu red süresini karşılamaktadır. | • Öğrenim düzeyine bakıldığında, öğrenciye eksi verilmesi lise öğrencileri tarafından daha çok tercih edilirken, üniversite öğrencileri öğrenciye **ek süre** verilmesini lise öğrencilerinden çok daha fazla önermektedirler. | • Ön anlaşmadan itibaren başlayan 52 günlük sürenin dolmasına 20 gün kaldığı öğrenilirken, yönetim kurulu AIG firmasıyla temasa geçerek **ek süre** talebinde bulunacağı kaydedildi.

bin

bin bir (s. Pek çok, çok sayıda.) | 2243

(s.) • Mergen şöyle konuşuyor: "Zaten **bin bir** güçlkle yaşayan insanların suratına şimdi bir de kriz ve devalüasyon tokadı indi. | • **Bin bir** türlü ama anlatamam. | • Zira yanında bir ömür taşıyıp, her gün ondan bir dilim tadacağı bir tek elmayı, o gün yiyip te bitireceği **bin bir** lezzetlerle dolu bir ziyafet sofrasına tercih ediyordu.

bin yıl (i. Bin yılı içine alan zaman dilimi, milenyum.) | 863

(i.) • Sözcelişi, milyonlarca yıl süren taş devrinden sonra, Neolitik (yenitaş/tarım) Devrimi'nin, Mezopotamya'da Verimli Hilal üzerinde, Çin'in Sarı Nehir vadisinde veya Çin Hindi'nin Mekong deltası üzerinde günümüzden 9-10 **bin yıl** önceleri başladığı söylenebilir. | • **Bin yıl** da ceza verseniz, bir şey değişmez. | • İşte bu bir tek çevrim neredeyse **bin yıl** sürmektedir.

bin kez (z. Pek çok kere, bin kere.) | 146

(z.) • O ilk yıllar polis belki **bin kez** izinsiz "kabare" ya da "kötü ev" işletiyorlar gerekçesiyle; belediye "sağlığa aykırı" ya da "yangın tehlikesi var" diye tiyatroyu kapattı, kapıya kilit vurdu, mühürledi. | • Ve **bin kez** Ellen Stewart'la Paul Foster, mühürleri kızgın ütülerle eriterek kapıları açıp, oyunlarını oynayıp, temsilden sonra yine kapıları mühürlediler ki, sabah denetime gelen belediyeciler durumu çakmasın... | • Akropolis tepesinin dibindeki yollardan **bin kez** geçiyor da, kafasını kaldırıp bakmıyor.

bin kere (z. Bin kez.) | 141

(z.) • Yokluğunun dayanılmaz olduğunu **bin kere** söyledim sana, anlamıyorsun. | • Hayır, kardeşim fotoğrafımı da çek, adımımı da yaz, soyadımı da yaz, fotoğrafımı da **bin kere** bas." | • Akıl öğretmeye gayret ettiğim delikanlı, benden, senden,

hepimizden çok daha karışık ve tuhaf alemlere **bin kere** girip çıkmış, mahir bir dalaverecidir.

eğitim

mesleki eğitim (-) | 538

(i.) • **Mesleki eğitim**, bilimsel araştırmadan ayrılmalıdır. | • Ancak, 1994-95 öğretim yılında ortaöğretim ve yükseköğretim çağındaki nüfusunun yarısından fazlası örgün eğitim dışında bulunan her ülkedeki yaygın **mesleki eğitim** kapasitelerinin hem daha fazla genişletilmesine hem de bu kapasitelerin daha etkili bir biçimde istihdama dönük olarak kullanılmasına olan gereksinim açıktır. | • Ortaöğretimde; öğrenim gören öğrencilerin %58.5'i **mesleki eğitim** görmektedir, bu da mesleki eğitime verilen önemi yansıtmaktadır.

temel eğitim (i. İlköğretimi kapsayan eğitim sistemi.) | 523

(i.) • **Temel eğitim**, hayata ve iş alanlarına yönlendirme görevini yerine getirememektedir. | • Avrupa Birliği ülkelerinde zorunlu **temel eğitim** süresi 9-12 yıl arasındadır. | • Öte yandan, **temel eğitim**, dünya çapında yaygınlaştırılmalıdır.

eğitim sistemi (-) | 448

(i.) • Sadece nota dayalı başarının arandığı, ezberci, donuk, teneffüs ziline bağlı, test usulüyle her şeyin ölçüldüğü bir **eğitim sistemi** günümüz gerçeklerine aykırıdır. | • Ama 2.5 sene içinde Galatasaray yeniden inşa edilmiştir bina olarak eskiden daha iyi bir şekilde yeni bir **eğitim sistemi** kurulmuştur. | • Yine, yabancı dilde öğretim yapan ve **eğitim sistemi** içinde her bakımdan ayrıcalıklı konuma sahip olan bazı resmi ve özel okullarda temel eğitim çağı içinden başlayarak üçüncü eğitim kanalını oluşturmaktadır.

eğitim düzeyi (-) | 434

(i.) • Araştırma anketi, öğrenci ve ailelerinin **eğitim düzeyi**, öğrencinin yazılı anlatımda karşılaştığı güçlükler, güncel yaşamda kullandığı iletişim araçları, yabancı dilde yazma becerisine ilişkin doğrudan ve dolaylı sorulardan oluşmaktadır... | • Bunlara ilaveten, elde edilen sonuçlar örneklemin özelliğinden kaynaklanabileceği gibi, **eğitim düzeyi** arttıkça sürücüler becerilerini daha gerçekçi ve sosyal istenirlik etkisi göstermeden değerlendiriyor olabilirler. | • Araştırmalar çocuk ölümleri ile ilişkili en önemli faktörün annenin **eğitim düzeyi** olduğunu göstermektedir.

eğitim fakültesi (i. Öğretmen yetiştirmek için kurulmuş yükseköğretim kurumu.) | 303

(i.) • Yukarıda detayları sunulan ölçeklerin yer aldığı anket 2009 yılında Cumhuriyet Üniversitesi felsefe ve **eğitim fakültesi** öğrencilerinden oluşan 206 lisans öğrencisine (64 bay 142 bayan) sınıflarında (o gün uygun olarak belirlenen sınıflarda ders görönlere) dağıtıldı. | • **Eğitim fakültesi** öğrencilerinin diğer öğrencilere katkısının sağlanması. | • **Eğitim Fakültesi** öğrencilerinin kimlik başarısı Tıp Fakültesi dışındaki diğer fakülte öğrencilerinin kimlik başarısından daha yüksek bulunmuştur.

yaygın eğitim (i. Örgün eğitim imkânlarından yararlanmamış olanlara, gittikleri okuldan erken ayrılanlara veya meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere uygulanan eğitim.) | 260

(i.) • **Yaygın eğitim**, yetişkinlerin öğrenme gereksinimlerini giderici etkinliklerden oluşmaktadır. | • 2. TRT-4 yayınları orta öğretim öğrencileri ile yüksek öğrenim öğrencilerine yönelik açık öğretim ve **yaygın eğitim** ile kalan zamanlarda yer verilecek müzik programlarından oluşur. | • Örgün eğitim öğretim kademelerini, **yaygın eğitim** ise örgün eğitim yanında ve dışında düzenlenen etkinliklerin tümünü kapsar.

eğitim programı (i. Eğitimi düzenleyen ve yönlendiren sistem.) | 221

(i.) • Uygun hayat becerilerinin öğretilmesi, en iyi şekilde bir özel **eğitim programı** veya gündüz tedavisi ortamında sağlanabilir. | • Öğrenci, öğretmen ve **eğitim programı** arasındaki bu üçlü ilişkinin belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. | • Bunun gerekli olduğunu düşündüğüm için, yirmi saatlik bir **eğitim programı** hazırlayıp, uygun zaman dilimlerinde bu eğitimi yürüttüm.

uzaktan eğitim (i. Öğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimi.) | 179

(i.) • Eğitim teknolojisi ve uzaktan eğitim alanında çalışanlar çok iyi bilirler: Geçen 30 yıl içinde üçüncü keredir **uzaktan eğitim**, eğitim sistemlerinin bütün hastalıklarını çözmeye ve dertlerini yok etmeye bir aday olarak gösteriliyor. | • **Uzaktan eğitim** teknolojileri yüksek öğretimin kampüs merkezli ve sınıf tabanlı olması mecburiyetini ortadan kaldırmış, daha esnek zamanlarda ve istenilen yerde yüksek öğretim görmeyi mümkün hale getirmiştir. | • **Uzaktan eğitim** yönetim sistemi yazılımı, enstitüde bulunan uygulama ve veritabanı sunucularından çalışmakta böylece İnternet servis sağlayıcılardan kaynaklanacak sorunların önüne geçilmektedir.

örgün eğitim (i. Kişilerin hayata atılmadan, iş ve meslek kollarında çalışmaya başlamadan önce okul veya okul niteliği taşıyan yerlerde, genel ve özel bilgiler bakımından yetiştirmelerini sağlamak amacıyla belli kanunlara göre düzenlenen eğitim, formel eğitim./ Düzenli, planlı, yöntemli biçimde verilen herhangi bir eğitim.) | 174

(i.) • İnsangücünün iyi yetiştirilmesi ve eğitilmesi, ilkokuldan üniversiteye kadar **örgün eğitim** kurumları ile çıraklık, işbaşı ve hizmetiçi eğitim gibi yaygın eğitim uygulamalarının her basamağında, çağın gerektirdiği bilgi ve beceriyle donatılmasına bağlıdır. | • Çünkü Türkiye **örgün eğitim** tarihi boyunca kendi eğitim kurumlarını kuran ve bunlara kendisi öğretmen yetiştiren bir ülkedir. | • Meslek eğitimini tabana yayıcı bir model seçilememiş ve öğrencileri mesleğe yönlendirici bir **örgün eğitim** sistemi kurulamamıştır.

söyle

şöyle bir (z. Üstünlük./ Kısa süreli.) | 3589

(z.) • **Söyle bir** sallandı, çekip aldım levveyi elinden. | • **Söyle bir** itiversem denize yuvarlanacaktı. | • Şunları **şöyle bir** yapayım.

(s.) • Şimdi bu durumu **şöyle bir** örnekleyelim. | • Hani o o şimdi asker diyen **şöyle bir** şarkı söyleyen vardı ya. | • Şeydir dikkat ederseniz **şöyle bir** ayırım vardır.

şöyle böyle (z. Ne iyi ne kötü, orta derecede, acı tatlı, iyi kötü./ Aşağı yukarı, hemen hemen, yaklaşık olarak, acı tatlı, iyi kötü.) | 104

(z.) • Oysa benim orada bulunuşum, yine yüreğimdeki masumca **şöyle böyle** olsa diye konuşan beni duyan meleklerimin beni oraya sürüklemesi ile olmuştu. | • Saraya tutulan oğlunu ancak **şöyle böyle** yönetebiliyordu. | • Her basamağı **şöyle böyle** görebiliyor, gördüklerime de pek anlam veremiyorum.

açık

açık açık (z. Saklamaksızın./ Bütün ayrıntılarıyla./ İçtenlikle.) | 1130

(z.) • Erkeklerin kadınlara sevgi, duygu, sıcaklık anlamında bir şeyler vermeyeceği **açık açık** tartışılmaya başlanmıştı. | • Ashcroft'un yeni albümü "Human Conditions" da, varoluşsal kaygılarını **açık açık** anlattığı ve 2000 yılının en iyi albümleri arasına giren "Alone With Everybody"nin tematik olarak devamı niteliğinde mütevazı bir albüm. | • Behlül'e ne güzel adam desen, ismini de veriyorum bak **açık açık** söylüyorum.

açık seçik (s. *Çok açık, çok belirgin./ z. Çok açık, çok belirgin bir biçimde.*) | 569

(s.) • Belki de şimdiye değin çok **açık seçik** bir biçimde belirtilmeyen, gösterilmeyen bir bakış açısıyla sunulan tarih felsefelerinin ortak paydası, ortak bileşeni; herhangi bir söylemi tarih felsefesinin söylemi haline getirenin ne olduğu; onun "böyle" nitelenmesine yolaçan koşulların ne/neler olduğu belirtilecektir; bu koşulların neler olduğu gösterilmeye çalışılacaktır. | • Zaten tarikatlar hakkında en ufak bir bilgisi olan için Fethullahın örgütünün Türk tarihinin gördüğü en tehlikeli tarikat olduğu **açık seçik** bir gerçek. | • Çocuğa olan sevginin ve değerin **açık seçik** ifadelerinden biri de, onu dikkatle ve ilgiyle dinleyebilmektir.

(z.) • Uygun bir zamanı kollayarak, üst yöneticiden randevu alıp sorunu, tasarladığım önlemleri, yaptığım çalışmaları **açık seçik** aktardım. | • İşte bu deneylerden sonra kaldırılan yük ile desteğe kadar uzaklığının çarpımı kaldıran güç ile onun desteğe kadar uzaklığının çarpımına eşit olduğu **açık seçik** anlaşılır. | • Bugün çeşitli dillerde hâlâ varlığını sürdüren deyimler bunu **açık seçik** göstermektedir.

açık hava (i. *Bahçe, park gibi yapı dışı olan yer./ Bulutsuz hava.*) | 339

(i.) • Canım ülkemizin ozon tabakası yüzünden şaşırmış havaları nedeniyle **açık hava** davetlerinde titremekten aniden Afrika kıvamına geçmiş durumdayız. | • Soluklanma payım, herkesin birer küple şarkı mırıldandığı bir **açık hava** konserine çevirmişler mola yerindekiler. | • **Açık hava** sinemasında küçük bir fare panikleyip, pantolonunun içine tırmanmıştı.

ağzı açık (s. *Şaşkın, alık, bön (kimse)./ z. Hayranlıkla, büyülenmiş olarak.*) | 184

(z.) • Bu tür şeyler ortaya çıkınca ahalinin **ağzı açık** kalır ve herkes hayrete düşer öyle ya. | • Ali Çavuş ikinci bir vurgun yemiş gibi **ağzı açık** kalakaldı. | • Hemen belirtmekte fayda görüyorum, uzun zaman **ağzı açık** beklemiş ve aroması uçmuş kekik bu amaç için uygun değildir.

başı açık (s. *Başı örtü veya şapka ile örtülmemiş (kimse).*) | 149

(s.) • "Bu **başı açık** kadının burada ne işi var, onu buraya kim almış?" | • Sosyolog olsun, yazar olsun, **başı açık** kadınlarla oturulur, saatlerce konuşulur; ama başörtülü bir kadınla böyle şeyler konuşulmaz. | • Burada **başı açık** kadın rahat yaşayabiliyor mu?

açık mavi (i. *Mavinin bir veya birkaç ton açığı./ s. Bu renkte olan.*) | 154

(i.) • Gökyüzünden **açık mavi** üzerinde yeşil, lacivert bir ışık perde gibi açılıp döne döne iniyormuş yeryüzüne. | • Gökyüzü **açık mavi** ve beyaz. | • Bu renkler; kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, **açık mavi**, koyu mavi ve mordur.

(s.) • Üzerinde **açık mavi** zemin üstüne papatyaların nakşedildiği bir entari, çıplak ayaklarında bir çift beyaz sandalet vardı. | • Sarı saçları, **açık mavi** gözleri, yapılı bedeniyle bir Fransız'dan çok Alman'ı andıran Pierre'in, havaalanının insana yalnızlığını çağrıştıran renksiz salonundaki sıcak gülümseyişini görünce içim ısınır gibi oldu. | • Aa o da nesi, çantamın üzerinde **açık mavi** bir kazak...

açık saçık (s. *Yüz kızartıcı, edepsiz, müstehcen, cinsel çağrışım yüklü (söz, anlatım).*) | 123

(s.) • Eski asker postallarının, kat kat tül etekleri yırtılmış bale elbiselerinin, kırık gece lambaları ve boş akvaryumların arasında, çığırktan el radyolarının, **açık saçık** resimli Playboyların, hurda demir ve lastiklerin, paslı bisikletlerin, oymalı dolapların ve sarkıntılı cam küpelerin yanbaşıda, pembe tuğla köprünün ayakları dibindeyiz. | • Benim gibi, yeni Türkçe'yi mümkün olduğu kadar çok kullanmaya çalışanların konuşmaları zaman zaman, şimdi **açık saçık** kelimelerde ve küfürlerde kullanılan "blink" sesiyle kesiliveriyor, söylediğiniz cümle anlamını yitiriyordu. | • Kimi iç çamaşırı ile, kimi **açık saçık** bir elbiseyle, kimi göğüsleri meydanda, kimi de mayoyla müşteri bekliyordu.

açık yeşil (i. *Yeşilin bir veya birkaç ton açığı./ s. Bu renkte olan.*) | 111

(s.) • Çeşit çeşit balıkların, **açık yeşil** yosunların arasında, Selva'nın çok özlediği o ruh birliği içinde yüzüyor, yüzüyorlardı. | • Sert bir kuzey rüzgârı basamakları kaplayan sararmış ceviz yapraklarını çınar yapraklarını savurdu uzaklara ve ince **açık yeşil** yosun tabakasının altında kabartma bir yazı belirdi. | • **Açık yeşil** gözleri ümitle ışıdı.

(i.) • **Açık yeşil**, kahverengi, benek benek, tel tel. | • **Açık yeşil** renktedir. | • Geniş salonunun tavanından, tutkal eritilerek dökülmüş, mavi, sarı, bal rengi, **açık yeşil**, bordo, parça parça boyanmış saçaklı abajurlar sarkıyordu.

açık öğretim (i. *Dersleri radyo, televizyon vb. araçlarla yayımlanan veya posta ile ilgililere ulaştırılan eğitim.*) | 98

(i.) • **Açık öğretim** mi okucaksın? | • Yani bu günkü **Açık Öğretim** dediğimiz sistemin de yurdumuzdaki ilk uygulayıcısı oldu. | • Üniversite mezunuysan **açık öğretim** bile okusan...

açık sözlü (s. Her şeyi olduğu gibi söyleyen, sözünü esirgemeyen.) | 89

(s.) • Arda Gedik çok zeki, çok alçakgönüllü ve **açık sözlü** bir genel müdürdü. | • Balta eşine bugünlerde artık rastlanmayan derecede dürüst, sözünün eri, cesur, **açık sözlü** bir insandı. | • Karısı İnger iyi kalpli, **açık sözlü** birisidir.

açık deniz (i. Denizin, kara sularının dışında kalan bölümü./ Denizin kıydan çok uzaklarda bulunan geniş bölümü, engin.) | 83

(i.) • Yunan tarafı Ege'de **açık deniz** üzerinde hava kuvvetlerimizin yapacağı tatbikatlar, ya da eğitim uçuşları ile ilgili olarak verilen "NOTAM"ları yayımlamayı bazen geciktirmiş, bazen de hiç yayımlamamış, | • Özel teknelerde bulunması önerilen can salları, yakın yol ve **açık deniz** için olmak üzere ikiye ayrılır ve elle denize atılırlar. | • Ancak, bir devletin birtakım ülkesel nitelikli yetkilerini kullandığı uluslararası alanlar yalnızca yukarıda bildirdiğimiz **açık deniz** alanları ile sınırlı kalmamaktadır.

açık büfe (i. Yiyecek ve içeceklerin serbestçe seçilip alındığı servis düzeni./ s. Bu düzende yapılan.) | 61

(i.) • Salonun bütün kapıları açılmış, bir köşeye büyük ve çok zengin bir **açık büfe** masası yerleştirilmişti. | • Ne biliyim mezeler yaparsın bilmem ne **açık büfe** kurarsın güzel olur ama... | • Sevgili okurlar, bir **açık büfe** var ki sormayın gitsin.

açık arttırma (i. Bir malın satışında alıcılar arasında fiyat artırma yarışına dayanan satış biçimi, artırma, müzayedede.) | 29

(i.) • Malikâne mutasarrıfları ortaya konan şartların dışına çıktıkları için, mukataaların **açık arttırma** ile başkalarına satılması kararlaştırılmıştı. | • Bu da en iyi, kâr amacı gütmeyen, ülke genelinde veya internette bir **açık arttırma** pazarı yaratarak yapılabilir" deniyor. | • CHIP dergisi olarak, bu durumu test etmek için **açık arttırma** sitelerinde alışverişe çıktık.

belli

belli belirsiz (s. Yarı belli./ z. Zorlukla seçilerek, yarı bellisiz olarak, duyularak, çok az belli olarak.) | 820

(s.) • Öteki duygu ise **belli belirsiz** bir hüznün duygusudur | • **Belli belirsiz** bir öfke kımıldıyor içimde. | • Yüzünde **belli belirsiz** bir gülümseme vardı, yanakları şeker pembesiydi.

(z.) • Çıktım ve kapıya **belli belirsiz** dokundum. | • Daha doğrusu sanki dört bölümlü olan şiirin birinci ve ikinci bölümleri yer yer daha önceki şiirleri benliğinde, **belli belirsiz** özetlemiştir. | • Yüzünün donuk ifadesi, yalnızca, annesi yanına geldiği zaman **belli belirsiz** aydınlanıyor, gülümseyişe benzer bir kıvrılış alt dudağını titretiyordu.

belli başlı (s. Belirli, muayyen./ Önemli.) | 721

(s.) • "Son Kurgu"yu planlamaya başladığımda, temayı en iyi şekilde güçlendireceğini düşündüğüm **belli başlı** estetik ilkeler tasarladım. | • Organik kirlenmenin önlenmesi konusunda kullanılan **belli başlı** teknikler, çökeltme, oksijenli ve oksijensiz mikrobik çözeltmedir ki bunlar bir tür doğal kendi kendini temizleme yöntemidir. | • Trafikle ilgili **belli başlı** sivil toplum örgütlerinin başkanları, Arama Konferansı'na katılarak Türkiye'de trafik kültürünün oluşması, yol güvenliğinin sağlanması, sürücü eğitiminin etkin hale getirilmesi yönünde dernek çerçevesinde yaptıkları çalışmaları bizlerle paylaştılar.

temel

temel eğitim (i. İlköğretimi kapsayan eğitim sistemi.) | 523

(i.) • Önce, 8 yıllık **temel eğitim** reformu bahanesiyle, İmam Hatiplerin orta kısımlarını kapattınız. | • Mevlana'nın "sevgi merkezli din anlayışı"nın yanı sıra, yobazların "korku merkezli din anlayışı" çoğu ailelerde çocuk yetiştirmede kullanılan **temel eğitim** felsefesi olmuştur. | • 8 yıllık kesintisiz zorunlu **temel eğitim** konusunda hükümetin samimi tutumundan sonra CHP, 1997 yılında yapılmasını istediği seçim konusunda hükümete daha uzun kredi tanıdı.

temel haklar (i. Kişiyeye bağlı dokunulmaz, devredilmez hak ve özgürlükler.) | 166

(i.) • **Temel haklar** bir iç hukuk sorunu olmakla birlikte uluslararası kaynaklarda da düzenlenen ve uluslararası organlarca da denetlenen bir nitelik taşıyor. | • Madde ilk kez vatandaşlara Avrupa Andlaşmalarında gerçek bir pozisyon vermekte ve on beş ülke vatandaşlarına eşit **temel haklar** sağlamaktadır. | • **Temel haklar** öncelikle bireylerin özgürlük alanını devlet gücünün müdahalelerine karşı korur.

para

para politikası (-) | 596

(i.) • Enflasyonist bekleyişleri hızla aşağıya çekmek için döviz kurları hedeflenen enflasyona göre belirlenerek önceden açıklanmış ve **para politikası** likidite

genişlemesini yabancı kaynak girişine bağlayan bir çerçeveye oturtulmuştur. | • ECB'nin kurulması ve bunun sonucunda bütün katılımcı üye ülkelerde tek bir **para politikası** araçları takımı kullanılması, politika oranlarının para piyasası oranlarına aktarımı mekanizmasındaki farklılıkları tamamen ortadan kaldıracaktır. | • Bu şartlarda M. Bankası **para politikası** hedeflerini enflasyonun düşürülmesi yönünde olmayıp finans piyasalarında istikrarın sağlanması ve korunması yönünde olmuştur.

para cezası (i. İşlenen bir suçun para karşılığının devlete ödenmesini öngören ceza.) | 367

(i.) • Edward III dönemine gelinmeden, bu yaptırım hafiflemiş ve bunun yerini, toprağın yıllık gelirinin üçte biri tutarında **para cezası** almıştır. | • 11 yıl ceza aldılar, **para cezası** aldılar. | • İstedığınız kadar **para cezası** verin, insanlar bir yolunu bulup kurtulmayı beceriyorlar; kurtulmak için yöntemler geliştiriyorlar.

kara para (i. Yasa dışı yollardan sağlanan kazanç.) | 325

(i.) • - Bir ülkede ise, **kara para** dolar ve mark gibi konvertibl dövizlere çevrilmiş | • Komprador burjuvazi ve son yıllarda yaratılan **kara para** sahibi kesim özel okullar (ve üniversiteler) yoluyla "geleceğini garantiye alıyor". | • Kimi yolsuzluğun yasallığıyla yetinmeyip, efendilerin **kara para** kasalarını şişirmek için ayakbağı olanları aşip suyun başını tutmaya heveslenmişti.

para birimi (i. Bir devletin para için kabul ettiği değer ve eder ölçüsü.) | 222

(i.) • Çünkü, çok uluslu işletmelerin yabancı ülkelerdeki şubeleri, o ülkenin **para birimi** ile işlem yaparlar ve mali tablolarını da yine o ülkenin para birimi ile hazırlanmaktadırlar. | • Kaydı para olarak 1 Ocak 1999 tarihinden bu yana uygulamaya konulan Euro, üç yıllık bir geçiş döneminden sonra yarından itibaren 5, 10, 20, 50, 100, 200 ve 500'lük kupürler halinde banknot, Avrupa Birliğini (AB) oluşturan 15 ülkenin 12'sinde tek **para birimi** olarak tedavüle çıkacak. | • Çünkü Avrupa Birliği üyesi ülkeler aldıkları ortak **para birimi** kararıyla birlikte enflasyonu belirleme yetkisini Avrupa Merkez Bankası'na vererek daima düşük enflasyon garantisi altında yatırımlarını yapacak.

para arzı (i. Bir ülkede dolaşımdaki para hacmi.) | 192

(i.) • KKTC fiilen bir başka ülkenin parasını kullandığından **para arzı** sistemde kontrol edilemeyen bir değişken olmaktadır. | • Çalışmada, Türkiye'nin hasıla,

işsizlik, fiyatlar, parasal ücretler ve nominal **para arzı** değişkenleri arasındaki ortak davranışlar bir yapısal VAR modeli kapsamında incelenerek, yukarıda belirtilen hipotezlerin geçerliliği araştırılmıştır. | • O kadar ki, para teorileri arasındaki farkların önemli bir kısmını **para arzı** veya talebi kavramlarını farklı anlamlarda ele almaları ile izah etmek mümkündür.

borç para (-) | 151

(i.) • Üstelik birinden **borç para** istediğinizde vermemek için bin bir bahane bulabilenler, kitaba gelince çiğnenmez prensipleri olduğunu, veremeyeceklerini açık açık söylerler. | • M'Bow'un ilk işi Müslüman ülkelerden faizsiz **borç para** istemek oldu. | • Yardımlaşmada bulunulan diğer, önemli konular, **borç para** ve yiyecek içecek alışverişidir.

bozuk para (i. Ufak birimlere ayrılmış para, ufaklık, ufak para, bozuk, bozukluk.) | 128

(i.) • Muğla'nın Marmaris ilçesinde, denizde özel detektörlerle **bozuk para** ve ziynet eşyası arayan 2 İngiliz turist, yaklaşık bir saat içinde 30 TL bozuk para topladı. | • **Bozuk para** bulmak için bir süre kapıda beklettim onları. | • Yollarda **bozuk para** şakırdatanların, göbeklerinde dümbelek çalanların canına okuyoruz...

sıcak para (i. Piyasaya yeni giren nakit para.) | 115

(i.) • Ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerin global düzeyde durgunluğa rağmen; 1980'li yılların başından beri dış borçlanmaya gidebilmeleri ve yakın zamana kadar halen döviz rezervlerini yüksek düzeyde tutabilmelerinin nedeni, ülkemize yüksek düzeyde **sıcak para** girişidir. | • Yabancılar Türkiye'ye **sıcak para** getirip, yüksek getiri sağlıyorlar. | • Yabancı yatırımcıdan **sıcak para** geliyor.

kağıt para (i. Devlet bankası tarafından piyasaya çıkarılan değeri kâğıt üzerinde belirtilen para, banknot.) | 45

(i.) • Bankalar sisteminin ihraç bankasından elde edeceği kâğıt paralara istinaden nasıl çekle tedavül eden depolar yaratabileceklerini, yani "banka parası"nın yaratılmasını ileriye bırakarak şimdilik sadece **kâğıt para** hacmini tayin eden âmilleri incelemeye devam edelim. | • **Kâğıt para** sistemini uygulayan bir ülkede para arzını ayarlayan kuruluş genellikle bir merkez bankası olduğuna göre, onun tedavüle çıkaracağı kâğıt paranın miktarı, hem kanuni para hacmini hem banka parasının miktarını etkileyecek

demektir. | • **Kâğıt para** rejiminde ise devlet sadece hangi bankanın veya otoritenin para basma yetkisi olduğunu ve paranın şekil ve niteliklerini tayin eder.

nakit para (i. Birikmiş, kullanılmaya hazır para, efektif.) | 91

(i.) • Mevzuatın karışıklığı, bürokrasinin fazlalığı, protesto olan senetler ile karşılıksız çıkan çeklerdeki artışlar, **nakit para** darlığı, eriyen sermaye, esnafın belini kıran büyük alış-veriş merkezleri ve arka arkaya kapanan işyerleri... | • Buralarda yapılan alışverişlerde **nakit para** yerine kredi kartları kullanıldığından, gerekli satış belgesi düzenlenmektedir. | • Hane halkının yaptığı yardımlarda **nakit para**, yiyecek ve giyecek formundaki yardımlar ön plana çıkarken, belediye ve valilikler kanalıyla yapılan yardımlarda yakacak, kira ve yiyecek yardımları daha belirginleşmektedir.

sosyal

sosyal devlet (i. Ekonomik ve sosyal alanlarda bireylere sosyal güvenlik ve adalet sağlayıcı politikalar üreten devlet modeli.) | 597

(i.) • Makul ölçülerde yapılması halinde **sosyal devlet** olmanın gereği olarak görülebilecek bu transferler, ne yazık ki, üyelik yolunda ilerlediğimiz AB'nin Maastricht kriterlerine göre toplam bütçe açığının milli gelire oranı için öngörülen %3 seviyesini bile tek başına geçen boyutlara varmıştır." | • Ruggie'nin çözümlemelerinde **sosyal devlet**, sosyal hizmetlere, birtakım kamu hizmetlerine indirgenmiş bulunmaktadır. | • Yine bu dönemde **sosyal devlet** anlayışı yerini "iame modeli"ne geçişin göstergesi sayılacak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu çıkarılıyor.

sosyal yaşam (i. Sosyal hayat.) | 107

(i.) • Sosyal Yaşam Koşulları; Yaşlılara **sosyal yaşam** koşulları bireysel ve kurumsal boyutta ele alınmıştır. | • Çünkü şimdi yazlık yerlerle ilgili **sosyal yaşam** haberlerini nereden öğreniyoruz?. | • Yazar, romanlarında kadının **sosyal yaşam** içerisindeki yerini ve rolünü sık sık sorgulamıştır.

sosyal hayat (i. İnsanın toplum içindeki yaşama biçimi, sosyal yaşam.) | 121

(i.) • Kendisine ve ailesine hiç vakit ayıramayan, iş stresi ve çalışma koşullarının ağırlığından **sosyal hayat** kavramını unutan, çocuğunun yüzünü göremeyen polislerimiz, bir de ekonomik imkânsızlıklar eklenince, maalesef, birtakım psikolojik ve fizyolojik sağlık sorunlarıyla karşılaşmakta ve bu sorunlar bazen intiharlarla neticelenmektedir. | • Lice'de **sosyal hayat** yok gibidir. | • Beyannamede Rus

işçilerinin ve halkının 10 yıl önce Ekim İhtilâli'ni nasıl yaptığı, ne gibi haklar elde ettiği ve Sovyetler Birliği'ndeki **sosyal hayat** üzerine açıklamalar yer alıyordu.

sosyal yardım (i. *Yoksul kimselere yiyecek, giyecek, yakacak, tedavi ve ilaç sağlanarak yapılan parasız yardım.*) | 452

(i.) • Gerçekten de Türkiye; başta Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu olmak üzere, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Emekli Sandığı Yaşlılar Sosyal Güvenlik Dairesi, Belediyeler ve yarı-resmi nitelikteki çok sayıda kuruluş eliyle son derece önemli boyutlara ulaşan **sosyal yardım** harcamaları yapmaktadır. | • Ailelere yönelik sosyal yardımlar aileyi bir arada tutma amacını taşımaları sebebiyle, örneğin, çocuk yuvaları veya yetiştirme yurtları gibi kuruluşlarda bakılmakta olan çocuklar için, ailelere **sosyal yardım** sağlanması mümkün değildir. | • Diğer gönüllü yardım kuruluşları ise, kendilerine yürürlükteki mevzuata uygun çerçevede, Devlet adına **sosyal yardım** hizmeti yürütmek görevi verilmemiş ise ancak bağışlar ve kendi diğer imkânlarıyla elde edebilecekleri kaynaklar aracılığıyla faaliyet gösterebilmektedir.

sosyal güvenlik (i. *Sosyal sigorta, sosyal yardım vb. araçlarla halkın sosyal durumunu güvence altına alma.*) | 2308

(i.) • Sosyal haklar bağlamında da kamu-özel sektör dengesizliği bugüne kadar bir faktör olmasına rağmen, 2008'de yürürlüğe giren ve tüm çalışanları tek şemsiye altında toplayan **sosyal güvenlik** yasası, bu bozucu etkiyi kısmen zayıflatmıştır. | • Yüzde 92.6'sı sigorta kapsamında olmak üzere nüfusun tamamı **sosyal güvenlik** kapsamına alınacak ve sağlık açısından sosyal güvenceye kavuşturulacaktır. | • Oysa **sosyal güvenlik**, temel bir insan hakkı olarak, bir ülke halkının bugününü ve yarınını güvence altına almayı amaçlar ve bu yönüyle de bir ulusun iç ve dış güvenliği kadar yaşamsal bir değer taşır.

kişi

kişi başına (z. *Adam başına.*) | 1287

(z.) • Böylece illerin gelişmişlik düzeyleri yüzölçümleri veya nüfus büyüklükleriyle orantılı olarak değil, büyük ölçüde göreceli veya **kişi başına** düşen büyüklükler olarak tanımlanmaya çalışılmıştır. | • Değerli katılımcılar, bu tabloda da artı normlar olan Avrupa Birliği'ne daha sonra dahil edilen 10 ülkenin yatırım maliyeti, Avrupa Birliği'ne uyumda ihtiyaç duyduğu, finansman tablosunu, nüfusunu ve **kişi başına** ne

kadar harcamayla Avrupa Birliği'ne uyumlarını sağlayabileceklerini gösteren bir tablo. | • Yani, **kişi başına** düşen net aylık gelir 908 DM olurken Almanlarda bu oran 2000 DM'yi geçmektedir.

kişi sayısı (-) | 147

(i.) • Ayrıca, üniversiteyi talep eden **kişi sayısı**, kontenjanlardan fazla olduğu sürece, yarış ortamı devam edecek ve bu yarışta gençleri hazırlayıcı kurumlar mutlaka olacak. | • 2005–2006 yıllarında mülk edinen **kişi sayısı** bakımından önemli artışın gözlemlendiği diğer ülkeler ise İngiltere, Hollanda, İrlanda, Danimarka, Norveç Avusturya ve Belçika'dır. | • Meyve işleyen 38 tesiste çalışan toplam **kişi sayısı** 1990 yılı itibarıyla 11 960 olup, bunun %88.8'i (10 620 kişi) üretim faaliyetlerinde, %11.2'si (1340 kişi) ile idari ve diğer işlerde çalışanlardan oluşmaktadır.

kişi başı (-) | 144

(i.) • Ancak Çin'de şu anda **kişi başı** GSYİH (satın alma gücü paritesi), Güney Kore'nin 1982, Tayvan'ın 1976 ve Japonya'nın 1961 yıllarındaki değerlerini ancak yakalayabilmiş durumda ve anılan ülkelerde sabit yatırımlar hiçbir zaman GSYİH'in 30% miktarını aşamadı bile... | • Doymak için **kişi başı** 72 Tele vermemiz gerekiyordu, bir de kola içsen, neredeyse 80 lira, çüüüş! | • 1998 yılında en yüksek düzeye ulaşan **kişi başı** turist harcamaları, 1999 yılında 735 dolara gerilemiştir.

üçüncü kişi (i. Fiil çekiminde teklik ve çokluk üçüncü şahıs biçimi, gaip.) | 123

(i.) • Yetenekli bir **üçüncü kişi** ya da grup, tarafların birbirlerini yanlış anlamasına yol açan sosyo-kültürel farklılıkları tespit eden bir tercüman olarak çalışacaktır. | • Bahsi geçen işlemin sonuçlandırılması, detaylı inceleme sürecine ve yasal ve **üçüncü kişi** onaylarının da dahil olduğu çeşitli koşulların sağlanabilmesine bağlıdır. | • İşlemin tamamlanması için hisse satış sözleşmesinin de dahil olduğu gerekli dokümantasyonun sonlandırılması, Turkcell üzerine detaylı inceleme yapılması ve gerekli yasal ve **üçüncü kişi** onaylarının alınması gerekmektedir.

ikinci kişi (-) | 94

(i.) • Roman ve öyküde genelde birinci ya da üçüncü kişi anlatıcı seslenir (**ikinci kişi** anlatıcılar ve diğerleri de denenmiştir). | • Yaşamın son anını, "özne"nin dışında, kurban-öznedenden başka yaşayan bir **ikinci kişi** olamaz. | • "Çünkü" ile başlayan sözcenin, tekil **ikinci kişi** ve geniş zaman kullanımına bağlı olarak yol

gösterme, yönlendirme, ya da dolaylı bir buyrum işleviyle kullanılmış bir sözcüye bağlanabilmesini sağlayan da işte bu "gerekçelendirme" özelliğidir.

tüzel kişi (i. *Hukuk bakımından bireylerin veya malların topluluğundan doğan ve tek bir kişi sayılan varlık.*) | 75

(i.) • 1919 Anayasası'yla yapılan düzenlemeye göre ise, Bavyera'da oturan her yurttaş ve **tüzel kişi**, bir devlet kurumunun eyleminden dolayı anayasaya aykırı bir biçimde haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle Yüksek Mahkeme'ye başvurabiliyordu. | • Gerçek kişi ise; adı ve soyadı, **tüzel kişi** ise; unvanı ve sorumlu kişiler, vergi kimlik numarası veya ticaret sicil numarası, Yerleşim yeri, tüzel kişi ise merkezinin bulunduğu yer, Elektronik iletişim adresi ve telefon numarası, Sunduğu hizmet, bir merciin iznine veya denetimine tabi bir faaliyet çerçevesinde yapılıyor ise, yetkili denetim merciine ilişkin bilgiler. | • Yani bir **tüzel kişi**, amacı dışında hiçbir hukuki işleme taraf olamaz.

geçen

geçen yıl (-) | 2322

(z.) • **Geçen yıl** kurulan ve çeşitli konservatuvarlarda eğitim gören 10-16 yaş arası öğrencilerden oluşan "Doğuş Çocuk Senfoni Orkestrası", Mersin ve Adana'daki konserlerinde Dvorak, Beethoven, Mozart, Sarasate gibi dünyaca ünlü bestecilerin eserlerini seslendirerek izleyenleri büyüledi. | • G-8 üyesi sanayileşmiş ülkeler, **geçen yıl** aldıkları bir kararla dünyanın en yoksul ülkelerinin dış borçlarının 90 milyar dolarlık bölümünü silme kararı almışlardı. | • Gül Işık'ın **geçen yıl** yayımladığı İspanya:

geçen gün (-) | 2066

(z.) • "Baba," dedi, "**geçen gün** senin elini öpmüştüm ya, o günü işlerim öyle iyi gitti ki, koca bir dana tükeniverdi akşama dek." | • **Geçen gün** yine peşinize düşmüşler. | • **Geçen gün** dostlarım Ada'dan mimoza getirdiler bana.

her geçen gün (-) | 1158

(z.) • Dünya toplam ticaretinin önemli bir bölümü bu şirketler tarafından yürütülmekte ve dünya ticareti içinde çok uluslu şirketlerin payı **her geçen gün** artmaktadır. | • Olmaz demiyorum, bu İstanbul zirvesinden sonra başlayacaktır." demesinden anlaşılacağı üzere bu zirvede 'Büyük Orta Doğu Projesi' üzerine konuşup, bundan sonra özellikle de **her geçen gün** daha fazla teşhir olmuş olmanın verdiği telaşla Orta

Doğu pastasını nasıl paylaşacaklarını tartışacaklar. | • Kamu kreşleri belirli bir kamu kuruluşuna bağlı ve ücretsiz ya da düşük ücretli olarak hizmet verirken, özel kreşlerin **her geçen gün** daha da artan ücretlere sahip oldukları bilinmektedir.

geçen hafta (-) | 1324

(z.) • **Geçen hafta** üçboyutlu film izlemeye gittik. | • **Geçen hafta** "45 yılda 21 milyon 100 bin kişi göç etti, geriye ıssız 'Harikalar Diyarı' kaldı" demiş. | • Savcılık yaklaşık dokuz yıldır aynı tür cinayet işlenmediğini, kimliği belirlenemeyen katilin herhangi bir nedenle hapiste veya ölmüş olabileceğini belirtirken, **geçen hafta** bulunan bazı ciddi verilerin, dosyanın tekrar açılmasına neden olduğunu duyurdu.

geçen sene (-) | 559

(z.) • **Geçen sene** ÖSS'de ter döken öğrencilerin 210 binini bu öğretim yılında Anadolu lisesi statüsü kazanan süper liselerle, Anadolu ve Fen liselerinden yeni mezun olmuş öğrenciler oluşturuyordu. | • **Geçen sene** çiçeklerime kinetin, gib.asit, iba, humik asit uygulamalarım oldu. | • **Geçen sene** "Bir Takım Kozmetik Tavsiyeleri" yazısında aldığım bi kaç bi şeyi yazmıştım, bugün de hem en iç içe hem en uzak olduğum konu teknolojiden bahsedeceğim.

geçen sezon (-) | 197

(z.) • **Geçen sezon** F1'de takımlar sıralamasında 4. olan Renault, yeni F1 otomobili R24'ü İtalya'nın Palermo kentinde tanıttı. | • Çok uzak değil, **geçen sezon** Diyarbakırspor-Konyaspor maçında ev sahibi takımın yöneticisi, rakip takım oyuncusu Bebbe'ye attığı gol sonrası sevindiği gerekçesiyle saldırıyor, maç sonunda da Kırmızı-Yeşilli taraftarlar sahaya girerek futbolculara haddini bildiriyor. | • Ankaraspor, **geçen sezon** takımda kiralık olarak forma giyen Beşiktaşlı Ümit Aydın ile 3 yıllık sözleşme imzaladı.

bahsi geçen (-) | 189

(s.) • "Bankalar banka faaliyetlerine ve işlem hacimlerine göre yeterli sayıda müfettiş çalıştırır" şeklinde ibarelerle **bahsi geçen** birimlerden birisi olarak yer aldı. | • Görüldüğü üzere yukarıda **bahsi geçen** alternatif modeller standard neoklasik işgücü piyasası modelinden farklı olarak işsizliğin sürekli bir olgu olarak işgücü piyasasında var olduğu yeni bir "denge" kavramı içermektedirler. | • Nihat Özdemir yazıda **bahsi geçen** şirketle ilgisinin olmadığını açıklarken, Aziz Yıldırım da Önkibar'a

"Bahsettiğiniz proje Yeşil Koridor Projesi'dir, konudan haberdarım, ancak Sayın Bakan'ın eniştesiyle bir şirket kurmuş değiliz.

geçen sefer (-) | 78

(z.) • Siz **geçen sefer** geldiğinizde herhalde şalter kapalıydı ve arkadaşlar belki ondan ifade edemiyor olabilir. | • **Geçen sefer** geldiğimizde bağlıydı. | • Yok eğer, **geçen sefer** olduğu gibi, Amerikan hamburgercisinde birlikte hamburger yemek için babasının aldığı arabasıyla peşinden koşan yeni yetme, jöle kafalı çapkın bozuntularından birinin altına girmeye karar verirken de, ben bir şey kaybetmeyeceğim üstelik evim bir düzene girerken, sana da, peşin bir ceza olacak.

kısa

kısa sürede (-) | 2783

(z.) • **Kısa sürede** durum değerlendirildi, bölgeye acil olarak müdahale edilmesi gerektiği anlaşıldı, hepimizin yakından bildiği gibi askeri birliklerimizin bir kısmı terörle mücadele amacıyla bölgeye kaydırıldı. | • **Kısa sürede** aramızda romantik bir gerilim doğmuştu. | • Tam da bölüme yeni gelen ve yakışıklı son sınıf öğrencileri arasında, adı **kısa sürede** verecen Selcen'e çıkan, genç araştırma görevlisi Selcen Akbaş'ı yemeğe çıkaracaktı.

kısa zamanda (-) | 1830

(z.) • Haber **kısa zamanda** duyulmuştu; | • Günümüzün, özellikle geleceğin okuru **kısa zamanda** çok bilgi isteyecek. | • Türkiye sinemasının yıllarca uzak durduğu korku filmleri, genç yönetmenlerin bu alanda ürünler vermeye başlamasıyla **kısa zamanda** önemli bir mesafe kat etti.

kısa vadeli (s. Süresi az olan.) | 1107

(s.) • Bilgilenme özgürlüğüne giden yoldaki **kısa vadeli** ikinci gereklilik, verilmesi risk içermeyen bilgilerin vatandaşlara verilmesidir. | • Aynı şekilde 1991 yılında uluslararası piyasalardan **kısa vadeli** kaynak çekme şansı fevkalade sınırlanmıştır. | • Alınan tedbirler çerçevesinde 1998 yılında gelişen piyasalardan **kısa vadeli** sermaye çıkışının durması ve 1999 yılında ekonomilerin canlanması amaçlanmıştır.

kısa süreli (-) | 692

(s.) • 1960 yılından sonra ilköğretim öğretmenliğinde başarılı olanların **kısa süreli** bir kurstan geçirilerek öğretmen muavini olarak atandıkları görülmektedir. | • 1969 yılında Dr. Cosens ve Dr. Manning izole ettikleri kendiliğinden oluşan mutant sinekte

uzun süre ışık maruziyeti sonrasında **kısa süreli** anormal bir elektoretinogram gözlemişlerdir. | • Bu durum kısa yan ömürlü betalaktam antibiyotiklerin **kısa süreli** tedavi rejimlerindeki zayıf etkinliğinin bir nedeni olabilir.

kısa boylu (-) | 361

(s.) • **Kısa boylu** kadının elleri bir karış yukarıdan onun yaralarını okşuyor. | • Yüzbaşı Hikmet, üsteğmen Hakkı ve **kısa boylu**, suratsız doktor, İhsan'ı bekliyorlardı. | • Bir gün derginin yönetim evi 'ne **kısa boylu**, gözlüklü bir genç geldi.

kısa film (-) | 204

(i.) • **Kısa film**, süresi, kendine özgü anlatım farklılıkları ve bağımsız oluşu nedeniyle her zaman daha yaratıcıdır. | • Bir **kısa film** izlemiştik, Yenişehirlioğlu'nun başrolü üstlendiği. | • Bu senaryolardan biri, Reis Çelik söz verdi **kısa film** olacak, bu arada bütün atölyelerin hocaları ve öğrencileri, bana göre bu çok taze işlerin koordinatörü Vecdi Sayar'ı koşturup dururken bir köşede yakalayıp sıkıştırıyoruz.

kısa mesaj (i. *Taşınabilir veya sabit telefon aracılığıyla bir telefondan diğer bir telefona gönderilen ileti.*) | 165

(i.) • Uygulamanın ikinci aşamasında ise, Lufthansa "Miles&More" üyeleri üye numaralarını **kısa mesaj** ile Lufthansa'ya göndererek topladıkları puanları ve bu puanlarıyla alabilecekleri hediyeleri öğrenme imkanı bulacaklar. | • **Kısa mesaj** gönderimi SmsIRIS'in kurulacağı sunucuya bağlı GSM modülleri aracılığıyla yapılır. | • Türkiye'de Turkcell, Telsim ve Avea aboneleri için sunulan hizmette takvime girdiğiniz randevularınız önceden cep telefonunuza **kısa mesaj** olarak iletiliyor.

kısa ömürlü (s. *Ömrü az olan veya uzun süre yaşamayan (kimse)./ Kısa süren.*) | 109

(s.) • Aradığı aslında yarım bir piramitti, çünkü bu kadar **kısa ömürlü** bir iktidarın piramidinin de tamamlanamamış olması gerekirdi. | • Çok hızlı büyüyen, **kısa ömürlü** ağaçlardır. | • Sözü tükendiği yerde, bir isim **kısa ömürlü** kıvılcım olur.

kısa devre (i. *Aralarında potansiyel farkı bulunan iki nokta, direnci çok küçük olan bir iletkenle birleştirildiğinde oluşan elektrik olayı.*) | 82

(i.) • Birçok durumlarda sigorta panoları, düşünülmeden yoğun nemli odalar içlerine konulmakta, neme karşı korunan tesisat bile yapılsa, zamanla nem tesisat içine karışıp **kısa devre** meydana gelmesine sebep olmaktadır. | • Olayda 3 yaşlının

öldüğünü belirten yetkililere göre, yangın **kısa devre** sebebiyle çıktı. | • Bünye içindeki **kısa devre** tehditlerine karşı sigorta görevi üstlenildi.

kısa saçlı (-) | 67

(s.) • Otuz yaşlarında uzun boylu, **kısa saçlı**, çakır gözlü, gür bıyıklı oldukça yakışıklı bir adam. | • Uzun boylu, **kısa saçlı** bir erkek ve uzun saçlı, ufacık bir hatun. | • Masanın yanına geldiğimizde, kısacık bir tanışma faslından sonra gözümüze kestirdiğimiz, **kısa saçlı**, gözlüklü, minyon bir hanımın yanına, onu ortamıza alacak bir şekilde oturuyoruz.

kısa süreliğine (-) | 61

(z.) • Panik yaptığınızda ellerinizin ne kadar titrediğine ya da kalbinizin ne kadar hızlı çarptığına odaklanmaktansa dikkatinizi **kısa süreliğine** bir yerde toplayın. | • Ay'ın arkasında kalacak Uranüs, +5.9 kadir parlaklığında sönük olacağından teleskopla görülecek ve örtülme olayı **kısa süreliğine** izlenecek. | • Venüs , Nisan ayı boyunca Güneş'e yaklaşacak, gezegen Güneş doğmadan hemen önce sabahları erken saatlerde **kısa süreliğine** sırasıyla Oğlak, Kova ve Balıklar takım yıldızlarında doğu tarafta ufuktan en fazla 17 derece yüksekte görülecek.

gelir

gelir dağılımı (i. Bir ülkenin toplam gelirinin o ülkenin bireyleri arasındaki dağılımı.) | 5951

(i.) • Benzer ekonomik sorunların yaşandığı ve benzer ekonomik politikaların uygulandığı Latin Amerika ülkelerinde, bu dönemde **gelir dağılımı** eşitsizliği önemli ölçüde sürerken, Türkiye'de yaşanan olumlu bu gelişmenin temel nedeni, müteşebbis gelirleri ile mülk gelirlerinin toplam kullanılabilir gelir içindeki paylarında görülen radikal düşüştür. | • Daha önce karşılaştırmalarda kullandığımız **gelir dağılımı** eşitsizlik ölçüleri bir bakıma nihai, yani vergi ve transfer sonrası dağılıma ilişkin rakamlardı. | • Dolayısıyla farklı ölçek ekonomilerinin gelir dağılımı eşitsizliği konusunda çelişik sonuçlar vermesi, **gelir dağılımı** olgusunun karmaşıklığının önemli bir göstergesidir.

gelir vergisi (i. Kişilerin gelirlerinden, bir oran ölçüsünde devlete ödedikleri dolaysız vergi.) | 513

(i.) • Gelir dağılımı verileri hanehalkı anketlerine dayandığından, hanehalkı üyelerinin ne kadar **gelir vergisi** ödediklerini bilmeleri, başka deyişle brüt gelir net gelir

ayırımını yapabilmeleri gerekir. | • Kısmen **gelir vergisi** düşüncesi ve risk/getiri karakteristikleri ile motive olan bireysel yatırımcılar, sıfır kuponlu tahvillere ve hisse senetlerine özel ilgi göstermişlerdir. | • Yabancı ülkelerde, örneğin; Belçika, Norveç, Danimarka, İtalya, Hollanda, Portekiz, İspanya, İsveç, İsviçre ve ABD gibi ülkelerde, faiz ödemeleri, **gelir vergisi** matrahından indirilebiliyor.

milli gelir (i. Bir yıllık toplumsal üretimde, üretim araçları için harcananların düşülmesinden sonra kalan bölüm, ulusal gelir.) | 474

(i.) • Gerekçe ise şu; hizmetlerin **milli gelir** içindeki payı arttığı için, sanayinin payının (katma değerinin) düşmesi doğal deniyor. | • Türkiye ekonomisinde 1988-1993 yılları arasında para talep fonksiyonu, üç aylık **milli gelir**, parasal taban ve D.İ.E toptan eşya fiyat indeksi senleri kullanılarak aşağıdaki gibi elde edilmiştir. | • Bunun nedeni, potansiyel üretimin uzun dönemli bir yapıyı temsil etmesinden dolayı, gerek üretim faktörlerinin **milli gelir** esnekliklerinin gerekse teknolojik gelişme düzeyinin kısa dönemde değişmesinin oldukça güç olduğunun varsayılmasıdır.

gelir düzeyi (i. Kişinin yaşam düzeyini gösteren maddi durumu.) | 329

(i.) • Oranlardan da anlaşıldığı üzere öğrenci ailelerinin **gelir düzeyi**, orta gelir kategorisinde yığılma göstermektedir. | • Bir pilot çalışma niteliğini taşıyan araştırma örnekleminde; cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, ilişkiler, **gelir düzeyi**, doğum yeri, kuruma kendi isteğiyle gelmek, kurum hizmetlerinden duyulan memnuniyet ve çocuk sahibi olma değişkenleri bağımsız değişken, kurumda kalmaktan duyulan memnuniyet bağımlı değişken olarak alınmıştır. | • Satış yerinde aranan özelliklere bakıldığında, aylık **gelir düzeyi** en yüksek olanlar konfor, klima, aydınlatma ve oto park gibi özelliklere dikkat ederken orta gelir düzeyindeki grupların ödeme kolaylığı, düşük gelir gruplarının ise ulaşım kolaylığı gibi özelliklere dikkat ettiği saptanmıştır.

gelir kaynağı (i. Para sağlama yeri veya faaliyeti.) | 173

(i.) • Şehirlerin övünç ve **gelir kaynağı** olan tapınaklar hem sunulan armağanlar hem de verilen hizmet karşılığı alınan ücretlerle zengin yerlerdi. | • 2. Dünya savaşından önce, araştırma, eğitimden bağımsız bir işlev olarak kabul edilmezken, savaştan sonra araştırma, üniversitenin en önemli **gelir kaynağı** olmuştur. | • Ücretler nüfusun büyük çoğunluğu için temel **gelir kaynağı** görevini görürken, işverenler açısından da birim maliyetin en önemli kalemini oluşturmaktadır.

geri

geri dönüş (-) | 428

(i.) • Stratejik sosyal sorumluluk kavramını savunan Lantos (2002), çıkar grupları arasındaki önceliğin en fazla **geri dönüş** sağlayacak sosyal sorumlulukla ilgili faaliyetlerin hangi çıkar grubu tarafından yapıldığının belirlenmesi gerektiği ifadesiyle açıklamıştır. | • Hızla **geri dönüş** ya da aşağıya düşüş başladı... | • Reaktörden çıkan gaz karışımı içinde bulunan amonyak yoğunlaştırılarak ayrılmakta ve **geri dönüş** yaptırılarak besleme akımına karıştırılmaktadır.

geri ödeme (i. Alınan bir borcun ödenmesi, rambursman.) | 143

(i.) • İhraç tarihi 5 Ocak 2000 olarak belirlenen ve net 350-450 trilyon lira arasında borçlanma öngörülen tahvil ihalesinde, **geri ödeme** 21 Şubat 2001 tarihinde olacak. | • FAD Kredisiyle bu miktarın %50'si altışar aylık vadelerle ve yıllık %0,3 faiz ile 10 yıl geri ödemesiz olarak toplam **geri ödeme** süresi 30 yıldır. | • **Geri ödeme** döneminin süresi borcun yaşına, geri ödeme tutarları ise katılımcıların ödeme kapasitelerine bağlı olacak.

geri zekalı (s. Zekâ düzeyi gelişmemiş (kimse)./ Anlayışı kıt, aptal.) | 63

(s.) • Örneğin birkaç **geri zekâlı** nüfus memuru bebelerin ismine takıldı. | • Hayvansever adı verilen birtakım yaygaracı çapulcular ve **geri zekâlı** enteller... | • Perrin Hanım her gün bu dersi tekrarladığından, haşarı, aynı zamanda da hakikaten **geri zekâlı** çocuklar, tamirhanelerin önünden topladıkları metal parçalarını tahtaya saplamaya başlamışlar, bazıları da kâğıttan yaptıkları uçakları tahtaya saplı metaller arasından geçirip okulun bahçesine uçurmuşlardı.

geri dönüşüm (i. Atıkların yeniden değerlendirilmesi durumu.) | 79

(i.) • Pek çok ülkede yeniden kullanım ve **geri dönüşüm** projeleriyle eski cep telefonlarının zararsız bir şekilde ekonomiye yeniden kazandırıldığına dikkat çekildi. | • Bu sektörü 0.3298 ile radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı, 0.3165 ile giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması ve 0.3075 ile **geri dönüşüm** sektörlerinin takip ettiği görülmektedir. | • **Geri dönüşüm yok**, eski "cep"lerdeki altın ve gümüş çöpe gidiyor

geri dönülmez (-) | 65

(s.) • Böylesi güçlü bir sav, son on yılların düşünce dünyasına ve özellikle sosyal bilimlere **geri dönülmez** bir etki bırakarak yerleşti. | • Böyle yaparak zenginleşmek yerine **geri dönülmez** bir fakirleşme sürecine girdiğimiz, bu finans dergilerinde ya da

yetkili ağızlarda dillenmiyor tabii ki. | • Bu tür hasarlara head crash denir ve bir aracın pistonunun motorun duvarlarını çizip yırtması kadar **geri dönülmez** bir faciaya neden olur.

geri sayım (-) | 62

(i.) • Bence zaten o illuminati.org'daki **geri sayım** Obama'yla ilgili bi şey olabilir. | • Neden sonra birden pencereye yönelir, bu sırada **geri sayım** devam etmektedir.. | • Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan Fazilet Partisi'nde gelenekçilerin kuracağı yeni parti için **geri sayım** başladı.

gece

gece gündüz (z. *Her zaman, ara vermeden, aralıksız.*) | 1057

(z.) • Birlikte **gece gündüz** çalıştığımız ve hâlâ dostluğumuzun devam ettiği güzel insanlar tanıdım Eskişehir Üniversitesi stüdyolarında. | • Burda **gece gündüz** yanar tepende ampul, kapı-pencere ve kalorifer radyatörü saysan ondokuz petek. | • Tamam oğluyla **gece gündüz** ilgileniyordu, ama bu böyle devam edemezdi.

gece yarısı (i. *Güneşin batması ile doğması arasındaki sürenin ortası./ Gecenin ilerlemiş saatleri.*) | 714

(i.) • Anadolu'da küçük bir şişeye yerleştirilen üç zeytin tanesini **gece yarısı** denize atanların dileklerinin yerine geleceği inancı yaygın. | • Arkadaşlarımla daha çok vakit geçirecektim, **gece yarısı** kalkıp masaj zorunluluğu olmayacaktı. | • Venezuela'da muhalefete yakın olan ülkenin en eski özel televizyon kanalı RCTV'nin yayını, lisans izninin hükümet tarafından yenilenmemesi nedeniyle önceki **gece yarısı** sona ermişti.

bu gece (-) | 2286

(z.) • **Bu gece** eski bir şarkıyı söylemeliyim ve yanlışlarla yazılmış bir masalı dinlemeliyim. | • Kimisi **bu gece**, kimisi on gün sonra, kimisi bir kaç yıl sonra gerçekten kurtulmaya çalışacaklar. | • Rüzgâr siyah taşlar üzerinde uğulduyor **bu gece**.

dün gece (-) | 952

(z.) • Sabah bu sevindirici şeylerden sonra **dün gece** beni televizyonda gören ve bölgede oturan eski misafirlerim beni belediye aracılığı bulup nerede kaldığımı öğrenmişler. | • **Dün gece** ARENA'nın haberinden sonra tüm haber kuruluşları görüntü elde etmeye ve bu büyük habere bir yerinden girmeye çalışıyorlardı. | •

Dün gece "bela" okumadılar, sadece ve sadece takımlarını desteklediler hem de hiç küfür etmeden.

bütün gece (-) | 616

(z.) • Şimdi artık **bütün gece**, o garsonla karşılaşmamak için köşe kapmaca oynayacaktım. | • **Bütün gece** yorulmuşlardı ve bu yorgunluğu burada yedikleri yemek ve çayla atacaklardı. | • Alevler içindeki insanları, küçük çocukları düşünüp, **bütün gece** ağlamış, yas tutmuşum.

gece gece (-) | 528

(z.) • **Gece gece** çok güzel geldi bu ses. | • Bıkmadan usanmadan "Şimdi kim **gece gece** kalkacak yea eherehere" gibi espriler yapılıyor, ne pis bi durum birader. | • - Asayiş sağlatalım, Kudamettin, **gece gece** bi kazaya imza atmayalım.

önceki gece (-) | 441

(z.) • **Önceki gece** Kayseri, dün de Niğde'de miting yapan AKP lideri Tayyip Erdoğan, partisinin başbakan adayının kim olacağını soranların zavallı olduğunu söyledi. | • Ameliyattan **önceki gece** anne-babası, saat 03.00'te uyandıklarında, oğullarını cam kenarında sessizce dışarıyı seyrederken bulmuşlar. | • Yunanistan'ın New York Büyükelçiliği'nde **önceki gece** yapılan görüşmeden sonra iki bakan basına ortak açıklama yaptı.

gece boyunca (-) | 306

(z.) • Uçurtma, **gece boyunca** yıldızların parlak ışıklarını izledi. | • **Gece boyunca** dans edildi. | • Göktaşları: Yılın belirli gecelerinde gökyüzünün bir noktasından çıkıp gelen göktaşları **gece boyunca** izlenmesi zevkli ve heyecanlı bir gösteri sunar.

gece vakti (-) | 191

(z.) • Hem her şeyin girdisini çıktısını biliyorsun, hem iş üstünde yakalansan bile, **gece vakti** şüphelenip tualete peşinden girmeni, ölüsünü bulup dehşete düşmeni kim yadırgayacak? | • Sabah, öğle, akşam ve **gece vakti** istediğiniz zaman okuyabilirsiniz. | • Eskiden **gece vakti** şehri dolaşıp, vitrinlere bakardık.

geçen gece (-) | 107

(z.) • **Geçen gece** muhteşem bir iftar ziyafetine katıldım sevgili seyirciler. | • **Geçen gece**, yorucu bir antrenman gününün ardından, yatağıma serilip uzun uzun düşündüm. | • **Geçen gece** padişahımız bana dedi ki, "Mahfiruzcuğum, haremdeki gözdem sensin!..

gece boyu (-) | 69

(z.) • **Gece boyu**, ölü gemicilerin uğultulu, buruk ve korkunç şarkılarını dinliyorum gözümü kırpmadan ve şaha kalkmış beyaz köpüklü sular kayalarda patlayıp tuz buz olurken, metrelerce aşağıda dingin, karanlık, ürkütücü bir sessizlikte ağır ağır devinen ruhları düşünüyorum. | • Çarpışma, hafiflemesine rağmen **gece boyu** sürdü. | • Öylesine bir güvenlik tedbiri alınmıştı ki İstihbaratçılar bile mesai bitiminde yeni üsse geliyor ve **gece boyu** çalışıyorlardı.

gece hayatı (i. Gece eğlenceleri.) | 54

(i.) • Beyaz Ruslar'dan önce de Beyoğlu'nun **gece hayatı**, zevk ve sefahat alemi zengin ve çeşitlidir. | • Çünkü alkol ve **gece hayatı** yüzünden çökmüş olan yüzleri, körpeliğini kaybetmiş vücutları artık pek işe yaramaz olmuş ve dışlanmışlardır. | • Genellikle tesadüfi gibi görünen tanıştırmalar, küçük ve zararsız hediyeler, kadın, **gece hayatı** bu irtibatların başlangıcı olmaktadır.

bilgi

bilgi sahibi (-) | 713

(i.) • **Bilgi sahibi** olunuz ve ilerde Allah esirgesin boykot, moykot yapacak olursanız, gözönünde bulundurunuz. | • Üstelik ummadıkları bir yerde karşılarına çıkan kampanya hakkında **bilgi sahibi** olur, olmakla kalmaz çekim yapıp, çeşitli sorular sormaya kalkışırlandı. | • İnternet kullanımı turizmin her alanında yaygınlaşmış, özellikle ülkeler hakkında **bilgi sahibi** olmak amacıyla internetin giderek daha fazla kullanımı, gidilecek yerin seçimini büyük ölçüde etkilemeye başlamıştır.

bilgi edinme (-) | 409

(i.) • Örneğin, Gizli Sırlar Öğretisi kitabının yazarı Ergun Candan, söz konusu eserin çeşitli yerlerinde ve hem de ısrarla Türkiye'de gençliğin "**bilgi edinme**" sürecine uzaklığından haklı olarak yakınıır. | • Demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün gereklerinden olan **bilgi edinme** hakkı, bireylere daha yakın bir yönetimi, halkın denetimine açıklığı, şeffaflığı sağlama işlevlerinin yanı sıra halkın Devlete karşı duyduğu kamu güvenini daha yüksek düzeylere çıkarmada önemli bir rol oynamaktadır. | • **Bilgi edinme** hakkının kullanılması çerçevesinde, kurum ve kuruluşlar, verdikleri hizmete orantılı biçimde saptanılması öngörülen maliyeti, başvuruda bulunan özel veya tüzel kişilerden tahsil edebilirler.

bilimsel bilgi (-) | 255

(i.) • Kısaca ben Türkiye'de bilimsel bilgi üretilmez derken, **bilimsel bilgi** üretim tarzının gerek üretim ilişkileri, gerek üretim araçları düzeyinde yeterince gelişmediğini, hatta hiç gelişmediğini, bu yüzden de Türkiye'de bilimsel bilgi üretilmediğini ve şartlar böyle giderse üretilmeyeceğini söylüyorum. | • Üniversiteler, **bilimsel bilgi** üretmek ve bu bilgiyi üretecek kadroları yetiştirmek birincil amacına yönelik olarak ortaya çıkmışlardır. | • Üniversiteler, toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek için çalışır, değerlerimizi koruyup yaşatır, ürettiği **bilimsel bilgi**, teknoloji ve nitelikli insan gücüyle toplumun geleceğini doğrudan etkiler.

bilgi birikimi (-) | 231

(i.) • Toplumda, daima bireylerin katkıda bulunabileceği ve ondan bir şeyler öğrenebileceği toplumsal **bilgi birikimi** vardır. | • Kısacası, kapitalizmin ortaya çıkışından önce, insanlığın **bilgi birikimi**, çok küçük azınlıkların tekeli altındaydı. | • Binlerce yıl tükenmeyecek yakıt mevcuttur Nükleer enerji kullanımı için yüksek teknoloji ve **bilgi birikimi** gerekir.

bilgi teknolojileri (i. Bilginin toplanmasını, işlenmesini ve saklanmasını, herhangi bir yere iletilmesini, herhangi bir yerden bu bilgiye erişilmesini, elektronik vb. yollarla sağlayan teknolojiler bütünü.) | 223

(i.) • **Bilgi teknolojileri**, muhasebe ve finansal işlemlerin hızla yapılmasını, çeşitli mali raporların kolaylıkla elde edilmesini sağlamaktadır. | • Yeni kurulan bir şirket olarak, dış kaynak kullanım modeli ile çok kısa zamanda **bilgi teknolojileri** yatırımı yapmadan ve insan kaynağı bulundurmada, çağrı merkezinden, ağ altyapısına kadar tüm sistemi oluşturarak faaliyete geçti. | • Oysa **bilgi teknolojileri** bankaların çok farklı koşullarda asli işlevlerini aynı verimlilikle yerine getirmelerini mümkün kılıyor.

bilgi çağı (-) | 117

(i.) • Çünkü bizim için **bilgi çağı** asla başlamadı, gerçek bilgiye ulaşmanın önemi asla anlaşılmadı, ama çelişki gibi görünse de ne garip, bilgi bile kendi başına iktidar sahibi olmaya devam ediyor. | • **Bilgi çağı**, kitlelere gerekli ve yeterli bilgilerin ulaştırılması ile amacına ulaşmış olacaktır. | • Tarım çağı toplumsal yapısı nasıl avcı toplayıcı çağdan, sanayi çağı toplumsal yapısı da tarım çağından çok farklı ise; **bilgi çağı** toplumsal yapısı da sanayi çağınınkinden çok farklı olacaktır.

yakın

yakın zamanda (-) | 508

(z.) • Ancak **yakın zamanda** elde edilen deliller bunların dışında adaletsizliğin de iğrenç olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. | • Araştırmacılar, **yakın zamanda** insanlar üzerinde de denemelere başlamayı amaçlıyor. | • **Yakın zamanda** Arçelik'in yürüttüğü faaliyetler nedeniyle ve daha önce Arçelik'le buna benzer çalışmalar gerçekleştirdiği için ivme aldığı bir markaydı.

yakın gelecekte (-) | 467

(z.) • **Yakın gelecekte** siteden siparişlerin takip edilmesi de sağlanacak. | • Bütün bu gelişmelerin kalkınma "sorunu"nun çözümüne ne ölçüde katkı sağlayacağı **yakın gelecekte** daha açık olarak ortaya çıkacaktır. | • Teknik adamların yaptığı testlerden çıkan sonuçlara göre, **yakın gelecekte** 8 m veya 10 m ayna çapı olan teleskoplar uzaya yerleştirilecek.

yakın ilişki (-) | 326

(i.) • Bu vesileyle siyasi partilerimizin Avrupa Parlamentosu'nda danışman şeklinde birer sivil temsilci bulundurmalarının ve aynı görüşteki diğer ülke siyasi partileriyle **yakın ilişki** içinde olmalarının önemini bir kez daha gördüm. | • Birinci Dünya Savaşı öncesi ve savaş sırasında özellikle ABD hükümetleriyle **yakın ilişki** içerisinde olan Protestan misyonerler, Hristiyanlık vaazından çok siyasal birtakım çalışmalar yürüttüler | • İlişkilerin bu "tüm"ü içinde birtakım öbekleşmeler seçebiliriz; birbirine **yakın ilişki** biçimlerinin oluşturduğu öbeklerdir bunlar...

3.3. Sözlüksel Söz Demetlerinin Sıklık Dizini

İkili Söz Demetlerinin Sıklık Dizini

Bir de	65604
Bir daha	48449
Bir başka	35873
Daha çok	26871
Böyle bir	26532
Ne kadar	24250
Her bir	21896
Bir gün	18681
Daha da	18548
Bir şekilde	17901

Bir süre	15721
Daha sonra	15594
O zaman	15510
Sonra da	14842
Bir tek	13805
Zaman zaman	13702
Söz konusu	13636
Daha fazla	12929
Belki de	12653
En büyük	12289
Her zaman	12075
Daha önce	11647
Aynı zamanda	11522
En önemli	11272
En çok	11250
Her şey	10468
Bir yandan	9810
Çok iyi	9838
Pek çok	9495
Bir güzel	9293
Daha iyi	9202
Bir an	8592
Bu kez	8380
Ne zaman	8140
En iyi	7902
İlk kez	7647
Tek tek	7614
En az	7604
Her gün	7356
Son derece	7343
Hemen hemen	7140
Bir türlü	6984
Biraz daha	6918
Hiç de	6180

Daha çok	5929
Daha az	5878
Bir anda	5814
Çok güzel	5577
Bu yıl	5509
Genel olarak	5467
Onun için	5441
En azından	5437
Şu anda	5389
Ne diye	5191
Az çok	5083
Uzun uzun	4790
Hiçbir zaman	4772
Ne çok	4561
Nasıl da	4543
Şimdi de	4358
Çok fazla	4225
En güzel	4132
En son	4113
Tam olarak	4070
Tek başına	4054
Uzun süre	4052
İlk olarak	4040
Buna göre	3955
Daha büyük	3881
Bir ara	3823
Bundan sonra	3795
Ne güzel	3783
En fazla	3728
Karşı karşıya	3716
Kimi zaman	3709
Bir iki	3627
Büyük ölçüde	3464
Şöyle bir	3589

Ne gibi	3586
Son olarak	3540
Son yıllarda	3444
Yer yer	3442
Bir sürü	3382
Pek de	3349
İlk defa	3304
İnsan hakları	3270
Hemen her	3198
Daha doğrusu	3190
Doğal olarak	3129
Aynı şekilde	3107
Her an	3047
Ondan sonra	3042
Her yıl	3038
Ertesi gün	3020
İkisi de	2982
Zaman içinde	2920
Diğer yandan	2893
Kısa sürede	2783
Biraz sonra	2751
Kendi kendine	2738
Aynı anda	2726
Çok farklı	2689
Ona göre	2681
Diğer taraftan	2595
Her biri	2584
Bununla birlikte	2518
Şu an	2484
Özellikle de	2443
Çoğu zaman	2442
Sonuç olarak	2410
Geçen yıl	2322
Sosyal güvenlik	2308

Bu gece	2286
Başka başka	2276
Farklı farklı	2270
Bin bir	2243
Hiç kimse	2225
Bunun için	2141
İşte böyle	2137
Geçen gün	2066
Biraz biraz	2060
Böyle böyle	1974
Az sonra	1973
Önemli ölçüde	1931
Bir bakıma	1874
Güzel güzel	1852
Kısa zamanda	1830
Az önce	1824
Gün gün	1778
Nasıl ki	1770
Hep birlikte	1769
Bütün bütün	1728
Ne denli	1718
Çoğu kez	1697
Daha önceki	1691
Uzun yıllar	1679
Hep aynı	1673
Su bardağı	1664
İnsan gibi	1633
Hemen sonra	1626
En önemlisi	1620
Son zamanlarda	1612
Devlet başkanı	1601
Daha sonraki	1598
İlk önce	1589
Kendine özgü	1581

İyi kötü	1558
Nasıl olsa	1546
Birden fazla	1478
Ek olarak	1474
Tam anlamıyla	1470
Önceki gün	1441
Şu şekilde	1435
En iyisi	1396
Hiç olmazsa	1385
Biraz önce	1363
En iyisi	1336
Geçen hafta	1324
Esas olarak	1293
Büyük küçük	1289
Kişi başına	1287
Olsa bile	1285
Küçük küçük	1278
Hiç değilse	1277
Birkaç kez	1249
Bundan böyle	1244
Başka türlü	1239
Özel sektör	1225
Uzun vadeli	1215
Kendi başına	1207
Doğru dürüst	1178
Tam tersine	1164
Su gibi	1155
Devlet bakanı	1152
Çocuk gibi	1138
Açık açık	1130
Her seferinde	1126
Kısa vadeli	1107
Birkaç yıl	1105
En sonunda	1058

Gece gündüz	1057
Uzun süredir	1023
Genç kadın	1004
Ne tür	987
Son kez	975
Daha önemlisi	965
Dün gece	952
Uzun zamandır	925
Son günlerde	910
İlk bakışta	907
Hiç kuşkusuz	903
Yeni yeni	901
Uzun boylu	887
Hemen ardından	880
Dünya çapında	878
Üç beş	877
Her birinin	868
Bin yıl	863
Az sayıda	861
Çok geçmeden	852
Genç adam	851
Her durumda	845
Belli belirsiz	820
Bir diğeri	818
Büyük olasılıkla	814
Bazı bazı	804
İkisinin de	795
Yaşlı kadın	795
Neden sonra	777
Daha ziyade	775
İnsan kaynakları	769
Hiçbir şekilde	757
Yaşlı adam	744
Pek az	742

Her fırsatta	739
Daha sonraları	723
Büyük oranda	723
Belli başlı	721
İşte şimdi	718
Gece yarısı	714
Bilgi sahibi	713
Pek fazla	704
Biraz fazla	698
Kısa süreli	692
Kaç kez	690
Hep beraber	688
Yeni yıl	684
Büyük çoğunluğu	664
Ne biçim	661
Bile bile	660
Her defasında	647
Her neyse	627
Güzel sanatlar	622
Önceki yıl	617
Söz sahibi	617
Bütün gece	616
Şöyle böyle	604
Az az	604
Sosyal devlet	597
Para politikası	596
Gelir dağılımı	595
Hemen hepsi	590
Öyle böyle	576
Açık seçik	569
Büyük ihtimalle	565
Geçen sene	559
Tek taraflı	555
Birinci olarak	547

Küçük ölçekli	542
Yol boyunca	542
Mesleki eğitim	538
İyiden iyiye	537
Ne zamandır	530
Gece gece	528
Temel eğitim	523
Yüksek lisans	517
Gelir vergisi	513
Çocuk sahibi	512
Yeniden yapılanma	510
Yakın zamanda	508
Aynı biçimde	503
Her zamankinden	494
Kendine has	491
Milli gelir	474
Özel eğitim	468
Yakın gelecekte	467
Sıcak su	460
Doğru şekilde	456
Sosyal yardım	452
Eğitim sistemi	448
İlk günden	443
Önceki gece	441
Gün boyu	438
Yüzde yüz	435
Eğitim düzeyi	434
İlk başta	430
Geri dönüş	428
Dünya görüşü	424
Bilgi edinme	409
Üç boyutlu	404
Yüksek öğretim	403
Hiç şüphesiz	401

Pek çoğu	391
Yıl sonu	386
Gereğinden fazla	384
Tek yönlü	380
Tek tük	379
Binlerce yıl	378
Para cezası	367
Zaman dilimi	365
Hemen herkes	361
Kısa boylu	361
Önemli derecede	359
Kendi adına	353
Son söz	348
Yüksek enflasyon	344
Yol gösterici	343
Çoluk çocuk	341
Açık hava	339
Soğuk su	338
Tek kişilik	332
İkinci sınıf	332
İnsan gücü	332
Gelir düzeyi	329
Kendi halinde	326
Yakın ilişki	326
Kara para	325
Kamusal alan	324
Kendi başlarına	321
Daha şimdiden	320
Yüksek öğrenim	316
Tek yol	314
Her daim	312
Tek tip	311
İş güvenliği	309
Devlet adamı	309

İş dünyası	306
Gece boyunca	306
Eğitim fakültesi	303
Az biraz	301
Her nedense	300
Söz gelimi	295
Şu sıralar	291
Tam aksine	291
İş adamı	290
Tatlı su	290
Yüksek teknoloji	289
Özel kesim	289
İş birliği	283
Şu anki	277
Tek katlı	276
Bir dahaki	273
Uzun saçlı	273
Önemli oranda	270
Gereksiz yere	270
İyi niyet	268
Her yönüyle	267
Kadın hakları	263
Karşı taraf	261
Yaygın eğitim	260
Dünya kupası	255
Bilimsel bilgi	255
Haksız yere	246
Uzun ömürlü	246
Kendi hesabına	237
Her açıdan	233
Her koşulda	232
Yol boyu	231
Bilgi birikimi	231
Neredeyse hiç	227

Su buharı	227
İş gücü	225
İnsan sağlığı	224
Bilgi teknolojileri	223
Para birimi	222
Eğitim programı	221
Sözüm ona	212
Doğru düzgün	211
Her nasılsa	210
İkinci el	210
Devlet memuru	205
Kısa film	204
Büyük çapta	201
Yok yere	200
İş sağlığı	200
Tek adam	197
Geçen sezon	197
Derin devlet	195
İş bölümü	193
Para arzı	192
İyi kalpli	191
Gece vakti	191
Küçük çaplı	189
Bahsi geçen	189
Çıkar yol	185
Her nasılsa	185
Özel mülkiyet	185
Ağız açık	184
Uzaktan eğitim	179
İş sahibi	178
Tuzlu su	178
Özel kalem	175
Örgün eğitim	174
Gelir kaynağı	173

Dünya ekonomisi	172
Temel haklar	166
Kısa mesaj	165
Yüksek tansiyon	165
Su ürünleri	163
İş sözleşmesi	162
İkinci dönem	162
Yer gök	160
Yüksek mahkeme	158
Küçük hanım	155
Açık mavi	154
Uzun soluklu	152
Borç para	151
Başı açık	149
Kişi sayısı	147
Beyaz adam	146
Bin kez	146
Atık su	144
Kişi başı	144
Geri ödeme	143
Kadın kadına	141
Bin kere	141
Hep birden	141
İkinci yarı	138
İkinci yol	138
İş hayatı	134
Kötü adam	134
İyi yürekli	133
Demokratik devlet	131
Bozuk para	128
Gün ışığı	126
Federal devlet	126
Yüksek basınç	125
Hiç yokken	124

İş günü	123
Açık saçık	123
Üçüncü kişi	123
Biraz evvel	122
Sosyal hayat	121
Dünya güzeli	121
Binlerce kez	119
Laik devlet	119
Yol haritası	118
Bilgi çağı	117
Az buçuk	116
Ona buna	115
Sıcak para	115
Karşı konulmaz	113
Açık yeşil	111
Kısa ömürlü	109
İş ahlakı	108
Adam akıllı	108
İyi huylu	107
Orada burada	107
Geçen gece	107
Sosyal yaşam	107
Hiç yoktan	105
Devlet tahvili	105
Daha sonrasında	104
Şöyle böyle	104
Kardan adam	104
Tam manasıyla	103
Dünya şampiyonası	102
Orta yol	102
İnsan doğası	101
Manyetik alan	101
Haddinden fazla	98
Açık öğretim	98

Söz gelişi	98
Tam zamanlı	96
Gözü pek	95
İhtiyar adam	95
İkinci kişi	94
Devlet sırrı	93
Su kirliliği	92
Bugün yarın	91
Nakit para	91
Tek tanrılı	90
Açık sözlü	89
Özel ders	88
Pek yakında	87
İş hacmi	85
Yok pahasına	84
Çocuk oyuncuğı	84
Yüzlerce kez	84
Su seviyesi	83
Açık deniz	83
Kısa devre	82
Su kaybı	80
Küçük çapta	80
İş modeli	80
Tek düze	79
Geri dönüşüm	79
Yok yere	78
Küçük kardeş	78
Geçen sefer	78
Dünya rekoru	77
Yer çekimi	76
İş kazası	76
Tüzel kişi	75
Yüksek topuklu	72
Yeniden düzenleme	72

Yol parası	71
Çocuk bakımı	71
Gece boyu	69
Yeniden doğuş	68
Gün görmüş	67
Kısa saçlı	67
Çocuk eğitimi	66
Geri dönülmez	65
İş ortağı	63
Geri zekalı	63
Geri sayım	62
Yol arkadaşı	62
Açık büfe	61
Kısa süreliğine	61
Kendine mahsus	57
Bütün çıplaklığıyla	57
Uğrak yer	57
Dünya haritası	57
Kırsal alan	55
Su deposu	54
Gece hayatı	54
Ek süre	54
Dünya tatlısı	50
Özel teşebbüs	48
Tam teşekküllü	46
Kağıt para	45
Su molekülleri	43
Su sporları	41
Kendi payına	41
Şu açıdan	40
Su kıtlığı	39
Pek çokları	35
Şu bakımdan	33
Açık arttırma	29

İkinci bahar	20
Bugüne bugün	20
Yoktan yere	9
Ön söz	6

Üçlü Söz Demetlerinin Sıklık Dizini

Bir süre sonra	4509
Bir kez daha	4044
Ne var ki	3380
Başka bir şey	3275
Ne yazık ki	3070
Her ne kadar	3035
Bir an önce	2444
Ne olursa olsun	2220
Her şeyden önce	1782
Başka bir deyişle	1437
Daha sonra da	1224
Her geçen gün	1158
Ne de olsa	1156
Her zamanki gibi	1003
Diğer bir deyişle	938
Buna bağlı olarak	937
Her ikisi de	815
Her şeye rağmen	794
Bir kere daha	733
Bir süre daha	517
Daha da önemlisi	534
Hemen hemen her	476
Bir şey daha	411
Büyük bir olasılıkla	349
Diğer bir ifadeyle	327
Hep bir ağızdan	307
Sadece ve sadece	296
Her ikisinin de	277

Başka bir ifadeyle	268
Her zaman için	228
Büyük bir çoğunluğu	205
Büyük bir ihtimalle	188
Ne zaman ki	188
İlk akla gelen	184
Her şeye karşın	178
Doğru bir şekilde	159
Kimbilir belki de	131
Başka bir deyimle	120
Daha ilk günden	113
Diğer bir deyimle	107
Her şeyden çok	105
Yarın öbür gün	105
Her şeyden evvel	102
Şimdi bir de	93
Her biri için	88
Gün be gün	82
Her şeyden önemlisi	75
Her ne hikmetse	70
Yarın bir gün	43
Hiç gereği yokken	18
Her şeyden öte	14
Hiçbir neden yokken	14
Hiç hesapta yokken	13
Bir husus daha	13
Hiçbir sebep yokken	12

Dörtlü Söz Demetlerinin Sıklık Dizini

Kısa bir süre sonra	1055
Kısa bir süre önce	294
Kısa bir süre için	176

3.4. Sözlüksel Söz Demetlerinin Alfabetik Dizini

Açık açık	1130
Açık arttırma	29
Açık büfe	61
Açık deniz	83
Açık hava	339
Açık mavi	154
Açık öğretim	98
Açık saçık	123
Açık seçik	569
Açık sözlü	89
Açık yeşil	111
Adam akıllı	108
Ağzı açık	184
Atık su	144
Aynı anda	2726
Aynı biçimde	503
Aynı şekilde	3107
Aynı zamanda	11522
Az az	604
Az biraz	301
Az buçuk	116
Az çok	5083
Az önce	1824
Az sayıda	861
Az sonra	1973
Bahsi geçen	189
Başı açık	149
Başka başka	2276
Başka bir deyimle	120
Başka bir deyişle	1437
Başka bir ifadeyle	268
Başka bir şey	3275
Başka türlü	1239
Bazı bazı	804

Belki de	12653
Belli başlı	721
Belli belirsiz	820
Beyaz adam	146
Bile bile	660
Bilgi birikimi	231
Bilgi çağı	117
Bilgi edinme	409
Bilgi sahibi	713
Bilgi teknolojileri	223
Bilimsel bilgi	255
Bin bir	2243
Bin kere	141
Bin kez	146
Bin yıl	863
Bin yıl	863
Binlerce kez	119
Binlerce yıl	378
Bir an	8592
Bir an önce	2444
Bir anda	5814
Bir ara	3823
Bir bakıma	1874
Bir başka	35873
Bir daha	48449
Bir dahaki	273
Bir de	65604
Bir diğeri	818
Bir gün	18681
Bir güzel	9293
Bir husus daha	13
Bir iki	3627
Bir kere daha	733
Bir kez daha	4044

Bir süre daha	517
Bir süre sonra	4509
Bir süre	15721
Bir sürü	3382
Bir şekilde	17901
Bir şey daha	411
Bir tek	13805
Bir türlü	6984
Bir yandan	9810
Biraz biraz	2060
Biraz daha	6918
Biraz evvel	122
Biraz fazla	698
Biraz önce	1363
Biraz sonra	2751
Birden fazla	1478
Birinci olarak	547
Birkaç kez	1249
Birkaç yıl	1105
Borç para	151
Bozuk para	128
Böyle bir	26532
Böyle böyle	1974
Bu gece	2286
Bu kez	8380
Bu yıl	5509
Bugün yarın	91
Bugüne bugün	20
Buna bağlı olarak	937
Buna göre	3955
Bundan böyle	1244
Bundan sonra	3795
Bunun için	2141
Bununla birlikte	2518

Bütün bütün	1728
Bütün çıplaklığıyla	57
Bütün gece	616
Büyük bir çoğunluğu	205
Büyük bir ihtimalle	188
Büyük bir olasılıkla	349
Büyük çapta	201
Büyük çoğunluğu	664
Büyük ihtimalle	565
Büyük küçük	1289
Büyük olasılıkla	814
Büyük oranda	723
Büyük ölçüde	3464
Çıkar yol	185
Çocuk bakımı	71
Çocuk eğitimi	66
Çocuk gibi	1138
Çocuk oyuncağı	84
Çocuk sahibi	512
Çoğu kez	1697
Çoğu zaman	2442
Çok farklı	2689
Çok fazla	4225
Çok geçmeden	852
Çok güzel	5577
Çok iyi	9838
Çoluk çocuk	341
Daha az	5878
Daha büyük	3881
Daha çok	5929
Daha çok	26871
Daha da önemlisi	534
Daha da	18548
Daha doğrusu	3190

Daha fazla	12929
Daha ilk günden	113
Daha iyi	9202
Daha önce	11647
Daha önceki	1691
Daha önemlisi	965
Daha sonra da	1224
Daha sonra	15594
Daha sonraki	1598
Daha sonraları	723
Daha sonrasında	104
Daha şimdiden	320
Daha ziyade	775
Demokratik devlet	131
Derin devlet	195
Devlet adamı	309
Devlet bakanı	1152
Devlet başkanı	1601
Devlet memuru	205
Devlet sırrı	93
Devlet tahvili	105
Diğer bir deyimle	107
Diğer bir deyişle	938
Diğer bir ifadeyle	327
Diğer taraftan	2595
Diğer yandan	2893
Doğal olarak	3129
Doğru bir şekilde	159
Doğru dürüst	1178
Doğru düzgün	211
Doğru şekilde	456
Dün gece	952
Dünya çapında	878
Dünya ekonomisi	172

Dünya görüşü	424
Dünya güzeli	121
Dünya haritası	57
Dünya kupası	255
Dünya rekoru	77
Dünya şampiyonası	102
Dünya tatlısı	50
Eğitim düzeyi	434
Eğitim fakültesi	303
Eğitim programı	221
Eğitim sistemi	448
Ek olarak	1474
Ek süre	54
En az	7604
En azından	5437
En büyük	12289
En çok	11250
En fazla	3728
En güzel	4132
En iyi	7902
En iyisi	1336
En iyisi	1396
En önemli	11272
En önemlisi	1620
En son	4113
En sonunda	1058
Ertesi gün	3020
Esas olarak	1293
Farklı farklı	2270
Federal devlet	126
Gece boyu	69
Gece boyunca	306
Gece gece	528
Gece gündüz	1057

Gece hayatı	54
Gece vakti	191
Gece yarısı	714
Geçen gece	107
Geçen gün	2066
Geçen hafta	1324
Geçen sefer	78
Geçen sene	559
Geçen sezon	197
Geçen yıl	2322
Gelir dağılımı	595
Gelir düzeyi	329
Gelir kaynağı	173
Gelir vergisi	513
Genç adam	851
Genç kadın	1004
Genel olarak	5467
Gereğinden fazla	384
Gereksiz yere	270
Geri dönülmez	65
Geri dönüş	428
Geri dönüşüm	79
Geri ödeme	143
Geri sayım	62
Geri zekalı	63
Gözü pek	95
Gün be gün	82
Gün boyu	438
Gün görmüş	67
Gün gün	1778
Gün ışığı	126
Güzel güzel	1852
Güzel sanatlar	622
Haddinden fazla	98

Haksız yere	246
Hemen ardından	880
Hemen hemen her	476
Hemen hemen	7140
Hemen hepsi	590
Hemen her	3198
Hemen herkes	361
Hemen sonra	1626
Hep aynı	1673
Hep beraber	688
Hep bir ağızdan	307
Hep birden	141
Hep birlikte	1769
Her açıdan	233
Her an	3047
Her bir	21896
Her biri için	88
Her biri	2584
Her birinin	868
Her daim	312
Her defasında	647
Her durumda	845
Her fırsatta	739
Her geçen gün	1158
Her gün	7356
Her ikisi de	815
Her ikisinin de	277
Her koşulda	232
Her nasılsa	185
Her nasılsa	210
Her ne hikmetse	70
Her ne kadar	3035
Her nedense	300
Her neyse	627

Her seferinde	1126
Her şey	10468
Her şeyden çok	105
Her şeyden evvel	102
Her şeyden önce	1782
Her şeyden önemlisi	75
Her şeyden öte	14
Her şeye karşın	178
Her şeye rağmen	794
Her yıl	3038
Her yönüyle	267
Her zaman için	228
Her zaman	12075
Her zamanki gibi	1003
Her zamankinden	494
Hiç de	6180
Hiç değilse	1277
Hiç gereği yokken	18
Hiç hesapta yokken	13
Hiç kimse	2225
Hiç kuşkusuz	903
Hiç olmazsa	1385
Hiç şüphesiz	401
Hiç yokken	124
Hiç yoktan	105
Hiçbir neden yokken	14
Hiçbir sebep yokken	12
Hiçbir şekilde	757
Hiçbir zaman	4772
İhtiyar adam	95
İkinci bahar	20
İkinci dönem	162
İkinci el	210
İkinci kişi	94

İkinci sınıf	332
İkinci yarı	138
İkinci yol	138
İkisi de	2982
İkisinin de	795
İlk akla gelen	184
İlk bakışta	907
İlk başta	430
İlk defa	3304
İlk günden	443
İlk kez	7647
İlk olarak	4040
İlk önce	1589
İnsan doğası	101
İnsan gibi	1633
İnsan gücü	332
İnsan hakları	3270
İnsan kaynakları	769
İnsan sağlığı	224
İş adamı	290
İş ahlakı	108
İş birliği	283
İş bölümü	193
İş dünyası	306
İş gücü	225
İş günü	123
İş güvenliği	309
İş hacmi	85
İş hayatı	134
İş kazası	76
İş modeli	80
İş ortağı	63
İş sağlığı	200
İş sahibi	178

İş sözleşmesi	162
İşte böyle	2137
İşte şimdi	718
İyi huylu	107
İyi kalpli	191
İyi kötü	1558
İyi niyet	268
İyi yürekli	133
İyiden iyiye	537
Kaç kez	690
Kadın hakları	263
Kadın kadına	141
Kağıt para	45
Kamusal alan	324
Kara para	325
Kardan adam	104
Karşı karşıya	3716
Karşı konulmaz	113
Karşı taraf	261
Kendi adına	353
Kendi başına	1207
Kendi başlarına	321
Kendi halinde	326
Kendi hesabına	237
Kendi kendine	2738
Kendi payına	41
Kendine has	491
Kendine mahsus	57
Kendine özgü	1581
Kırsal alan	55
Kısa bir süre için	176
Kısa bir süre önce	294
Kısa bir süre sonra	1055
Kısa boylu	361

Kısa devre	82
Kısa film	204
Kısa mesaj	165
Kısa ömürlü	109
Kısa saçlı	67
Kısa sürede	2783
Kısa süreli	692
Kısa süreliğine	61
Kısa vadeli	1107
Kısa zamanda	1830
Kimbilir belki de	131
Kimi zaman	3709
Kişi başı	144
Kişi başına	1287
Kişi sayısı	147
Kötü adam	134
Küçük çaplı	189
Küçük çapta	80
Küçük hanım	155
Küçük kardeş	78
Küçük küçük	1278
Küçük ölçekli	542
Laik devlet	119
Manyetik alan	101
Mesleki eğitim	538
Milli gelir	474
Nakit para	91
Nasıl da	4543
Nasıl ki	1770
Nasıl olsa	1546
Ne biçim	661
Ne çok	4561
Ne de olsa	1156
Ne denli	1718

Ne diye	5191
Ne gibi	3586
Ne güzel	3783
Ne kadar	24250
Ne olursa olsun	2220
Ne tür	987
Ne var ki	3380
Ne yazık ki	3070
Ne zaman ki	188
Ne zaman	8140
Ne zamandır	530
Neden sonra	777
Neredeyse hiç	227
O zaman	15510
Olsa bile	1285
Ona buna	115
Ona göre	2681
Ondan sonra	3042
Onun için	5441
Orada burada	107
Orta yol	102
Ön söz	6
Önceki gece	441
Önceki gün	1441
Önceki yıl	617
Önemli derecede	359
Önemli oranda	270
Önemli ölçüde	1931
Örgün eğitim	174
Öyle böyle	576
Özel ders	88
Özel eğitim	468
Özel kalem	175
Özel kesim	289

Özel mülkiyet	185
Özel sektör	1225
Özel teşebbüs	48
Özellikle de	2443
Para arzı	192
Para birimi	222
Para cezası	367
Para politikası	596
Pek az	742
Pek çoğu	391
Pek çok	9495
Pek çokları	35
Pek de	3349
Pek fazla	704
Pek yakında	87
Sadece ve sadece	296
Sıcak para	115
Sıcak su	460
Soğuk su	338
Son derece	7343
Son günlerde	910
Son kez	975
Son olarak	3540
Son söz	348
Son yıllarda	3444
Son zamanlarda	1612
Sonra da	14842
Sonuç olarak	2410
Sosyal devlet	597
Sosyal güvenlik	2308
Sosyal hayat	121
Sosyal yardım	452
Sosyal yaşam	107
Söz gelimi	295

Söz gelişi	98
Söz konusu	13636
Söz sahibi	617
Sözüm ona	212
Su bardağı	1664
Su buharı	227
Su deposu	54
Su gibi	1155
Su kaybı	80
Su kıtlığı	39
Su kirliliği	92
Su molekülleri	43
Su seviyesi	83
Su sporları	41
Su ürünleri	163
Şimdi bir de	93
Şimdi de	4358
Şöyle bir	3589
Şöyle böyle	104
Şöyle böyle	604
Şu açıdan	40
Şu an	2484
Şu anda	5389
Şu anki	277
Şu bakımdan	33
Şu sıralar	291
Şu şekilde	1435
Tam aksine	291
Tam anlamıyla	1470
Tam manasıyla	103
Tam olarak	4070
Tam tersine	1164
Tam teşekküllü	46
Tam zamanlı	96

Tatlı su	290
Tek başına	4054
Tek adam	197
Tek düze	79
Tek katlı	276
Tek kişilik	332
Tek tanrılı	90
Tek taraflı	555
Tek tek	7614
Tek tip	311
Tek tük	379
Tek yol	314
Tek yönlü	380
Temel eğitim	523
Temel haklar	166
Tuzlu su	178
Tüzel kişi	75
Uğrak yer	57
Uzaktan eğitim	179
Uzun boylu	887
Uzun ömürlü	246
Uzun saçlı	273
Uzun soluklu	152
Uzun süre	4052
Uzun süredir	1023
Uzun uzun	4790
Uzun vadeli	1215
Uzun yıllar	1679
Uzun zamandır	925
Üç beş	877
Üç boyutlu	404
Üçüncü kişi	123
Yakın gelecekte	467
Yakın ilişki	326

Yakın zamanda	508
Yarın bir gün	43
Yarın öbür gün	105
Yaşlı adam	744
Yaşlı kadın	795
Yaygın eğitim	260
Yeni yeni	901
Yeni yıl	684
Yeniden doğuş	68
Yeniden düzenleme	72
Yeniden yapılanma	510
Yer çekimi	76
Yer gök	160
Yer yer	3442
Yıl sonu	386
Yok pahasına	84
Yok yere	78
Yok yere	200
Yoktan yere	9
Yol arkadaşı	62
Yol boyu	231
Yol boyunca	542
Yol gösterici	343
Yol haritası	118
Yol parası	71
Yüksek basınç	125
Yüksek enflasyon	344
Yüksek lisans	517
Yüksek mahkeme	158
Yüksek öğrenim	316
Yüksek öğretim	403
Yüksek tansiyon	165
Yüksek teknoloji	289
Yüksek topuklu	72

Yüzde yüz	435
Yüzlerce kez	84
Zaman dilimi	365
Zaman içinde	2920
Zaman zaman	13702

4. SONUÇ

Bir dilin söz varlığı içerisinde hem tek sözcükler hem de birden fazla sözcüğün birleşmesi sonucu oluşan kalıp dil birimleri bulunmaktadır. Söz demetleri (lexical bundles), kalıp dil birimlerinin belirli yapı ve işlevleriyle diğerlerinden ayrılan bir bölümünü temsil eder. Söz demetleri sıklık ve donukluk sonucunda kalıplaşmaya uğrayan kalıp dil birimleridir. Türkiye Türkçesi bağlamında, söz demetleri söz varlığının önemli unsurlarından birini oluşturur. Söz varlığı içinde sayıca fazla örneği bulunmaktadır.

Türkiye Türkçesi alanında söz demetleri üzerine yapılan araştırmalar bugüne dek sınırlı sayıda kalmıştır. Bu çalışmalarda tespit edilen söz demetleri sayıca azdır ve genellikle bir bütün olarak ele alınmışlardır. Ancak söz demetleri aslında kendi içinde sözlüksel söz demetleri ve işlevsel söz demetleri olmak üzere iki ayrı kategoriye ayrılabilir. Bu çalışmanın odaklandığı nokta, sözlüksel söz demetleridir. Bu tür söz demetleri, genellikle daha süreksiz, tamamlanmış ve sözlükselleşmiş yapıları ifade eder.

Çalışma boyunca sözlüksel söz demetlerine odaklanılmıştır. Türkçe Ulusal Derlemi üzerinden yapılan analiz sonucunda en sık kullanılan ilk 200 kelimenin incelenmesiyle 524 tanesi ikili, 55 tanesi üçlü ve 3 tanesi dördü olmak üzere toplamda 582 sözlüksel söz demeti tespit edilmiştir. Bu tespit edilen sözlüksel söz demetleri liste şeklinde sunulmuştur. Belirlenen bu yapıların 252 tanesi Türkçe Sözlük'te mevcutken 330 tanesinin ise bu sözlükte yer almadığı görülmüştür. Ayrıca sözlükte yer alanların çoğunun tanım, sözcük türü ve örnek açısından eksik veya hatalı olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışmanın sonucunda, sözlüksel söz demetlerinin beklenenden daha fazla olduğu ve bu büyük koleksiyonun Türkçe sözcük dağarcığını temsil eden sözlüklerde yer alması gerektiği ortaya konulmuştur. Bu çalışma sürecinde elde edilen veriler ve çizilen çerçeve sözlüksel söz demetleri hakkında daha derinlemesine incelemelerin yapılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2004). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, M. ve Aksan, Y. (2015a). Multi-word in imaginative and informative domains. *Ankara papers in Turkish and Turkic linguistics*. Zeyrek, Ç. Sağın-Şimşek, U. Ataş & J. Rehbein (Eds.). Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Aksan, M. ve Aksan, Y. (2015b). Multi-word expressions in genre specification. *Mersin University Journal of Linguistics and Literature*. 12.
- Aksan, Y. et al. (2012). Construction of the Turkish National Corpus (TNC). In Proceedings of the Eight International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2012). İstanbul. Türkiye. (<http://www.lrec-conf.org/proceedings/lrec2012/papers.html>.)
- Aksan, Y. vd. (2016). Colligational Patterns Of Turkish Multi-Word Units. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*. 13 (2).
- Aksoy, Ö.A. (1995). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Altenberg, B. (1998). On The Phraseology of Spoken English: The Evidence of Recurrent Word Combinationas. *Phraseology: Theory, Analysis and Applications*. Oxford:OUP.
- Altundaş, U. (2020). Tuvacada Ad Öbeklerinin Söz Dizimsel İşlevleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. (Ö8).
- Atasoy, G. (2021). Giriş: Derlem Dilbilim ve Sözcük Anlambilim. *Derlem Dilbilim ve Sözcük Anlambilim. Doğan Aksan Anısına*. Mersin: Toros Üniversitesi Yayınları.
- Ayverdi, İ. (2011). Kalıplaşmak. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. Ahmet Topaloğlu (nşr.). İstanbul: Kubbealtı Lugatı.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S. and Finegan, E. (1999). *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Londra: Longman.
- Bulut, S. (2012). “Anadolu Ağızlarında Kullanılan Kalıp Sözler ve Bu Kalıp Sözlerin Kullanım Özellikleri”. *Turkish Studies*. 7/4.
- Çağbayır, Y. (2007). Kalıplaşmak. *Ötüken Türkçe Sözlük*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Çalışkan, N. (2014). Çok Sözcüklü Birimler: Yazılı Türkçede Sözcüksel Setler veya ‘N’ Sayıdaki Ardışık Sözcük Dizilerinin Yapı Özellikleri. *Türkçe Derlem Dilbilim Uygulamaları*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Çotuksöken, Y. (1994). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül Yayınları.
- Devellioğlu, F. (2016). Kalıb. *Osmanlı- Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Mustafa Çiçekler (nşr.). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dik, S.C. (1997). *The Theory of Functional Grammar*. Berlin/ New York: Mouton de Gruyter.
- Doğan, M. (1996). Kalıplaşmak. *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Doğan, N. (2016). *Türkiye Türkçesinde Fiillerin Eşdizimleri*. Ankara: Yayınevi.
- Doğan, N. (2020). Türkçede Sözcük ve Dil Bilgisi İlişkisi: Dil Bilgisel Eşdizim Kalıpları. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8/6.
- Ergin, M. (2000). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayıncılık.

- Erol, Ç. (2007). *Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. İstanbul.
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede Kalıp Sözler. *Bilig*, 44.
- Gökdayı, H. (2010) “Türkiye Türkçesinde Öbekler”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5,3, 1297-1319.
- Gökdayı, H. (2016, Kasım). “Sözlükler ve Kalıplaşmış Dil Birimleri”. *III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Gökdayı, H. (2020). *Türkçede Kalıp Sözler*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Güngör, F. (2016) *Crosslinguistic analysis of lexical bundles in L1 English, L2 English, and L1 Turkish research articles*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Hatipoğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkilemeler*. Ankara: TDK.
- Hüsrevoğlu, B. (2000). “Türkçede İkilemeler”. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kayseri.
- İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, S. A. (2011). Sözlükselleşme. *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Kastovsky, D. (1982). *Wortbildung und Semantik*. Düsseldorf: Schwann-Bagel.
- Marchand, H. (1969). *The Categories and Types of Present-day English Word-formation: A Synchronic-diachronic Approach*. Second completely revised and enlarged edition. Handbücher für das Studium der Anglistik. Munich: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
- Özcan, E. (2019). *Türkçenin Genel Sözlük Hazırlama Süreci Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Pan, F., Reppen, R. and Biber, D. (2016). Comparing Patterns Of L1 Versus L2 English Academic Professionals: Lexical Bundles In Telecommunications Research Journals. *Journal of English for Academic Purposes*, 21.
- Parlatır, İ. (2007). *Deyimler*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Perkins, M. R. (1999). Productivity and formulaicity in language development. In Garman, M., Letts, C., Richards, B., Schelletter, C., & Edwards, S. (Eds.), *Issues in normal and disordered child language: From phonology to narrative* (pp. 51–67). Special Issue of *The New Bulmershe Papers*. Reading, UK: University of Reading.
- Schmitt, N. and Carter, R. (2004). Formulaic Sequences in Action: An Introduction. *Formulaic Sequences: Acquisition, Processing and Use*. Amsterdam: John Benjamin Publishing Company.
- Subaşı- Uzun, L. (1991). Deyimleşme ve Türkçede Deyimleşme Dereceleri. *Dilbilim Araştırmaları 1991*.
- Talu, F.N. (2003). *Kıyasü'l Enbiya'da İkilemeler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi. Mersin.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu. (2011). Kalıplaşmak. *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Uysal, H. (2021). Sözdizimsel Sözlükselleşme. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 18/3.
- Vardar, B. (1998). Sözlükselleşme. *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: ABC Kitabevi.

- Vardar, B. (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Wray, A. (2002). *Formulaic Language and The Lexicon*. Cambridge: CUP.
- Wray, A. and Perkins, R.M. (2000). *The Functions Of Formulaic Language: An Integrated Model*. Language and Communication. 20.

ÖZ GEÇMİŞ

Betül Güvendi, Bafra Anadolu Lisesi’ni bitirdikten sonra Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2021 tarihinde derece ile mezun oldu. 2021 yılında OMÜ LEE Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans programına girdi. Orta derecede İngilizce bilmektedir (YDS:60). Ayrıca “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi”, “Yaratıcı Yazarlık Eğitimi”, “Senaryo Yazarlığı Eğitimi” ve “Pedagojik Formasyon Eğitimi” sertifikalarına sahiptir. Nisan 2022’den itibaren “Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi”nde editör olarak görev almaktadır.

İletişim Bilgileri

ORCID ID : 0000-0003-1343-3959

:

Yayınlar:

1. Güvendi, B. (2023). Demirbilek, Salih (2020). Tarihi Türk Lehçelerinde Ok Edatı. İstanbul: Kriter Yayınevi. . Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi , (11) , 1165-1666 . DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1317514.
- 2.